

HUOM. SALATTAVA

Päijät-Hämeen lintutieteellinen yhdistys ry.

Itä-Hämeen luonnonsuojeluyhdistys ry.

Päijät-Hämeen maakuntakaava 2060, osallistumis- ja arviointisuunnitelma toimisto@pajjat-hame.fi

Asia: Mielipide osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta

Päijät-Hämeen lintutieteellinen yhdistys Itä-Hämeen luonnonsuojeluyhdistys ovat yhdessä tutustuneet maakuntakaavan 2060 osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan.

Päijät-Hämeen lintutieteellinen yhdistys (PHLY) on BirdLife Suomen alueellinen jäsenyhdistys Päijät-Hämeessä. Yhdistyksen tarkoituksena on edistää lintuharrastusta ja -tutkimusta, luonnon- ja ympäristösuojelua sekä kestäväää kehitystä.

Itä-Hämeen luonnonsuojeluyhdistys (IHLY) on Suomen luonnonsuojeluliiton paikallisyhdistys, jonka tehtäviin kuuluu luonnonsuojelun edistäminen Päijät-Hämeen itä- ja pohjoisosan alueella.

Maakuntakaava ja tuulivoimalat

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS) on maakuntakaavan ensimmäinen julkinen vaihe. Suunnitelmassa kerrotaan, mitä kaavassa on tarkoitus käsitellä, millaisia vaihtoehtoja tutkitaan ja miten kaavan vaikutuksia arvioidaan. Maakuntakaava ohjaa suunnittelun yleisiä tavoitteita. Maakuntakaavaa laadittaessa on kiinnitettävä huomiota luonnonympäristön kestäväään käyttöön ja luonnon monimuotoisuuden säilymiseen.

Päijät-Hämeen maakuntakaavassa on uutena teemana tuulivoima-alueet. Tätä varten on viime vuonna valmistunut Päijät-Hämeen tuulivoimaselvitys (FCG 2023). Potentiaalisiksi tuulivoima-alueiksi on valikoitunut yhdeksän aluetta, joista kahdeksan sijaitsee maakunnan itäpuoliskossa. OAS:n mukaan alueiden *soveltuvuuden arviointi jatkuu maisemavaikutusten arvioinnin osalta*.

PHLY ja IHLY eivät pidä OAS:n kirjausta riittävänä, sillä tuulivoima-alueiden luontovaikutuksia ei ole selvitetty tarkoin. Maakuntakaavan tuulivoimaselvityksessä lintuja on tarkasteltu lähinnä vain vertaamalla alueiden sijaintia Natura-alueisiin ja muihin suojelualueisiin. Tuulivoimalat muodostavat huonosti sijoitettuna merkittävän törmäysvaaran linnuille. Voimalat myös karkottavat arkoja lintu- ja nisäkäslajeja elinalueiltaan, josta mm. Luonnonvarakeskus [Luke](#) on tiedottanut vuonna 2023.

Tärkeimmät muuttolintujen lentoreitit noudattavat Päijät-Hämeessä Päijännettä (vesilinnut, kahlaajalinnut) sekä Päijänteen itärantaa (mm. vesistöjen ylittämistä arastelevat varpuslinnut, monet petolinnut). Tuulivoimala-alueiden on monissa tapauksissa todettu aiheuttaneen siirtymiä lintujen muuttoreitteihin ja karkottaneen lintuja sopivilta ruokailualueilta. Erityisesti Päijänteen itärannan lähelle sijoitetut voimalat voivat pitkällä

aikavälillä heikentää lintupopulaatioita. Iitin ja Orimattilan tuulivoima-alueet sijoittuvat Etelä-Suomen parhaimpiin kuuluvalle arktisten hanhien muutonaikaiselle oleskelualueelle.

Ympäristöministeriön tuulivoimarakentamisen suunnittelusta antaman ohjeen (2016) mukaan linnustollisesti arvokkaat kohteet tulee ottaa huomioon tuulivoima-alueiden valinnassa jo maakuntakaavassa, jos tietoa on olemassa. Ohjeen mukaan (s. 88) *maakuntakaavoituksessa selvitetään ja otetaan huomioon olemassa olevaa aineistoa ja osallistumista hyödyntäen linnuston kannalta arvokkaat alueet sekä arvioidaan tuulivoimarakentamisen vaikutukset niihin, erityisesti syystä myös lajikohtaisin selvityksin.*

PHLY ja IHLY esittävät että, tuulivoima-alueiden linnustovaikutuksia tarkastellaan kriittisesti alueiden jatkosuunnittelussa. Yhdistykset tulevat jatkossa kiinnittämään tähän erityistä huomiota. Nykyinen OAS:n kirjaus saattaa antaa potentiaalisista tuulivoimama-alueista tuulivoimatoimijalle liian myönteisen kuvan. Tuulivoima-alueiden luontovaikutuksia on syytä arvioida tarkemmin jo maakuntakaavassa, eikä vasta voimama-alueen jatkosuunnittelussa.

Luonnon ydinalueet

Päijät-Hämeen liitto on teettänyt maakuntakaavaa varten viherverkostotarkastelun (Ramboll 2021), jossa maakunnasta on osoitettu 15 luonnon ydinaluetta. Ydinalueet ovat eläin- ja kasvilajeille tärkeitä laajoja ja mahdollisimman yhtenäisiä alueita, joilla luonnon monimuotoisuus on ympäröiviä alueita suurempi. Alueisiin voi kuulua luonnonsuojelualueita ja muita luonnonoloiltaan monipuolisia kohteita. Ydinalueet ja niiden väliset ekologiset yhteydet muodostavat verkoston, joka ylläpitää luonnon monipuolisuutta ja mahdollistaa eläinten liikkumisen alueelta toisella. Ydinalueet säilyvät toimintakelpoisina, jos niiden rakennepiirteitä ei muuteta, eikä niiden välisiä ekologisia yhteyksiä merkittävästi heikennetä.

Viherverkostosta on OAS:in mukaan tarkoitus huolehtia perustamalla viherverkostoa käsittelevä ryhmä. Tarkempien tavoitteiden luetteleminen olisi tuonut OAS:iin konkretiaa.

PHLY ja IHLY pitää yllättävänä, että suurin osa maakuntakaavan potentiaalisista tuulivoima-alueista (kuusi aluetta yhdeksästä!) sijaitsee viherverkostotarkastelussa tunnistetuilla luonnon ydinalueilla, ja usein vielä ydinalueen keskellä, joka yleensä on luonnonoloiltaan reuna-alueita monimuotoisempi.

Tuulivoimaloiden rakentaminen luonnon ydinalueille pirstoo aluetta, heikentää sen merkitystä ns. hiljaisena alueena ja karkottaa lukuisia eläinlajeja elinalueiltaan. Vaikutukset ovat haitallisimpia luonnon ydinalueilla, jotka muodostavat turvapaikan ja kulkureitin monille ihmisasutusta karttaville lajeille.

Maakunnan tuulivoimaselvityksessä on selvästikin etsitty syrjäisiä kohteita, joissa tuulivoimalat häiritsisivät alueen asukkaita ja muita ihmisiä mahdollisimman vähän. Lähestymistapa on luonnon monimuotoisuuden kannalta vahingollinen. Luonnon kannalta parempia tuulivoimaloiden sijoituspaikkoja on löydettävissä mm. pääteiden ympäristöstä, jossa luonnonolot ovat jo muutenkin heikentyneet.

Yhdistykset tulevat jatkossa kiinnittämään huomiota siihen, että luonnon ydinalueiden säilymisestä huolehditaan.

Luonnonsuojelualueet

OAS:n mukaan luonnonsuojelualueet osoitetaan nykytilanteen mukaisina. Luonnonsuojelun aluevarausten ajantasaisuudesta ja tulevista aluevarauksista järjestetään neuvotteluja Hämeen ELY-keskuksen kanssa.

Yhdistyksillämme on hyvä linnusto- ja luontoasiantuntemus ja PHLY:llä erittäin laaja lintuhavaintoarkisto. PHLY on myös julkaissut Päijät-Hämeen lintupaikkaoppaan, jossa esitellään monta linnustollisesti arvokasta aluetta suojelualueiden ulkopuolelta. Yhdistyksemme tarjoavat mielellään apua luonnonsuojelualueverkoston kehittämisessä.

Muuta

Yhdistyksemme seuraavat aktiivisesti kaavoja ja muita maankäyttösuunnitelmia ja antavat niistä lausuntoja ja muistutuksia. Maakuntakaavassa esitetyt ratkaisut voivat tukea maakunnan luontoarvojen säilymistä ja samalla Päijät-Hämeen Vihreän siirtymän ohjelmaa, jossa "luonnolle tuotetaan enemmän hyötyä kuin haittaa".

Toivomme että maakuntakaava laadittaisiin niin, että luonnon monimuotoisuus otetaan mahdollisimman hyvin huomioon, eikä etusijalle aseteta luontoarvoja selkeästi heikentäviä toimintoja.

12.
~~xx.~~ päivänä maaliskuuta 2024

9.
~~xx.~~ päivänä maaliskuuta 2024

Päijät-Hämeen lintutieteellisen yhdistyksen puolesta   Itä-Hämeen luonnonsuojeluyhdistyksen puolesta

BirdLife Suomi ry BirdLife Finland rf
Annankatu 29 A 16, 00100 HELSINKI
Puh. (09) 4135 3300, fax (09) 4135 3322
Sähköposti: toimisto@birdlife.fi
www.birdlife.fi

Vastaanottaja:
Päijät-Hämeen maakuntahallitus
PL 50, Hämeenkatu9, 15111 Lahti
toimisto@paijat-hame.fi

Asia: mielipide Päijät-Hämeen maakuntakaavan 2060 osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta

BirdLife Suomi lausuu osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta mielipiteenään seuraavaa.

Luonnon monimuotoisuuden suojeleminen

Luonnonsuojelualueiden osalta osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa todetaan, että ne osoitetaan nykytilanteen mukaisena. Muistutamme, että Suomi on kansainvälinen sopimuksin sitoutunut suojelemaan 30 % pinta-alastaan, ja siitä 10 % tiukasti, vuoteen 2030 mennessä. Nämä sitoumukset tulee huomioida myös maakuntakaavassa, jonka aikaperspektiiviin tavoitevuosi 2030 osuu.

Luonnonsuojelualueiden osalta nämä sitoumukset tarkoittavat pinta-alan tuntuvaa lisäämistä alueella. Nykyisten suojelualueiden laajentamista ja uusien alueiden perustamista tuleekin edistää jo kaavatyön varhaisessa vaiheessa ja pyrkiä tuomaan sitovat aluevaraukset kartoille mahdollisimman pian.

Suojeltua pinta-alaa on perusteltua lisätä myös asutuskeskusten lähistöllä, jolloin tuetaan samalla virkistyskäyttöä ja matkailua. Maakuntatasolla on huolehdittava myös ekologisten yhteyksien vahvistamisesta riittävän sitovin kaavamerkinnoin.

Maakunnallisesti tärkeät lintualueet

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa ei mainita Päijät-Hämeen lintutieteellisen yhdistyksen laatimaa raporttia alueen maakunnallisesti arvokkaista lintualueista (MAALI-alueet). Pidämme tätä vuonna 2019 julkaistua kirjaa (Kekki ym 2019: Päijät-Hämeen lintupaikkaopas) maakuntakaavatyön kannalta keskeisenä julkaisuna. Siinä mainitut maakunnallisesti tärkeät lintualueet tulee osoittaa kaavatyössä kartoilla, ja suojelualueiden ulkopuoliset maakunnallisesti tärkeät lintualueet niiden säilymistä varmistavien merkinnöin.

Kaavatyön linnustaselvityksistä

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa ei esitetä lisäselvitysten laatimista alueen linnustosta tai tuulivoiman vaikutuksista alueen linnustoon. Kaavatyön yhteydessä laaditut linnustaselvitykset koostuisivat tällöin pelkästään tuulivoimaselvityksen yhteydessä laaditusta raportista "Linnustaselvitykset - maakuntataso" (FCG Oy 2023). Pidämme mainittua raporttia hyvin laadittuna erityisesti muuttavan linnuston osalta. Huomautamme kuitenkin, että raportti on pesimälinnuston osalta suppea: käytännössä tuulivoiman vaikutuksia tarkastellaan vain potentiaalisille tuulivoima-

alueille pesivien sääksien osalta ja muiden pesivien lajien osalta todetaan vain se, onko niitä havaittu alueella. Näiden lajien joukkoon kuuluu useita tuulivoimalle herkkiä lajeja, kuten uhanalaiset huuhkaja ja mehiläishaukka.

Pidämme linnustoon liittyvien lisäselvitysten puutetta olennaisena puutteena kaavatyössä ja kehotamme Päijät-Hämeen liittoa selvittämään edelleen alueen linnustoarvoja erityisesti tuulivoimalla herkkien lajien, kuten huuhkajan, kaakkurin sekä hiiri- ja mehiläishaukan osalta. Kaavahankkeen selvityksissä tulee huolehtia myös yhteisvaikutusten arvioinnista, koska niitä ei yleensä pystytä yleiskaava- ja hankevaiheissa selvittämään. Lisäselvityksistä on hyötyä myös tuulivoimaloiden yleiskaavoituksessa.

Pyydämme Päijät-Hämeen liittoa ottamaan huomioon edellä esittämämme

BirdLife Suomen puolesta

15.3.2024

MTK Salpausselkä

18. maaliskuuta 2024

Päijät-Hämeen liitto
PL 50, 15111 Lahti
toimisto@paijat-hame.fi

MTK Salpausselän johtokunta on kokouksessaan 18.3.2024 tutustunut Päijät-Hämeen maakuntakaavan 2060 osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan ja esittää seuraavat huomiot. MTK Salpausselkä edustaa laajasti hollolalaisia maanomistajia ja maaseutuelinkeinojen harjoittajia. Koska kaavoitus koskee maanomistajia mitä suurimmassa määrin, pidämme näkemystemme huomioimista kaavan valmistelussa erittäin tärkeänä.

Kaavan laadintaperiaatteissa on ohjeena kiinnittää erityistä huomiota maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin. Päijät-Hämeen alueella sijaitsevat pellot ja metsät ovat luonnonvara, joka muodostaa pohjan maakunnan elinkeinoelämän sille osalle, jota ei voida siirtää pois. Alueella on myös tähän tukeutuvaa teollisuutta, jolle lähellä sijaitseva raaka-ainetuotanto voi olla osin kilpailuvaltti. Maakunnan omilla toimenpiteillä ei kannata sen edellytyksiä heikentää.

Olemme tyytyväisiä, että teemakokonaisuuksien osalta elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat -kohdassa oli mainittuna myös maa- ja metsätalous. Alueellinen eheys – yhtenäisen viljely- ja metsäalueiden säilyminen - tarkoittaa kuitenkin maantieteellisten seikkojen lisäksi sitä, että esimerkiksi kaavamääräyksiä kautta ei aseteta tarpeettomia lisärajoituksia jo muutenkin hyvin säädeltyyn toimintaan. Ymmärrämme hyvin, että kaavan valmistelijoilla ei ole asiantuntemusta nähdä mahdollisten kaavamääräysten välillisiä vaikutuksia ja seurauksia itselleen vieraaseen alaan. Tästä syystä toivomme, että asiantuntemustamme hyödynnetään jo valmisteluvaiheessa ennen kaavaluonnoksen julkaisua. Meitä kiinnostavat teemat, joilla myös saattaa olla vaikutusta toimintaamme, ovat erityisesti luonnonvarat, virkistys- ja suojelualueet, viherverkosto sekä kulttuuriympäristöt. Muihin teemoihin liittyvät rakentamista rajoittavat varaukset voivat myös olla meille merkittäviä.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelman kohtaan osalliset muistutamme, että maanomistajia edustaviin yhteisöihin kuuluvat kaikki MTK:n alueelliset toimijat (Päijät-Hämeen alueen MTK-yhdistykset, MTK Häme ja Päijät-Hämeen metsänhoitoyhdistys). Toivomme, että mainitut tahot saavat myös lausuntopyyntöön kaavan eri vaiheista ja että mahdolliset *kommenttimme esimerkiksi* kaavaa varten laadittavista selvityksistä huomioidaan.

Psta

Suomen Purjehdus ja Veneily ry
Saimaan Alue

LAUSUNTO

18.3.2024

Päijänteen alue

Etelä-Savon maakuntaliitto

Marko Tanttu

marko.tanttu@esavo.fi

Päijät-Hämeen maakuntaliitto

Niina Ahlfors

niina.ahlfors@paijathame.fi

kirjaamo.vnk@gov.fi

kirjaamo.lvm@gov.fi

kirjaamo@traficom.fi

1. Mäntyharjun kanavan aluevarauksien säilyttäminen maakuntakaavassa

Suomen Purjehdus ja Veneily ry (SPV) on suomalaisten pursi- ja veneilyseurojen etujärjestö. Se edistää, ohjaa ja valvoo suomalaista purjehdusta ja veneilyä. SPV perustettiin vuonna 2011, kun Suomen Purjehtija- ja Suomen Veneilyliitto yhdistyivät. Liittoon kuuluu yli 300 jäsenseuraa ja noin 40 luokkaliittoa. Jäseniä seuroissa on noin 64 000.

Merenkululaitos on vuonna 2000 laatinut alustavan yleissuunnitelman Mäntyharjun kanavasta. Etelä-Savon seutukaavan muutoksessa Mäntyharjun kanava on merkitty ohjeelliseksi laivaväyläksi ja Päijät-Hämeen kokonaisseutukaavassa ohjeelliseksi syvälaivaväyläksi. Tietojemme mukaan Väylävirasto on ilmoittanut, että kanavan aluevaraukset voidaan poistaa maakunnallista kaavoista.

Suomen Purjehdus ja Veneily ry esittää, että Mäntyharjun kanavahankkeen edellyttämät aluevaraukset säilytetään edelleen Etelä-Savon ja Päijät-Hämeen alueiden maakuntakaavoissa ja varataan mahdollisuus rakentaa Mäntyharjun kanava Saimaan ja Päijänteen välille myöhemmin.

Suomen Purjehdus ja Veneily ry esittää myös, että muuttuneessa maailmantilanteessa tulee tehdä ja tarkentaa vaikuttavuusarviot Mäntyharjun kanavasta liittyen Saimaan kanavan liikennöintimahdollisuuksiin, huomioiden Itä-Suomen tarpeet jatkossa myös meriyhteyden osalta sekä Itä-Suomen elinvoiman ja kansallisen huoltovarmuuden varmistamisen osalta.

2. Perustelut

Etelä-Savon maakuntaliitossa on käyty keskustelua Mäntyharjun kanavan aluevarauksien purkamisesta maakuntakaavasta. Mäntyharjun kanavan on tarkoitus yhdistää Saimaan ja Päijänteen vesistöalueet toisiinsa. Näin syntyisi noin tuhannen kilometrin yhtenäinen vesireitti Keiteleen pohjoisosista Äänekosken, Jyväskylän, Asikkalan ja Heinolan kautta Mäntyharjulle ja edelleen koko laajan Saimaan vesistöalueelle.

Mäntyharjun kanavan tarpeen osalta tilanne on myös muuttunut Saimaan kanavan käytön loputtua Venäjän tilanteen tuoman epävarmuuden vuoksi. Saimaan kanavaa ei käytännössä ole juurikaan käytetty sen jälkeen, kun Venäjän sota Ukrainaa vastaan alkoi. Rajojen sulkeminen sulkee myös Saimaan kanavan liikenteen. Tästä syystä Mäntyharjun kanavahankeen varaus tulee käsitellä osana isompaa kokonaisuutta, joka on yhteydessä Saimaan kanavaan ja sen tulevaisuuteen vesiliikenneväylänä Itä-Suomesta merelle ja kansainvälisiin satamiin osana logistisia toimitusketjuja. Venäjän sodan vuoksi myös huvivene liikenne Saimaan kanavalla on päätynyt käytännössä kokonaan ja Saimaa on eristyksissä täysin meriyhteydestä. Tällä on ollut suuri merkitys myös matkailuelinkeinolle, joka on tärkeä osa Itä-Suomen elinvoimaa.

2.1 Kauppamerenkulun tarpeet:

Saimaan kanavaa on käyttänyt aiemmin noin 20 tuotantolaitosta Saimaan alueella säännöllisesti ja nämä yritykset työllistävät yhteensä 7000 henkeä (vuonna 2010). Saimaan kanava on vastannut tavaraliikenteen toimivuudesta ja vastannut myös kasvavan matkailun ja huviveneilyn tarpeisiin. Vuonna 2015 Saimaan kanavan tavaraliikenne oli kaikkiaan 1,32 miljoonaa tonnia. Ulkomaan liikenteen kuljetuksia oli 1,26 miljoonaa tonnia ja kotimaan liikenteen 0,06 miljoonaa tonnia. Kotimaan tavaraliikenteellä tarkoitetaan Vuoksen vesistön ja Suomen rannikon satamien välistä liikennettä Saimaan kanavan kautta sekä kanavaa ylös- että alaspäin. Metsäteollisuuden vientikuljetukset olivat 227 000 tonnia, josta raakapuun tuonti oli 400 000 tonnia. Raakamineraalien kuljetukset olivat 397 000 tonnia. Lannoitteiden kuljetukset olivat 154 000 tonnia.

Mäntyharjun kanavan käyttöä Saimaan ja Päijänteen välissä tulisi selvittää osana meriyhteyden luomista sekä Itä-Suomen, Päijät-Hämeen ja Keski-Suomen välillä korvaamaan puukuljetuksia, joita on tullut Saimaan kanavaa pitkin aikaisemmin Venäjältä. Raaka-aine- ja puukuljetuksissa tulisi arvioida ympäristövaikutukset hiilidioksidipäästöihin siirryttäessä maantiekuljetuksista vesitiekuljetuksiin. Lisäksi tulee selvittää maanteiden käytön vähentymisen mukana syntyvät säästöt korjaustarpeissa.

2.2 Huviveneilyn ja matkailun tarpeet

Saimaan alueen ja Päijänteen alueen pursiseurat ovat toteuttaneet omilla alueillaan jo vuosikymmeniä tukikohtien yhteiskäyttöä ja seurayhteistyötä. Vuonna 2023 on sovittu toistaiseksi Saimaan alueen ja Päijänteen alueen pursiseurojen kesken vesistöalueiden välisestä seurayhteistyöstä, joka mahdollistaa vastavuoroisuusperiaatteella seurojen jäsenten vierailut toistensa tukikohtiin. Yhteiskäyttösopimus kattaa Saimaan alueen yli 3500 jäsentä ja yli 1000 venettä, sekä Päijänteen alueen yli 2300 jäsentä ja noin 850 venettä. Sopimus on merkittävä ja sen odotetaan lisäävän huvivene liikennettä ja matkailua erityisesti Saimaan puolella. Järjestäytyneiden veneilijöiden lisäksi vesistöalueella on monikertainen määrä muita veneilijöitä.

Vene- ja vesistömatkailun laajentaminen tärkeää, koska Saimaan kanavan kautta ei enää liikennettä ja matkailua olet tullut ja Päijänteen veneilijöistä on arvioitu saatavan korvaavaa liikennettä Saimaan vene- ja vesistömatkailuun, joka väheni Saimaan kanavan liikenteen loppumisen vuoksi. Kuitenkin vesistöalueiden välistä liikennettä rajoittaa se, että vesiyhteyttä vesistöjen välillä ei ole. Saimaan kanavalla on ollut suuri merkitys matkailulle kauppamerenkulun tarpeiden lisäksi. Esimerkiksi Saimaan kanavan läpi kulki 154 matkustaja-alusta ja 762 huviveneitä vuonna 2018. Suurimmillaan huviveneitä kulki vuonna 1991 jolloin huviveneitä kulki 1089 kpl. Vuosittain keskimäärin huviveneitä on kulkenut kanavan kautta noin 600 kpl.

Mikäli kanavamatka olisi mahdollista tehdä veneellä kokonaan Suomen alueella mahdollisesti rakennettavaa Kymijoen kanavaa pitkin ilman rajamuodollisuuksia, määrä moninkertaistuisi suomalaisten veneilijöiden osalta ja avaisi kiinnostuksen myös eurooppalaisille veneilijöille. Mm. Virosta ja Baltiasta sekä Ruotsista tehtävät venematkat Saimaalle ja Päijänteelle olisi mahdollista toteuttaa helposti Euroopan sisäisenä Schengen-sopimuksen piiriin kuuluvana ns. Cross-Border veneilynä. Esimerkiksi The Cruising Association seuran tarkoituksena on harjoittaa ja edistää matkaveneilyä, paikallisesti ja globaalisti 8:ssa jaoksessa. Yhdistyksen Itä-Meren (Baltic Section) alueen valtioiden osastossa on jo yli 1000 jäsentä ja Suomella on vahva edustus seuran toiminnassa. Vastaavasti Saimaalta ja Päijänteeltä olisi meriyhteyden kautta mahdollisuus tehdä matkoja Suomenlahden satamiin ilman rajamuodollisuuksia.

Mäntyharjun kanava toteutuessaan loisi erittäin suuren yhtenäisen vesistöalueen, jonka markkinointia myös Eurooppaan kannattaa edistää. Hyvänä esimerkkinä laajasta kanavamatkailukohteesta monine matkailumahdollisuuksineen on Ruotsissa toimiva Götan kanava, jonka mainitaan olevan Ruotsin suuri matkailuyritys! Suomen puhtaissa vesissä kulkeva suurjärviemme noin tuhannen kilometrin yhtenäinen vesistöreitti voisi kehittyä samankaltaiseksi menestyväksi matkailureitiksi.

2.3 Itä- ja Keski-Suomen elinvoiman säilyttäminen ja tukeminen

Mäntyharjun kanava yhdistää Keski-Suomen ja Itä-Suomen. Itä-Suomen elinvoiman säilyttämisen puolesta on paljon ollut keskustelua, mutta konkreettisesti ei ole ollut esittää sellaista strategista suunnitelmaa, jolla voitaisiin vaikuttaa Itä-Suomen vahvuuksiin ja jatkojalostaa niitä. Nyt Itä-Suomen mahdollisuudet ovat julkisuudessa segmentoitu pääasiassa matkailun puolelle.

Saimaan kanavan vuokrasopimus uusittiin vuonna 2010. Nyt vuokrasopimusta Venäjän kanssa on jäljellä 38 vuotta. Mäntyharjun kanava yhdessä Kymijoen kanavan kanssa tai myös erikseen on infrahanke, jolla voi olla merkitystä Itä-Suomen matkailupalvelujen ja teollisuuden kehittämisen kanssa. Saimaan alueen kunnille Itä-Suomen elinvoiman palauttaminen ja kehittäminen on erittäin tärkeässä roolissa.

2.4 Maanpuolustuksen ja huoltovarmuuden näkökulma

Mäntyharjun kanavalla sekä Kymijoen kanavalla voi yhdessä tai erikseen olla myös vaikutuksia Itä-Suomen, Päijät-Hämeen ja Keski-Suomen maanpuolustukseen ja huoltovarmuuteen. Mäntyharjun kanava avaa sisäliikenteen väylän suurille aluksille ja suurien logististen tarpeiden varalle. Näiden hyötyarvio tulee tehdä erikseen asiantuntijoiden toimesta.

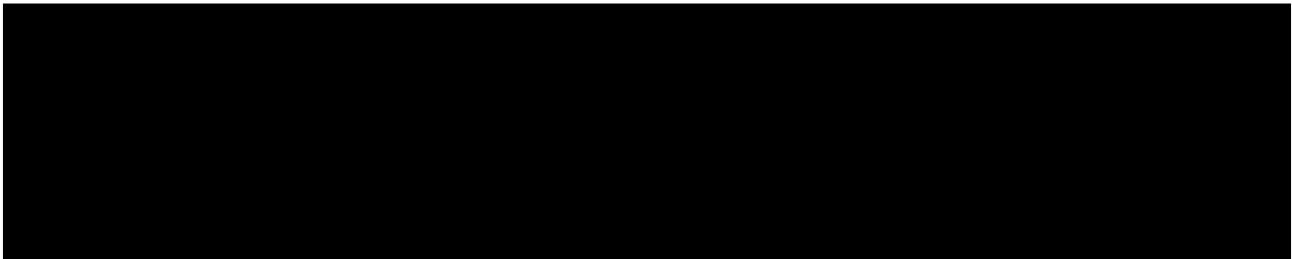

2.5 Vesikuljetusten ympäristövaikutukset

Mäntyharjun kanavan mahdollisuudet siirtää kuljetuksia maanteiltä vesikuljetuksiin tulee tutkia myös ympäristön näkökulmasta. Erityisesti hiilineutraaliuden tavoitteiden osalta asialla saattaa olla suurtakin merkitystä.

Helsingissä 18.3.2024

Suomen Purjehdus ja Veneily ry

TIEDOKSI:

Ministeri Antti Häkkänen
Ministeri Lulu Ranne

Päijät-Häme 2060:n OAS-vaihe, Valkjärven Suojelijat ry:n mielipide

Valkjärven Suojelijat ry. [1] suojelee Sysmän, Hartolan ja Luhangan rajalla sijaitsevaa erämaista korpea. Yhdistys haluaa tukea Päijät-Hämeen maakuntakaavan laatimista maakunnan vihreän siirtymän ohjelman [2] hengessä tavoitteena kestävä Päijät-Häme - *'vihreä jo luonnostaan, hiilineutraali kiertotalouden edelläkävijä'*.

Päijät-Häme 2060 maakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelman, OAS:n [3] mukaan valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet jakautuvat viiteen kokonaisuuteen:

- Toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen
- Tehokas liikennejärjestelmä
- Terveellinen ja turvallinen elinympäristö
- Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat
- Uusiutumiskykyinen energiahuolto

Valkjärven Suojelijat ry. keskittyy mielipiteessään kahteen viimeiseen kokonaisuuteen: 'Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat' ja 'Uusiutumiskykyinen energiahuolto'. Yhdistys kannattaa uusiutuvaa energiaa, mutta sitä tulee rakentaa kestävästi. Ei niin, että tuhotaan luontoa samalla kun suojellaan sitä. Teollista uusiutuvan energian tuotantoa tulee rakentaa sinne, missä on muutakin teollisuutta, sinne, missä on eniten energian kysyntää ja infrastruktuuri valmiina.

Miten vahvistaa energiajärjestelmää? Teollinen tuulivoimatuotanto tulee nähdä osana Suomen energiatuotannon kokonaisuutta, jota vaivaa nyt häiriöalttius. Suomen energiajärjestelmä on muuttunut entistä herkemmäksi häiriöille, mikä on näkynyt mm. valtavina sähkön hintavaihteluina. Tuulivoimalat tuottavat energiaa vain kun tuulee. Tuulen armoilla oleva tuulivoima ja tuulivoimaloiden jyrkkä lisääntyminen on heikentänyt energiajärjestelmän tasapainoa. Päijät-Hämeellä on mahdollisuus käyttää maakuntakaavaa varmistamaan häiriötöntä energiantuotantoa ja edistää energian varastointia osana häiriöttömän uusiutuvan energiateollisuuden rakentamista. Osa laitosten tuottamasta energiasta tulisi varastoida käytettäväksi silloin kun energiaa ei synny. Maakuntakaavan tulisi myös tukea kestävää aurinkoenergian tuotantoa kartoittamalla teollisen aurinkoenergian tuotannolle soveltuvia alueita. Erinomainen esimerkki on huhtikuussa 2024 käynnistytävä RELE-hanke, kokonaisuus, jossa turvetuotannosta poistetulle Laviassuolle suunnitellaan kahta aurinkovoimalaa osana Vierumäen energiatehokasta ekosysteemiä [4].

Uusiutuvaa energiaa kestävästi - sinne, missä on energian tarve ja infra valmiina:

Teollista aurinko- ja tuulivoimaa tulee kaavoittaa ja rakentaa kestävästi: ei kaadeta metsää ja tuhota luontoa vaan rakennetaan tuotanto sinne, missä luonto on jo pilattu. Finnish Consulting Groupin (FCG) Päijät-Hämeelle tekemässä tuulivoimaselvityksessä [5] (sivu 4) *'... tie- ja rautatiealueet ei ole tässä selvityksessä katsottu olevan tuulivoimatuotannolle tarkoituksenmukaisia alueita'*. Miksi jättää tutkimatta nuo infra-alueet, joiden luontoympäristö on jo pilattu? Mitkä muut otolliset tuulivoima-alueet, joissa ei ole enää suojeltavia

luontoarvoja on jätetty pois tarkastelusta? Jotta energian tuotanto voidaan tuoda tarkoituksenmukaisesti kysynnän luo, tulee energian kysyntä kartoittaa maakunnan eri osissa. Tiedon avulla avulla energijärjestelmän sijoittelu voidaan optimoida kokonaisuutena taloudellisesti ilman tarpeettoman pitkiä siirtoverkostoja. FCG:n tuulivoimaselvityksestä puuttui teollisuuden osuus energian kulutuksesta (sivu 59, kuva 31). Teollisuuden osuus Suomen energiankulutuksesta on kuitenkin merkittävä, 45%, (Motiva 2023 [6]).

Päijät-Hämeen vihreän siirtymän ohjelma tarvitsee toimeenpanon, muuten se jää sanoiksi. Maakuntakaava on yksi konkreettinen keino rakentaa vihreää Päijät-Hämettä, jossa ohjelman mukaan *'Luonnolle tuotetaan enemmän hyötyä kuin haittaa'*. Vihreän siirtymän ohjelman mukaan: *'Maankäytön suunnittelulla ja kaavoituksella on keskeinen rooli sekä mahdollistajana eri energiaratkaisuiden toteutukselle että varmistettaessa hankkeiden kestävyys'* ([2] sivu 9). Jotta voidaan arvioida, miten Päijät-Häme 2060 täyttää ohjelmassa asetetut tavoitteet, niin tulee pystyä arvioimaan maakuntakaavan ja sen eri vaihtoehtojen vaikutukset myös luonnolle. Päijät-Häme 2060 kaavoitusta ja vihreän siirtymän ohjelmaa tulee ohjata tiiviissä yhteistyössä. Vihreän siirtymän ohjelman energiaa koskevat osa-alueet, joiden tulee näkyä myös maakuntakaavassa, ovat:

- puhdistuva energijärjestelmä luonnon monimuotoisuutta heikentämättä.
- aluetaloutta tukeva toiminta- ja huoltovarma energijärjestelmä.
- energiamurroksen toteutus reilusti ja oikeudenmukaisesti.

Ohjelmassa on tunnistettu indikaattoreita, joiden avulla halutaan edistää kestävää energiaa. Indikaattorit keskittyvät toimintamalleihin, joiden avulla tavoitteita voidaan saavuttaa, mutta ohjelmasta puuttuu vielä konkreettiset, mitattavat tavoitteet, joiden avulla suunniteltujen toimenpiteiden vaikutuksia voidaan arvioida ja niiden toteutuminen aikanaan mitata.

Tuulivoimalat ja kestävä talous: Uusi rakentamislaki [7] tulee voimaan 1.1.2025. Hallitus on valmistelemaisessa lakiin 'korjaussarjaa', joka on mm. siirtämässä valtaa maakuntatasolta kunnille ja kunnilta yksityisille toimijoille. Maakuntakaavalla tulisi ohjata uusiutuvaa energijärjestelmää kokonaisuutena kattaen energian tuotannon (tuuli ja aurinko), energian varastoinnin ja siirron. Varsinkin pienet kunnat kärsivät talousvaikeuksista. Kunnat ovat tarttuneet tuuliteollisuuteen tavoitteenaan saada kiinteistöveroja tuulivoimaloista. Tuulivoimateollisuus ei ole tähän mennessä tuonut markkinoinnissaan esiin taloudellisia riskejä ja haittoja, joita tuulivoimalat tuovat tullessaan (Tuulivoimayhdistys, [8]). On tärkeätä, että isoja kokonaisvaikutuksia arvioidaan maakuntatasolla, eikä haksahdeta osaoptimointiin kuntatasolla tai anneta valtaa omaa taloudellista etua ajaville yrityksille. Tuulivoimala-alueilla on ekologisten ja sosiaalisten vaikutusten lisäksi myös monitahoiset taloudelliset vaikutukset, jotka on syytä ottaa huomioon, mm. tappiot matkailuelinkeinolle ja kiinteistöjen arvolle ja myös kuntien taloudelle mikäli matkailijat, kesäasukkaat ja asukkaat päättävät välttää tuulivoimala-alueita.

Kaikki tutkimustieto hyötykäyttöön: Maakuntakaavan tuulivoimamerkinnot eli tv-alueet ovat 'mahdollistavia'. Jotta merkityt tv-alueet todella ovat toteuttamiskelpoisia, niin on

tärkeää, että kaavoitus perustuu kaikkeen luotettavaan tutkimustietoon, joka on käytettävissä. Ei ole syytä jättää lopputuloksen luotettavuuden ja uskottavuuden kannalta mitään merkittävää tietoa hyödyntämättä. FCG:n laatimassa lintuselvityksessä [9], (sivu 48) sanotaan: *'On huomioitava, että vain pieni osa lajeista esiintyy suojelualueilla, esimerkiksi merkittävä osa lintujen levähdys-, ruokailu- ja pesimisalueista on suojelualueiden ulkopuolella. Vaikutuksia voidaan huomioida tarkemmassa suunnittelussa esim. tuulivoimaloiden sijoittelulla'*. On selvää, että vaikutuksia tulee huomioida ja arvioida myöhemminkin mutta se ei poista velvollisuutta tehdä riittävää huomioonottamista ja riittäviä selvityksiä jo maakuntakaavavaiheessa. Ympäristöministeriön ohjeen mukaan [10] (sivu 88): *'Maakuntakaavoituksessa selvitetään ja otetaan huomioon olemassa olevaa aineistoa ja osallistumista hyödyntäen linnuston kannalta arvokkaat alueet sekä arvioidaan tuulivoimarakentamisen vaikutukset niihin, erityisesti syystä myös lajikohtaisin selvityksin.'* Ympäristöministeriön maakuntakaavoitusohjeen mukaan [11] (s. 88-89): *'Mikäli selvitysten perusteella voidaan jokin maakuntakaavan ratkaisu todeta kaavan sisältövaatimuksen vastaiseksi, on tällainen selvitystulos otettava huomioon ja hylättävä kyseinen ratkaisu ja, jos tarpeellista, etsittävä tälle korvaavia mutta sisältövaatimusten kannalta hyväksyttäviä vaihtoehtoja'*. Maanrakennuslaki §28 [12] kuvaa maakuntakaavan sisältövaatimuksena mm. luonnon suojelun, johon *'kaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityisesti huomiota'*. Tähän viittaa myös Päijät-Häme 2060 osallistumis- ja arviointisuunnitelma [3] (s. 8-9).

On luonnollista, että kaikki tutkimustieto tulee käyttää hyväksi, jos validia tietoa on olemassa. On turha jättää maakuntakaavaan tv-alueita, joka tiedetään kelvottomaksi. Kelvottomaksi tiedetyt alueet murentavat myös muiden tv-alueiden merkintöjen luotettavuutta.

Yhteenveto:

1. Maakuntakaavoitus osana kestäväää energijärjestelmää: Jotta maakuntakaava toteuttaisi ja tukisi uusiutuvan energian kehittämistä kestävästi, niin siihen tulisi sisällyttää myös otolliset alueet mahdollisiksi teollisen aurinkovoiman sekä sähkönvarastoinnin alueiksi luontoa tuhoamatta. Otetaanko ne mukaan Päijät-Häme 2060 -kaavaan?

2. Kestävä energijärjestelmä ja taloudellinen vastuullisuus: Rakentamalla uusiutuvan energian teollinen tuotanto erämaiden sijaan lähelle kysyntää säästetään luontoa ja minimoidaan kustannuksia. Otetaanko kaavoituksessa arvioitaviksi mahdollisiksi tuuli- ja aurinkovoiman tuotantoalueiksi myös teollisuusalueet sekä tie- ja rautatiealueet, jotka oli rajattu FCG:n tuulivoimaraportissa selvityksen ulkopuolelle?

3. Kestävä energijärjestelmä ekologisesti vastuullisesti: Teollisuus ja asutus tarvitsevat energiaa, mutta luonto ja erämaat eivät tarvitse teollisia tuuli- ja aurinkovoimala-alueita. Suomen luontoa ja sen monimuotoisuutta tulee suojella. Miten maakuntakaavassa otetaan huomioon muutkin kuin viralliset luonnonsuojelualueet osana luonnon suojelua? Aiotaanko esimerkiksi viherverkoston ydinalueet sekä hiljaiset alueet suojata riittäväillä suojavyöhykkeillä ihmistä ja muuta luontoa suojellen? Vastuullisuus on paljon enemmän kuin vain lain noudattamista.

4. Päijät-Häme 2060 ja vihreän siirtymän ohjelma - yhdessä kohti kestäväää maakuntaa.

Miten maakuntakaava valjastetaan toteuttamaan sellaisia toimia, jotka edistävät myös vihreää siirtymää? Ja toisinpäin, miten vihreän siirtymän ohjelman indikaattoreita hyödynnetään konkreettisesti osana Päijät-Häme 2060-ohjelmaa - sen tavoitteiden asettamista ja vaikuttavuuden arviointia?

5. Kaikki tutkimustieto hyötykäyttöön, tavoitteena viisas maakuntakaava. Miten varmistetaan, että kaikki validi luontotieto otetaan kaavoituksessa huomioon, myös sellainen, joka on paikallista, eli jota ei ole tutkimuksin selvitetty kattavasti koko maakuntatasolla?

Valkjärven Suojelijat ry.

[1] Valkjärven Suojelijat FB -sivu:

<https://www.facebook.com/people/Valkj%C3%A4rven-Suojelijat-ry/100091914052953/>

[2] Päijät-Hämeen vihreän siirtymän ohjelma:

https://paijat-hame.fi/wp-content/uploads/2024/03/Vihrean_siirtyman_ohjelma_2024.pdf

[3] Päijät-Häme 2060 osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS):

https://paijat-hame.fi/wp-content/uploads/2024/02/120224_OAS_Paijat-Hameen_maakuntak_aava2060.pdf

[4] RELE-hanke:

<https://businessheinola.fi/rele-hankkeella-vierumaele-energiatehokas-ekosysteemi/>

[5] Finnish Consulting Groupin tuulivoimaselvitys:

https://paijat-hame.fi/wp-content/uploads/2023/09/Paijat-Hameen_tuulivoimaselvitys_raportti.pdf

[6] Motiva 2023:

https://www.motiva.fi/ratkaisut/energian kaytto_suomessa/energian_loppukaytto/teollisuus

[7] Rakentamislaki: <https://ym.fi/rakentamislaki>

[8] Tuulivoimayhdistys: <https://tuulivoimayhdistys.fi/tietoa-tuulivoimasta-2/tietopankki>

[9] Finnish Consulting Groupin linnustoselvitys:

https://paijat-hame.fi/wp-content/uploads/2023/09/Liite2_Paijat-Hame-Linnustoselvitys.pdf

[10] Ympäristöministeriön tuulivoimarakentamisen ohje 2016:

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79057/OH_5_2016.pdf?sequence=1&isAllowed=y

[11] Maakuntakaavan sisältö ja esitystapa, 2002:

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162823>

[12] Maankäyttö- ja rakennuslaki §28 (Alueidenkäyttölaki):

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990132#L4P28>

Päijät-Hämeen liitto

Hämeenkatu 9 A (PL 50)

15111 Lahti

toimisto@paijat-hame.fi

Mielipide Päijät-Hämeen maakuntakaava 2060 osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan

Tilan (kunta: Mäntyharju) yhtenä omistajana haluan jättää mielipiteeni viereisen maakunnan, eli Päijät-Hämeen maakuntakaavasta.

Olen kokonaisuudessaan tyytyväinen valmisteltavaan maakuntakaavaan. Haluan kuitenkin tuoda esiin Mäntyharjun kunnan alueella tehtävän maakuntakaavoituksen kehitystyön, joka ei kaikin osin vastaa yleisesti hyväksytyjä työskentelytapoja koskien maakuntarajat ylittävää yhteistyötä.

Päijät-Hämeen maakuntakaavassa oleva Lahti-Mikkeli oikoratavaraus jatkuu Etelä-Savon maakuntakaavassa, Pertunmaan ja Mäntyharjun kunnan puolella. Pertunmaan kunta käy liitosneuvotteluja Mäntyharjun kunnan kanssa. Muita kuntia ei osallistu tähän liitosneuvotteluun. Tavoite on, että kyseiset kunnat yhdistyvät 1.1.2025.

Pyydän Päijät-Hämeen maakuntaliittoa kiinnittämään huomiota Mäntyharjun kunnan Peruveden eteläpuoleisen alueen kehittämiseen. Alue sijaitsee Lahti-Mikkeli oikoratavarauksen välittömässä läheisyydessä. Kyseiselle alueelle ollaan valmistelemassa kaavamuutosta, jonka materiaaliin voi tutustua Mäntyharjun kunnan internet-sivuilla osoitteessa: https://mantlyharju.cloudnc.fi/fi-FI/Toimielimet/Kunnanvaltuusto/Kokous_4122023, asia Kunnanvaltuusto § 60/2023. Kyseinen kaavamuutos koskee Mäntyharjun kunnan (507) Pertunmaan kylän (425) tiloja 507-425-8-58, 507-425-8-114, 507-425-8-116, 507-425-12-219, 507-425-12-224 ja 507-425-12-225. Yleiskaavakartan ja maakuntakaavan yhdistelmä osoittaa, että Lahti-Mikkeli oikoratavarauksen alue ulottuu Peruveden kaavamuutosalueelle ja kaavan alueen RM-1 rakennuskorttelin 105 alueelle, mutta Väylävirasto ei ole

antanut ko. kaavan lausunnossaan huomautusta esim. RM-1 korttelin nro 105 rakennusmahdollisuuksien rajoituksista.

Peruveden ranta-asemakaavan tarkoituksena on mahdollistaa alueelle laaditun golf-selvityksen mukainen kehittäminen sisältäen matkailua palvelevaa elinkeinotoimintaa ja vapaa-ajan asumista eri muodoissaan sekä jonkin verran vakituista asumista.

Peruvesi-Vihantasalmi matkailun kehittämishankkeessa alueelle on laadittu Master Plan suunnitelma, jonka puitteissa selvitettiin hankealueen maankäytölliset mahdollisuudet kehittyä yhdeksi Etelä-Savon maakunnan matkailukeskittymäksi. Peruvesi-Vihantasalmi Matkailun Master Plan FCG P14703/18.8.2011 (liite 1.). Peruvesi-Vihantasalmi matkailun kehittämishankkeessa on ollut mukana sekä Pertunmaan kunta että Mäntyharjun kunta.

Peruveden/Vihantasalmen matkailualueen kehittämissuunnitelma, elinkeinojen kehittämishanke
Hakija: Mikkelin seudun elinkeino-yhtiö, Miset Oy

Päätavoitteena on luoda Pertunmaan ja Mäntyharjun Vihantasalmen alueen matkailu- ja palveluelinkeinojen kehittämissuunnitelma vuosille 2010-2015. Kohderyhmänä ovat alueen eri toimijat, joka tuottavat matkailuun, vapaa ajanasumiseen ja liikenteeseen liittyviä palveluja oheis- ja tukipalvelut mukaan lukien. Hyödynsaajina ovat elinkeinoelämä sekä vakinaiset ja vapaa-ajanasukkaat. Hankkeen kustannusarvio on 158 835 euroa, josta tukea 90 % = 142 952 €. Julkinen rahoitus jakautuu puoliksi kahden toimintaryhmän alueelle, Päjänne-Leader ja Veej´jakaja ry.

Mäntyharjun kunnan intressi ja tahtotila käy ilmi Mäntyharjun seudun elinkeinojen kehitys Oy (Mäsek Oy) neljännesvuosiraportista vuodelta 2011, jonka mukaan Mäsek Oy edellytti kunnan hallintoa löytämään tahtotilan, jossa *”Master Planin toteuttaminen edellyttää Mäntyharjun kunnan tukea siinä edellytyille toimille niin kaavoituksen edesauttamiseksi kuin reitistöjen suunnittelujen ja markkinoinnin osaltakin.”* Mäntyharjun kunnanvaltuusto 16.11.2011, kokouksen liite nro 6. (liite 2.).

Mäntyharjun kunnalla on myös taloudellisia intressejä poistaa oikoratavaraus: *”Toiveena on saada jollain aikavälillä 9-18 reikäinen golf kenttä alueelle, joka lisäisi omalta osaltaan vapaa-asuntojen käyttöastetta ja voisi luoda uutta loma-osaketyyppistä majoituspalvelua Suittimäki Oy:n hallinnoimalle alueelle.”* (liite 2.)

Kyseinen Suittimäki Oy on yritys nimeltä Mäntyharjun Suittimäki Oy, josta kunta omistaa 1/3 osuuden. Mäntyharjun kunta omistaa Mäntyharjun Suittimäki Oy:n kautta yhdessä Peruveden kaavahankealueella golf-palveluita tarjoavan yrityksen Orasmaa Oy:n kanssa 9 hehtaarin kiinteistön oikoratavarauksen läheisyydessä, Mäntymotellin koillispuolella. Lahti-Mikkeli oikoradan varauksen vaikutusalue ulottuu kunnan osittain omistamalle em. kiinteistölle ja oikoradan toteutuminen voisi mahdollisesti tuoda mm. maankäytön osittaisen rakennuskiellon ja meluvaikutusta kunnan osittain omistamalle em. 9 hehtaarin kiinteistölle.

Sekä Pertunmaan kunta että Mäntyharjun kunta tukevat matkailun kehittämistä alueella ja asia on huomioitu myös maakuntatason suunnitelmissa.

Peruvesi-Vihantasalmi Matkailun Master Plan FCG P14703/18.8.2011, kohta 5.3.6. Jatkotoimenpiteitä maankäytön suunnitteluun liittyen (liite 1.):

”Tulevassa vaihemaakuntakaavassa ja yleiskaavojen tarkistusten yhteydessä tulisi käsitellä myös Lahti-Mikkeli oikoradan linjausta, joka nykyisissä kaavoissa on merkitty kulkemaan matkailualueen läpi. Nykyinen oikoratavaraus aiheuttaa epätietoisuutta ja epävarmuutta alueen kehittämismahdollisuuksista ja vaikeuttaa asuin-, matkailu- ja majoitusrakentamista. Koko Pertunmaan ja Mäntyharjun alueen matkailun ja asumisen kehittämisen kannalta olisi hyödyllistä tutkia edelleen vaihtoehtoa, jossa oikoratalinjaus kulkisi Mäntyharjun kuntakeskuksen kautta ja ainakin osa junista myös pysähtyisi Mäntyharjun asemalla.”

Peruvesi-Vihantasalmi Matkailun Master Plan P14703/18.8.2011, kohta 5.1.2, Maankäyttöisten valmiuksien varmistaminen (liite 1.): *”Nykyisen Lahti-Mikkeli oikoratavaruksen kaventaminen tai uudelleen linjaaminen maakuntakaavassa ja kuntien kaavoissa.”*

Pitäjän uutiset-lehden numeron 4.2.2014 artikkeli ”Orasmaa Oy osti Vola-Golf aputoiminimen” (liite 3.) mukaan: *”Laajentumisen tien toiselle puolelle estää tosin tällä hetkellä vanhat suunnitelmat Lahden ja Mikkelin välisen oikoradan rakentamisesta.”*

Peruvesi-Vihantasalmi Matkailun Master Plan P14703/18.8.2011, kohta 5.4 (liite 1.): *”Matkailuyrittäjät ovat aktiivisia ja heillä on halua kehittää omaa yritystoimintaansa ja alueen tunnettuutta. Matkailuyritysten lähivuosiksi suunnittelemaat investoinnit ovat yhteensä noin 25-30 miljoonaa euroa.”*

Etelä-Savon maakuntakaavan muutokseen, niin alueen maakuntakaavamerkintöihin kuin oikoratavaruksen siirtämiseen tai jopa kokonaan poistoon, kohdistuu em. kuntien ja yksittäisten toimijoiden taholta huomattava paine.

Kyseinen Lahti-Mikkeli oikoratavaraus on vuosikymmeniä vanha eikä se siten voi aiheuttaa epäselvyyttä tai epävarmuutta kenellekään. Toteutuessaan oikorata varmistaa tulevaisuudessa vuositasolla useiden kymmenien tuhansien itä- ja pohjois-suomalaisten asukkaiden ja matkailijoiden oikeuden nopeaan junayhteyteen. Toteutuessaan Lahti-Mikkeli oikorata täydentäisi osaltaan Suomen huoltovarmuutta. Näitä oikeuksia tuskin kannattaa hankeselvityksissä verrata yksittäisten toimijoiden oikeuteen rakentaa oikoratavaruksen paikalle tarpeettomia matkailupalveluiden rakennelmia tai kuntopolkuja. Vuosien 2011-2024 aikana Peruveden matkailualue ei ole kehittynyt juuri lainkaan.

Nykyiset Peruveden kaavamuutosalueen rakennelmat ja hankkeet on suunniteltu ja/tai rakennettu pääosin yhteiskunnan myöntämin EU:n LEADER- ja investointituki-muotoisin tukivaroin, eikä olettamus Peruvesi-Vihantasalmi Matkailun Master Plan P14703/18.8.2011, kohdan 5.1.3 Investointitoimenpiteistä tässä nimenomaisessa kohdassa, 8 - 10 miljoonaa euroa, ole toteutunut millään muotoa. Peruveden kaavaa on suunniteltu 12 vuoden ajan ja kaavoitustyö sekä toiveet poistaa Lahti-Mikkeli oikoratavaraus on edelleen Mäntyharjun kunnan hankelistalla.

Mäntyharjun kunta on mukana Porvoo-Kouvola –oikoratahankkeessa (Itärata), eli yhtenä omistajana Itärata Oy:ssä. Itärata-hankkeen eli Porvoo-Kouvola oikoradan toteutuminen toimisi Etelä-Savon maakuntaliitolle lisäpontena poistaa Lahti-Mikkeli oikoratavaraus.

Pyydän Päijät-Hämeen liittoa kiinnittämään huomiota Etelä-Savon maakunnan alueen kunnissa tehtäviin epäasialliseen toimintatapaan tai ajatusmalliin perustuviin suunnitelmiin. Yksittäisten yritysten ja Mäntyharjun kunnan omat liiketaloudelliset intressit saattavat vaikuttaa valtakunnallisesti suurempien logististen reittihankkeiden kehitykseen negatiivisesti.

Pyydän Päijät-Hämeen liittoa säilyttämään maakuntakaavassa nykyisin olevan Lahti-Mikkeli oikoratavaran.

Viimeisen 32 vuoden aikana Suomessa on tapahtunut merkittävää kehittymistä: Suomi on irtaantunut YEA-sopimuksesta 22. syyskuuta 1991 ja Suomi on liittynyt Nato-liittokunnan jäseneksi 4. huhtikuuta 2023.

Mitä todennäköisemmin Suomi tarvitsee molempien ratahankkeiden suunnitelmia ja toteutumista, eikä jomman kumman hankkeen toteutuminen poista toisen em. ratalinjauksen tai –varauksen tarvetta. Tutkittaessa Suomen ratalinjojen karttaa on havaittavissa, että ruuhka-Suomen ja Itä-Suomen rataverkossa on edelleen kehittämisen varaa ja Lahti-Mikkeli oikorata on oleellisesti tärkeä hanke. (liite 4. Lähde: YLE, uutinen 7.3.2024 ”*Lähes koko Suomen rannikon pituinen rata voisi olla todellisuutta 25 vuoden kuluttua – ensin on kuitenkin selvitettävä tarve*”). Päijät-Hämeen maakuntakaavan Lahti-Mikkeli oikoratavaran säilymiseen tai poistamiseen tulee pyytää Suomen valtion puolustusministeriön ja Valtioneuvoston kanta, vaikkakaan puolustusministeriön ja Valtioneuvoston perusteita ei tule kirjoittaa auki maakuntakaavaan.

En toivo tätä mielipidettäni julkaistavaksi OAS:n mielipiteenä julkisena asiakirjana, mutta pyydän Päijät-Hämeen liittoa ottamaan tämän mielipiteeni huomioon.

Tämän kirjallisen mielipiteen tekijän nimi, yhteystiedot, mm. osoite, tilan XXX rekisterinumero, puhelinnumero ja sähköpostiosoite ovat laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999) 6. luvun 24 § kohdan 31. mukaisesti salassa pidettävät. Tämän mielipiteen sisältö ei muutoin ole salassa pidettävää.

FCG Finnish Consulting Group Oy

Mikkelin seudun elinkeinoyhtiö Miset Oy

PERUVESI-VIHANTASALMI MATKAILUN MASTER PLAN

18.8.2011

P14703

18.8.2011

SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO	1
2	MATKAILUALUEEN NYKYTILA JA KEHITTÄMISEN LÄHTÖKOHDAT	2
2.1	Alueen sijainti ja saavutettavuus.....	2
2.2	Matkailun nykytilanne	3
2.2.1	Alueen vetovoimatekijät	4
2.2.2	Matkailupalvelujen tarjonta ja kysyntä	5
2.2.3	Investoinnit	6
2.3	Toimintaympäristö	6
2.3.1	Matkailun muutostekijöitä	6
2.3.2	Suomen matkailustrategia 2020.....	8
2.3.3	Etelä-Savon matkailun kehittämisohjelma 2007–2013	9
2.4	Matkailu- ja vapaa-ajan palveluihin liittyviä kehittämistarpeita	9
2.4.1	Ympärivuotisuus	9
2.4.2	Ohjelmapalvelut	10
2.4.3	Reitistöt ja opasteet	10
2.4.4	Tuotteistaminen ja paketointi	10
2.4.5	Yhteistyö ja markkinointi.....	10
2.4.6	Osaaminen	11
3	MAANKÄYTÖN TARKASTELU	12
3.1	Nykyinen maankäyttö ja yhdyskuntarakenne	12
3.1.1	Väestö ja palvelut	13
3.1.2	Liikenneverkko	13
3.1.3	Yhdyskuntatekniset verkostot	15
3.2	Matkailutoimintojen sijoittuminen	15
3.3	Suunnittelutilanne ja maankäytön kehittämisen reunaehdot.....	16
3.3.1	Maakuntakaava	16
3.3.2	Yleiskaavat	18
3.3.3	Asemakaavat ja ranta-asemakaavat	20
3.3.4	Suojelualueet ja -kohteet	20
3.4	Maankäyttöön ja liikenneyhteyksiin liittyviä kehittämistarpeita	22
3.4.1	Kehittämisen painopisteet Peruvesi-Vihantasalmen alueella.....	22
3.4.2	Suunnitteilla olevia rakennushankkeita ja kaavoitustarpeita	22
3.4.3	Infran ja liikenneyhteyksien kehittämistarpeita.....	22
3.4.4	Majoituskapasiteetin kehittäminen.....	23
3.4.5	Reitistöjen ja niihin liittyvien rakenteiden kehittäminen	23
3.4.6	Kehittämistä rajoittavia tekijöitä	24
3.4.7	Kuntien kaavoitussuunnitelmat	24
4	MATKAILUN KÄRKIHANKKEET	25
4.1	Luontomatkailun kehittäminen.....	25
4.1.1	Luontomatkailun nykytila	25
4.1.2	Luontomatkailun vahvuudet ja kehittämismahdollisuudet.....	25
4.2	Majoituskapasiteetin kehittäminen	26
4.2.1	Majoituspalveluiden nykytilanne.....	26
4.2.2	Vahvuudet ja kehittämishaasteet	26
4.2.3	Kehittämismahdollisuuksien arviointi	27
4.3	Golfmatkailun kehittäminen	27
4.3.1	Golfmatkailusta yleisesti	27
4.3.2	Golfmatkailun kehittäminen Suomessa ja Mikkelin seudulla.....	28
4.3.3	Golfmatkailun kehittäminen Peruvesi-Vihantasalmen matkailualueella	28

18.8.2011

4.4	Kalastusmatkailun kehittäminen	29
4.4.1	Kalastusmatkailu Suomessa	29
4.4.2	Kalastusmatkailu Peruvesi-Vihantasalmen matkailualueella	29
4.4.3	Matkailualueen vesistöt ja kalapaikat	30
4.4.4	Kalastusmatkailun kehittämistarpeet ja -mahdollisuudet	30
4.4.5	Uusi kalastus- ja luontomatkailukohde	31
5	PERUVESI-VIHANTASALMI MATKAILUN MASTER PLAN	33
5.1	Peruvesi-Vihantasalmen matkailualueen visio, kehittämistavoitteet ja -toimenpiteet	34
5.1.1	Matkailualueen visio	34
5.1.2	Kehittämistavoitteet ja –toimenpiteet	35
5.1.3	Investointitoimenpiteet	36
5.1.4	Tuotekehitystoimenpiteet	38
5.1.5	Muut toimenpiteet	38
5.2	Kriittiset menestystekijät ja kehittämisen mittarit	39
5.2.1	Peruvesi-Vihantasalmen alueen kriittiset menestystekijät	39
5.2.2	Kehittämisen mittarit	40
5.3	Maankäytön yleissuunnitelma	41
5.3.1	Matkailupalvelujen alueet	42
5.3.2	Virkistys- ja urheilualueet	43
5.3.3	Asuminen ja loma-asuntoalueet	44
5.3.4	Liikenneyhteydet	44
5.3.5	Ulkoilureitit ja vesiliikenne	45
5.3.6	Jatkotoimenpiteitä maankäytön suunnitteluun liittyen	46
5.4	Yhteenvedo ja alustava vaikutusten arviointi	47

Liitteet

1. Maankäytön lähtökohtakartta 19.5.2011
2. Haastatellut henkilöt
3. Maankäytön yleissuunnitelma 5.7.2011

18.8.2011

**MIKKELIN SEUDUN ELINKEINOYHTIÖ MISET OY
PERUVESI-VIHANTASALMI MATKAILUN MASTER PLAN****1 JOHDANTO**

Matkailun Master Plan –selvitys on osa Peruvesi-Vihantasalmen alueen kehittämishanketta vuosille 2010-2015. Kehittämishankkeen tavoitteena on konkretisoida alueen kehittämisen tavoitteet ja reunaehdot selvittämällä matkailun nykytila ja määrittelemällä ajalliset ja määrälliset tavoitteet palvelujen kehittämisen eri osa-alueille. Kehittämishanketta ovat rahoittaneet Päijänne-Leader ry, Veej´jakaja ry sekä yrittäjät. Hanketta hallinnoi Miset Oy ja projektipäällikkönä on toiminut Pia Tuunanen. Hankkeen ohjausryhmään ovat kuuluneet:

- Liisa Häme, Päijänne-Leader ry
- Tuula Vainikka, Veej´jakaja ry
- Juha Torniainen, Pertunmaan kunta
- Jussi Teittinen, Mäntyharjun kunta
- Timo Kukkonen, Hämeen ELY-keskus
- Maisa Häkkinen, Miset Oy
- Rauno Suoniemi, Mäsek Oy

Peruvesi-Vihantasalmi matkailun Master Planin tavoitteena on kartoittaa alueen matkailupalveluiden ja maankäytön nykytila ja sekä visioita alueen tulevaisuutta ja kehittämismahdollisuuksia. Master Planin tehtävänä on toimia työvälineenä eri toimijoille, ohjata kaavoitusta ja aktivoida yrityksiä sijoittumaan alueelle. Kehittämishankkeessa matkailun kehittämisen kärjiksi on valittu kalastus-, majoitus-, golf- sekä luontomatkailun kehittäminen. Näistä aiheista on toteutettu omat erillisselvityksensä, joiden tuloksia on hyödynnetty Master Planin laadinnassa.

Master Planin on laatinut FCG Finnish Consulting Group Oy. Työ on suoritettu yhteistyössä ja vuorovaikutuksessa tilaajan, ohjausryhmän ja sidosryhmien sekä alueen yrittäjien kanssa. Master Planin maankäyttöä koskevan osion laadintaa ohjanneeseen työryhmään ovat kuuluneet:

- Pia Tuunanen, Miset Oy
- Rauno Suoniemi, Mäsek Oy
- Hannu Lakka, Mäntyharjun kunta
- Hanna Alanen, Mäntyharjun kunta
- Tuomo Orasmaa, Orasmaa Oy
- Juha Torniainen, Pertunmaan kunta
- Matti Ratilainen, Pertunmaan kunta

Kehittämissuunnitelman toteuttamiseen ovat osallistuneet hanketyöryhmän yrittäjät:

- Juha Paasonen, Kalastus- ja luontomatkailukohde Vaarinmaja
- Leo Kuhanen, Honkaniemen huvilat
- Paula Manninen, Kimppa Ky
- Pertti Lahdelma, Kylpylähuvila Lahdelman keidas
- Petri Lantta, Teboil Suittilahti
- Tapio Sinkko, Miekankosken kahvila
- Tuomo Orasmaa, Orasmaa Oy / Vola Golf

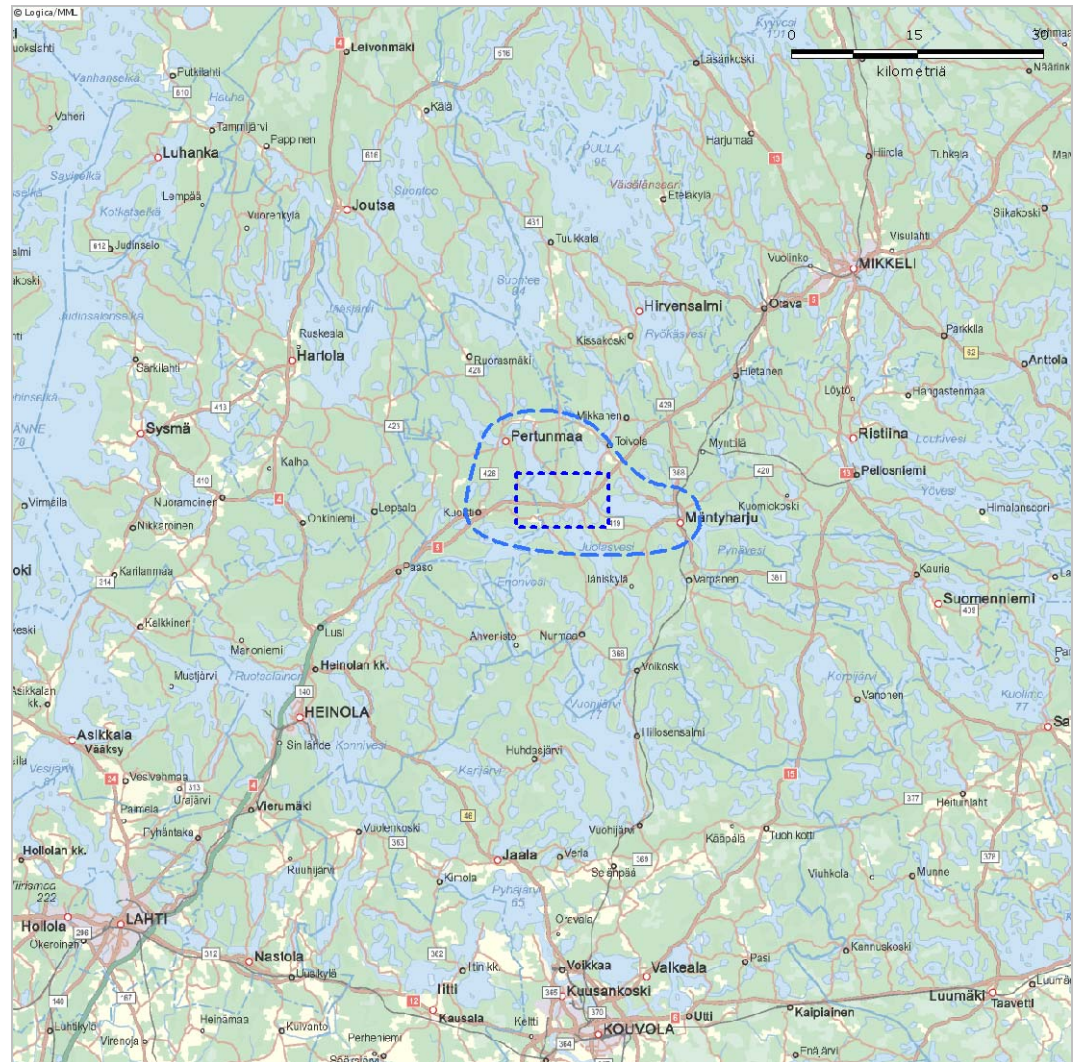
Ulkopuolista näkemystä on haettu haastattelemalla matkailun alueellisia toimijoita. FCG:ssä työstä ovat vastanneet FM Mikko Keskinen, VTT Rosa ViHAVAINEN, M.Sc. Pauli Santala ja fil. yo. Mari Kovasin.

18.8.2011

2 MATKAILUALUEEN NYKYTILA JA KEHITTÄMISEN LÄHTÖKOHDAT

2.1 Alueen sijainti ja saavutettavuus

Peruvesi-Vihantasalmen matkailun ydinalue sijoittuu valtatie 5 varteen Pertunmaan ja Mäntyharjun kuntien alueelle. Pertunmaan kuntakeskus sijaitsee noin 15 kilometriä matkailualueelta luoteeseen ja Mäntyharjun kuntakeskus noin 15 kilometriä itään. Matkaa Mikkeliin ja Heinolaan on noin 50 kilometriä, Lahteen noin 80 kilometriä ja Lappeenrantaan 120 kilometriä. Pääkaupunki-seudulle matkaa on noin 180 kilometriä ja ajoaika on noin 2 tuntia.

Kuva 1. Peruvesi-Vihantasalmi matkailun ydinalue sekä Pertunmaan, Kuortin ja Mäntyharjun taajamien muodostama palvelualue (pohjakartta © Logica Suomi Oy, Maanmittauslaitos 2011. Aineiston kopiointi ilman Logica Suomi Oy:n lupaa on kielletty).

Mäntyharjun kuntakeskuksen kautta kulkee Kouvolasta Iisalmeen johtava Savonrata. Mäntyharjun asemalta lähtee pohjoisen suuntaan noin kuusi junavuoroa ja etelän suuntaan noin seitsemän junavuoroa päivittäin. Matka-aika Kouvolaan on noin 40 minuuttia, Helsinkiin noin 2 tuntia 20 minuuttia ja Mikkeliin noin 30 minuuttia.

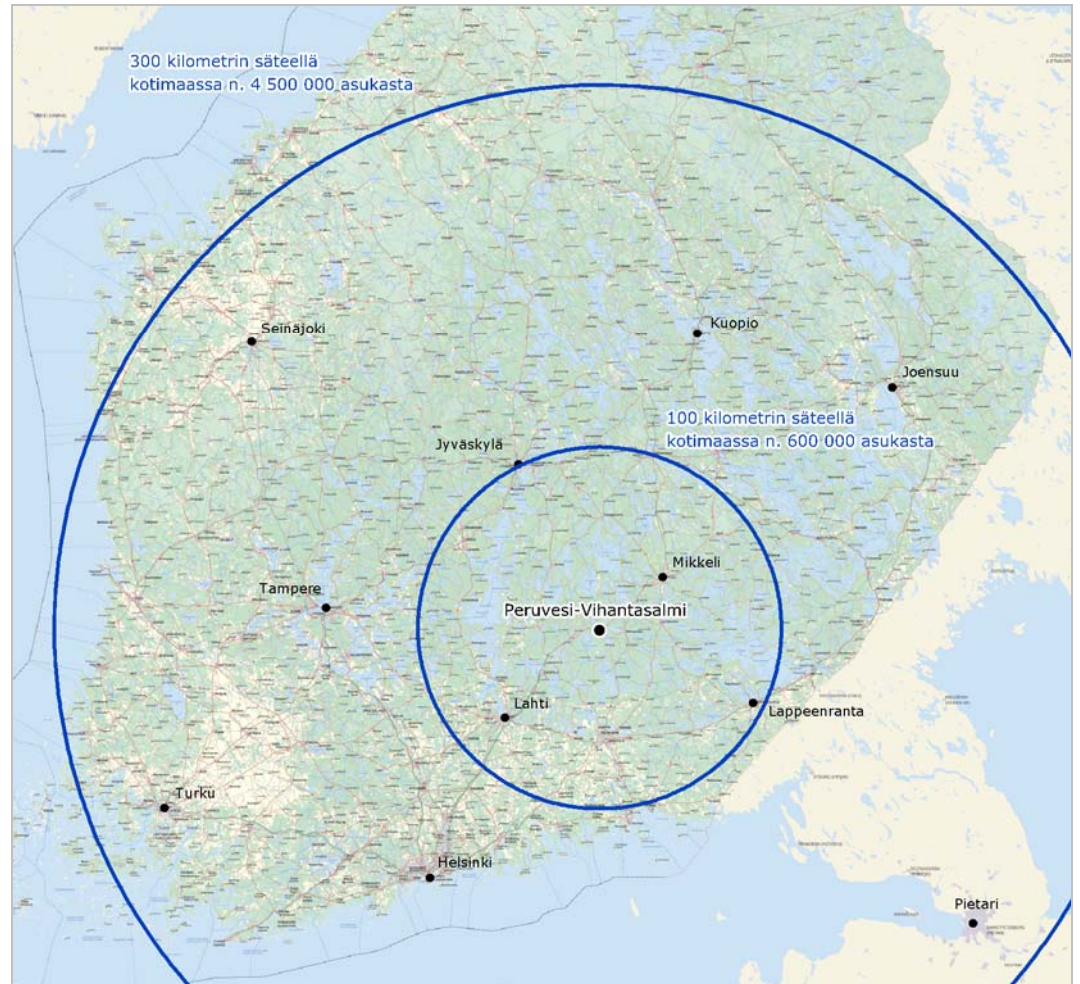
Bussit liikennöivät molempiin kuntakeskuksiin. Pertunmaalta on suora yhteys arkisin kaksi kertaa päivässä Mikkeliin, Heinolaan ja Lahteen sekä kerran päivässä suoraan Helsinkiin. Helsingistä Pertunmaalle on yhteys kahdesti päivässä vaihtoyhteyden kautta. Mäntyharjulta suora yhteys kulkee Kouvolaan ker-

18.8.2011

ran päivässä. Kuntakeskusten välillä liikennöi lisäksi bussi kaksi kertaa päivässä. Matka-aika on noin tunti.

Peruvesi-Vihantasalmen alue on hyvin saavutettavissa myös Venäjän lähialueilta käsin, matkaa Venäjän rajalle on noin 150 kilometriä.

Kuva 2. Peruvesi-Vihantasalmen matkailualueen sijainti ja kotimaan väestö 100 ja 300 kilometrin säteellä alueesta (pohjakartta © Logica Suomi Oy, Maanmittauslaitos 2011. Aineiston kopiointi ilman Logica Suomi Oy:n lupaa on kielletty).

2.2 Matkailun nykytilanne

Alueen tämänhetkistä matkailu- ja palvelutarjontaa selvitettiin alueen matkailuyrittäjien ja viranomaisten puhelinhaastattelulla ja olemassa olevien matkailuselvitysten ja -suunnitelmien analyysillä. Lisäksi aineistona on käytetty matkailutilastoja. Haastatteluja tehtiin yhteensä 20. Lista haastatelluista henkilöistä on raportin liitteenä 2.

Mäntyharju on tunnettu ja haluttu mökkipaikkakunta ja alue onkin tällä hetkellä matkailun kannalta lähinnä mökkimajoitukseen keskittynyt. Mäntyharjulla on viidenneksi eniten vapaa-ajan asuntoja Suomen kunnista. Alueella on pitkät perinteet mökkialueena. Ensimmäinen mökkibuumi koettiin jo 1800-luvun lopulla Savon radan valmistuttua (Ekolatu-hankesuunnitelma 2007).

18.8.2011

Myös Pertunmaa on suosittu kesäpaikkakunta. Väkilukuun nähden kesäasukkaita on erittäin paljon, 3700 henkeä, kun kunnan väkiluku on 1987 henkeä. Loma-asuntoja kunnassa on 1752. Pertunmaan alueella on myös pitkä historia; kuntaan kuuluva Ruorasmäen kylä on ollut olemassa jo 1500-luvulla. Matkailun kannalta näkyvin alue on noin 10 kilometrin päässä kirkonkylältä sijaitseva Kuortti, jonka maamerkinä on ABC-liikenneasema 5-tien varrella.

Viimeaikaisista hankkeista merkittävimpiä on Mäntyharjun loma-asuntomessut kesällä 2011, joka tuo alueelle runsaasti kävijöitä. Loma-asuntomessut järjestetään Pyhäveden rannalla, noin kahden kilometrin päässä valtatie 5:n ja Vihannansalmentien risteyksestä Mäntyharjun kuntakeskukseen suuntaan. Loma-asuntomessuilla on näytteillä 22 esittelykohdetta, joista 13 on rantakohteita. Mäntyharju on myös ollut pilottikuntana mukana Ekotehokkaan loma-asumisen tuotteistaminen (EkoLATu) –hankkeessa, jonka tulokset esitellään loma-asuntomessuilla. Loma-asuntomessujen pääteemoja ovat ekotehokkuus ja taide, joista jälkimmäisestä vastaa Taidekeskus Salme-la.

Luontomatkailuun liittyen Mäntyharju on yhtenä paikkakuntana mukana Suomen Ladun Suomen ulkoilumahdollisuuksien katselmus (Sulka II) –hankkeessa (2009-2011), jossa on tehty raportti Mäntyharjun ulkoilupaikoista.

2.2.1 Alueen vetovoimatekijät

Peruvesi-Vihantasalmen alueen saavutettavuus on erinomainen, mikä on matkailun kannalta ensiarvoisen tärkeää. Alue toimii eteläisestä Suomesta katsoen porttina Järvi-Suomeen. Alueen läpi kulkevalla Valtatie 5:lla liikkuu päivittäin noin 7 000 ajoneuvoa (Tiehallinto 2009). Maaliikenneyhteyksien lisäksi lähin lentokenttä sijaitsee Lappeenrannassa, 107 km etäisyydellä, josta on kansainvälisiä yhteyksiä Keski-Eurooppaan.

Alueen vahvuutena on luonto vesistöineen. Luonto tarjoaa mahdollisuuksia matkailulle, mikäli luontoon liittyvät aktiviteetit tuotteistetaan ja paketoidaan matkailijalle helposti saataviksi. Alueen vesistöt ovat kirkkaita ja soveltuvat muun muassa kalastukseen ja melontaan.

Kehittämistoimintojen ydin- ja lähialueella on runsaasti mökkimajoitusta (vuokra- ja yksityisomisteista). Suurimmat majoituskohteet ovat Mäntymotelli, Honkaniemen huvilat, Kimppa ky sekä Lahdelman matkailutila, jossa on mökkimajoituksen lisäksi kylpylähuvila. Lomakeskus Pöylinniemen majoitustiloja uusitaan parhaillaan. Tarjonta on melko laaja, ja kohteet erilaisia sisältäen myös asuntoautoalueita pitkäaikaismajoitukseen, joten erityyppisille matkailijoille on vaihtoehtoja valittavana.

Nähtävyyksistä tunnetuimpia on Vihantasalmen silta ”Honkahimmeli”, 168 metriä pitkä, maailman pisin valtatiekäytössä oleva puurakennesilta. Vihantasalmella sijaitsee myös Miekankosken kahvila, joka tarjoaa myös mökki-vuokrausta, jossa voi kalastaa ja jonka yhteydessä on uittomuseo sekä Sepän paja.

Peruvesi-Vihantasalmen ydinalueen ulkopuolella, mutta Mäntyharjun ja Pertunmaan kunnissa sijaitsevia matkailukohteita ovat mm. Taidekeskus Salme-la, jossa vierailee vuosittain n. 26 000 kävijää (Matkailukohteiden kävijämäärät 2007, MEK), sekä Iso-Pappilan museoalue ja Vanha-Rantalalan talomuseo. Tapahtumia järjestetään erityisesti kesäkuukausien aikaan molemmissa kunnissa, mm. kesäillan konsertteja, toritapahtumia, näyttelyitä, kesäteatteria ja urheilutempauksia.

18.8.2011

Peruvesi-Vihantasalmen alueella tarjolla olevista aktiviteeteista mainittakoon Vola Golf – harjoittelualue, joka avautui kesäkuussa 2011. Lisäksi suunnitellaan täysimittaisen golfkentän rakentamista.

Mäntyharjun ja Pertunmaan kuntakeskusten sekä Kuortin taajaman hyvät peruspalvelut toimivat kokonaisuutena vetovoimatekijänä alueen matkailijoille. Terveyspalvelut, apteekki, kirjasto, alko ym. ovat saatavissa lähitaajamista. Runtas vapaa-ajanasutus ylläpitää osaltaan taajamien palveluita.

2.2.2 Matkailupalvelujen tarjonta ja kysyntä

- Majoituspalveluista suurin osa mökkimajoitusta
- Osa mökeistä on kunnostamisen tarpeessa
- Tarvetta monipuolisemmille ja korkeatasoisemmille majoituspalveluille
- Alueella joitain ohjelmanpalveluita, mutta tarjonta hajanaista
- Matkailupalveluiden kysyntä kasvanut viime vuosina, mutta on keskittynyt lyhyelle ajalle

Tällä hetkellä Peruvesi-Vihantasalmen alue tarjoaa ennen kaikkea mökkimajoitusta. Alue on Suomen kärkialueita vapaa-ajanasutuksen suhteen. Mäntyharjulla ja Pertunmaalla oli vuonna 2009 yhteensä 6 400 kesämökkiä, joista kaikki eivät sijoitu Peruvesi-Vihantasalmen alueelle, mutta luku kertoo kuitenkin mökkimajoituksen huomattavasta määrästä seudulla. Suurin osa mökkimajoituksesta on joko yksityisessä omistuksessa tai pienyrittäjien hallussa.

Venäläisten matkailijoiden määrä on kasvanut 2000-luvulla huomattavasti koko Suomessa, noin 450 000:sta vajaan 800 000:teen ja venäläiset ovat koko Suomen suurin ulkomainen matkailijaryhmä. Kasvu on ollut huomattavaa erityisesti vuodesta 2006 lähtien (Suomen matkailustrategia 2020). Mikkelin seudulla venäläiset olivat selkeästi suurin ulkomaalaisryhmä vuonna 2010, heidän osuutensa oli 56,7 % kaikista yöpymisistä seudulla (Tilastokeskus).

Matkailijoille on tarjolla jonkin verran myös oheispalveluita: välinevuokrausta esim. kanootit (Miekankoski), veneet (Pöylinniemi, Honkaniemen huvilat), minigolf (Mäntymotelli, Pöylinniemi), lentopallokenttä (Mäntymotelli, Pöylinniemi), kalastusvälineet (Honkaniemen huvilat). Lahdelman matkailu järjestää lisäksi tilauksesta ohjelmaa asiakkailleen, esim. viihdepalveluita ja retkiä. Alueelle on tulossa ohjelmanpalveluyritys, jonka toiminta alkaa noin 1-2 vuoden sisällä. Lisäksi suunnitteilla on golfkenttä nykyisen harjoituskentän rinnalle.

Ravintola- ja kahvilapalveluita on tarjolla melko runsaasti: Miekankosken kahvila, Neste Vihantasalmi, Teboil Suittilahti, Mäntymotelli, Pöylinniemi sekä tilauksesta eri majoitusyrityksillä. Mäntymotellissa on lauantaisin tanssit.

Haastatellut yrittäjät kertoivat kysynnän kasvaneen omassa yrityksessään viime vuosina. Useimmat uskoivat kasvun jatkuvan, mutta päinvastainenkin näkemys alueen taantumisesta esitettiin. Todettiin myös, että kysyntä keskittyy selkeästi tiettyyn ajankohtaan, 10 viikkoon kesällä, eikä jakaudu tasaisesti vuoden ympäri. Kesän viikkaimman sesongin aikana on puutetta majoituskaasiteetista ja talvisin puolestaan on ylitarjontaa. Kausivaihteluiden tasaamiseen olisi siis tarvetta.

18.8.2011

2.2.3 Investoinnit

Haastateltavat kertoivat seuraavista investointisuunnitelmista:

- Majoituskapasiteetin lisääminen: uusien mökkien rakentaminen ja saneeraus. (2 yrittäjää)
- Ohjelmopalveluyrityksen (kalastus) avaaminen 1-2 vuoden sisällä.
- Uuden huoltoasema- ja kahvilakiinteistön rakentaminen käynnistymässä.
- Golfpalveluiden kehittäminen, jokamieskentän investointisuunnitelmat (6 - 18 väylää). Toteutus mahdollisesti 6 väylän osioissa. Vaihtoehtoina on joko seurapohjainen tai osakepohjainen konsepti.

Lisäksi neljä yrittäjää totesi, että investoiminen kiinnostaa, ja osalla kysynnän perusteella tarvetta investointiin olisi heti, mutta tilan puute, vuokrasopimuksen rajoite tai muu syy rajoittaa investointisuunnitelmia.

Investointi tietoliikenneyhteyksien parantamiseksi on tällä hetkellä käynnissä Pertunmaan kunnan alueella laajakaistayhteyden osalta. Pertunmaa on mukana valtioneuvoston asettamassa valtakunnallisessa laajakaistahankkeessa Etelä-Savon pilottikuntana, joka tullaan liittämään osaksi 100 mbit/s nopeuden laajakaistaverkkoa vuoden 2011 aikana.

2.3 Toimintaympäristö

Peruvesi-Vihantasalmi -alueen kehittämistä on tarkasteltu matkailualaan vaikuttavien yhteiskunnallisten muutostekijöiden kautta. Lisäksi on otettu huomioon sekä Suomen matkailustrategian että Etelä-Savon matkailun kehittämissohjelman linjaukset ja painopistealueet.

2.3.1 Matkailun muutostekijöitä

Matkailun yleismaailmallisten trendien ja kehityskulkujen käytännön vaikutuksia alueen matkailuliiketoiminnalle on pohdittu väestöllisten ja sosioekonomisten muutosten, arvojen ja käyttäytymisen, sosiaalisen median ja osallistumisen sekä tuotteiden ja palveluiden kannalta.

Sosioekonomiset muutokset

Väestön vanheneminen on yksi suurimpia matkailuun vaikuttavia muutostekijöitä. Ikääntyneiden tarpeet ja resurssit vapaa-ajan viettämiseen ovat erilaiset kuin nuoremmilla. Ikääntyneet tarvitsevat esteettömiä majoitus- ja muita matkailupalveluita. Fyysiseen ympäristöön on kiinnitettävä huomiota, tarvitaan mm. riittävän helppokulkuisia patikointi- ja muita luontoreittejä. Ikääntyneet ovat yleisesti ottaen aktiivinen ryhmä, joka on kiinnostunut harrastamaan lomallaan. Erityisesti hyvinvointipalvelut kiinnostavat ikääntyneitä.

Myös markkinoinnissa ikääntyminen on huomioitava seikka: mikäli esitteissä on vain nuoria ihmisiä, markkinointi ei vetoa ikääntyneisiin. Ikääntyneille suunnatun materiaalin (esim. internetissä) tulee olla selkeästi jäsenneiltyä ja havainnollista. Tarjolla olevat esteettömät palvelut kannattaa tuoda esille.

Ikääntyneillä on työkäisiä enemmän vapaa-aikaa käytettävissään, mikä tekee heistä otollisen kohderyhmän ja he ovat myös entistä varakkaampia.

Väestön ikääntyminen on yleismaailmallinen trendi, mutta toisaalta Pertunmaan-Vihantasalmen matkailualue haluaa tavoitella myös lapsia ja nuoria

18.8.2011

---

matkailijoita. Isovanhemmat matkailevat myös jonkin verran lastenlastensa kanssa, joten näidenkin ryhmien toiveet ja tarpeet on otettava huomioon. Matkailupalveluissa olisi siis huomioitava myös lapsi-/perheystävällisyys, siten että näille ryhmille olisi tarjolla aktiviteetteja, leikkipaikkoja ja ohjattua toimintaa. Lapset ja nuoret ovat myös tulevaisuuden käyttäjiä siinä mielessä, että lapsuudessa syntynyt positiivinen kokemus ja mielikuva kohteesta voi säilyä pitkään ja vaikuttaa myös vanhemmalla iällä siihen, että kohteessa halutaan vierailla uudestaan.

Koko väestön osalta *tuloerot* ovat viime vuosina kasvaneet, mikä tarkoittaa eroja myös matkailuun käytettävissä olevissa resursseissa. Rikkaat ovat valmiita maksamaan korkealaatuisista luksuspalveluista ja –tuotteista, kun taas vähävaraiset kaipaavat edullisia matkailuvaihtoehtoja. Samalla kuin kauemmas matkustaminen on tullut yhä useampien ulottuville mm. suorien kaukolentojen yleistyttyä, niin myös lähimatkailu on lisääntynyt edullisuuden, helpouden ja nopeuden ansiosta.

Kulutuskäyttäytyminen

Kulutuskäyttäytymistä luonnehtii *yksilöllistyminen*, yhtenäiskulttuurin aika on ohi ja eri asiakassegmentit muodostuvat erilaisten elämäntyylien perusteella. Sama ratkaisu ei kelpaa enää kaikille, vaan eri asiakasryhmät kaipaavat erilaisia vaihtoehtoja. Tämä vaatii matkailualalta herkkyyttä tunnistaa uudenlaisia asiakassegmenttejä ja niiden tarpeita, eli kykyä toimia käyttäjä- ja kysyntälähtöisesti.

Asiakkaiden vaatimustaso on noussut ja matkailutuotteilta ja –palveluilta halutaan helppoja, valmiita ratkaisuja. Matkailulta odotetaan *elämyksiä* ja "aitouden" tunnetta arvostetaan. Vieraat kulttuurit ja ennennäkemättömät paikat kiinnostavat, mutta toisaalta perinteitä ja sukujuuria arvostetaan myös. Suomalainen kulttuuri on monelle ulkomaalaiselle eksoottista, missä on vielä hyödyntämätöntä potentiaalia. Myös itse tekeminen ja osallistuminen kiinnostavat, mitä voidaan käyttää hyväksi ohjelmopalveluiden tarjonnassa. Myös mitään tekemättömyyden tulee olla elämyksellistä, esim. ennennäkemättömyyden maisemien kokeminen voi olla tällainen elämys, jonka tuottamiseen asiakas ei kuitenkaan itse osallistu.

Turvallisuushakuisuus on yksi, elämyshakuisuutta tasapainottava trendi. Nopeasti muuttuvissa, taloudellisesti, poliittisesti ja ympäristön kannalta epävarmoissa olosuhteissa Suomen ja myös Peruvesi-Vihantasalmen alueen etuna on turvallisuus ja vakaus, puhdas luonto ja kirkkaat uinti- ja kalastusvesitöt.

Elämyshakuisuus asettaa haasteen kanta-asiakassuhteiden luomiselle. Matkakohteen tulisi olla monipuolinen ja uudistuva, jotta asiakkaan kiinnostus säilyisi ja hän vierailisi samassa kohteessa uudelleen, sen sijaan että hakisi elämyksiä uudesta paikasta.

Hyvinvointituotteiden kysyntä kasvaa, toisaalta kiinnitetään huomiota fyysiseen hyvinvointiin ja terveellisyteen, toisaalta myös henkinen hyvinvointi ja on entistä tärkeämpää.

Ympäristötietoisuus on yleistynyt ja arkipäiväistynyt. Ympäristölainsäädännön tiukentuminen säätelee myös osaltaan matkailualaa. Osa kuluttajista arvostaa matkakohteen ekologisia ratkaisuja, esim. puhtaampaan energiaan ja energian säästöön tähtäviä ratkaisuja ja on valmiita maksamaan niistä enemmän. Toisaalta jatkuva ilmastonmuutoksen esille tuominen voi tympiä kuluttajaa, eikä ympäristöystävällisyys sellaisenaan riitä matkailuvaliksi. Lisäksi kulutta-

18.8.2011

---

jan periaatteellisella tasolla kannattamat ekologiset arvot eivät välttämättä toteudu käytännön ratkaisuissa.

Työn ja vapaa-ajan välinen raja on hälventynyt etätyöskentelyn yleistyessä. Matkailun kannalta olennaista on mm. tietoliikenneyhteyksien toimivuus matkakohteessa tai kakkosasunnossa, joka mahdollistaa työskentelyn ja vapaa-ajan yhdistämisen.

Vapaa-aikaan käytetyn rahan osuus kulutuksesta kasvaa ja palveluiden ja elämysten kulutus kasvaa suhteellisesti materiaaliseen kulutukseen nähden.

Internet ja sosiaalinen media

Internetin ja sosiaalisen median merkitys on edelleen kasvamassa. Sen hyödyntäminen markkinoinnissa ja matkakohteen imagon luomisessa ja brändin rakentamisessa on tärkeää. Matkailijat järjestävät matkansa entistä itsenäisemmin, varaamalla itse majoituksen ja kuljetuksen internetistä. Matkailukohteen hyvä löydettävyyden internetissä on siten erittäin tärkeää.

Sosiaalisen median sivustojen (esim. TripAdvisor) käyttäjien vertaisarviot ja suositukset kohteista ovat nousseet yhä tärkeämmiksi tiedonlähteiksi ja vaikuttajiksi. Matkailupalveluiden tuottajien voi olla vaikea vaikuttaa näihin yhteisöihin ja matkailutoimijat voivat jäädä virtuaalisessa kokemusten jakamisen maailmassa helposti ulkopuolelle. Matkailutoimijan aktiivinen internet-yhteisöiden palautteeseen, myös negatiiviseen, vastaaminen on tärkeää. Käyttäjäkokemuksesta on mahdollista hyödyntää esim. pyytämällä palautetta internet-yhteisöiltä ja bloggaajilta tai luomalla arviointipaneeleja internetissä.

Internetissä ja sosiaalisessa mediassa mukana oleminen on olennainen osa markkinointia, mutta pelkkä läsnäolo, esim. sivujen perustaminen, ei vielä riitä, vaan on aktiivisesti otettava kontaktia kuluttajiin niiden kautta. Toisaalta liian päällekyvä markkinointi voi kääntyä itseään vastaan, jos vastaanottaja kokee sen rasittavaksi.

2.3.2 Suomen matkailustrategia 2020

Vuonna 2010 päivitettyssä Suomen matkailustrategiassa määritellään matkailusektorin kehittämisen tavoitteet ja toimenpiteet, jotka muodostavat viitekehysten myös Peruvesi-Vihantasalmen matkailun kehittämiseksi. Tavoitteet ja toimenpiteet ovat:

- 1) Matkailukeskittymien ja -verkostojen vahvistaminen
- 2) Yritysten kasvun ja kehittymisen tukeminen kotimarkkinoilla ja kansainvälisesti
- 3) Kestävän kehityksen huomioiminen matkailun liiketoiminnan prosesseissa ja palvelutarjoomassa
- 4) Matkailualan koulutuksen kehittäminen ja osaamisen parantaminen
- 5) Matkailualueiden infrastruktuurin parantaminen
- 6) Tutkimus- ja markkinatiedon parempi hyödyntäminen

Paikallisella tasolla ja Peruvesi-Vihantasalmen alueella näistä on huomioitava erityisesti matkailukeskittymien ja -verkostojen vahvistaminen, mikä tarkoittaa toimijoiden verkostoitumisen vahvistamista, yhteismarkkinoinnin kehittämistä ja sähköiseen markkinointiin panostamista.

Yritysten kasvun ja kehittymisen tukemiseen liittyy Peruvesi-Vihantasalmen alueen kannalta teemapohjaisten tuotteiden kehittäminen ja osaamisen parantamiseen taas venäjän kielen taidon lisääminen.

18.8.2011

2.3.3 Etelä-Savon matkailun kehittämisohjelma 2007–2013

Etelä-Savon matkailun kehittämisohjelmassa vuosille 2007–2013 todetaan mm. seuraavaa:

- Runsaan mökkitarjonnan ansiosta Etelä-Savolla on johtava asema maaseutumatkailussa
Tätä voidaan hyödyntää kehittämällä rinnalle luontoa ja kulttuuria hyödyntäviä ohjelmapalveluja sekä edistämällä lomakeskusten rakentumista.
Vapaa-ajan asukkaille on suunnattava riittävästi palveluita, jotka hyödyttävät myös vakituisia asukkaita.
- Etelä-Savon matkailukeskittymät ovat Mikkeli, Savonlinna ja Heinävesi

Etelä-Savon matkailun kehittämisen laadullisia tavoitteita ovat:

- Matkailijoiden määrän ja viipymän pidentäminen
- Matkailuyritysten verkostoitumisen kehittäminen
- Matkailualan investointien lisääminen
- Matkailuyritysten liikevaihdon parantaminen
- Matkailutulon ja alan työllisyyden lisääminen

Etelä-Savon matkailustrategiassa annetaan seuraavat toimenpidesuositukset maakunnan matkailun kehittämiseksi:

- 1) Matkailukeskittymien toimintaedellytysten lisäksi vahvistetaan yhteistyötä yli kunta-, seutukunta- ja maakuntarajojen. Mikkelin seudulla jatketaan mökki-, kulttuuri- ja perhematkailutuotteiden tuotekehitystä.
- 2) Jalostetaan matkailullisia sisältöjä ja rakenteita
- 3) Kehitetään vesistö-, kulttuuri- ja hyvinvointiteemoihin pohjautuvia tuotteita, tapahtumia ja palveluita
- 4) Turvataan palveluketjun katkeamattomuus
- 5) Vahvistetaan tutkimus- ja kehittämistoimintaa
- 6) Ylläpidetään matkailun kehitysprosessia ja luodaan suotuisaa kehitysilma-
piiriä

Toimenpidesuositukset tulee ottaa huomioon Peruvesi-Vihantasalmen matkailun kehittämissuunnitelmassa.

2.4 Matkailu- ja vapaa-ajan palveluihin liittyviä kehittämistarpeita

Haastatteluissa ilmeni seuraavia matkailupalveluihin liittyviä kehittämistarpeita:

2.4.1 Ympärivuotisuus

Tällä hetkellä kesäkausi on alueella erittäin aktiivinen, mutta haasteena on kesäkauden pidentäminen syksyyn ja kevääseen sekä talvikauden elävöittäminen. Matkailualan yrittäjät tarvitsevat ympärivuotisia matkailijavirtoja ja kauden pidentäminen lisäisi myös alueen tunnettuutta. Talvikauteen ehdotettiin haastatteluissa muun muassa latureitistön ja erillisten talvituotteiden, kuten moottorikelkkailun, hiihdon ja kalastuksen kehittämistä, sekä tapahtumia. Kalastusta olisi kehitettävä erityisesti kesäajan ulkopuolella.

18.8.2011

2.4.2 Ohjelmapalvelut

Sekä yrittäjät että viranomaiset kokivat ohjatun tekemisen puutteen tarpeellimpana kehittämistoimena alueelle. Ohjelmapalveluita ehdotettiin kalastukseen, ratsastukseen (mm. issikkavaellukset), melontaan, marjastukseen ja patikointiin liittyen.

Ohjelmapalveluilla olisi mahdollisuus lisätä alueen vetovoimaa. Korkealaatuisilla ohjelmapalveluilla voidaan vastata kuluttajien kasvavaan vaatimustasoon ja elämysten tarpeeseen. Ohjelmapalveluiden tärkeys mainitaan myös Etelä-Savon matkailun kehittämisohjelmassa.

2.4.3 Reitistöt ja opasteet

Alueella on tällä hetkellä sekä maasto- että vesireittejä. Maastoreittien osalta suurin kehittämistarve on ylläpidolle, kartoille ja opasteille sekä taukopaikkojen lisäämiselle. Reiteissä täytyy ottaa huomioon soveltuvuus eritasoisille retkeilijöille ja yhteydet yrittäjiin ja majoituksen tarjoajiin. Yrittäjien välistä matkailureittiä on myös ehdotettu. Se yhdistäisi alueen matkailupalvelut ja toisinaan kätevästi käyttäjän ulottuville. Myös maastopyöräilyreittiä on ehdotettu ja moottoriurheilun mahdollisuuksia pohdittu.

Talvella maastoreiteille tehtäisiin mahdollisuuksien mukaan ladut, jotta reitit olisivat ympärivuotisesti käytettävissä. Myös harjoittelurinnettä lasketteluun on ehdotettu ja mäenlaskua lapsille, esim. Mäntymotellin mäellä. Mäenlasku olisi yksi tapa huomioida lasten tarpeet, muutenkin ainakin osa maastoreiteistä tulisi olla riittävän helppokulkuisia, siten että ne olisivat myös lasten käytettävissä.

Vesireittien osalta tarvetta on ennen kaikkea rantautumispaikkojen lisäämiselle, lyhyelle melontareitille Perurvedellä, joka levittyisi verkostona matkailuyrittäjien välille, sekä karttojen päivitykselle. Opasteiden ja tiedotuksen osalta tarvitaan kieliversioita, erityisesti venäjäksi. Venäläisten asiakkaiden positivistisista palvelukokemusta lisää palvelun saaminen omalla kielellä, jonka vuoksi matkailualan työntekijöiden kielitaitoa olisi kehitettävä.

2.4.4 Tuotteistaminen ja paketointi

Ohjelmapalvelutuotteet olisi paketoitava, esim. yhdistämällä luontomatkailupalveluihin, kuten marjastus-, kalastus- ja melontaretkiin ravintola-, majoitus- ja kuljetuspalveluita, tarjoamalla usean aktiviteetin yhdistävää pakettia tai valmiita paketteja lähialueilta saapuville päivämatkailijoille, jotka eivät yövy alueella. Myös olemassa olevat reitistöt olisi tuotteistettava paremmin.

Talvituotteet on toinen keskeinen kehittämiskohde, tällä hetkellä talvituotteiden valikoima on alueella vähäinen. Tuotevalikoimaa laajentamalla, onnistuneella tuotteistamisella ja markkinoinnilla voidaan myös lisätä alueen tunnettuutta.

2.4.5 Yhteistyö ja markkinointi

Kehittämistarpeena mainittiin myös markkinointi, joka monen haastateltavan mukaan on tällä hetkellä riittämätöntä. Markkinoinnin tehostamiseksi toimijoiden välistä yhteistyötä olisi tiivistettävä. Kansainvälinen markkinointi koettiin erityisen haasteelliseksi toteuttaa yksin. Sekä yrittäjien keskinäistä että yrittäjien ja viranomaisten välistä yhteistyötä pidettiin tärkeänä.

18.8.2011

Internet ja sosiaalinen media ovat tärkeitä markkinoinnin välineitä. Internet-sivujen laatu vaikuttaa olennaisesti yritysmielikuvaan ja internet on myös tärkeä tiedonlähde kuluttajalle, joka vaikuttaa matkakohteen valintaan. Tällä hetkellä alueen yrittäjien internet-sivujen taso on vaihteleva, osa ei ole päivittänyt sivuja viime syksyn jälkeen ja sivut ovat kotikutoiset. Osa yrittäjistä koki internet-sivujen ja sosiaalisen median käyttöönottamisen ja ylläpidon haasteelliseksi. Sivustoilla tietojen ajantasaisuus sekä tiedon runsas määrä koettiin tärkeiksi.

Majoituksen varausjärjestelmän osalta alueella on kiinnostusta sähköisen varausjärjestelmän käyttöönottoon. Valtakunnalliseen järjestelmään kuulumista pidettiin parhaana vaihtoehtona, osa kannatti myös alueellisen tason järjestelmää. Tällä hetkellä suurin osa majoituksen tarjoajista ei kuulu laajempaan varausjärjestelmään, vaan toimii oman sähköposti- tai puhelinvarausjärjestelmän kautta.

2.4.6 Osaaminen

Haastateltavien mukaan alueen matkailuosaamisen taso on vaihteleva. Osalle matkailuala on sivutoimista työskentelyä, kun taas osa pyrkii kouluttautumaan ja kehittymään jatkuvasti. Alueella on paljon kokeneita, pitkään toimineita yrittäjiä, mutta myös uudempia toimijoita, kuten Mäntymotellin venäläiset omistajat. Alueen matkailupalveluiden tasalaatuisuuteen olisi kiinnitettävä huomiota ja liiketoimintaosaamista, kielitaitoa, sekä ATK-taitoja olisi kehitettävä.

18.8.2011

3 MAANKÄYTÖN TARKASTELU

3.1 Nykyinen maankäyttö ja yhdyskuntarakenne

Peruvesi-Vihantasalmen alue on pääasiassa rakentamatonta metsämaata sekä harvaan rakennettua haja-asutus- ja kesäasuntoaluetta. Maatalouskäytössä olevia alueita ja maatilakeskuksia on jonkin verran etenkin Pertunmaan puolella. Luonnonolosuhteiltaan alue on kuivaa tai kuivahkoa kangasmetsää. Metsäkasvillisuutta luonnehtivat mänty-koivu -sekametsät. Alueen maaperä on pääasiassa moreenia ja kalliota.

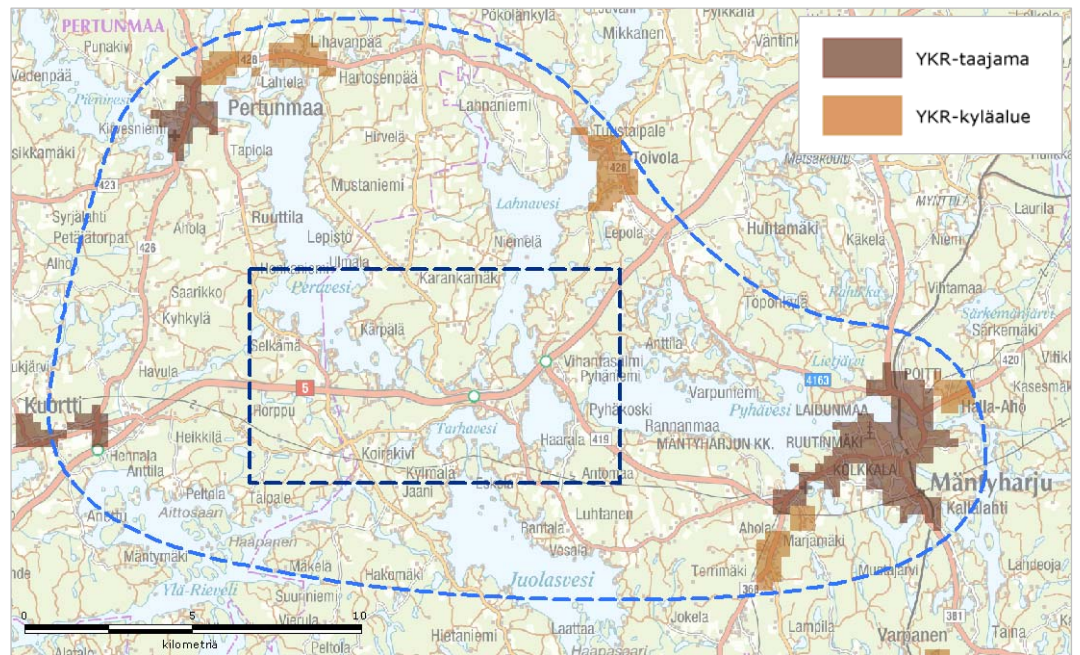
Valtatien 5 varteen sijoittuva matkailun ydinalue on vesistöjen ympäröimä; pohjoispuolella sijaitsevat Peruvesi ja Lahnavesi, idässä Pyhävesi ja etelässä Juolavesi. Loma-asutus keskittyy vesistöjen ranta-alueille, jotka ovat paikoin melko täyteen rakennettuja.

Kuva 3. Viistokuva valtatieltä 5 Peruveden ja Pertunmaan kirkonkylän suuntaan (Miset Oy 2011).

Matkailualueen ympäristössä on kolme taajama-aluetta; Pertunmaan kirkonkylä pohjoisessa, Kuortin taajama lännessä valtatie 5 varressa sekä Mäntyharjun kuntakeskus idässä. Toivolon kyläalue sijaitsee matkailualueen pohjoispuolella Lahnaveden rannalla (kuva 4).

18.8.2011

Kuva 4. Peruvesi-Vihantasalmi matkailun ydinalue sekä lähiympäristön taajama- ja kyläalueet (OIVA-paikkatietopalvelu 2.5.2011. Pohjakartta © Logica Suomi Oy, Maanmittauslaitos 2011. Aineiston kopiointi ilman Logica Suomi Oy:n lupaa on kielletty).

3.1.1 Väestö ja palvelut

Mäntyharjun asukasluku oli vuoden 2010 lopussa noin 6 500 asukasta, josta keskustan alueella asuu noin 4 500. Mäntyharjun kuntakeskuksen palvelut ovat melko monipuoliset ja ne palvelevat kuntalaisten lisäksi etenkin kesäisin laajaa vapaa-ajan asukkaiden ja matkailijoiden joukkoa. Keskustaajamassa sijaitsee mm. pankkeja, ravintoloita, Alko, terveyskeskus ja monipuoliset kaupan palvelut. Loma-asuntojen määrä oli vuonna 2009 noin 4 700.

Pertunmaan väkiluku oli noin 1 900 asukasta vuoden 2010 lopussa. Pertunmaan palvelut ja väestö ovat keskittyneet kunnan kahteen päätaajamaan Kuorttiin ja Pertunmaan kirkonkylään. Kuorttiin on sijoittunut alueen asukkaita, matkailijoita ja valtatie 5 ohikulkuliikennettä palvelevia kaupan palveluita. Kirkonkylä puolestaan toimii Pertunmaan hallinnollisena keskuksena. Pertunmaalla oli vuonna 2009 noin 1 800 loma-asuntoa.

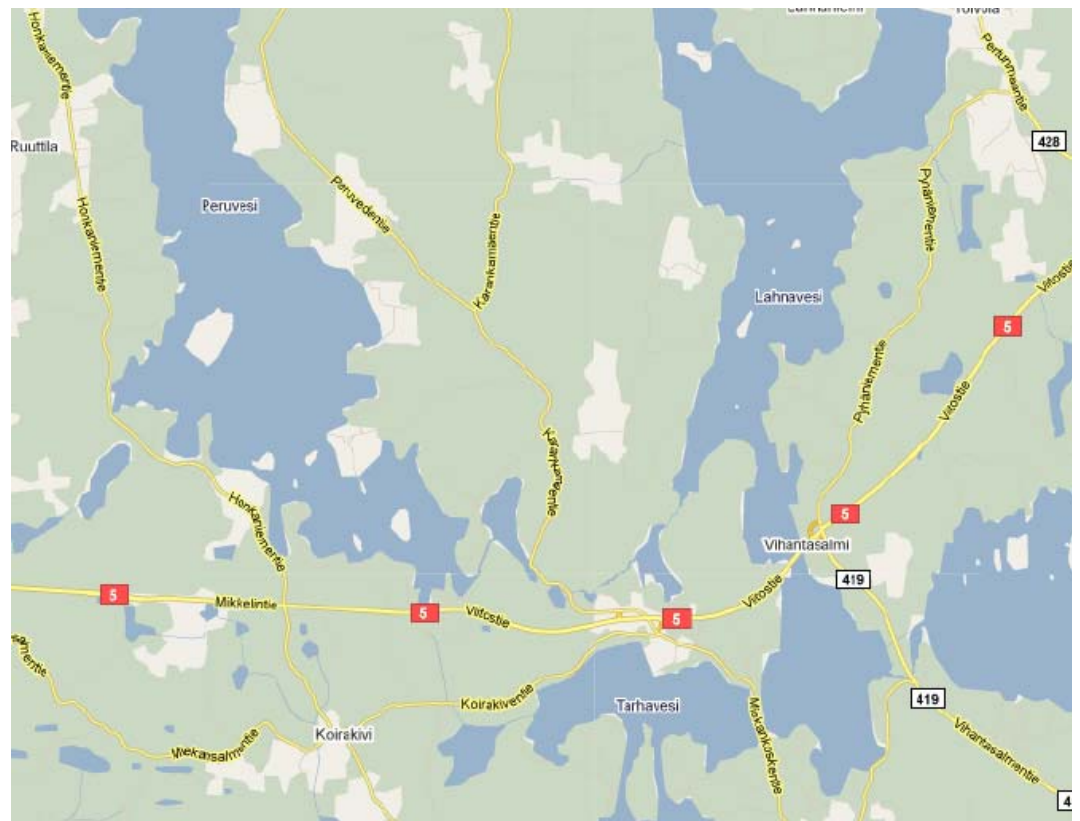
Peruvesi-Vihantasalmen matkailun ydinalueella asuu vakituisesti noin 200 asukasta. Kesämökkejä ydinalueella on noin 450.

3.1.2 Liikenneverkko

Alueen halki kulkee Viitostie (valtatie 5) Heinolasta Mikkeliin. Valtatieltä 5 Kuortin liittymästä Pertunmaan kirkonkylään johtaa Kuortintie (seututie 426) ja Vihantasalmen liittymästä Mäntyharjulle Pyhäkoskentie/Vihantasalmentie (seututie 419).

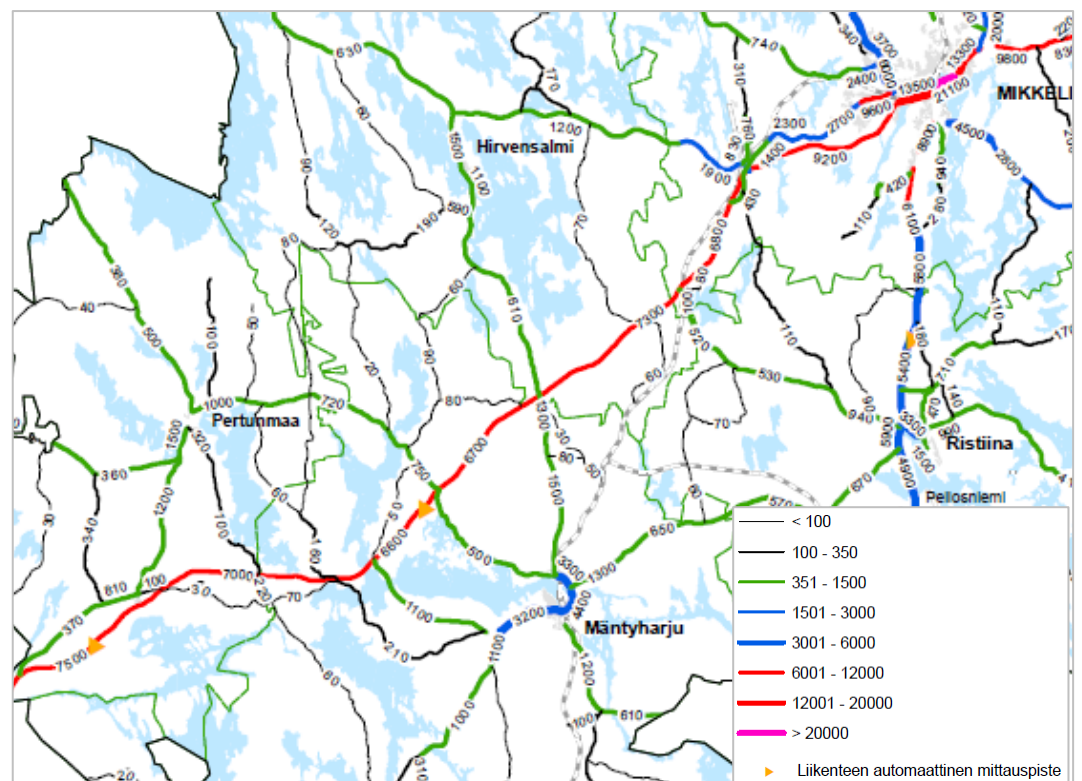
Pertunmaan suuntaan johtavia alueen sisäisiä kulkuyhteyksiä ovat Peruveden itäpuolella Karankamäentie/Peruvedentie ja länsipuolella Honkaniementie. Peruveden ja Lahnaveden pohjoispuolella kulkee kirkonkylän ja Viitostien yhdistävä Toivolantie/Pertunmaantie (seututie 428). Viitostieltä Mäntyharjun suuntaan johtavia sisäisiä yhteyksiä ovat Miekankoskentie ja idempänä Pertunmaantie.

18.8.2011

Kuva 5. Pertunmaa-Vihantasalmen alueen tieverkko (Google Maps 2011).

Kuvassa 6 on esitetty alueen maanteiden vuorokauden keskimääräinen ajoliikenne vuonna 2009. Peruvesi-Vihantasalmen alueella Viitostien keskimääräinen ajoneuvoliikenne on noin 7 000 ajon./vrk.

Kuva 6. Maanteiden vuoden keskimääräinen ajoneuvoliikenne, ajon./vrk (Pohjois-Savon ELY-keskus 2010).

18.8.2011

3.1.3 Yhdyskuntatekniset verkostot

Mäntymotelli ja Vihantasalmi kuuluvat Mäntyharjun kunnan vesihuoltolaitoksen toiminta-alueeseen (Pyhäkoski-Koirakivi linja). Mäntymotellilta vesihuoltoverkko jatkuu Peruvettä pitkin Pöylinniemen matkailualueelle. Linja on yksityinen ja siihen on liittynyt Pöylinniemen matkailualueen lisäksi muutamia yksittäisiä loma-asuntoja.

Pertunmaan kunnan vesihuoltoverkko ulottuu vain noin kilometrin kirkonkylältä etelän suuntaan. Kirkonkylän ja Peruveden eteläosien välisellä noin 10 kilometrin matkalla ei ole nykyisellään riittävästi asutusta, jotta verkon laajentamiselle olisi edellytyksiä.

Pääosa Peruvesi-Vihantasalmen alueesta on haja-asutusaluetta, joilla vesihuolto perustuu kiinteistökohtaisiin ratkaisuihin. Näillä alueilla vesi- ja jätehuollon osalta noudatetaan kuntien rakennusjärjestyksen määräyksiä sekä haja-asutusalueiden jätevesien käsittelyä ja jätteiden käsittelyä koskevia ohjeita.

Alueella ei kulje rakentamista rajoittavia suurjännitelinjoja tai kaasuputkia.

3.2 Matkailutoimintojen sijoittuminen

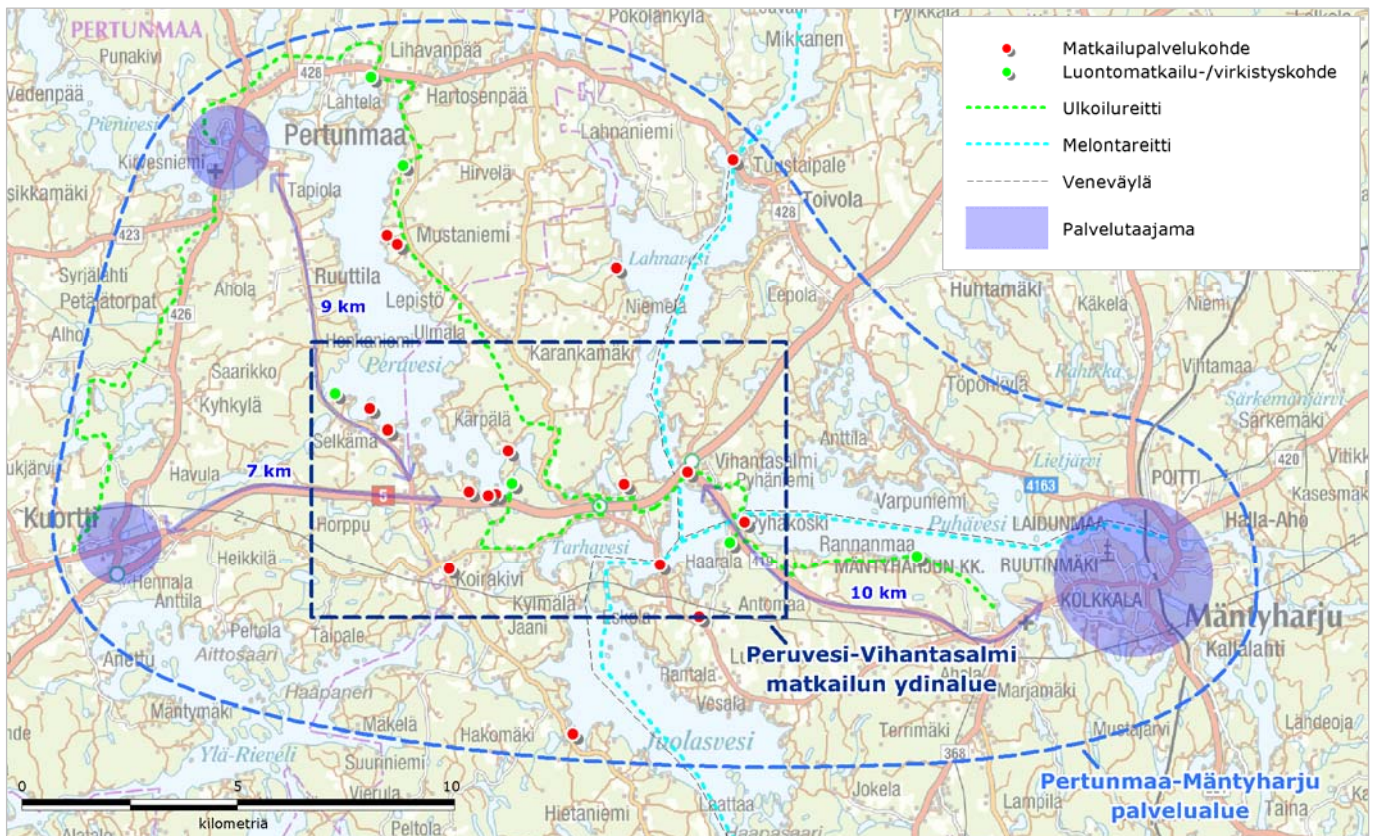
Alueen matkailupalvelut sijoittuvat Viitostien molemmiin puolin pääasiassa Peruveden ja Lahnaveden ranta-alueille. Matkailijaa ajatellen yksittäiset toiminnot ja kuntakeskukset palveluineen sijoittuvat kuitenkin melko hajanaisesti ja etäälle toisistaan. Ydinalueelta on matkaa Pertunmaan kirkonkylään noin 9 kilometriä, Kuortin taajamaan noin 7 kilometriä ja Mäntyharjun kuntakeskukseen noin 10 kilometriä.

Ydinalueen matkailupalvelukeskittymänä voidaan pitää Mäntymotellin ympäristöä sekä Vihantasalmen ja Miekankosken muodostamaa aluetta. Yksittäisiä lähinnä majoituspalveluita tarjoavia pisteitä sijaitsee hajanaisemmin vesistöjen ranta-alueilla. Kaupallisia palveluita ja kahvila-/ravintolatoimintaa on Suintinlahden Teboililla, Vihantasalmen Nesteellä ja Miekankoskella. Koirankiven alueella on toiminut kesäkauppa.

Mäntyharjulta kulkee ulkoilureitti Vihantasalmen, Mäntymotellin ja Karankamäen kautta Pertunmaan kirkonkylään ja edelleen Kuortin taajamaan. Reitin varrella on laavuja ja kalastuskohteita sekä uimarannat molempien kuntakeskusten läheisyydessä. Reitti on osa Euroopan kaukovaellusreitistöön kuuluvaa E10-reittiä. Reitti ulottuu etelässä mm. Repoveden kansallispuiston alueelle.

Tuustaipaleelta kulkevat venereitit Pyhäkosken kautta Mäntyharjun kuntakeskukseen ja Miekankosken kautta etelään Voikoskelle. Savonselän melontarengas –reitti kulkee alueen läpi pohjois-eteläsuunnassa Lahnavedellä ja Juolasvedellä. Reitti jatkuu etelässä Voikoskelta Repoveden länsipuolelle Vuohijärvelle ja edelleen etelään. Pyhäkosken kautta pääsee melomaan Mäntyharjun kuntakeskukseen ja edelleen itään Keisarinlähteen melontareitille.

18.8.2011

Kuva 7. Peruvesi-Vihantasalmen alueen nykyiset matkailupalvelu- ja virkistyskohteet, ulkoilu- ja melontareitit sekä veneväylät (pohjakartta © Logica Suomi Oy, Maanmittauslaitos 2011. Aineiston kopiointi ilman Logica Suomi Oy:n lupaa on kielletty).

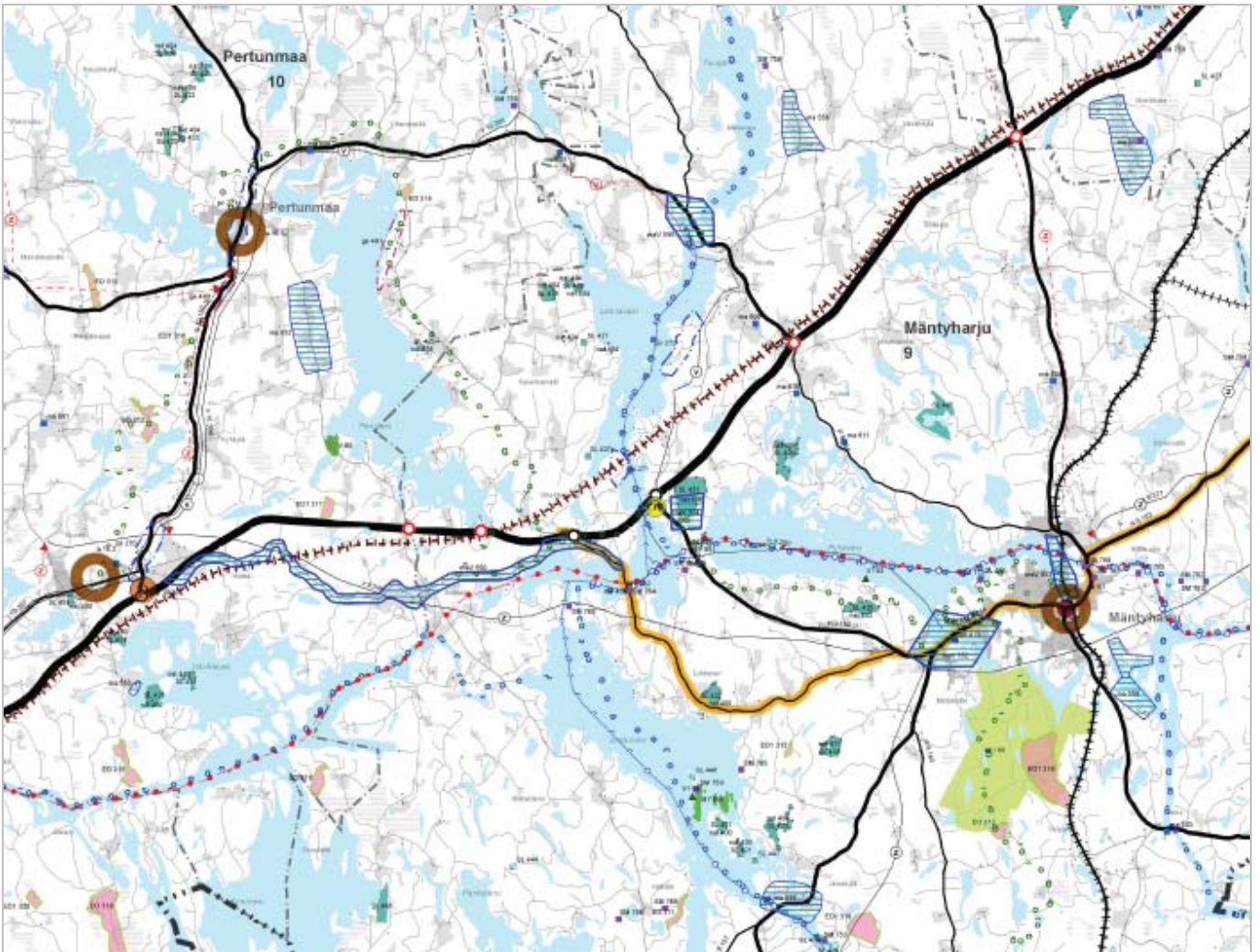
3.3 Suunnittelutilanne ja maankäytön kehittämisen reunaehdot

Peruvesi-Vihantasalmen alueen kaavoitustilanne on matkailun kehittämisen kannalta melko hyvä. Maakuntakaava ja alueen yleiskaavat tukevat matkailun kehittämistä, mutta kaavoihin liittyy myös päivitystarpeita. Tuoreessa maakuntakaavassa Vihantasalmen ja Mäntymotellin välinen alue on mainittu matkailun kehittämisen kohdealueena. Kuntien yleiskaavoissa on olemassa olevia matkailupalveluiden alueita, joista osa on edelleen toteutumatta. Vireillä olevat ja mahdolliset uudet matkailun kehittämishankkeet edellyttävät kuitenkin asemakaavojen laatimista ja mahdollisesti myös yleiskaavojen päivittämistä.

3.3.1 Maakuntakaava

Ympäristöministeriö on vahvistanut Etelä-Savon maakuntakaavan 4.10.2010. Samassa yhteydessä Etelä-Savon seutukaavat kumottiin lukuun ottamatta vaihtoehtoinen tai ohjeellinen päärata –merkinnällä seutukaavassa osoitettua Lahti-Mikkeli oikoratavarausta. Seutukaavan mukainen oikoratavaraus kulkee Peruvesi-Vihantasalmen matkailualueen läpi.

18.8.2011

Kuva 8. Ote Etelä-Savon maakuntakaavasta. Kuvassa vahvistetusta kaavasta poiketen myös vanhan seutukaavan mukainen Lahti-Mikkeli oikoratavaraus (Etelä-Savon maakuntaliitto 2009).

Maakuntakaavassa Mäntyharjun kuntakeskus on merkitty paikalliskeskuksen keskustatoimintojen alueeksi ja Pertunmaan kirkonkylä sekä Kuortin taajama paikalliskeskuksen alueiksi. Valtatien 5 ja Kuortintien liittymäalue on osoitettu palvelujen alueeksi. Mäntyharjun keskusta on mahdollista sijoittaa kooltaan paikallinen (< 5 000 k-m²) vähittäiskaupan suuryksikkö.

Vihantasalmella valtatie 5 ja Pyhäkoskentie liittymäalueelle on osoitettu matkailupalveluiden alue -merkintä. Merkinällä on osoitettu matkailun kehittämisen kannalta potentiaalisia painopistealueita, joihin kohdistuu maakunnallisesti tai seudullisesti tärkeitä kehittämistarpeita. Alueen ytimen muodostaa Pyhäkosken, Vihantasalmen ja Mäntymotellin välinen alue.

Maakuntakaavassa on osoitettu Viitostien uudet eritasoliittymät Mäntymotellin ja Koirakiven alueille ja Mäntyharjulle johtava Miekankoskentie on osoitettu matkailutiekseksi (Vihreän kullan kulttuuritie). Valtatie 5 eteläpuolella kulkeva Suuri Savontie on osoitettu kulttuuriympäristön kannalta valtakunnallisesti merkittäväksi alueeksi. Myös Mäntyharjulta Pertunmaan kirkonkylään johtava ulkoilureitti on merkitty maakuntakaavaan.

Naturaan kuuluvien Mäntyharjun koskien (Miekankoski, Pyhäkoski) kautta on osoitettu uusi laivaväylä (Mäntyharjun kanava) lännen suuntaan. Linjaus on ohjeellinen ja sen puitteissa on mahdollisuus tehdä kanava koskialueiden ul-

18.8.2011

---

kopuolelle. Kuljetuksille ja matkailulle soveltuva reitti yhdistäisi Saimaan ja Päijänteen jo seutukaavassa esitetyn varauksen mukaisesti. Kaavassa on osoitettu myös ohjeellinen melontareitti Juolasvedeltä Ylä- ja Ala-Rievelin järvien kautta länteen Päijänteelle.

Maakuntakaavassa ei ole käsitelty lainkaan Lahti–Mikkeli –oikoratavarausta. Maakuntakaavan selostuksessa todetaan, että nykyisessä suunnittelutilanteessa ei ole perusteita riittävän kokonaisvaltaisesti arvioida Helsinki-Pietari akselin ja koko maan rautatieliikenteen kehittämistarpeita ja niihin liittyviä valintoja, ei myöskään Lahti-Mikkeli -oikoratavarauksen osalta. Eri vaihtoehdot on syytä pitää avoimena kunnes selvitykset, suunnittelutilanne ja poliittinen päätöksenteko etenevät. Vanha seutukaava jää näin ollen voimaan Lahti–Mikkeli -oikoratavarauksen osalta ja oikoratavarausta käsitellään aikanaan erillisellä vaihemaakuntakaavalla.

3.3.2 Yleiskaavat

Matkailualueella ja sen lähialueilla on voimassa seuraavat yleiskaavat:

- Toivola-Mynttilä-Peruvesi rantaosayleiskaava (Mäntyharjun kunnanvaltuusto hyväksynyt 4.7.2002.)
- Pertunmaan rantayleiskaava (Pertunmaan kunnanvaltuusto hyväksyi Pertunmaan rantaosayleiskaavan 16.10.2006).
- Kuntakeskuksen ja Pyhäveden alueen osayleiskaava (Mäntyharjun kunnanvaltuusto hyväksynyt 13.11.2008).
- Länsiosan rantaosayleiskaava (Mäntyharjun kunnanvaltuusto on hyväksynyt Länsiosan rantaosayleiskaavan 29.3.2007).

Toivola-Mynttilä-Peruvesi rantaosayleiskaava

Rantaosayleiskaavassa on osoitettu yhteensä 8 matkailupalvelujen aluetta (RM) lähinnä Vihantasalmen-Mäntymotellin seudulle. Noin puolet varauksista on maatilamatkailukohteita. Matkailupalveluiden alueet sijoittuvat Peruveden eteläpään, Mäntymotellin ympäristöön sekä Vihantasalmelle Pyhäkosken tien liittymän yhteyteen ja Pyhäniemen alueelle.

Peruvesi-Vihantasalmen ydinalue on osoitettu pääosin maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi. Valtatien molemmiin puolin on osoitettu laajat maa- ja metsätalousvaltaiset alueet, joilla on ympäristöarvoja ja/tai ulkoilun ohjaamistarpeita (MU). Kaavamääräyksen mukaan MU-alueelle ei saa sijoittaa rakentamista, lukuun ottamatta kaavassa osoitettua rakennusoikeutta sekä maa- ja metsätalouden sekä kalatalouden rakennuksia. Alueelle ei saa muodostaa rakennuspaikkoja.

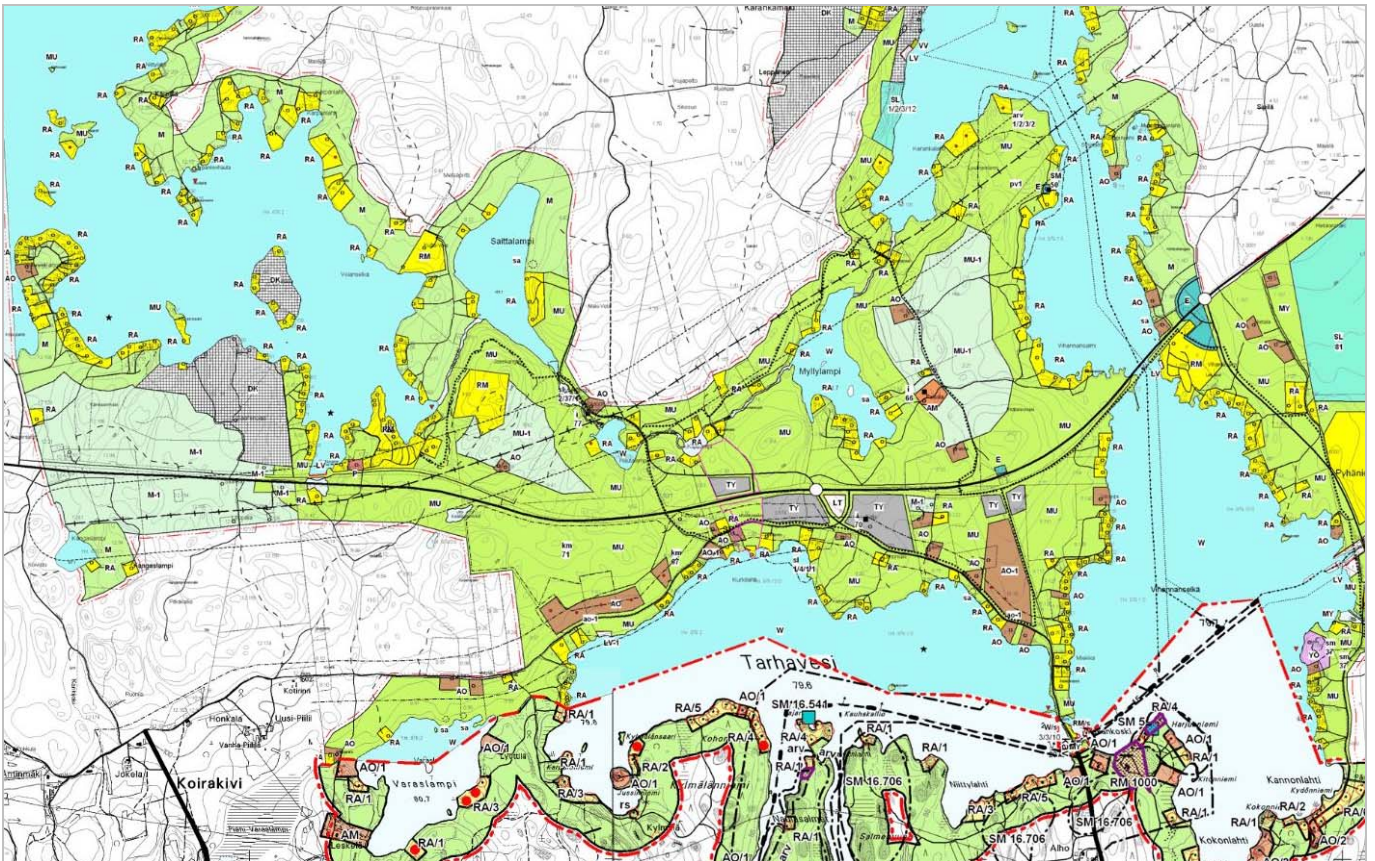
Loma-asuntoalueita (RA) sijaitsee runsaasti vesistöjen ja etenkin Peruveden ja Lahnaveden rannoilla. Viitostien ja Karankamäentien risteysalueelle on osoitettu varaus ympäristöhäiriöitä aiheuttamattomalle teollisuusalueelle (TY). Alueen rakentaminen edellyttää asemakaavaa, liittymistä kunnalliseen vesi- ja viemäriverkostoon sekä kaavoitussopimusta.

Rakentamista ja maankäyttöä ohjataan yksityiskohtaisemmin ranta-asemakaavoilla Karankamäen ja Saarenpään alueilla sekä Konnesaareissa.

Rantaosayleiskaavassa on osoitettu myös seutukaavan mukainen ohjeellinen Lahti-Mikkeli rataoikaisun varaus ja siihen liittyvä 200 metrin reunavyöhyke. Merkintään liittyy kaavamääräys: "Ilman ratahallintokeskuksen lausuntoa ei saa rakentaa 200 metriä lähemmäksi ratavarauksen keskiliinjaa."

18.8.2011

Kuva 9. Ote Mäntyharjun voimassa olevista yleiskaavoista Peruvesi-Vihantasalmen alueella (Mäntyharjun kunta 2011).

Rantayleiskaavan selostusosassa todetaan, että Vihantasalmen-Mäntymotellin alue on kytketty kunnalliseen vesihuoltoverkkoon ja tämä mahdollistaa alueella myös tehokkaamman rakentamisen. Se edellyttää kuitenkin pääsääntöisesti yleiskaavoituksen lisäksi myös asemakaavoitusta.

Mäntyharjun kaavoituskatsauksessa (2010) on todettu, että Toivola-Mynttilä-Peruvesi rantaosayleiskaava ja Varpasen rantaosayleiskaava laadittiin aikoinaan nykykäytäntöä alhaisempien mitoitusperiaatteiden mukaisesti. Tästä syystä rantaosayleiskaavat tullaan ottamaan uudelleen käsittelyyn lähivuosien aikana, jolloin mitoitusta nostetaan vastaamaan nykyisiä mitoitusperiaatteita.

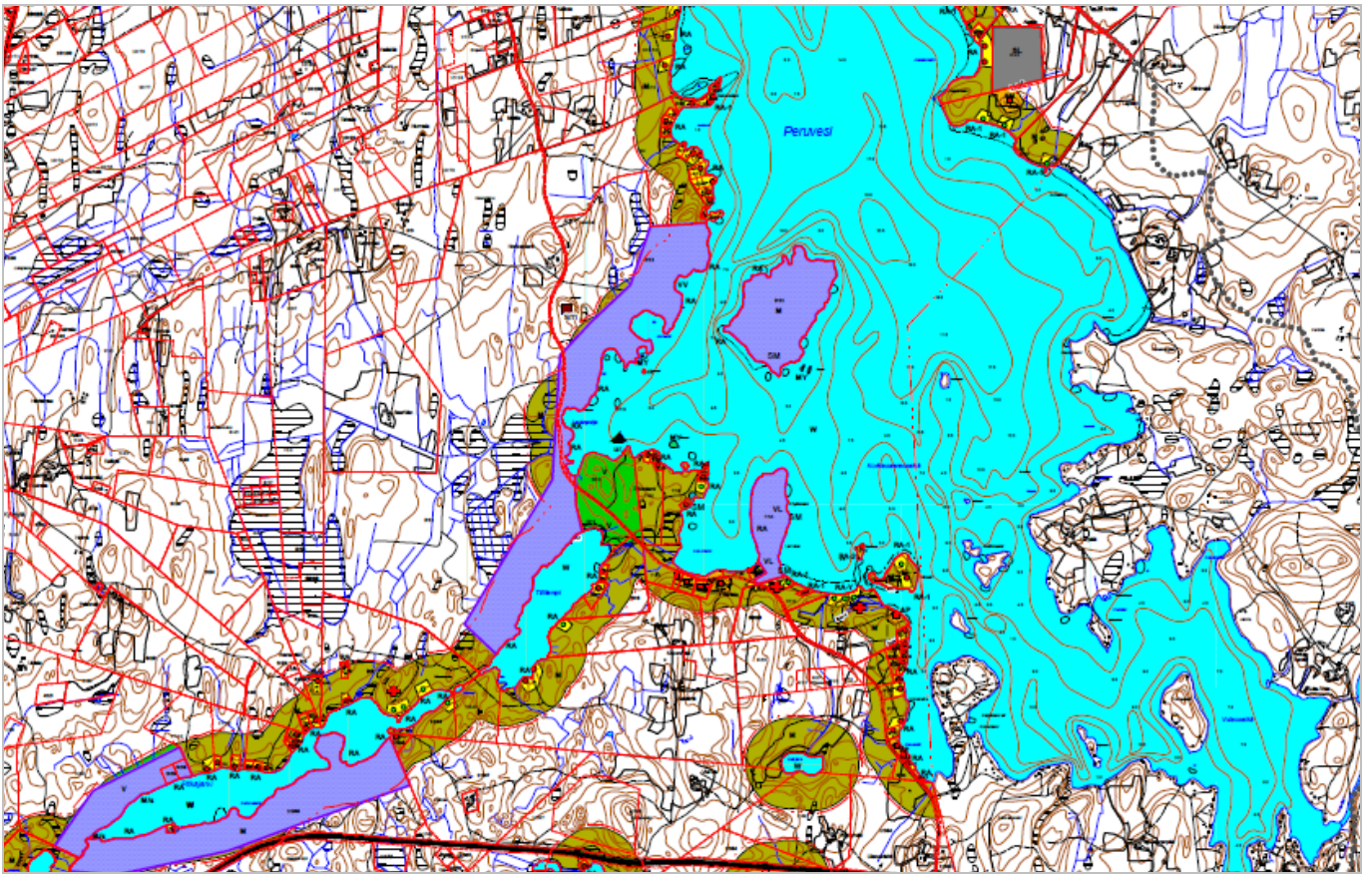
Pertunmaan rantayleiskaava

Pertunmaan rantaosayleiskaavassa Peruseden ranta-alueet on osoitettu pääasiassa maa- ja metsätalousalueiksi sekä loma-asuntoalueiksi. Tillinniemen alue ja uimaranta on merkitty virkistysalueeksi. Tillinniemeen on osoitettu myös venevalkama. Valtatien 5 eteläpuolelle Iso-Pyöriä lammen ympärille on osoitettu matkailupalvelujen alue. Alue on toistaiseksi rakentamaton.

Ranta-asemakaavoitettuja alueita ovat muun muassa Pöylinniemi, Honkasaari ja Peruseden rantavyöhyke Tillinniemestä pohjoiseen.

Myös Pertunmaan rantayleiskaavassa on osoitettu ohjeellinen Lahti-Mikkeli rataoikaisun varaus ja siihen liittyvä 200 metrin reunavyöhyke. Pertunmaan alueella varaus kulkee valtatie 5 eteläpuolella.

18.8.2011

Kuva 10. Ote Pertunmaan rantayleiskaavasta (Pertunmaan kunta 2006)

3.3.3 Asemakaavat ja ranta-asetmakaavat

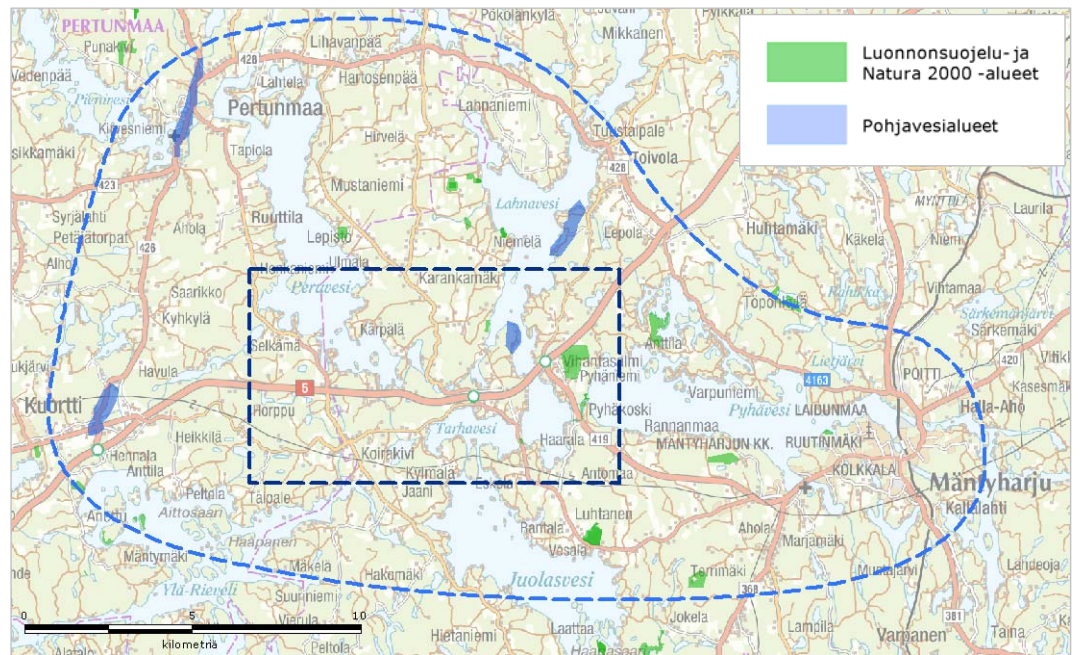
Matkailutoimintojen ydinalueella voimassa olevia ranta-asetmakaavoja ovat:

- Pyhäkosken ranta-asetmakaava (Mäntyharjun kunnanvaltuusto hyväksynyt 27.5.2009)
- Pöylinniemen ranta-asetmakaava (Pertunmaan kunnanvaltuusto hyväksynyt 17.12.2001)

3.3.4 Suojelualueet ja -kohteet

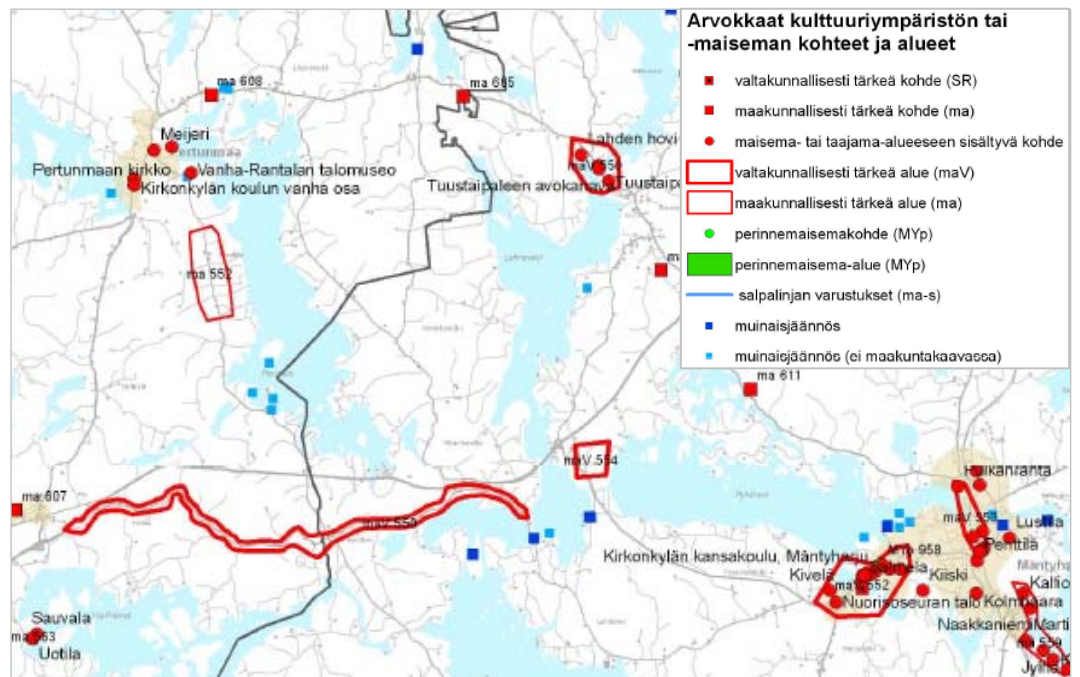
Peruvesi-Vihantasalmen alueella ei ole laajoja, alueen kehittämistä oleellisesti rajoittavia luonnonsuojelu-, Natura 2000- tai pohjavesialueita. Laajin suojelualue on Vihantasalmella sijaitseva Pyhäniemen Natura 2000 –alue, joka on pinta-alaltaan noin 60 hehtaaria. Pohjavesialueita on Lahnaveden ranta-alueilla ja Pertunmaalla.

18.8.2011

Kuva 11. Peruvesi-Vihantasalmen alueen luonnonsuojelu- ja Natura 2000 –alueet sekä tärkeät pohjavesialueet (OIVA-paikkatietopalvelu 2.5.2011, pohjakartta © Logica Suomi Oy, Maanmittauslaitos 2011. Aineiston kopiointi ilman Logica Suomi Oy:n lupaa on kielletty).

Valtakunnallisesti tärkeitä kulttuuriympäristöjä tai maisema-alueita ovat muusotieksi luokiteltu Suuri Savontie sekä Pyhäniemen talon ja Tuustaipaleen kanavan ympäristöt. Maakunnallisesti tärkeä alue on Ruuttilan kylämaisema Pertunmaalla. Yksittäisiä muinaismuistokohteita sijaitsee Pöylinniemen ympäristössä Peruvedellä sekä Vihannanselän ja Tarhaveden ranta-alueilla.

Kuva 12. Peruvesi-Vihantasalmen alueen arvokkaat kulttuuriympäristöt ja maisema-alueet (Etelä-Savon maakuntaliitto 2009).

18.8.2011

3.4 Maankäyttöön ja liikenneyhteyksiin liittyviä kehittämistarpeita

Huhti-toukokuun aikana suoritetuilla yrittäjä- ja sidosryhmähaastatteluilla selvitettiin myös Peruvesi-Vihantasalmen matkailualueen maankäyttöön liittyviä kehittämis- ja kaavoitustarpeita, vireillä olevia rakennushankkeita sekä keskeisiä kehittämiskohteita ja painopistealueita. Seuraavissa kappaleissa on kuvattu haastatteluissa esiin nousseita asioita. Lähtöaineistoanalyysin ja haastattelujen tulosten perusteella on laadittu myös Peruvesi-Vihantasalmen matkailualueen maankäytön lähtökohtakartta, joka on raportin liitteenä 1.

3.4.1 Kehittämisen painopisteet Peruvesi-Vihantasalmen alueella

- Vitostien ympäristö kokonaisuudessaan ja erityisesti:
  - Vihantasalmen Nesteen ympäristö (matkailijoiden pysähdyspaikka)
  - Mäntymotellin ympäristö
  - Pöylinniemen ympäristö
- Myös em. mainittuja alueita ja kuntakeskuksia yhdistäviä ulkoilureittejä ja yhteyksiä tulee painottaa alueen ja toimintojen kehittämisessä.
- Matkailupalveluiden kehittämiseen tähtääviä hankkeita tai alustavia suunnitelmia on vireillä myös Karankamäen alueelle ja Koirakiven risteyksen ympäristöön.

3.4.2 Suunnitteilla olevia rakennushankkeita ja kaavoitustarpeita

- Golfkenttähanke 2012–2016 Viitostien pohjoispuolelle. Edellyttää ranta-asemakaavaa ja mahdollisesti yleiskaavan muutosta.
- Karankamäelle sijoittuvan kalastus- ja luontomatkailuyrityksen rakennushankkeet (2011-2016): uusi päärakennus, kota, huoltorakennus, pienempi mökki, tuulivoimala.
- Koirakiven risteysalueella on potentiaalista maa-aluetta mm. matkailutoimintojen kehittämiseen. Kehittäminen edellyttää kuitenkin kaavan laatimista ja mahdollisesti nykyisen yleiskaavan päivytystä.
- Majoituskapasiteetin lisääminen: mm. mökkirakentaminen ja saneeraus (Matkailutila Lahdelma, Honkaniemen huvilat).
- Uuden huoltoasemakiinteistön rakentaminen Suittilahteen (2012-2015) ja kaavaprosessin käynnistäminen.
- Pöylinniemen lomakeskus, uusien loma-asuntojen rakentaminen.
- Peroveden ranta-alueilla huvila-/mökkivuokrausta tarjoavilla yrityksillä on investointisuunnitelmia, mikäli matkailutoiminta ja kävijämäärät alueella edelleen kehittyvät. Uudet investoinnit ja rakennushankkeet edellyttävät todennäköisesti kaavamuutoksia.
- Yleiskaavoissa ja vanhassa seutukaavassa olevan Lahti-Mikkeli ratavarauksen reunavyöhykkeen kaventaminen tai uudelleen linjaaminen. Nykyisin reunavyöhykkeelle (200 m ratavarauksen keskilinjasta) ei saa rakentaa ilman ratahallintokeskuksen lausuntoa.
- Pöylinniemen ympäristössä, Honkaniementien eteläpuolella on potentiaalista tonttimaata, mutta alueen rakentaminen edellyttää kaavamuutosta.

3.4.3 Infran ja liikenneyhteyksien kehittämistarpeita

- Pysäköintialueiden riittämättömyys sesongin aikana. Pysäköintitilan puute haittaa toiminnan laajentamista. Tarvetta on mm. motellin ja golfalueen yhteydessä.
- Kevyenliikenteen väylä Koirakiven risteyksen ja Kuortin ABC:n välille.
- Vesihuoltoverkoston laajentaminen Peroveden alueella, mm. Koivuniemen ympäristössä.
- Mäntyharjun junayhteyksien kehittäminen ja parempi hyödyntäminen.

18.8.2011

- Vesiliikennereittien kehittäminen, Vihantasalmella mairinnousupaikan/venesataman parantaminen sekä vierasvenelaiturin rakentaminen Perueden eteläpäähän Suittilahteen.
- Paikallistiet osaksi huonokuntoisia, toisaalta kuuluu alueen luonteeseen ja "mökkimäisyyteen".
- Karankamäentien alussa oleva mäki edellyttää kunnostusta.

3.4.4 Majoituskapasiteetin kehittäminen

- Alueen majoituskapasiteettia on tarvetta lisätä, jos tavoitellaan kasvua nykyisestä.
  - Kesäkaudella on jo nykytilanteessa ajoittain enemmän kysyntää kuin tarjontaa.
  - Ympärivuotisuutta kuitenkin kaivataan, jotta olisi kannattavaa lisätä kapasiteettia.
  - Majoitusrakentamisen tulee olla korkeatasoista.
- Hotellin perustamisessa kannattavuus on riski. Mikkeli ja Lahti ovat lähellä. Hotellin paikka voisi olla Mäntyharjun keskustassa.
- Mökit ovat varma ratkaisu, mutta mökkien tulee olla tasokkaita (omakotitalon taso). Mökkirakentamista tulisi kehittää laajalla alueella, koko Perueden eteläpäässä.
- Eri tyyppisiä ratkaisuja ja eri omistusmuotoja
  - B&B –majoitusta,
  - leirintäalueen mahdollisuutta tulisi selvittää,
  - lomaosake-konsepti/resort (korkeatasoisia huviloita),
  - huoneistohotellityyppinen ratkaisu (mökkimiljöö, mutta mökkien eri huoneissa omat peseytymistilat ja lukolliset ovet),
  - lomakylä, jossa myös aktiviteetteja ja ohjelmalveluita,
  - asuntoauto- ja asuntovaunualue, jonka yhteydessä siirtolapuutarha.

3.4.5 Reitistöjen ja niihin liittyvien rakenteiden kehittäminen

- Ulkoilureitit ovat yleisesti huonokuntoiset ja "puskittuneet". Syy vähäiseen käyttöön on reittien kunnostuksen puute.
- Vesistöreitit ja pyörätiet ovat hyvässä kunnossa.
- Lisää taukotupia ulkoilureittien varteen, reittien merkinnät ja opasteet kuntoon. Kehitettävä myös rantautumispaikkoja, venevalkamia ja nuotiopaikkoja.
- Talvireittien kehittäminen:
  - latuverkosto,
  - moottorikelkkareitistö,
  - retkiluistelureitistö
- Koskia alueella, joten potentiaalia melontaan.
- Kehittämiskohteita:
  - Koko Perueden yhteiset reitit (Mäntyharju-Pertunmaa-Kuortti),
  - Vihantasalmen kehittäminen "logistisena pisteenä", jossa hyvät yhteydet eri suuntiin, tietoa saatavilla ja esim. välinevuokrausta,
  - Perueden ympäri kulkeva reitti, eli uusi reitti Järven länsipuolelle (voisi palvella esim. maastopyöräilyä),
  - Vihantasalmen ja Mäntymotellin alueen hiihtoladut,
  - Yhteys Perueden ja Lahnaveden kannaksella,
  - Savonselän melontareitti,
  - Lyhyt melontareitti Peruedellä matkailuyritysten välillä,
  - Repovedeltä luonteva yhteys Mäntyharjun suuntaan.
- Reittien tulisi kulkea yrittäjien ja majoituspalveluiden läheltä.
- Maanomistusolot vaikeuttavat reittien kehittämistä. Kuntien tulisi ottaa merkittävämpi ja aktiivisempi rooli reittien kehittämisessä ja ylläpidossa.

18.8.2011

3.4.6 Kehittämistä rajoittavia tekijöitä

- Rakennuslupien ja kaava-asioiden hoitaminen on usein monimutkaista ja vaikeaa.
- Maanomistusolosuhteet. Alue on pirstaloitunut usealle eri maanomistajalle ja kunnat omistavat vain vähän maata.
- Hyvien rantarakennuspaikkojen vähyys. Rannat alkavat olla täyteen rakennettu loma-asuntoja.
- Investorit on vaikea saada kiinnostumaan haja-asutusalueella sijaitsevasta kohteesta, jossa ei ole keskustan/taajama-alueen infraa.

3.4.7 Kuntien kaavoitussuunnitelmat

Mäntyharjun kaavoitusohjelmassa on todettu, että Toivola-Mynttilä-Peruvesi rantaosayleiskaavaa on tarvetta päivittää tulevina vuosina. Päivityksen yhtenä tarkoituksena on asettaa kaavan rakentamisalueita koskeva mitoitus muita nykyisiä kaavoja vastaavalle tasolle. Kunnassa on kuitenkin vireillä muita kaavahankkeita, joiden valmistelu menee tärkeysjärjestyksessä Toivola-Mynttilä-Peruvesi kaavan edelle. Matkailutoimintojen kehittäminen nykyisen rantaosayleiskaavan alueella edellyttää asemakaavan laatimista ja asermakaavojen käynnistäminen tapahtuu maanomistajan aloitteesta.

Pertunmaan rantayleiskaava on melko tuore ja tarpeita sen päivittämiselle ei ole toistaiseksi ilmennyt. Kunnan lähitulevaisuuden keskeisimmät kaavahankkeet sijoittuvat kirkonkylän ja Kuortin taajamien alueelle. Peruvien alueella ei ole tällä hetkellä vireillä asemakaavahankkeita, mutta kunnan arvion mukaan matkailu- ja majoituspalveluihin liittyviä maanomistajalähtöisiä kaavoitustarpeita saattaa nousta esiin tulevina vuosina.

18.8.2011

---

4 MATKAILUN KÄRKIHANKKEET

Peruvesi-Vihantasalmen alueen kehittämishankkeessa matkailun painopiste-alueiksi valittiin kalastus-, majoitus-, golf- sekä luontomatkailun kehittäminen. Näistä aihealueista laadittiin erilliset toteutettavuusselvitykset kevään 2011 aikana. Seuraavissa kappaleissa on esitetty tiivistetysti toteutettavuusselvitysten sisältöä ja keskeisiä tuloksia.

4.1 Luontomatkailun kehittäminen

Luontomatkailun kehittämistä koskevan erillisselvityksen laati FCG Finnish Consulting Group Oy. Selvityksen tavoitteena oli kartoittaa Peruvesi-Vihantasalmen alueen luontomatkailun nykytila ja kehittämisen painopisteet matkailuelinkeinon ja alueen kehittämisen näkökulmasta. Luontomatkailun kehittämisen tavoitteena on parantaa alueella vierailevien ihmisten mahdollisuuksia liikkua luonnossa.

4.1.1 Luontomatkailun nykytila

Peruvesi-Vihantasalmen alueen yksi merkittävin vetovoimatekijä on kaunis järviluonto. Alue soveltuu erityyppiseen luontomatkailuun hyvin. Alueella on vaellus-, melonta-, vene-, pyöräily- ja hiihtoreittejä sekä uimaranta. Tietoa luontomatkailureiteistä saa alueen yrittäjien ja Mäntyharjun ja Pertunmaan kuntien internetsivuilta. Alueen luontomatkailukohteista on olemassa kuntien yhteinen kartta, joka on mahdollista saada käyttöön kuntien virastotaloilta sekä Mäntyharjun urheilualueen liikuntatoimistosta. Selvitysalueella ei ole erillistä matkailun asiakaspalvelua ja opastusta eikä myöskään keskitettyä välinevuokrausta.

Peruvesi-Vihantasalmen alueen maastoreitit ovat osittain huonokuntoisia ja vähällä käytöllä johtuen heikosta ylläpidosta sekä opasteiden ja karttojen puutteesta. Alueen pyöräilymahdollisuudet ovat hyvät ja parantuneet valtatie 5 kevyenliikenteen väylien rakentamisen myötä, joskin kehittämistarpeita on edelleen.

Alueen vesireitit kulkevat Lahnavedeltä Vihannansalmen kautta haarautuen Mäntyharjun kuntakeskuksen suuntaan sekä Miekankoskelle ja Tarhavedelle. Tarhavedeltä yhteys jatkuu Repoveden kansallispuistoon. Vesireittejä käytetään pääasiassa veneilyyn ja melontaan, joiden hyödyntämiseen alueella olisi enemmänkin potentiaalia.

Hiihtoladut ovat tällä hetkellä lyhyitä ja yrittäjien oman kunnostuksen ja investointien varassa. Luontomatkailun kehittämiseksi tulee kunnostaa ja laajentaa nykyisiä reitistöjä sekä lisätä luontomatkailun tuotteistamista ja ohjelmopalvelutarjontaa.

4.1.2 Luontomatkailun vahvuudet ja kehittämismahdollisuudet

Luontomatkailun vahvuudet liittyvät Järvi-Suomen luontoon ja puhtaisiin vesistöihin, Peruvesi-Vihantasalmen alueen saavutettavuuteen ja sijaintiin sekä alueen yrittäjien toimeliaisuuteen ja yhteistyöhön. Heikkouksia ovat tällä hetkellä reitistöjen heikko ylläpito, ohjelmopalveluiden puute, hiljainen talvikausi sekä tiedotuksen hajanaisuus ja heikko taso. Peruvesi-Vihantasalmen alueella mahdollisuudet liittyvät palveluiden kehittämiseen erityisesti ohjelmopalveluiden sekä lapsiperheiden ja ikääntyvien luontomatkailupalveluiden kehittämiseen, markkinoinnin ja tiedotuksen yhtenäistämiseen, Repoveden vesireittiyh-

18.8.2011

---

teyden hyödyntämiseen sekä reittien laajentamiseen, laadun nostamiseen ja eri liikkumismuotojen yhdistämiseen. Luontomatkailun kehittämisen uhkana ovat maanomistusolosuhteet sekä eri toimijoiden ristiriitaiset näkemykset.

Luontomatkailun kehittämistä alueella tukevat luonnon virkistyskäytön lisääntyminen ja matkailijoiden kiinnostus elämyksiin ja kokemuksiin. Liikunta ja urheilu ovat alkaneet liittyä viihteelliseen vapaa-aikaan, ja uusia luontomatkailijoita kiinnostaa perinteisten vaelluksien ja eräretkien sijaan kestoltaan lyhytaikaisemmat ja tarjonnaltaan monipuolisemmat luontoaktiviteetit. Liikunnallisten lomien suosio osana hyvinvointimatkailua tulee kasvamaan. On ollen-naista, että Peruvesi-Vihantasalmen alueen luontomatkailun kehittämisessä huomioidaan toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset.

4.2 Majoituskapasiteetin kehittäminen

Majoituskapasiteetin kehittämistä koskevan erillisselvityksen laati FCG Finnish Consulting Group Oy. Tarkoituksena oli kartoittaa Peruvesi-Vihantasalmen alueen majoituskapasiteetin nykyinen tilanne sekä arvioida kehittämismahdollisuuksia sekä esittää toimenpide-ehdotukset majoituskapasiteetin kehittämiseksi.

4.2.1 Majoituspalveluiden nykytilanne

Peruvesi-Vihantasalmen matkailualueella on runsaasti loma-asuntoja ja alue on tunnettu mökkeilystä. Suurin osa loma-asunnoista on yksityisten omistuksessa. Majoituspalveluita ja mökkivuokrausta tarjoavia yrityksiä ovat Mäntymotelli, Kimppa Ky, Honkaniemen huvilat ja Lahdelman matkailutila. Alueella on lisäksi caravan-alue sekä asuntoauto- ja asuntovaunupaikkoja. Majoitusta tarjoaa lisäksi mm. Lomakeskus Pöylinniemi, jossa majoitustiloja uusitaan parhaillaan.

Vapaa-ajan asukkaat nostavat alueen väestömäärää kesäisin merkittävästi. Alueen matkailijat ovat pääasiassa kotimaisia (80 %). Ulkomaisista suurin ryhmä ovat venäläiset, joiden osuus kaikista ulkomaisista matkailijoista on yli puolet (56 %).

4.2.2 Vahvuudet ja kehittämishaasteet

Alueen hyvä saavutettavuus, ympäristön luonnonkauneus sekä tunnettuus ja laadukkuus mökkimajoituksessa ovat vahvuuksia majoituspalveluiden kannalta. Vahvuus on myös matkailijoiden käytössä olevat taajamien hyvät peruspalvelut.

Alueen mahdollisuudet liittyvät yritysten yhteistyöverkostojen kehittämiseen erityisesti tuotepaketoinnin ja yhteismarkkinoinnin kehittämisen osalta, osaamisen ja laadun kehittämiseen erityisesti palvelutason ja kielitaidon osalta sekä Mäntymotellin kehittämiseen alueen veturiksi. Edellä esitetyt mahdollisuudet ovat tekijöitä, joihin alueella kannattaa erityisesti panostaa, ja joissa on Peruvesi-Vihantasalmen kehittämisen voimavara.

Heikkouksia ovat tunnettuuden rajoittuminen mökkeilyyn, matkailupalveluiden vähäisyys (ohjelmalveluiden sekä taajamien majoituspalveluiden puuttuminen), vetovoimaisen yksittäisen kohteen puuttuminen, lyhyt sesonki sekä osittain vanhentunut ja huonokuntoinen mökkikanta. Nämä tekijät tällä hetkellä jarruttavat suotuisaa kehitystä, ja nämä esteet on pyrittävä mahdollisuuksien mukaan korjaamaan tai minimoimaan niiden vaikutus. Majoituskapasiteetin

18.8.2011

---

pasiteetin kehittämisen uhiksi koetaan yritysverkoston kehittymättömyys, riittämättömät henkilö- ja osaamisresurssit sekä maankäyttö. Järvien rannat ovat jo melko täyteen rakennettuja.

Majoituksen kehittämisen osalta on olennaista pystyä vastaamaan yhteiskunnallisten muutospaineiden aiheuttamiin uusiin tarpeisiin, joita ovat kakkosasumisen lisääntyminen, ikääntyminen sekä asiakkaiden vaatimustason kasvu. Mökillä vietetty aika pitenee kakkosasumisen myötä, joka vaatii mökillä sekä ympäröivältä infrastruktuurilta entistä korkeampaa tasoa sekä palveluita. Hyvä palvelutaso motivoi kakkosasukkaita oleskelemaan alueella pidempään. Väestön ikääntymisen myötä majoitustilojen on oltava esteettömiä ja helppokulkuisia. Vaikka ikääntyneet eivät olisi majoituspalveluiden ensisijainen kohderyhmä, nämä tekijät on kuitenkin huomioitava koska perheet matkailevat tulevaisuudessa entistä enemmän kolme sukupolvea yhdessä. Lisäksi vaatimustason kasvuun on vastattava tarjoamalla erityyppisiä majoitusvaihtoehtoja perustasoisen mökkimajoituksen rinnalle.

4.2.3 Kehittämismahdollisuuksien arviointi

Peruvesi-Vihantasalmen alueen perusedellytykset matkailun ja majoituksen kehittämiseksi ovat hyvät: sijainti ja saavutettavuus Etelä-Suomesta käsin ovat erinomaiset ja yhteydet ovat hyvät myös Venäjän lähialueilta, joten on mahdollista tavoitella laajaakin kohdeyleisöä. Nykyisten matkailutoimijoiden asenne ja yleinen ilmapiiri kehittämistä kohtaan on positiivinen sekä tulevat uudet ohjelmalveluyrittäjät kalastuksessa ja golfissa luovat edellytykset kehittämiseksi. Näin ollen on perusteltua lisätä myös alueen majoituskapasiteettia ja perustaa uusia majoituskonsepteja, joita alueella ei aiemmin ole tarjottu. Esimerkiksi uuteen golfkenttään olisi luontevasti yhdistettävissä lomaosakkeen mahdollisuus golfaajille.

4.3 Golfmatkailun kehittäminen

Golfmatkailun kehittämisedellytyksiä koskevan toteutettavuusselvityksen laati golfarkkitehti Jari Rasinkangas GolfArk Oy:stä. Selvityksessä arvioitiin golfkentän toteutettavuutta Peruvesi-Vihantasalmen alueella sekä alueelle toiminnallisesti ja taloudellisesti sopivinta kenttätyyppiä.

4.3.1 Golfmatkailusta yleisesti

Golfin suosio on kasvanut voimakkaasti viimeisten 20 vuoden aikana ja maailmassa on tätä nykyä noin 70 miljoonaa golfinharrastajaa. Golfin pelaajat ovat aktiivisia matkailijoita ja tavoiteltuja asiakkaita, koska he jättävät kohdemaahan huomattavasti enemmän rahaa tavalliseen matkailijaan verrattuna.

Suomessa golfmatkailu on verraten uusi matkailuala. Suomalaisten golfmatkailu alkoi laajemmassa määrin yleistyä vasta 1980-luvun lopulla ja matkailu kohdistui pääasiassa talvisaikaan ulkomaisiin turistikeskuksiin. Kotimaisten kenttäinvestointien yleistyessä turistikeskuksissa kotimainen golfmatkailu liisääntyi 1990-luvulla ja yleistyi selvästi 2000-luvulla.

Ulkomaisten golfmatkailijoiden määrä Suomessa on ollut hyvin vähäinen, koska ulkomaisille pelaajille ei järjestetä säännöllisiä golfmatkoja Suomeen. Joillekin satunnaisille pienryhmille on järjestetty esimerkiksi keskiyön golfmatkoja Pohjois-Suomeen.

18.8.2011

4.3.2 Golfmatkailun kehittäminen Suomessa ja Mikkelin seudulla

Suomi ei kykene kilpailemaan Välimeren maiden ja kaukokohteiden kanssa lämpimien säiden ja suuren kenttätarjonnan suhteen. Sen sijaan kilpailuetuna ovat valoisat illat, puhdas luonto, turvalliset olosuhteet ja toimivat liikenneyhteydet.

Venäläisten matkailijoiden määrän kasvaessa he muodostavat potentiaalisen kohderyhmän myös golfmatkailussa. Toistaiseksi golfkenttiä ja golfin pelaajia on Venäjällä hyvin vähän, mutta viime vuosina itäisen Suomen golfkentillä venäläisten matkailijoiden määrä on hiljalleen kasvanut.

Mikkelin seudulla ei ole tällä hetkellä matkailullisesti merkittäviä golfkohteita. Seudun markkina-asema on toistaiseksi golf-matkailijoiden suhteen melko vaatimaton. Alueen kentät eivät ole kovin vetovoimaisia eikä niissä ole panostettu golfmatkailijoille suunnattuihin palvelukonsepteihin.

Tulevaisuuden kannalta seudun markkina-asema riippuu paljolti siitä, kuinka golfkenttien toimintakonsepti voidaan kehittää mahdollisimman monia golfin pelaajia kiinnostavaksi. Strategiana ei voi olla huippukentän toteutus, koska alueen resurssit eivät siihen riitä. Läheinen Vierumäen korkeatasoinen tarjonta on ylivoimainen kilpailija tällä markkinasegmentillä.

4.3.3 Golfmatkailun kehittäminen Peruvesi-Vihantasalmen matkailualueella

Peruvesi-Vihantasalmen alueelle alustavasti suunniteltu golf-kenttä sijoittuisi valtatie 5 varteen Mäntymotellin ja Suittilahden länsipuolelle. Alueella toimii nykyisin Vola Golfin golf range eli lajin harjoittelualue. Harjoittelualue lähiympäristöineen tarjoaa mahdollisuuden toteuttaa hyvin erilaisia kenttäkonsepteja. Nykyisen harjoitusalueen lisäksi alueelle voidaan rakentaa esimerkiksi ns. jokamieskenttä tai jopa täysimittainen huippuluokan kenttä.

Kuva 13. Vola Golfin nykyisen golf rangen ja mahdollisen uuden golfkentän sijainti (Misset Oy 2011).

Peruvesi-Vihantasalmen alue sijaitsee suhteellisen kaukana suurista asutuskeskuksista, joten golfkentän perustaminen edellyttää kuitenkin tavanomaisesta poikkeavaa ratkaisua. Alueen vakituinen väestö ei riitä sellaisenaan

18.8.2011

---

golfkentän ylläpitämiseen. Pelaajia pitää saada lisää alueen loma-asukkaiden ja golfmatkailijoiden joukosta. Kentälle tulee löytää oma toimintakonseptinsa, jonka avulla sen taloudellinen toiminta saadaan vakaalle pohjalle.

Alueelle toteutettavan golfkentän pääasiallinen kohderyhmä ovat vieraspelaajat, joten golfkentän suunnittelussa tulee pyrkiä ratkaisuihin, jotka tuovat kentälle huomioarvoa ja laadukkaan mielikuvan. Matkailukohteessa golfkentän pitää olla mielenkiintoinen, pelaajaystävällinen ja helposti pelattava. Golfista on tullut yhä enemmän koko perheen harrastus, joten toimintaa suunniteltaessa pitää huomioida eri-ikäiset ja eritasoiset pelaajat. Myös harjoitusolosuhteiden on syytä olla laadukkaat, jolloin lajin kurssitoiminnasta saadaan lisätuottoa kentän toiminnalle.

Alueen matkailuyrittäjien yhteistyöllä ja matkailijavirtojen kehittämisellä on erittäin suuri merkitys kentän toteutuksessa, koska alueen vakituinen väestö ei yksin riitä laadukkaan golfkentän rakentamiseksi. Golfkentän toteutus on mahdollista integroimalla golftoiminta muihin matkailupalveluihin, kuten lähi-alueen majoitus- ja ravintolapalveluihin ja esim. kehitettäviin ohjelmapalveluihin ja muihin harrastemahdollisuuksiin.

4.4 Kalastusmatkailun kehittäminen

Toteutettavuusselvityksen kalastusmatkailun kehittämisestä laati toiminnanjohtaja Rauno Jaatinen ProAgraria Etelä-Savo ry:stä.

4.4.1 Kalastusmatkailu Suomessa

Kalastusmatkailun edistämiseen tähtäävä hanketoiminta käynnistyi Suomessa toden teolla 1990-luvulla ja jatkuu edelleen. Kalastusmatkailusta ei kuitenkaan ole vielä tullut valtakunnallisesti ja erityisesti Itä-Suomessa kovin merkittävää liiketoimintaa. Pääosa kalastusmatkailussa toimivista yrityksistä on varsin pieniä ja ne toimivat sisävesillä. Kalastusmatkailupalveluja tarjoavilla yrityksillä on usein myös muuta liiketoimintaa esim. ravintolapalveluja tai mökkivuokrausta, joten kalastukseen liittyvät palvelut ovat vain usein yksi osa liiketoimintakokonaisuutta.

Kalastusmatkailuun keskittyneiden yritysten asiakkaista pääosa on kotimaisia yritysasiakkaita, mutta ulkomaalaisten asiakkaiden osuuden on arvioitu kasvavan merkittävästi tulevaisuudessa. Kalastusmatkailualan tulevaisuuden on arvioitu olevan valoisa ja alassa nähdään merkittävää liiketoimintapotentiaalia.

4.4.2 Kalastusmatkailu Peruvesi-Vihantasalmen matkailualueella

Etelä-Savon kalatalouden yrittäjä- ja palveluoppaan (Etelä-Savon TE-keskus 2009) tietojen mukaan koko Etelä-Savossa on vain 15 yritystä, jotka tarjoavat paketoituja kalastusmatkailutuotteita. Mäntyharjun alueella toimiviksi yrityksiksi on listattu vain Miekankosken rannalla sijaitseva Miekankosken kahvila. Yritys tarjoaa mm. kalastuslupia Miekankoskelle, majoituspalveluja, kahvila- ja pitopalvelua, kanootti- ja venevuokrausta sekä paikallisia kalatuotteita. Miekankoskella on myös matkailuinfo ja uittomuseo.

Lisäksi muutamat Peruvesi-Vihantasalmen alueen mökkiyrittäjät ilmoittavat tarjoavansa kalastukseen liittyviä oheispalveluja. Mökkiyrittäjillä kalastus näyttää kuitenkin nykyisellään olevan vain pieni oheispalvelu, jota asiakkaat voivat tehdä pääsääntöisesti omatoimisesti.

18.8.2011

4.4.3 Matkailualueen vesistöt ja kalapaikat

Mäntyharjun ja Pertunmaan alue on järvien ympäröimä. Mäntyharjun kalastusalueen suurimmat järvet ovat Ylä-Rieveli-Enonvesi (3 351 ha), Juolas-Sarkasvesi (2 583 ha), Vuohijärvi (1 653 ha), Peruvesi (1 609 ha), Pyhävesi, Kallavesi ja Lahnavesi. Järvet ovat puhtaita ja hyväkuntoisia. Kalastus järvillä tapahtuu pääosin osakaskuntien myöntämällä luvilla.

Peruvesi-Vihantasalmen alueella on myös koskikalastuspaikkoja:

- Miekankoski on Tarhaveden ja Lahnaveden välillä 5-tieltä Mäntyharjun keskusta tulevan tien varrella. Nimestään huolimatta Miekankoski on mieluummin virta kuin koski, sillä pudotuskorkeutta on vain 0,1 metriä. Koskessa on kaksi rinnakkaista uomaa. Toisessa haarassa kulkee venereitti. Kosken rannalla toimii Miekankosken kahvila, jossa on kesäaikana monenlaista ohjelmaa. Kohde on luokiteltu valtakunnallisesti arvokkaaksi sen keskeisen sijainnin takia.
- Pyhäkosken koskialue on Lahnaveden ja Pyhäveden välillä oleva noin 350 metriä pitkä koskialue. Koskialue on kapeahko, luonnonrantaan ja rauhallinen. Miekankosken kahvila myy lupia myös Pyhäkoskelle. Koski on luokiteltu maakunnallisesti arvokkaaksi.
- Kaivannonkoski on Lahnaveden ja Tuusjärven väliin aikanaan uittokanavaksi kaivettu suora ja rännimäinen koskialue. Kosken niskalla on grillikota. Kaivannonkoski on luokiteltu valtakunnallisesti arvokkaaksi koskikohteeksi.

Kuva 14. Miekankoski talviaikana (kuva Lasse Hyytinen).

4.4.4 Kalastusmatkailun kehittämistarpeet ja -mahdollisuudet

Mäntyharjun ja Pertunmaan alueella kalastusmatkailuun liittyvien palvelujen tarjonta on nykyisellään vähäistä. Alueella on kuitenkin hyvät mahdollisuudet ja luonnonolosuhteet kalastukseen ja kalastusmatkailun kehittämiseen.

Tällä hetkellä matkailijoiden kalastus on pääosin mökkivuokraajien omatoimista kalastusta joko koskikohteessa tai järvellä. Pelkästään kalastuksen takia

18.8.2011

Mäntyharjulle ja Pertunmaalle tullaan todennäköisesti melko harvoin. Vierassenelaiturien rakentaminen ja parantaminen voisi lisätä alueella liikkuvien kalastuksesta kiinnostuneiden matkailijoiden viipymistä alueella.

Matkailualan yrittäjien yhteistyön lisääminen on keskeinen kehittämistarve Mäntyharjun ja Pertunmaan alueella. Mökki- ym. majoituskapasiteettia on jo olemassa melko paljon, mutta alueella liikkuville matkailijoille voitaisiin tarjota huomattavasti enemmän kalastukseen liittyviä ohjelmopalveluja. Verkosto-omainen toiminta- ja markkinointimalli sopii erittäin hyvin kalastusmatkailutoimintaan ja on suorastaan edellytys kannattavan ja ammattimaisen yritystoiminnan syntyemiselle.

Kalastukseen liittyvien ohjelmopalvelujen tarjoajia on olemassa esim. Mikkelin ja Hirvensalmen alueella. Nämä palvelutarjoajat ovat ilmoittaneet, että heillä on mahdollisuus tarjota palvelujaan myös Mäntyharjun alueelle. Ohjelmopalvelujen tarjoajat ja mökkivuokrausta järjestävät hyötyisivät selvästi toisistaan, kun markkinointi tehtäisiin yhdessä ja samat asiakkaat voisivat käyttää kummankin palveluja.

Venäläiset matkailijat ovat keskeisin ulkomaalaisten ryhmä, joille kalastusmatkailupalveluja voitaisiin tarjota huomattavasti nykyistä enemmän. Venäläisten mielestä Suomi on kalastusmatkailukohteena lähellä ja tuttu, hintatasoltaan kilpailukykyinen, mökkitarjonnaltaan hyvä, viisumin saa helposti ja mahdollisuudet ovat hyvät muillekin aktiviteeteille. Suomen heikkoutena venäläiset pitivät heikkoa kielitaitoa ja venäläisten asiakkaiden tuntemusta, huonoa informaatiota ja markkinointia, mökkien varustetasoa ja hidasta reagoimista kyselyihin.

Luomalla selkeitä ja laadukkaita kalastukseen liittyviä matkailutuotteita ja markkinoimalla niitä nykyistä paremmin, venäläiset matkailijat ovat erittäin huomattava ja potentiaalinen asiakasryhmä. Tuotteiden sisältö ja hinta tulee aina olla näkyvissä markkinoinnissa. Luonnollisesti palvelu voidaan räätälöidä myös asiakkaan toiveiden ja tarpeiden mukaan. Mökkimajoitusta tarjottaessa mökkien laatuluokitus tulee aina mainita mainonnan yhteydessä. MALO-luokituksen lisäksi kalastuspalveluja tarjoavien mökkiyrittäjien kannattaa hankkia mökeille myös "Kalamökki" – luokitus.

4.4.5 Uusi kalastus- ja luontomatkailukohde

Tämän työn aikana Mäntyharjun Kurkivuorelle ollaan käynnistämässä kalastusalueen yksityisen yrittäjän toimesta. Alueella on tehty kaksi lammikkoa, joiden yhteen laskettu pinta-ala on noin 4,5 hehtaaria. Kalastus- ja luontomatkailukohteen toiminta on tarkoitus käynnistää vaiheittain:

- Ensimmäisessä vaiheessa kohteessa tarjotaan tiettyjä tarkasti määriteltyjä ohjelmapaketteja, jotka sisältävät kalastuksen lisäksi aina ruokailun tai kahvin, alueen muiden palvelujen käytön ja saaliin käsittelyn. On tarkoitus, että koko perhe viihtyisi alueella, vaikka kaikki eivät kalastaisikaan. Palveluja tarjotaan yksittäiselle kalastajalle, perheille ja erilaisille ryhmille.
- Toisessa vaiheessa alueelle on tarkoitus rakentaa "huvila" ja kylpytynnyri. Tämä vaihe on tarkoitus saada valmiiksi vuosina 2013 – 2014. Kun rakenteet ovat valmiina, niin palvelutarjontaa voidaan laajentaa huomattavasti. Tällöin kaikkien palvelupakettien ei tarvitse sisältää kalastukseen liittyviä palveluja.
- Kolmannessa vaiheessa isomman lammikon rannalle mahdollisesti rakennetaan kolme vuokrattavaa kalamökkiä. Kalamökkien rakentaminen on

18.8.2011

---

epävarmaa, mikäli rakentaminen kuitenkin aloitetaan kannattaa ehdottomasti verkostoitua alueella toimivien kalastusohjelmapalvelutarjoajien kanssa. Tällöin asiakkaat voivat käydä kalastamassa "omien lampien" lisäksi myös järvillä ja alueen koskikohteissa tai käydä ainakin tutustumassa esim. vetouisteluun ja perhokalastukseen. Pakettien tarkempi sisältö ja hinnoittelu tehdään yhteistyössä muiden ohjelmapalvelujen tarjoajien kanssa.

Käynnistyvästä toiminnasta on varmasti hyötyä myös alueen mökkivuokraajille, koska se tarjoaa mökkien asiakkaille mielekästä tekemistä lähialueella, jolloin alueella saatetaan viipyä aikaisempaa pitempään. Lisäksi näyttää olevan niin, että esim. venäläiset matkailijat palaavat vuodesta toiseen niihin kohteisiin, joissa he ovat viihtyneet. Kotimaiset asiakkaat löytyvät mökkivuokraajista sekä Lahti–Mikkeli alueelta.

18.8.2011

5 PERUVESI-VIHANTASALMI MATKAILUN MASTER PLAN

Alla on esitetty nykytilanneanalyysin ja maankäytön tarkastelun pohjalta laadittu yhteenveto Peruvesi-Vihantasalmen alueen matkailun nykyisistä vahvuuksista ja heikkouksista sekä tulevaisuuden mahdollisuuksista ja uhkista.

PERUVESI-VIHANTASALMEN MATKAILUALUEEN

VAHVUUDET

- sijainti ja saavutettavuus (portti Järvi-Suomeen)
- vilkas kesäkausi
- kaunis luonto ja puhtaat vesistöt (soveltuvat mm. kalastukseen)
- tunnettu mökkimajoituksesta
- alueella paljon loma-asukkaita
- aktiiviset yrittäjät – halua kehittää ja investoida
- alueen olemassa olevat matkailupalvelut ja -rakenteet
- ei maankäyttöä merkittävästi rajoittavia suojelualueita tai yhdyskuntateknisiä rakenteita

HEIKKOUEDET

- nykyisten toimintojen hajanaisuus
- selkeän palvelukeskuksen, "veturin" puuttuminen
- tarjolla ei juurikaan ohjelmapalveluja tai tuotepaketteja
- lähellä ei suuria asutuskeskittymiä
- hiljainen talvikausi
- infran puutteellisuus
- maanomistuksen pirstaleisuus
- ulkoilureittien huono kunto/ylläpito
- pysäköintialueiden riittämättömyys sesongin aikana
- kielitaidon puute (venäjä)

MAHDOLLISUUDET

- ohjelmapalvelujen kehittäminen
- selkeän palvelukeskuksen ja alueen "veturin" muodostuminen
- valtatie 5 liikennevirrat
- venäläiset matkailijat
- vesiliikenteen ja rantautumispaikkojen kehittäminen
- talvituotteiden kehittäminen
- reittien kehittäminen (vaellus, maastopyöräily, koskikalastus, hiihto, retkiluistelu, moottorikelkkailu)
- tuotteistaminen ja palvelujen "pake-tointi"
- panostaminen (yhteis)markkinointiin

UHAT

- kokonaisvaltaisen kehittämisen, myynnin ja markkinoinnin puuttuminen
- majoitustarjonnan yksipuolisuus
- keskittyminen vain kesäkauteen, investointien kannattavuus/saaminen?
- hyvien rantarakennuspaikkojen vähyys
- oikoratarauksen vaikutus rakentamiseen

Nykytilanteessa Peruvesi-Vihantasalmen alueen keskeisimmät matkailulliset vahvuudet ja vetovoimatekijät ovat alueen sijainti ja saavutettavuus, luonnonolosuhteet ja olemassa oleva majoitustarjonta. Heikkouksia ovat puolestaan selkeän matkailukeskuksen tai kärkikohteen ja ohjelmapalvelujen puute, toimintojen ja palvelutaajamien hajanainen sijoittuminen sekä hiljainen talvikausi.

Matkailun kehittämiseen liittyviä mahdollisuuksia tarjoavat yrittäjien ja kuntien positiivinen ja aktiivinen suhtautuminen alueen kehittämiseen, yhteistyön lisääminen myynnissä ja markkinoinnissa, palveluiden keskittäminen sekä harrastustoimintojen, ohjelmapalveluiden, talvituotteiden ja tuotepakettien kehittäminen. Venäläiset matkailijat muodostavat erittäin potentiaalisen ja tulevaisuudessa yhä merkittävämmän asiakasryhmän. Alueen kehittämistä koskevana uhkina voidaan nähdä kokonaisvaltaisen kehittämisotteen puuttuminen sekä toiminnan painottuminen jatkossakin kesäkauteen, jolloin investointien kannattavuus kärsii ja uusia hankkeita ei välttämättä käynnistetä.

18.8.2011

5.1 Peruvesi-Vihantasalmen matkailualueen visio, kehittämistavoitteet ja -toimenpiteet

Peruvesi-Vihantasalmen matkailualueen kehittämistavoitteita ja visiota työstettiin kesäkuun 2011 alussa Mäntyharjulla järjestetyssä työpajassa. Tilaisuuteen osallistui noin 20 henkilöä, joukossa alueen matkailuyrittäjiä, maanomistajia ja kuntien viranhaltijoita.

5.1.1 Matkailualueen visio

Visio kuvaa tavoitteellisen tahtotilan, johon suuntaan Peruvesi-Vihantasalmen matkailualueita halutaan kehittää. Master Planissa esitetyn vision ja kehittämistoimenpiteiden tavoitevuodeksi on asetettu vuosi 2020. Vision toteutumisen kannalta on keskeisen tärkeää, että eri osapuolet ovat vahvasti sitoutuneita siihen.

Peruvesi-Vihantasalmen matkailualueen tulevaisuuden tavoite (visio) on muotoiltu seuraavasti:

Peruvesi-Vihantasalmen alue on kauniin luonnonympäristön sekä monipuolisten ja ympärivuotisten harrastus- ja virkistysmahdollisuuksien matkailukohde. Alueelta löytyy aktiviteetteja kaiken ikäisille matkailijoille ja loma-asukkaille. Majoituspalvelut ovat korkealaatuisia ja tarjolla on erilaisia vaihtoehtoja loma-osakkeista hotellimajoitukseen.

- Luonnonympäristö on keskeisiä vetovoimatekijöitä, joka on pyrittävä säilyttämään ja jota on pyrittävä kehittämään mahdollisten uusien investointi- ja infrahankkeiden toteutuessakin.
- Alue voi menestyä kilpailussa vain, jos sen harrastus- ja virkistysmahdollisuuksia monipuolistetaan siten, että niistä syntyy kilpailuetua vastaaviin kohteisiin verrattuna. Harrastus- ja virkistysmahdollisuuksissa tulee olla jotain ainutlaatuista. Usein vain ympärivuotisella liiketoiminnalla on menestymismahdollisuuksia.
- Aktiviteetteja tulee kehittää kysyntälähtöisesti kysynnän muutokset tunnistuen. Se mikä on ollut suosittua aktiviteettia aikaisemmin, ei välttämättä ole sitä tulevaisuudessa. Loma-asukkaiden kulutustottumuksien muutokseen pitää pystyä vastaamaan.
- Kulutustottumusten muutos ja kysynnän trendit vaikuttavat myös majoituspalveluiden kysyntään tulevaisuudessa. Palveluilta ja fyysisiltä puitteilta odotetaan aina vain korkeampaa laatua mikä ei välttämättä tarkoita sitä, että kaiken pitäisi olla luksusta. Ryhmämatkailijat ja toisaalta yksin tai pariskuntina matkailevat suosivat todennäköisesti hotellityypistä majoitusta.

18.8.2011

5.1.2 Kehittämistavoitteet ja –toimenpiteet

Master Plan työn aikana suoritettujen haastattelujen, nykytilanneanalyysin sekä työpajan tulosten perusteella on määritelty Peruvesi-Vihantasalmen alueen tärkeimmät kehittämistavoitteet ja kriittiset menestystekijät. Alueen matkailun kannalta tärkeimmät kehittämistavoitteet ja niihin liittyvät toimenpiteet ovat:

Monipuolisten, ympärivuotisten ja "matalan kynnyksen" harrastusmahdollisuuksien kehittäminen ja lisääminen

- Ulkoilu- ja virkistysreittien kunnostaminen ja uusien reittien toteuttaminen (patikointi, vaellus, maastopyöräily, hiihto, retkiluistelu, moottorikelkkailu)
- Vene- ja melontareittien, venesatamien/-valkamien, rantautumispaikkojen sekä vesillelaskupaikkojen toteuttaminen ja markkinointi
- Kalastuksen ja siihen liittyvien ohjelmalvelujen sekä kalapaikkojen kehittäminen
- Golfkenttä, joka soveltuu myös aloittelijoille (9 tai 18 väyläinen kenttä)
- Uusien aktiviteettien ja harrastusmahdollisuuksien ideointi ja toteuttaminen (frisbee-golf, geokätköily, retki-/vaellusratsastus yms.)

Alueen selkeän veturiyrittäjien/palvelukeskuksen profilointi ja kehittäminen

- Sijainnin, kehittämismahdollisuuksien, tunnettuuden, ja olemassa olevien palvelujen kannalta Mäntymotelli olisi luonnollinen valinta
- Palvelukeskuksessa mm. alueen keskusinfo ja varauspalvelut, välinevuokrausta, korkeatasoiset ravintolapalvelut ja iltaohjelmaa
- Mäntymotellin tiloissa/yhteydessä voisi toimia tulevaisuudessa myös kylpylä/uimahalli. Hanke tukisi matkailutoiminnan ympärivuotisuutta ja se voitaisiin toteuttaa kuntien sekä yksityisten tahojen yhteishankkeena.

Majoituspalveluiden korkea ja yhtenäinen laatu sekä monipuolisuus

- Uutta lomaosakemajoitusta (mm. Pöylinniemi ja golfkentän lähialueet)
- Uutta huvila- ja kesämökkivuokrausta (vesistöjen ranta-alueet)
- Mäntymotellissa kehittyneet majoitus- ja ravintolapalvelut sekä caravan-alue

Ohjelmalvelujen kehittäminen ja myynti/markkinointi majoituksen yhteydessä

- Ohjelmalveluyrittäjien ja majoitusta tarjoavien yrittäjien yhteistyö - tuotteiden paketointi
- Opastetut kalaretket, moottorikelkkasafarit, päiväretket esim. Repoveden suuntaan
- Keskitetty välinevuokraus Mäntymotellissa ja/tai Vihantasalmessa

18.8.2011

Maankäytöllisten valmiuksien varmistaminen

- Kaavoitus- ja lupa-asioiden tulee sujua joustavasti ja kunnissa tulee osoittaa riittävät resurssit alueen maankäytön suunnitteluun
- Uuden matkailupalveluiden kehittämistä tukevan yleiskaavan laatiminen välille Pyhäniemi-Vihantasalmi-Mäntymotelli-Pöylinniemi-Tillinniemi
- Nykyisen Lahti-Mikkeli oikoratavarauksen kaventaminen tai uudelleen linjaaminen maakuntakaavassa ja kuntien kaavoissa
- Matkailun ydinalueen kunnallistekniikan kehittäminen
- Julkisen liikenteen kehittäminen matkailun ydinalueen ja kuntakeskusten välillä

Alueen tunnettuuden ja yhteismarkkinoinnin kehittäminen

- Alueen imagon muokkaaminen: mökkialueesta loma- ja matkailualueeksi (Portti Järvi-Suomeen, puhdas luonto, rauhallinen ja turvallinen ympäristö, monipuoliset harrastusmahdollisuudet)
- Peruvesi-Vihantasalmen alueen yhteiset nettisivut, josta löytyy infoa palveluista, majoituksesta ja aktiviteeteista
- Markkinoinnin painottaminen etenkin Etelä-Suomen ja Pietarin markkina-alueelle
- Ulkomaille suuntautuvassa markkinoinnissa panostaminen myös Lappeenrannan lentokentän suorien ja edullisten yhteyksien kohteisiin Saksa, Italia, Espanja yms.

5.1.3 Investointitoimenpiteet

Tarvittavat investoinnit tähtäävät määritellyn vision toteutumiseen sekä tavoitteiden saavuttamiseen. Osa investoinneista on jo käynnissä, osa on suunnitteluasteella ja niillä on jo "omistaja". Alueen yritysten suunnittelemat investoinnit matkailupalveluiden ja toimintojen kehittämiseen ovat yhteensä noin **25-30 miljoonaa euroa**. Loput investoinneista ovat toivottavia, mutta niillä ei vielä ole toteuttajaa. Alla olevaan taulukkoon on koottu investoinnit, niiden vastuutaho ja karkean tason kustannusarvio.

Investointi	Vastuutaho	Kustannusarvio
Reitistöjen toteuttaminen ja ylläpito luontomatkailemahdollisuuksien kehittämiseksi on välttämätöntä.	julkinen sektori	Vuosittain reittien toteuttamiseen ja ylläpitoon varataan 20 000 euroa (esim.)
Opastustaulujen lisääminen reiteille, kuntakeskuksiin ja liikenneasemille helpottaa palvelujen saavutettavuutta	julkinen sektori, sponsorit	2 000 euroa / taulu
Välinevuokrauksen varustepankki –konsepti edellyttää että alueen toimijat investoivat yhteisesti luontomatkailevarusteiden ja välineiden hankintaan.	yksityinen / julkinen	10 000 euroa / vuosi (esim.)

18.8.2011

Veneilyolosuhteiden kehittäminen valituissa kohteissa edellyttää investointeja rantautumispaikkoihin, laitureihin jne.	yksityinen / julkinen	10 000 euroa / kohde
Kalastusolosuhteiden kehittäminen vastaa kalastusmatkailun kasvavaan kysyntään. Investointien lisäksi kalastusmatkailua tulee tuotteistaa ja paketoita.	yksityinen / julkinen	5 000 euroa / vuosi
Karankamäen/Kurkivuoren kalastus- ja luontomatkailukohte on yksityinen hanke, joka sisältää mm. kalastuslammikoiden sekä pää- ja huoltorakennuksen rakentamisen ja tuulivoimalan	yksityinen	1 milj. euroa
Vola Golf Golf-kenttä rangen yhteyteen	yksityinen	2 – 4 milj. euroa
Pöylinniemen lomakeskus uusin loma-asuntojen rakentaminen	yksityinen	8 milj. euroa
Uusi huoltoasemakiinteistö olemassa olevan huoltamon tilalle	yksityinen	3 – 5 milj. euroa
Mäntyharjun Suittimäki Oy mahdollisesti uutta majoitusrakentamista sekä muita matkailu- ja virkistyspalveluita	yksityinen	8 – 10 milj. euroa
Lahdelman matkailutila majoituskapasiteetin lisääminen ja kehittäminen	yksityinen	1,5 – 2 milj. euroa
Honkaniemen Huvilat majoituskapasiteetin lisääminen ja kehittäminen	yksityinen	1,5 – 3 milj. euroa
Hyvinvointipalvelujen kehittäminen (kylpylä/uimahalli) Mäntymotellin yhteyteen	yksityinen / julkinen	ei tiedossa
Kevyen liikenteen väylä (Koira-kiven risteys-Kuortti), n. 7,5 km	julkinen	ei tiedossa
Vesihuoltoverkon rakentaminen / laajentaminen matkailualueella	julkinen / yksityinen	ei tiedossa

18.8.2011

5.1.4 Tuotekehitystoimenpiteet

Investointien lisäksi alueella tarvitaan myös vetovoimaista matkailullista sisältöä, jota voidaan luoda tuotekehityksen keinoin. Kuluttajat odottavat entistä enemmän tuotteistettuja palveluita ja ovat niistä valmiita myös maksamaan. Vetovoimaiset tuotteet lisäävät myös matkailijoiden viipymää ja rahankäyttöä alueella.

Toimenpide	Vastuutaho
Välinevuokrauskonseptin kehittäminen , jotta varustepankki-idea voidaan toteuttaa kannattavasti.	julkinen ja yksityiset
Kalastusmatkailun tuotteistaminen , jolloin se luo liiketoimintamahdollisuuksia alan yrittäjille	yksityiset
Reitistöjen tuotteistaminen eri luontoliikuntamuotoihin sopiviksi	julkinen ja yksityiset
Palvelujen paketointi lisää palvelujen käyttöä ja viipymää alueella	yksityiset

5.1.5 Muut toimenpiteet

Muiden toimenpiteiden avulla kehitetään toimintaympäristöä ja toimintatapoja, joiden uskotaan edesauttavan mm. yritystoiminnan kehittymistä alueella. Toimenpiteiden kustannusarviot ovat suuntaa-antavia, koska lopullinen kustannusarvio riippuu toteutuksen laajuudesta.

Toimenpide	Vastuutaho	Kustannusarvio
Luontomatkailun toimintamallin kehittäminen , joka sisältää mm. verkostoitumisen ja yhteistyön kehittämisen.	julkinen sektori	15 000 €
Virkistysstrategia määrittelee virkistyspalveluiden kehittämis-kohteet ja toimenpiteet	julkinen sektori	15 000 €
Majoituspalveluiden investointisuunnitelmat ja kannattavuuslaskelmat tulee olla perustana uusien investointien suunnittelulle	yksityiset	15 000 € / kappale

18.8.2011

Investori- / operaattorimarkkinoinnin avulla alueen investointi- ja liiketoimintamahdollisuuksia voidaan markkinoida potentiaalisille toimijoille.	julkinen	30 000 €
Pyhäniemi-Tillinniemi välisen alueen (n. 10 km²) kaavoitus. Matkailua tukevan yhteisen yleiskaavan laatiminen tai nykyisten rantayleiskaavojen päivittäminen	yksityiset ja julkiset	50 000 – 70 000 €
Hankekohtaiset asema-/ranta- asemakaavat , joilla mahdollistetaan matkailuun ja majoitukseen liittyvä rakentaminen.	yksityiset ja julkiset	10 000 – 15 000 € / kaava
Leirintäalueen toteutettavuus- selvitys	julkinen	30 000 €
Vihantasalmen alueen kehittämissuunnitelman laatiminen	julkinen	30 000 €
Yhteismarkkinointisuunnitelman laatiminen helpottaa pienten yritysten ja kohteiden markkinoille pääsyä sekä resurssi- ja osaamispuolaa.	yksityiset ja julkiset	20 000 €
Palvelujen laadun kehittämisen (esim. palvelutaso, kielitaito) esim. erilaisten koulutusten tai laatutyökalujen käyttöön oton avulla.	yksityiset ja julkiset	ei tiedossa

5.2 Kriittiset menestystekijät ja kehittämisen mittarit

5.2.1 Peruvesi-Vihantasalmen alueen kriittiset menestystekijät

Kehittämistavoitteista voidaan nostaa esiin kriittiset menestystekijät, eli ne asiat joiden vähintään tulee toteutua, jotta kannattava matkailuliiketoiminnan kehittäminen on mahdollista. Peruvesi-Vihantasalmen alueen kannalta kriittisiä menestystekijöitä ovat:

- Ohjelmapalvelujen ja aktiviteettien lisääminen
- Ohjelmapalveluyrittäjien ja majoitusta tarjoavien yrittäjien yhteistyö, tuotteiden paketointi ja yhteismarkkinointi
- Kesäkauden pidentäminen ja panostaminen talvikauteen
- Keskitetyn palvelu-, info- ja vuokrauspisteen toteuttaminen

18.8.2011

- Markkinoinnin painottaminen ja onnistuminen Etelä-Suomessa ja Pietarin talousalueella

5.2.2 Kehittämisen mittarit

Kehittämisen mittareiden tulee mitata niitä asioita, joiden toteutumista halutaan seurata ja toisaalta joiden seuraaminen on mahdollista. Mittarit voivat olla määrällisiä tai laadullisia. Kehittämistavoitteiden toteutumista voidaan seurata alla esitettyjen mittareiden avulla, mutta se edellyttää seurannan järjestämistä.

Monipuolisten, ympärivuotisten ja "matalan kynnyksen" harrastusmahdollisuuksien kehittäminen ja lisääminen

- Alueen reittiverkosto laajenee ja monipuolistuu
  - Reitistöjen käyttäjämäärät kasvavat
- Alueelle toteutetaan uusia veneilyä ja esim. melontaa palvelevia kohteita
  - Veneilijöiden ja muiden vesilläliikkujien määrä kasvaa
  - Kalastusmahdollisuudet lisääntyvät
- Kalastusmatkailijoiden määrä kasvaa
  - Kalastuslupien määrä kasvaa
- Alueelle syntyy vuosittain uusia aktiviteetteja ja harrastusmahdollisuuksia
  - Uusia asiakasryhmiä muodostuu
  - Uusia yrityksiä syntyy

Alueen selkeän veturiyrityksen/palvelukeskuksen profilointi ja kehittäminen

- Mäntymotellin toiminta kehittyy ja monipuolistuu
  - Uusia investointeja
  - Yhteinen varausjärjestelmä
  - Ympärivuotisen matkailun lisääntyminen

Majoituspalveluiden korkea ja yhtenäinen laatutaso sekä monipuolisuus:

- Kaikki majoitusyksiköt ovat laatuluokituksen piirissä
- Vuokrattavien loma-asuntojen määrä kasvaa 5 % vuodessa
- Lomaosaketoimintaan saadaan operaattori ja toiminta käynnistyy

Ohjelmapalvelujen kehittäminen ja myynti/markkinointi majoituksen yhteydessä

- Alueen tarjonnassa on 5 talvi- ja 5 kesäpakettia
  - Paketteja myydään 100 kappaletta ensimmäisenä vuotena, jonka jälkeen niiden myynti kasvaa 10 % /vuosi
- Vuosittain järjestetään 100 opastettua kalastusretkeä, moottorikelkkasafaria tai muuta päiväretkeä
- Välinevuokraustoimintaa käynnistyy
  - Välinevuokrauksen käyttöaste on riittävä kannattavuuden kannalta

18.8.2011

Maankäytöllisten valmiuksien varmistaminen

- Yleiskaava on laadittu välille Pyhäniemi-Vihantasalmi-Mäntymotelli-Pöylinniemi-Tillinniemi
- Asemakaavoitukseen on riittävät resurssit ja suunnitelmat valmistuvat ajallaan
- Matkailun ydinalueelle on toteutettu kunnallistekniikka

Alueen tunnettuuden ja yhteismarkkinoinnin kehittäminen

- Alueen yhteiset nettisivut on perustettu, toimintamalli niiden ylläpitämiseksi on sovittu ja sivut on linkitetty valitusti
  - x kävijää sivuilla kuukausittain
  - x yhteydenottoa/ varaustiedustelua sivujen kautta
- Valituilla markkina-alueilla (esim. Etelä-Suomi ja Pietarin alue) on toteutettu alueen yhteismarkkinointikampanja
  - Yhteistyömalli maakunnallisen matkailumarkkinoinnin kanssa on luotu
  - Yhteistyömalli teemapohjaisen matkailumarkkinoinnin kanssa on luotu (esim. kalastus)
- Alueellinen ja teemapohjainen yhteistyö Lappeenrannan lentokentälle operoivien yhtiöiden kanssa on käynnistynyt.

Lisäksi yritystoiminnan kannalta keskeisiä kehittymisen mittareita ovat:

- Kannattavuuden kehittyminen
- Liikevaihdon kehittyminen
- Työpaikkojen määrän kehittyminen
- Asiakasmäärien kehittyminen

Näille kaikille voidaan asettaa tavoitteeksi esim. maltillinen 5 % vuotuinen kasvu, jota voidaan seurata yrityskohtaisesti tai yhteisesti yritysten kesken.

5.3 Maankäytön yleissuunnitelma

Lähtökohdat Peruvesi-Vihantasalmen matkailualueen maankäytön kehittämiseksi ja toimivan matkailukeskittymän toteuttamiselle ovat hyvät. Voimassa olevassa maakuntakaavassa ja kuntien yleiskaavoissa on huomioitu alueen matkailun kehittämiseen tähtäviä tavoitteita, alueen kunnat ovat sitoutuneet tukemaan matkailun kehittämistä eikä keskeisellä matkailun ydinalueella ole merkittäviä maankäytön kehittämistä tai rakentamista estäviä suojeluarvoja tai yhdyskuntateknisiä rakenteita. Kuntien yleiskaavoihin liittyy kuitenkin myös päivitystarpeita ja Master Plan hankkeen aikana on noussut esiin tarve painottaa entistä vahvemmin matkailun kehittämistä alueen maankäytössä.

Master Plan työn yhteydessä on selvitetty alueella vireillä tai suunnitteilla olevia rakennushankkeita sekä maankäyttöön ja liikenneverkkoon liittyviä kehittämistarpeita. Maankäytön yleissuunnitelmassa tulevaisuuden painopistealueiksi on osoitettu kaksi aluetta: Mäntymotellin ja Pöylinniemen välinen alue sekä Vihantasalmen liikenneaseman ympäristö. Maankäytön kehittämisen periaatteet on osoitettu liitteenä 3 olevassa maankäytön yleissuunnitelmakartassa ja kuvattu sanallisesti seuraavissa kappaleissa.

18.8.2011

5.3.1 Matkailupalvelujen alueet

Peruvesi-Vihantasalmen matkailun ydinalue on pinta-alaltaan melko laaja (n. 10 km²) ja alueelta puuttuu selkeä palvelukeskittymä tai matkailukeskus. Matkailupalveluita sijoittuu Peruveden rannalle Mäntymotellin ympäristöön sekä Vihantasalmen liittymän ja nykyisen liikenneaseman lähialueelle. Mäntymotellin ja Vihantasalmen välinen etäisyys on noin 5 kilometriä, joten keskitetylle palvelutarjonnalle on mahdollisuuksia molemmilla alueilla.

Mäntymotellin sijainti, nykyiset palvelut ja liikenneyhteydet sekä lähialueilla vireillä olevat matkailun kehittämishankkeet puoltavat motellin alueen kehittämistä palveluiden kärkikohteena. Vihantasalmen aluetta kehitettäisiin puolestaan logistisena palvelupisteenä, josta on hyvät alueen sisäiset ja seudulliset maa- ja vesiliikenneyhteydet.

Mäntymotelli-Pöylinniemi

Motellin ja nykyisen Suittilahden liikenneaseman aluetta on mahdollista kehittää lisäämällä mm. kaupallisia ja ravintolapalveluita, majoitustarjontaa ja resursseista riippuen myös täysin uusia toimintoja. Sijaintinsa ja luonnonympäristön kannalta alueella on rakentamismahdollisuuksia ja potentiaalia kehittää houkuttelevia matkailupalveluita. Alueelle on visioitu mm. kylpylä-uimahallia, joka voisi toimia motellin yhteydessä. Myös motellin itäpuolinen mäki-alue on varattu matkailutoimintoja varten (esim. ulkoilu, mäenlasku, lasten laskettelurinne). Suittilahden länsipuolella sijaitseva maa-alue on varattu suunnitteilla olevaa golfkenttää varten.

Uudet toiminnot ja Mäntymotellin profiiliin vahvistaminen alueen selkeänä matkailutoimintojen keskuksena lisäisi alueen matkailijamääriä ja edellyttäisi myös hotelli-, loma-osake- ja huvila/mökkityyppisen majoituskapasiteetin lisäämistä motellin ja golfkentän läheisyydessä. Motellin palveluihin tulisi kuulua myös koko alueen yhteinen ja keskitetty info-, varaus- ja välinevuokrauspaikka.

Myös golfkentän länsipuolella sijaitseva Pöylinniemen lomakylä lähialueineen on varattu matkailupalvelujen alueeksi. Pöylinniemessä palvelut keskittyisivät enemmän majoitukseen ja virkistys- ja harrastetoimintoihin. Kaupallisten ja ravintolapalveluiden, iltaohjelman yms. osalta matkailijat voivat hyödyntää motellin alueen tarjontaa. Pöylinniemen ja Mäntymotellin välille tulisi toteuttaa mahdollisimman lähellä rantaa kulkeva uusi ulkoilureitti / kevyen liikenteen yhteys.

Koirankiven risteysalueen eteläpuolelle on osoitettu lisäksi pitkän aikatahtaisen aluevaraus (RM/res), jota voidaan hyödyntää tulevaisuudessa matkailutoimintojen tai esimerkiksi urheilu- ja virkistystoimintojen alueena. Alue on osittain kaavoittamatonta.

Vihantasalmen ympäristö

Vihantasalmen kehitys matkailupalveluiden osalta tukeutuu hyvin maa- ja vesiliikenneyhteyksiin. Vihantasalmi sijaitsee logistisesti keskeisellä paikalla vesireitteihin ja maaliikenneyhteyksiin nähden. Tulevaisuudessa Vihantasalmen kehitys tulisi suunnata toimimaan aktiivisena keskuksena reitistöjen solmukohtassa palvelujen retkeilijöitä, veneilijöitä ja maantiellä liikkuja.

Vihantasalmen sijainti tukisi vierasvenesataman ja matkailun infopisteen rakentamista nykyisen liikenneaseman yhteyteen. Sataman rakentaminen ja asiakasmäärien lisääntyminen mahdollistaisi alueen nykyisten kaupallisten ja ravintolapalveluiden kehittämisen. Vihantasalmelta veneilijät voisivat lisäksi

18.8.2011

---

tehdä retkiä matkailualueen muihin kohteisiin jalan, pyöräillen, meloen tai veneillen.

Pyhäniemen matkailupalveluiden alue sijaitsee Vihantasalmen risteysalueen kaakkoispuolella Pyhäveden rannalla. Alueella sijaitsee Metsähallituksen omistama Pyhäniemen tila ja aluetta tulisi kehittää erityisesti luontomatkailu- ja perinnekulttuurikohteena. Pyhäniemessä matkailijoiden olisi mahdollista tutustua ja saada tietoa Suomen luonnosta ja kulttuuriperinnöstä. Kohde houkuttelisi sekä kotimaisia että ulkomaisia matkailijoita, ja erityisesti ryhmämatkailijoita kuten koululaisia.

Miekankosken matkailupalveluiden alue sijaitsee Vihantasalmen ohella vesireittien solmukohdassa. Alueen matkailupalvelut ovat aktiivisessa käytössä kesäaikaan, mutta Miekankosken asemaa on mahdollista vahvistaa edelleen mm. kalastukseen liittyvien palveluiden, lupa-asioiden ja neuvonnan pisteinä. Tulevaisuudessa Miekankoskella tulisi olla mm. koko Peruvesi-Vihantasalmen ja Mäntyharjun alueen kattavien kalastuslupien myyntipiste.

Luontomatkailupalveluita vahvistaa matkailun ydinalueen pohjoisosassa sijaitsevan Karankamäen läheisyyteen perustettava kalastus- ja luontomatkailukohde. Tuotepakettien kehittämisen ja yrittäjien yhteistoiminnan kannalta on järkevää yhdistää kalastus- ja luontomatkailukohde osaksi alueen ulkoilureitistöä ja vesiliikenneyhteyksiä.

5.3.2 Virkistys- ja urheilualueet

Yleiseen käyttöön tarkoitettuja virkistysalueita on Peroveden alueella Tillinniemiessä ja Vihantasalmen eteläpuolella Pyhäkosken alueella. Näillä alueilla tulisi varmistaa erityisesti hyvät ulkoilureittiyhteydet ja rantautumismahdollisuudet. Tillinniemiessä toimii jo nykyisin kunnan uimaranta. Alueelle voitaisiin toteuttaa lisäksi esim. frisbeegolfrata ja rantalentopallokentät, jolloin aluetta voisivat hyödyntää sekä asukkaat että alueella vierailevat matkailijat. Pyhäkosken alueella kulkee nykyisin ulkoilureitti ja alueella on laavu yöpymistä varten. Kosket tekevät alueesta potentiaalisen retkeily-, kalastus- ja melontakohteen. Alueella tulee varmistaa riittävät yöpymis-, tulenteko- ja kalastusmahdollisuudet.

Mäntymotellin länsipuolelle valtatie 5 tuntumaan on rakennettu vuonna 2011 uusi golf range, eli lajin harjoittelualue. Vola Golfin alue ja palvelut on suunniteltu kaikille golfista kiinnostuneille. Kentällä on tällä hetkellä 30 mattolyöntipaikkaa ja tekonurmesta tehty harjoitusviheriö sekä hiekkabunkkeri. Palveluihin kuuluu myös välinevuokraus ja golfopetus. Tulevaisuudessa Suittilahden ja Honkaniementien väliselle alueelle on suunnitteilla täysimittaisen golfkentän rakentaminen. Alueen laajuus ja pinnanmuodot mahdollistavat kentän rakentamisen, mutta toteutus edellyttää alueen kaavoitusta ja alueen maanomistajien välistä sopimista. Toteutuessaan golfkenttä lisäisi merkittävästi koko alueen houkuttelevuutta ja tukisi myös muiden matkailu- ja majoituspalvelujen kehittämistä.

Mäntymotellin-Pöylinniemen ja Vihantasalmen palvelukeskittymien väliselle alueelle ei ole osoitettu uutta maankäyttöä eikä tiedossa ole alueelle sijoitettavia uudisrakentamishankkeita. Alueen säilyttäminen pääasiassa maa- ja metsätalousalueena mahdollistaa luonnossa liikkumisen (nykyiset ja uudet ulkoilureitit) ja tukee pohjois-eteläsuuntaisten ekologisten yhteyksien säilymistä.

18.8.2011

5.3.3 Asuminen ja loma-asuntoalueet

Matkailupalveluiden kehittäminen edellyttää myös uusien majoituspalvelujen ja -konseptien toteuttamista Peruvesi-Vihantasalmen ydinalueella. Huvila- ja mökkityyppisen loma-asuntorakentamisen kannalta haasteena on etenkin rakentamattomien rantarakennuspaikkojen vähyys. Toisaalta alueella toimii jo useita loma-asuntoja vuokraavia yrityksiä ja yksityishenkilöitä ja mm. sukupolvenvaihdosten yhteydessä osa alueen yksityisessä käytössä olevista mökeistä voi vapautua matkailua palvelemaan käyttöön.

Uudet keskitetyn loma-asumisen (esim. lomaosake- tai tiiviimpi lomakylätyyppinen rakentaminen) ratkaisut tulisi pyrkiä sijoittamaan luonnonolosuhteiltaan houkutteleville paikoille, mutta kuitenkin mahdollisimman lähelle motellin, golfkentän ja Pöylinniemen muodostamaa palvelukokonaisuutta. Etenkin tällä alueella on tarvetta tutkia kaavoissa oleva käyttämätön rakennusoikeus ja tarpeet mitoituksen tarkistamiselle.

Rantavyöhykkeelle sijoittuvan keskitetyn loma-asuntorakentamisen kannalta potentiaalisin alue on Pöylinniemi ja sen itäpuolinen ranta-alue sekä motellin ympäristö. Maankäytön yleissuunnitelmakartassa alueet on varattu matkailupalveluja (RM) varten. Sijaintinsa kannalta myös muu Perueden eteläinen rantavyöhyke Pöylinniemestä Suittilahdelle on potentiaalista rakentamisaluetta. Vyöhykkeellä on kuitenkin varsin paljon loma-asuntoja, joten mahdollisuudet uusien omarantaisten rakennuspaikkojen tai laajempien majoitusalueiden muodostamiseksi ovat vähäiset.

Golfkentän rakentaminen mahdollistaisi myös rantavyöhykkeen ulkopuolisten, peliväylien lomaan sijoittuvien loma-asuntotonttien toteuttamisen. Tontit on mahdollista sijoittaa siten, että loma-asunnoista on miellyttävät näkymät golfkentälle ja Perueden suuntaan. Tämä tarjoaa viihtyisän asuinympäristön, jossa maisemana ovat sekä hyvin hoidetun golfkentän ruohoalueet ja vesialtaat että alueen luonnon omat piirteet.

Vihantasalmen suunnalla majoituspalveluille ei todennäköisesti ole yhtä suurta kysyntää, jos aluetta kehitetään etenkin reittien ja liikenneyhteyksien solmu-kohtana ja liikennepalvelupisteinä. Maatilamajoitusta tai vastaavaa majoituspalvelua voisi kuitenkin olla tarjolla esimerkiksi Pyhäniemessä. Alueella tulee kuitenkin huomioida mm. uudisrakentamista rajoittavat kulttuuriperintöön ja ympäristöön liittyvät suojeluarvot.

Rakentamiseen tarkoitettuja pitkän aikatahtaimen reservialueita (res) on osoitettu Honkaniementien varteen, valtatie 5 eteläpuolelle Koirakiven ja Mäntymotellin väliselle alueelle, Koirakiven kyläalueelle, Miekankosken ja valtatie väliselle alueelle sekä Vihantasalmelle. Näiden alueiden rakentamista ja maankäytön kehittämistä tukevat uudet ja toimivat liittymäjärjestelyt ja liikenneyhteydet. Alueita voidaan varata mm. ympärivuotista tai loma-asuntorakentamista varten. Uusien alueiden rakentumisella ja yhdyskuntarakenteen tiivistymisellä olisi merkittävä vaikutus myös kunnallistekniikan rakentamis- ja laajentamismahdollisuuksiin Peruvesi-Vihantasalmen alueella.

5.3.4 Liikenneyhteydet

Uusien liittymäjärjestelyjen ja valtatie parantamistöiden ansiosta Peruvesi-Vihantasalmen matkailun ydinalueen tieverkko on varsin hyvässä kunnossa. Koirakiven risteyksen ja Mäntymotellin uudet eritasoliittymät parantavat liikenneturvallisuutta, matkailupalvelujen saavutettavuutta ja tukevat maankäytön kehittämistä valtatie 5 molemmin puolin. Liikenneyhteyksien osalta

18.8.2011

---

kehittämistarpeet kohdistuvatkin pääasiassa kevyen liikenteen ja ulkoilureittien sekä vesillä liikkumisen parantamiseen.

Ajoneuvoliikenteen osalta keskeinen asia on pysäköinnin järjestäminen Mäntymotellin ja uuden golfalueen ympäristössä. Matkailutoimintojen ja kävijämäärien kehittyminen edellyttää alueelle keskitettyjä pysäköintiratkaisuja. Golfkentän yhteyteen tulee varata riittävät pysäköintialueet päiväpelaajille ja kauemmin alueella viipyville varattu pysäköintialueen luonteva sijainti olisi motellin ja nykyisen liikenneaseman ympäristössä.

Koirakiven kyläalueen ja eritasoliittymän ympäristön kehittäminen pitkällä tähtäimellä asuin- ja matkailupalveluiden alueena edellyttää nykyisen tieyhteiden (Koirakivenraitti) parantamista. Liittymän ja kyläalueen välisellä osuudelle tulee varmistaa myös kevyenliikenteen yhteys, joka voi tarvittaessa palvella myös ulkoilureittinä.

Alueen sisäisen ja taajamien välisen liikenteen lisääntyessä tulee huomioida myös Karankamäentien ja Honkaniementien mahdolliset parantamistarpeet. Karankamäentien osalta on esitetty tarpeita parantaa ainakin valtatieltä 5 lähtevää tien mäkistä alkuosaa.

Uusia kevyen liikenteen yhteystarpeita on Master Planissa osoitettu valtatie 5 varteen Koirakiven risteyksestä länteen Kuortin taajamaan sekä itään Karankamäentien risteykseen. Näitä kevyen liikenteen yhteyksiä on mahdollista hyödyntää myös ulkoilureitteinä.

5.3.5 Ulkoilureitit ja vesiliikenne

Alueen nykyiset ulkoilureitit säilytetään, mutta niiden ylläpitoon ja kunnostukseen tulee panostaa aiempaa enemmän. Vastuu yleisten reittien ylläpidosta on pääasiassa alueen kunnilla. Matkailupalveluiden yhteydessä sijaitsevilla reiteillä ylläpidosta voidaan sopia myös erikseen ko. yrittäjien kanssa. Uusia pääasiassa ulkoilureiteiksi (patikointi, maastopyöräily, hiihto) tarkoitettuja yhteystarpeita ovat:

- Reittiyhteys Mäntymotellilta länteen golfalueelle, Pöylinniemeen ja Tillinniemeen ja edelleen Pertunmaan kirkonkylään. Peruveden länsipuolinen reitti yhdistyisi nykyiseen, järven itäpuolella kulkevaan reittiin kirkonkylässä. Reittiä tulisi kehittää siten, että järven kiertäminen onnistuisi sekä jalan että maastopyörällä.
- Pistoyhteys valtatie 5 varrella kulkevalta reitiltä Miekankoskelle. Reitti yhdistäisi Miekankosken palvelut paremmin osaksi alueen matkailutoimintoja. Mäntyharjun kunta on toteuttamassa ko. yhteyden.
- Uusi yhteys tulevaan kalastus- ja luontomatkailukohteeseen (patikointi- ja maastopyöräily). Reitin linjausta tulee selvittää tarkemmin, mutta periaatteena on, että kohde saadaan yhdistettyä valtatie varressa ja Peruveden itäpuolella kulkeviin nykyisiin reitteihin. Linjauksessa voidaan hyödyntää ainakin osittain nykyisiä tielinjauksia.
- Lisäksi suunniteltua golfkenttää voidaan luontevasti hyödyntää uuden hiihtoreitin rakentamisessa. Alueen maaston muodot soveltuvat erittäin hyvin hiihtoon. Kentän huoltotie- ja pelaajapolkuverkostoa voidaan käyttää talvella latupohjina. Latu voidaan vetää myös peliväylien reunoja myöten.

18.8.2011

Vesiliikenteen osalta kehittämistoimenpiteet liittyvät erityisesti venesatamien ja rantautumispaikkojen sekä Peruveden sisäisten vene- ja melontareittien toteuttamiseen.

Vesiliikenteen kannalta alueen tärkein kehittämiskohde on Vihantasalmen liikenneaseman alue. Liikenneaseman yhteydessä voisi tulevaisuudessa toimia venevalkama/vierasvenesatama ja siihen liittyviä palveluita. Sataman rakentaminen tukisi samalla Vihantasalmen kaupallisten ja ravintolapalveluiden kehittämistä. Veneilijät voisivat lisäksi tehdä Vihantasalmesta käsin retkiä matkailualueen muihin kohteisiin jalan, pyöräillen, meloen tai veneillen. Maankäytön yleissuunnitelmassa Lahnaveden ja Tarhaveden alueelle on osoitettu venevalkamia tai rantautumispaikkoja myös Pyhäniemen, Karankamäen sekä Miekankosken matkailupalvelujen yhteyteen.

Yleissuunnitelmaan on merkitty ohjeellisenä mm. maakuntakaavassa osoitettu tulevaisuuden vesiliikenneyhteys Mäntyharjulta Päijänteelle. Yhteyden toteutumisella olisi merkittävä vaikutus Vihantasalmen alueen vesiliikenteen ja matkailupalveluiden kehittämisen kannalta. Hankkeen suunnittelun tai toteuttamisen ajankohdasta ei ole kuitenkaan tehty päätöksiä.

Peruvedellä veneilyn merkitys ei ole yhtä suuri kuin Vihantasalmen alueella, mutta venevalkamia tulisi kehittää ainakin keskeisten matkailupalvelujen yhteydessä Suittilahdessa ja Pöylinniemiessä. Tillinniemiessä toimisi lisäksi melojille tarkoitettu rantautumispaikka. Peruveden vene- ja melontareitit tulisi linjata siten, että ne yhdistävät Mäntymotellin, Pöylinniemen, Tillinniemen, Peruveden itärannan matkailukohteet ja pohjoisessa Pertunmaan kirkonkylän.

5.3.6 Jatkoimenpiteitä maankäytön suunnitteluun liittyen

Yksittäisten matkailuun ja majoitukseen liittyvien rakennushankkeiden toteuttaminen edellyttää asemakaavoitusta ja näiden kaavojen laatiminen on ennen kaikkea maanomistajien/hankkeesta vastaavien tahojen vastuulla. Alueen hallittua ja kokonaisvaltaista kehittämistä varten Peruvesi-Vihantasalmen matkailun ydinalueella tulisi harkita myös matkailuun ja virkistysmahdollisuuksiin keskittyvän yleiskaavan tai -kaavojen laatimista. Yleiskaavassa tulisi osoittaa pinta-alaltaan melko laajan (n. 10 km²) alueen maankäytön ja liikenneverkon pääperiaatteet, matkailu- ja majoituspalvelualueiden sijoittuminen, aluevaraukset ja mahdollisesti rakennusoikeudet, yksityisluonteiset ja yleiset virkistys- ja urheilualueet, alueella kulkevat nykyiset, kehitettävät ja uudet ulkoilureitit sekä venesatamat ja rantautumispaikat. Yleiskaavassa tulisi tarkistaa myös matkailualueen rantavyöhykkeiden mitoitus ja mahdollinen lisärakennusoikeus. Yleiskaava helpottaisi yksittäisten hankkeiden eteenpäin viemistä ja asemakaavojen laadintaa sekä alueen kunnallistekniikan kehittämistarpeiden arviointia ja suunnittelua.

Tulevassa vaihemaakuntakaavassa ja yleiskaavojen tarkistusten yhteydessä tulisi käsitellä myös Lahti-Mikkeli oikoradan linjausta, joka nykyisissä kaavoissa on merkitty kulkemaan matkailualueen läpi. Nykyinen oikoratavaraus aiheuttaa epätietoisuutta ja epävarmuutta alueen kehittämismahdollisuuksista ja vaikeuttaa asuin-, matkailu- ja majoitusrakentamista. Koko Pertunmaan ja Mäntyharjun alueen matkailun ja asumisen kehittämisen kannalta olisi hyödyllistä tutkia edelleen vaihtoehtoa, jossa oikoratalinjaus kulkisi Mäntyharjun kuntakeskuksen kautta ja ainakin osa junista myös pysähtyisi Mäntyharjun asemalla. Peruvesi-Vihantasalmen alueella on potentiaalia toteuttaa yhtenäisen ja toimivan matkailupalveluiden keskittymä. Uusien liikennejärjestelyjen, alueella vireillä olevien kehittämishankkeiden sekä matkailutoimintojen laa-

18.8.2011

---

jentumisen ja pitkän tähtäimen kehittämisen kannalta nykyistä oikoratalinja-usta tulisi tutkia uudelleen.

5.4 Yhteenveto ja alustava vaikutusten arviointi

Peruvesi-Vihantasalmen alueella on hyvät mahdollisuudet kehittää matkailua ja siihen liittyviä palveluita. Alueella toimii jo nykyisin useita majoituspalveluita tarjoavia yrityksiä, golfin harjoitusalue avautui kesäkuussa 2011 ja parhailaan alueelle ollaan rakentamassa uutta kalastus- ja luontomatkailukohdetta. Matkailuyrittäjät ovat aktiivisia ja heillä on halua kehittää omaa yritystoimintaansa ja alueen tunnettuutta. Matkailuyritysten lähivuosisuunnitelmat investoinnit ovat yhteensä noin 25-30 miljoonaa euroa. Sekä Pertunmaan että Mäntyharjun kunta tukevat matkailun kehittämistä alueella ja asia on huomioitu myös maakuntatason suunnitelmissa.

Alueen matkailutoimintojen ja maankäytön kehittämisen kannalta keskeisiä asioita ovat alueen laajuus ja nykyisten toimintojen melko hajanainen sijoittuminen. Tämä aiheuttaa haasteita mm. liikkumisen ja kulkuyhteyksien sekä yhdyskuntateknisten verkostojen toteuttamisen ja ylläpidon kannalta. Alueen nykyinen maankäyttö, suojeluarvot tai voimassa olevat suunnitelmat eivät estä alueen matkailutoimintojen kehittämistä. Rakentamattomien ranta-alueiden vähyys edellyttää kuitenkin rakentamisen tarkkaa suunnittelua.

Peruvesi-Vihantasalmi matkailun Master Planissa alueen tärkein palvelukeskus tai –keskittymä on esitetty rakennettavaksi Suittilahden alueelle nykyisen motellin yhteyteen. Toinen keskeinen kohde on reittien ja kulkuyhteyksien solmukohtaan sijoittuva Vihantasalmen nykyisen liikenneaseman alue. Molemmat kohteet ovat helposti saavutettavissa ja niiden lähiympäristössä on olemassa olevia matkailupalveluita ja reitistöjä sekä vireillä olevia matkailun kehittämishankkeita. Matkailupalvelukohteiden ja taajamien väliset melko pitkät etäisyydet korostavat kulkuyhteyksien ja ulkoilureittien merkitystä alueen toimivuuden kannalta.

Tulevaisuudessa Peruvesi-Vihantasalmen matkailualueen houkuttelevuutta voidaan parantaa kehittämällä etenkin ohjelmopalvelutarjontaa, harrastus- ja virkistysmahdollisuuksia sekä monipuolisia majoituspalveluita. Täysimittaisen golfkentän rakentaminen harjoittelualueen yhteyteen on suunnitteilla ja majoituspalveluja tarjoavilla yrittäjillä on vireillä lisärakentamis- ja saneeraus-hankkeita. Alueen houkuttelevuuden kannalta olisi kuitenkin tärkeää kehittää alueelle golfkentän lisäksi myös toinen selkeä matkailun kärkikohde. Nykyisen Mäntymotellin toiminnan kehittäminen ja monipuolistaminen olisi luonteva vaihtoehto, mutta motellin toimintaan liittyvistä mahdollisista rakentamis- tai investointisuunnitelmista ei ole varmuutta. Koko alueen kehittämisedellytysten ja liiketoiminnan kannattavuuden näkökulmasta uusien toimintojen ja palveluiden tulisi olla ympärivuotisia, jolloin ainakin osa alueen majoituskapasiteetista olisi käytössä myös talviaikaan.

Seuraavalla sivulla olevaan taulukkoon on koottu Master Planissa esitettyjen matkailualueen toimintojen ja maankäytön kehittämistoimenpiteiden alustavia vaikutuksia.

18.8.2011

Matkailutoimintojen ja maankäytön kehittämisen myönteisiä vaikutuksia	Matkailutoimintojen ja maankäytön kehittämisen kielteisiä vaikutuksia
<ul style="list-style-type: none"> + luo alueelle työpaikkoja (sekä rakentamis- että toimintavaiheessa) + luo uutta yritystoimintaa ja tukee olemassa olevien matkailu- ja majoutusyritysten toimintaedellytyksiä + lisää verotuloja kunnille + lisää mm. lähialueiden kaupan sekä ravintola-, liikenne- ja kulttuuripalvelujen kysyntää + parantaa ja monipuolistaa alueen asukkaiden, loma-asukkaiden ja matkailijoiden harrastus- ja virkistyskäytösmahdollisuuksia + vahvistaa alueen imagoa ja tunnettuutta matkailu- ja lomaviettäpaikkana + tulevaisuudessa vesihuoltoverkon rakentaminen parantaisi asumismukavuutta ja alueen houkuttelevuutta asuin- ja loma-asuinpaikkana 	<ul style="list-style-type: none"> - lisää alueelle suuntautuvaa liikennettä ja alueen sisäistä liikkumista (maalla ja vesillä) - lisää ulkoilureittien yms. käyttöä ja luonnonympäristöön kohdistuvaa kuormitusta - muuttaa lähiympäristön luonnonmaisemaa (nykyisiä maa- ja metsätalousalueita otetaan rakentamisen piiriin) - tulevaisuudessa vesihuoltoverkon rakentaminen edellyttäisi merkittäviä investointeja - moottorikelkkailun mahdollinen lisääntyminen aiheuttaa melu- ja hajuhaittoja kelkkareittien varrella

Matkailutoiminnan kehittämisen ja uudisrakentamisen vaikutukset ovat pääasiassa pitkäaikaisia ja alueen tulevaisuuden sekä elinvoimaisuuden kannalta osittain hyvinkin merkittäviä. Luonnonympäristöön ja rakennettuun ympäristöön kohdistuvat vaikutukset ovat paikallisia, mutta vaikutukset ihmisiin ja elinkeinoihin kohdistuvat laajemmallekin alueelle.

Merkittävimpiä ja luonteeltaan positiivisia vaikutuksia ovat yritystoiminnan toimintaedellytysten parantuminen ja alueen työpaikkojen lisääntyminen. Palveluiden ja toimintojen lisääntyminen ja monipuolistuminen vaikuttaa myönteisesti matkailijoiden, lomalaisten ja asukkaidenkin viihtyvyyteen ja lisää harrastusmahdollisuuksia. Nykyisin pääosin maa- ja metsätaloussuunnitelmassa olevien alueiden käyttöön otto tarkoittaa kuitenkin väistämättä myös muutoksia paikallisessa luonnonympäristössä ja vaikuttaa näin ollen matkailun ydinalueelle asuvien ihmisten elinympäristöön. Vaikutusten laajuus ja kohdentuminen riippuu lopulta siitä, mitä hankkeita ja missä laajuudessa alueella ryhdytään toteuttamaan.

Matkailutoimintojen kehittämiseen liittyviä kielteisiä vaikutuksia on mahdollista vähentää suunnittelemalla ja kehittämällä aluetta kokonaisvaltaisesti, avoimesti ja yhteistyössä siten, että alueen maanomistajat ja muut osalliset otetaan mukaan suunnitteluprosessiin ja heitä kuullaan riittävän aikaisessa vaiheessa. Prosessi on käynnistynyt Master Planin laadinnan yhteydessä ja sitä voidaan viedä eteenpäin alueen yleiskaavoituksella tai hankekohtaisilla suunnitelmilla. Alueiden asemakaavoituksessa ja uudisrakentamisessa tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, että rakennukset ja rakenteet sopivat ympäröivään maisemaan, maastonmuotoihin ja olemassa olevaan rakennuskantaan. Ulkoilureittien ja mahdollisten moottorikelkkareittien suunnitteluun ja ylläpitoon tulee panostaa riittävästi ja etenkin kelkkailu tulee rajoittaa vain

---

18.8.2011

virallisille reiteille. Vesihuoltoverkon ja muun kunnallistekniikan rakentamiskustannuksista tulee pyrkiä sopimaan alueen kuntien ja keskeisten matkailutoimijoiden ja maanomistajien välillä.

FCG Finnish Consulting Group Oy

LIITE 1

LIITE 2

9.5.2011

Liite 2. Haastatellut henkilöt

1. Antti Suutari, Mäntymotelli
  2. Anu Yli-Pyky, Mäntyharjun kunta
  3. Hanna Alanen, Mäntyharjun kunta
  4. Henri Rannelma, Neste Vihantasalmi
  5. Jarmo Vauhkonen, Etelä-Savon liitto
  6. Juha Paasonen, Kalastus- ja matkailukohde Vaarinmaja
  7. Kyösti Lempiäinen, Pertunmaan kunta
  8. Laura Laitinen, Pertunmaan kunta
  9. Leo Kuhanen, Honkaniemen huvilat
  10. Maisa Häkkinen, Miset Oy
  11. Matti Ojapelto, Pertunmaan kunta
  12. Matti Ratilainen, Pertunmaan kunta
  13. Paula Manninen, Kimppa Ky
  14. Pertti Lahdelma, Kylpylähuvila Lahdelman keidas
  15. Pertti Petman, Mäntyharjun kunta
  16. Petri Lantta, Teboil Suittilahti
  17. Rauno Suoniemi, Mäsek Oy
  18. Tapio Sinkko, Miekankosken kahvila
  19. Aarno Tervonen, Metsähallitus
  20. Tuomo Orasmaa, Vola Golf
-

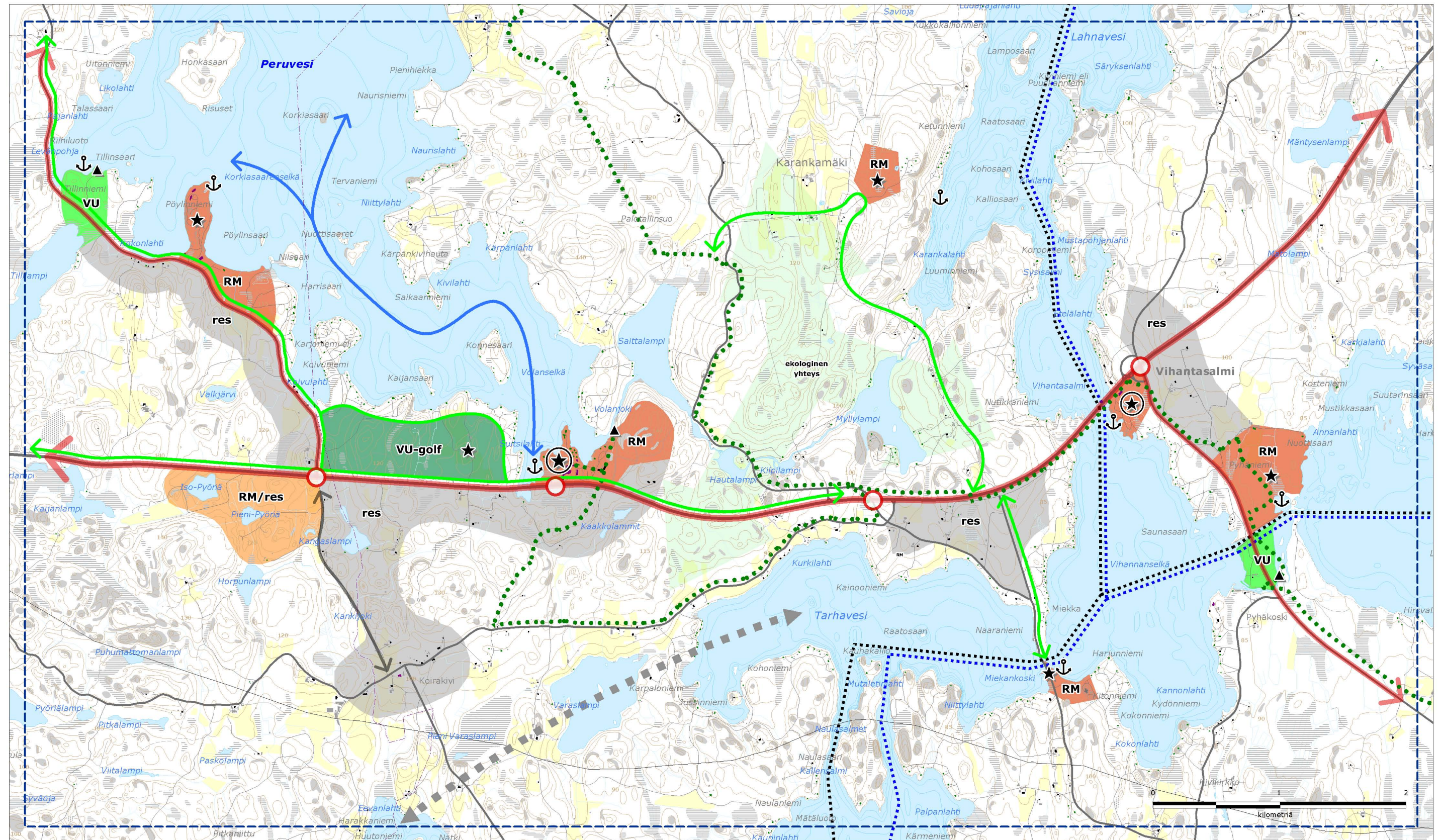
LIITE 3

PERUVESI-VIHANTASALMI MATKAILUN MASTER PLAN

FCG Finnish Consulting Group Oy 2011

Maankäytön yleissuunnitelma 5.7.2011

★	Matkailupalveluiden ydinalue	RM	Matkailupalvelujen alue	res	Rakentamisen reservialue	↔	Ohjeellinen uusi ulkoilureitti/ kevyen liikenteen yhteys	▬▬▬▶	Ohjeellinen vesiliikenneyhteys (Mäntyharju - Päijänne)
★	Matkailupalvelukohde	RM/res	Matkailupalvelujen reservialue	→	Tärkeä tieyhteys	↔	Ohjeellinen uusi vesireitti	⋯⋯⋯	Nykyinen melontareitti
⚓	Venesatama/rantautumispaikka	VU-golf	Golfalue	↔	Kehitettävä tieyhteys	⋯⋯⋯	Nykyinen melontareitti	⋯⋯⋯	Nykyinen venereitti
▲	Ulkoilu-/virkistyskohde	VU	Virkistys- ja urheilualue	⋯⋯⋯	Nykyinen ulkoilureitti (ohjeellinen linjaus)				

Mäntyharjun seudun elinkeinojen kehitys Oy:n II kolmannesvuosiraportti

SISÄLLYSLUETTELO

1. Toimistusjohtajan katsaus
2. Raportointikaudella kunnassa yritystoiminnan aloittaneet yritykset
3. Hanketoiminta 2010
4. Toimitilojen ja tonttien vuokraus- ja vuokraustoiminta
5. Matkailutoimen kuulumiset
6. Tuloslaskelma

1. Toimitusjohtajan katsaus

Mäntyharjun seudun elinkeinojen kehitys Oy:n toinen osavuosisraportti vuodelta 2010. Raportissa kerrotaan Mäsekin kuluvaan vuoteen tammi-elokuun toiminnasta ja suunnitelluista kehittämistoimista tämän ja ensivuoden osalta.

Yhtiön ja koko kunnan alkuvuosi on sujunut toiminnallisesti hyvin. Yritysasiamies on tehnyt yrityskäyntejä ja avustanut yrittäjiä niin toimitila kuin kehittämishankkeidenkin osalta. Toimitusjohtajana olen vastannut yhtiön juoksevien asioiden hoidosta sekä osallistunut loma-asuntomessujen suunnitteluun ja markkinointiin mm. eri messuilla.

Mäsek on pystynyt vastaamaan hyvin erilaisiin toimitilakyselyihin. Tiloja on räätälöity useille eri yrittäjille. Mainitsemisen arvoisia ovat mm. Kuomiokoski Oy:lle rakennettava teollisuushallin laajennus, jonka Mäsek Oy rahoittaa ja rakentaa. Kuomiokoskella on hankkeessa 10 vuoden lunastusvelvoite. Myös Sinex Oy:llä vuokralla olleisiin tiloihin löydettiin pienillä rakenteellisilla muutoksilla Real Composites niminen yritys, jonka työllistävä vaikutus on huomattava.

Mäntyharjun kesää värittivät kunnassa järjestetyt loma-asuntomessut. Mäsek Oy teki messujen tiimoilta tiivistä yhteistyötä paikallisten yritysten kanssa ja järjesti halukkaille yrityksille mahdollisuuden osallistua messuille yrittäjätörin merkeissä. Yrityksiä lähtikin mukaan pitkälti toistakymmentä. Messujen yhteyteen järjestettiin Innova –kilpailun voittajille mahdollisuus markkinoida ”Mäntyharju” -tuotteita. Messumarkkinointia suoritettiin muutoinkin paljon. Mäsek Oy vuokrasi 5- tien varresta 3-vuodeksi tietaulupaikan, jossa matkailijoita houkutellaan vetovoimaisilla Mäntyharjun keskustan palveluilla.

Messujen jälkeen tulee huomio kiinnittää tehokkaaseen jälkimarkkinointiin ja Mäntyharjun hengen ylläpitämiseen tulevinakin vuosina Pääasian on, että messuista saatu positiivinen julkisuus pystytään hyödyntämään täysimittaisesti. Mäsek on tehnyt asian suhteen jo töitä kehittämällä maakunnassa paljon huomioita saaneen www.353.fi tontti- ja kuntamarkkinointisivuston. Työtä sivuston markkinoimiseksi jatketaan seuraavaksi mm. minielokuva sarjalla, joka on tarkoitettu sosiaaliseen mediaan ja toimivaksi nettimarkkinoinnissa.

Myös alueen matkailuyrittäjät ovat osittain messuhankkeenkin myötä aktivoituneet kehittämään palveluitaan. Syyskuussa valmistui Peruvesi –Vihantasalmen alueen matkailun ”Master Plan”, joka toteutuessaan merkitsee kymmenien miljoonien eurojen investointeja alueen kehittämiseksi ja entistä laajempia matkailutuloja mäntyharjulaisille yrittäjille. Master Planin toteuttaminen edellyttää Mäntyharjun kunnan tukea siinä edellytyksillä toimille niin kaavoituksen edesauttamiseksi kuin reitistöjen suunnittelujen ja markkinoinnin osaltakin.

Lisäksi paljon puhutut Mäntyharjun keskustan kehittämishanke ja ”Mäntyharju Repoveden Pohjoinen Portti” –hanke ovat edenneet hankesuunnittelun ja rahoitusneuvottelujen asteelle

2. Kuntaan muuttaneet / aloittaneet uudet yritykset vuonna 2011

T:mi Kapulan Kaivin, omistaja Juha
Vehmassalo
Tarjan MuotiPuoti Oy
SP-FYSIO & GYM ky
Tmi Jani Mäntynen
Sähköurakointi Pertti Lahti
T:mi Mökki-Masa
RealComposite Oy
Elviiran Kesäkiska
Lakiasiaintoimisto Häkkänen Oy

Yläpuolella on kerrottu kunnassa kuluvan vuoden aikana aloittaneiden yritysten nimet. Lisäksi yritysasiainmies on käynyt neuvotteluja tilojen myymisestä tai vuokraamisesta eri yritysten kanssa.

Kaupinkankaan kaava on valmistunut ja alueen markkinointi on myös käynnistetty. Kunnan talousarvioon tulisikin varata alueen kunnallistekniikan rakentamiseksi tarvittavat määrärahat, jotta alueelle pääsee nopealla aikataululla rakentamaan mikäli kysyntää alueen tonteille löytyy.

Mäsek Oy on myös valmistautunut toteuttamaan ns. vastaanottohallin, mikäli kysyntää tällaiselle hallille löytyy. Halli voidaan toteuttaa myös. Poitin teollisuusalueelle.

Uusien työpaikkojen luomiseksi on tehty paljon töitä. Yhtenä suurimpana hankkeena Mäsek Oy on solminut Kuomiokoski Oy:n kanssa lunastussopimuksen teollisuushallin rakentamisesta. Hallin laajennus on pinta-alaltaan noin 1000 m², jonka kustannusarvio on n.750.000 euroa. Halli valmistuu vuoden loppuun mennessä.

Kaiken kaikkiaan voidaan sanoa, että jo olemassa oleviin yrityksiin on syntynyt vuoden 2010 ja 2011 aikana kymmeniä uusia työpaikkoja, joka näkyy kunnassa niin päivähoitopaikkojen kuin vuokra-asuntojenkin lisääntyneenä tarpeena. Hyvien vuokra-asuntojen puute saattaa pian rajoittaa kuntaan muuttoa ja lisätä pendelöintiä seudun sisällä.

3. Hanketoiminta 2011

Kuluneen tarkastelujakson aikana Mäsek Oy on ollut mukana tai vetämässä itse 5 eri kehittämishanketta. Seuraavissa taulukoissa on hankkeisiin liittyvä rahan käyttö vuoden 2011 aikana. Suurimpana näistä ”Eko Latu” -hanke toteutui niin tulosten kuin rahan käytönkin suhteen arvioidusti. Mäsek Oy:n oma rahoitusosuus kasvoi kuitenkin huomattavasti, koska hankkeen alkuvaiheen markkinointi yrityksille epäonnistui.

Eko Latu –hanke, Ekotehokkaan loma-asumisen tuotteistaminen. Hanke on päättynyt 31.8.2011.

Kustannukset eriteltynä tilitysten mukaisesti:

	Tilitys 1.10.08 - 30.4.09	Tilitys 1.5.09 - 30.9.09	Tilitys 1.10.09 - 30.4.10	Tilitys 1.5.10 - 30.9.10	Tilitys 1.10.10 - 31.3.11	Ei vielä tilitystä 1.4.11 - 31.7.11	Ei vielä laskua	Kaikki yhteensä	Hankkeen budjetti	Erotus
Maksut tutkimus- laitoksille										
VTT	32 500	32 500	32 500	32 500	35 000		35 000	200 000	200 000	0
AALTO-yliopisto			15 000	5 000	10 000	10 000	20 000	60 000	60 000	0
SYKE					20 306	19 694		40 000	40 000	0
TTS		20 000		20 000				40 000	40 000	0
Siirto	32 500	52 500	47 500	57 500	65 306	29 694	55 000	340 000	340 000	0
Muut hyväksyttävät menot										
Rahapalkat	4 698	1 392	4 771	2 349	3 002	2 944	1 000	20 156	30 000	9 845
Henkilösivukust.	2 349	696	2 385	1 175	1 501	1 501	500	10 107	15 000	4 893
Yleiskustannukset	1 409	418	1 431	705	900	900	200	5 963	9 000	3 037
Matkakust.	1 495	257	2 104	1 283	796	1 329	700	7 964	12 000	4 036
Ostopalvelut		497						497	5 000	4 503
Aineet ja tarv.								0	5 000	5 000
Siirto	9 951	3 260	10 691	5 512	6 199	6 674	2 400	44 687	76 000	31 313
HYVÄKSYTTÄVÄT MENOT YHTEENSÄ	42 451	55 760	58 191	63 012	71 505	36 368	57 400	384 687	416 000	31 313
Muut menot	1 859	611	340	214	23	1 151	0	4 197	0	-4 197
EI TIL.YHT.	1 859	611	340	214	23	1 151	0	4 197	0	-4 197
MENOT YHT.	44 310	56 371	58 531	63 226	71 529	37 519	57 400	388 885	416 000	27 116
Teke- rahoitus	21 226	27 880	29 096	31 506	35 753	18 184	28 700	192 344	208 000	15 656
Yritysten osuudet		42 000		37 000	35 000			114 000	208 000	94 000
TULOT YHT.	21 226	69 880	29 096	68 506	70 753	18 184	28 700	306 344	416 000	109 656
NETTO	-23 085	13 509	-29 435	5 281	-776	-19 335	-28 700	-82 541	0	82 541

EkoLATu- hankkeen aikana toteutettiin useita erilaisia Work shoppeja ja seminaareja joiden tuloksena syntyi loma-asuntomessujen yhteydessä esitelty Ekopassi sekä aluekohtainen kyläpassi. Ekopassi on tarkoitettu suunnitteluvaiheen työkaluksi, kun loma-asumisen ekotehokkuutta arvioidaan. Jo suunnittelu vaiheessa tulisi ottaa huomioon mahdollisimman ekotehokkaita ratkaisuja, koska loma-asumisen itsessään ei voida katsoa olevan kovinkaan ekotehokasta. Kyläpassi on taas tarkoitettu kokonaisuuden loma-asuntoalueen suunnittelun tueksi. Hankkeesta tullaan seuraavaksi julkaisemaan loppuraportti, jonka tulokset esitellään Mäsekin tilinpäätöksen yhteydessä.

Yritys- Suomi palvelujen kehittämishanke (2008-2011)

Yritys-Suomi palvelujen kehittäminen hankkeen tuli päättyä alkuperäisen hankehakemuksen mukaan 31.12.2010, mutta hankkeen toteutusaikaa jatkettiin ELY –keskuksen 10.11.2010 tekemällä päätöksellä 31.12.2011 saakka käyttäen hankkeessa säästyneitä varoja.

Hankkeen yhtenä keskeisenä tavoitteena olleen seudullisen julkisten yrityspalvelujen palveluverkoston synnyttäminen seudulle kansallisen Yritys-Suomi mallin mukaisesti saatiin toteutukseen uudistamalla ja allekirjoittamalla seudun uusi yrityspalvelusopimus 29.11.2010 seudun 13 julkisia yrityspalveluja tuottavan organisaation kanssa. Joulukuussa 2010 Työ- ja elinkeinoministeriö hyväksyi paikallisen yrityspalvelusopimuksen seudullisten yrityspalvelujen Yritys-Suomi Mikkelin seutu organisoimiseksi ensimmäisten joukossa valtakunnassa.

Samaisella yrityspalvelusopimuksella perustettiin keskeisten yrityspalvelutoimijain toimesta Yritys-Suomi Mikkelin seudun yrityspalvelukeskus Mikkelin Te –toimistolta vuokrattuihin toimitiloihin. Yrityspalvelukeskuksessa ovat henkilöstöllään läsnä Te –toimiston edustajien lisäksi Miset Oy, Etelä-Savon Koulutus Oy (Esedu) ja Mikkelin seudun Uusyrityskeskus Dynamo ry. Yrityspalvelukeskuksessa työskentelee yhteensä 8 henkilöä.

Yrityspalvelukeskus tuottaa keskeisiä yrityspalveluja koko verkostollaan kaikille Mikkelin seudun yrityksille ja yrittäjäksi aikoville. Keskeisimmät palvelutuotteet ovat yrityksen perustamiseen liittyvät palvelut, henkilöstöpalvelut, palveluohjaus- ja neuvontapalvelut yrityksen kokoon tai toimialaan katsomatta. Yrityspalvelukeskuksen toiminta käynnistyi 01.01.2011. Yrityspalvelukeskus toimii yrittäjän palveluavaimena Mikkelin seudulla ja toteuttaa valtakunnallisen palvelukonseptin henkilökohtaiseen kontaktiin perustuvaa neuvonta- ja ohjauspalvelua. Muut palvelukonseptiin kuuluvat osiot ovat valtakunnallinen puhelinpalvelu ja yritys suomi.fi verkkopalvelu.

Hanketta on tavoite jatkaa vähintään 2012 loppuun ja todennäköisesti vuoden 2013 loppuun, jolloin toivotaan pysyväisluontoiseksi tarkoitetulle toiminnalle löytyvän pitkäkestoisempi rahoitus, joka tultaneen neuvottelemaan kuntien ja valtion välillä. Tällä hetkellä rahoitusta vuodelle 2012 rakennetaan vuosibudjetilla n. 125.000 euroa, josta nyt ELY:n osuus olisi 70 %:n tukiosuudella 77.000 euroa ollen todellisuudessa 62 % kaikista kustannuksista eli Mikkelin seudun kuntien osuudeksi jäisi yhteensä 48.000 euroa.

Mäsekin kustannukset Yritys Suomi hankkeen toteuttamisesta.

Vuosi	Kulut €
2008	5 836
2009	5 483
2010	5 601
2011	2 016
Yhteensä	18 936

Yrittäjäpolvenvaihdoshanke

Yrittäjäpolvenvaihdoshanketta on hallinnoinut Miset Oy. Hankkeen tavoitteena on aktivoida ja nopeuttaa yrittäjäpolvenvaihdoksia koko seudulla. Mäsek Oy:n rahoitusosuus hankkeesta on ollut vuonna 2011 yhteensä 491,98 euroa.

Mäntyharjulla on järjestetty viimeksi vuonna 2010 yrityskauppoihin ja sukupolvenvaihdoksiin liittyvä koulutus/teemaisku tilaisuus, mutta osanotto jäi yrittäjien osalta heikoksi. Lisäksi mäntyharjulaiset yrittäjät ovat voineet ottaa suoraan yhteyttä hankevetäjään tai osallistua hankkeen järjestämiin omistajanvaihdostilaisuuksiin. Hanke on päätynyt 31.5.2011. Mäntyharjulaiset yritykset ovat voineet laittaa ilmoituksensa yrityksensä myynnistä Yritysmarkkinat.fi sivustolle sekä Suomen Yrittäjien Yrityspörssiin. Hankkeen voidaan katsoa edesauttaneen lähinnä tuotannollista toimintaa harjoittavien yrittäjien omistajanvaihdoksia. Palvelualan yrityksille on ollut vaikeampi löytää jatkajaa. Misetissä valmistellaan tällä hetkellä koko maakunnan kattavaa omistajanvaihdoshanketta.

Vuosi	Kulut €
2010	2.121,00
2011	491,98

Matkailuyritysten kansainvälistymishanke 2008-2011

Vuosi	Kulut €
2008	6 500
2009-2010	13000
2011	3000
Yhteensä	22500

Matkailuyritysten kansainvälistymishanke on toiminut kolmella alueella, jotka ovat Venäjä ja Viro, saksankielinen Eurooppa sekä Espanja ja Italia. Jokaisella alueella toimi oma myyntiagentti, joka avustaa alueemme matkailuyrittäjiä luomaan suhteita paikallisiin matkailua Suomen myyviin matkatoimistoihin ja matkanjärjestäjiin.

Mäntyharjusta hankkeessa on ollut aktiivisesti mukana neljä yritystä. Mäntyharjun yrittäjien näkökulmasta hanke on ollut erittäin onnistunut ja se on luonut pienille matkailuyrittäjille suorita suhteita ja rohkeutta hoitaa yhteyksiä esim. Venäjällä toimiviin matkanjärjestäjiin.

Hankkeelle ollaan suunnittelemassa jatkoa siten, että hallinnoijana toimisi Etelä-Savon maakuntaliitto. Seudullista matkailumarkkinointia on edelleen kustannustehokkainta tehdä Mikkelin seudun matkailupalvelujen kautta. Tosin yrittäjien osuuden toiminnan rahoittamisessa ja järjestämisessä tulee kasvaa. Tärkein tavoite on löytää keino miten hankkeen kautta saadut kansainväliset yhteydet ja hyvät toiminnot voitaisiin jatkossakin säilyttää.

Peruvesi - Vihantasalmi hanke

Vuosi	Kulut €
2011	666,56

Matkailun Master Plan –selvitys on ollut osa Peruvesi-Vihantasalmi hankkeen toimintaa. Projekti on loppunut syksyn kuluessa, mutta sen tiimoilta ovat alueella toimivat yrittäjät lähteneet mukaan erilaisiin kehittämis- ja markkinointitoimenpiteisiin, joita suunnitelma on tuonut esille.

Hankkeessa kartoitettiin alueen maankäytön nykytila ja visio tuleville vuosille. Kehittämishankkeessa matkailun kärjiksi on valikoitunut kalastus-, majoitus-, golf sekä luontomatkailun kehittäminen. Tavoitteena on tulevina vuosina käynnistää alueella erilaisia kaavoitushankkeita, jotka tukevat Master Planissa todettuja kehittämisalueita sekä tiivistää Vihantasalmi-Peruvesi alueen matkailuyrittäjien yhteistyötä sekä markkinointia.

Mäsek Oy ja loma-asuntomessuorganisaatio ovat olleet markkinoimassa Mäntymotellin läheisyyteen rakennettua Golfin harjoitusalueita. Toiveena on saada jollain aikavälillä 9-18 reikäinen golf kenttä alueelle, joka lisäisi omalta osaltaan vapaa-asuntojen käyttöastetta ja voisi luoda uutta loma-osaketyypistä majoituspalvelua Suittimäki Oy:n hallinnoimalle alueelle. Kunta omistaa Suittimäki Oy:stä 1/3 osan. Golf on Suomen nopeimmin kasvavia harrastuksia ja kentän toteutuminen lisäisi omalta osaltaan vapaa-ajanasukkaiden paikkakunnalla vietettyjen majoitusvuorokausien määrää. Master Planin toteuttamiseksi tulee kunnassakin löytää positiivinen tahtotila, jotta kaavoitus ja investoinnit voisivat nopeasti edistyä.

Mäsek Oy on rahoittanut hankkeen kuluja mm. yritysten tutustumiskäyntien osalta. Noin 20 matkailuyritystä vieraili Rantasalmella Järvi-Sydän nimisessä kehittyvässä ohjelmajärjestely- ja majoitusyrityksessä.

Master Plan on jaettu Mäsek Oy:n hallituksen jäsenille kokouksessa.

4. Toimitilojen ja tonttien vuokraustoiminta

Mäsek Oy on toiminut aktiivisesti tyhjen tilojen vuokraamiseksi. Tiloja on onnistuttu vuokraamaan hyvin. Tosin tyhjiäkin neliöitä löytyy mm. Pyhävedenrannan kiinteistössä. Kiinteistö Oy:n taloutta täytyy jatkossa jollain tapaa tukea, koska nopeaa ratkaisua kiinteistön tulevalle käytölle tai jopa purkamiselle ei ole olemassa.

Mäsek Oy on hallinnoinut 15 kunnan omistamaa kiinteistöä tai kiinteistön osaa. Näissä on ollut vuokralaisina noin. 20 yritystä. Lisäksi on hallinnoitu Kiinteistö Oy Pyhävedenrannan kiinteistöä, jossa oli tilanteen 31.8.2011 mukaan vuokralla noin 55 vuokralaista, joista noin puolet on yksityisille henkilöille vuokrattua varastotilaa. KOY Pyhävedenrannan asuinalossa on ollut viisi asukasta.

Pienempiä remonteja on lisäksi teetetty eri kiinteistöihin. Ensi vuoden osalta ainakin Miekankosken alueelle suoritetaan pienempiä korjauksia ja maalaustöitä. Työkeskuksen tiloista koulutoimelle vuokralla ollut osa on palautunut kehitysvammaisten päivätoimintaa varten. Myös tämän tilan tuleva käyttö edellyttää tiloihin liittyviä investointeja hankalan seinärakenteen vuoksi.

Real Composites Oy:lle on teetetty vanhoihin Sinexin tiloihin väliseiniä ja lattian maalaus.

Mäsek Oy on tehostanut vuokrien perintää kuluvana vuonna ja jatkossa on tarkoituksenmukaista, että vuokrien perintä annetaan ensimmäisestä karhusta lähtien perintätoimiston asiaksi.

Mäntyharjun kunnan vuokratuloihin tuli kuluvana vuonna noin 200.000 euron lovi, kun Exel Oyj:lle myytiin vuoden 2010 joulukuussa teollisuushallin osa.

Mäntyharjun kunnan talousarvion toteutuminen elinkeinotoimen kiinteistöjen osalta.

ELINKEINO- KIINTEISTÖT	TA TULOT	TOT 31.8.11	TOT %	TA MENOT	TOT 31.8.11	TOT %	TA POISTOT	TOT 31.8.11	TA NETTO	TOT 31.8.11 NETTO
KOY Myllyrinne	5 780	4 080	71	-20 950	-31 553	151	0	0	-15 170	-27 473
Kurkiniemi	1 110	1 105	100	-210	-242	115	-410	-273	490	590
Laanin teoll.halli	12 570	8 581	68	-1 860	-420	23	-1 150	-768	9 560	7 393
Miekankoski	2 120	1 431	68	-1 050	-211	20	-860	-575	210	645
Sinex-halli/vanha	21 680	11 408	53	-1 000	-57	6	-15 370	-10 248	5 310	1 103
Kokoonpanohalli	3 050	1 420	47	-4 850	-4 402	91	-13 820	-9 215	-15 620	-12 197
Sahatontit	3 120	2 285	73	0	0	0	-930	-623	2 190	1 662
Exel-halli	203 930	0	0	-300	0	0	-84 200	0	119 430	0
Rajalan halli	18 510	12 146	66	-13 110	-6 519	50	-8 610	-5 743	-3 210	-116
Puistotori/Taksi	3 480	2 312	66	-50	-370	740	-710	-473	2 720	1 469
Poitin teoll.halli	58 840	35 171	60	-8 600	-6 984	81	-36 640	-24 425	13 600	3 763
Yleisö-wc	500	225	45	-250	-34	13	0	0	250	192
Työkeskus	31 820	19 323	61	-2 650	-6 117	231	-1 700	-1 135	27 470	12 071
KOY Nokiantie 19	53 120	41 437	78	-5 500	-34 184	622	0	0	47 620	7 253
Jakamaton	0	0	0	-1 940	-2 199	113	0	0	-1 940	-2 199
YHTEENSÄ	419 630	140 925	34	-62 320	-93 291	150	-164 400	-53 478	192 910	-5 843

Vapaat teollisuustilat 31.8.2011

Kiinteistö	
Kurssitie 9 (vanha halli)	n. 2800 m2
KOY Pyhävedenranta	
4.kerros	-toimistuhuoneita, saunatilat
3.kerros	-tiloja taiteilijoille n. 300 m2
2.kerros	-hallitilaa 880 m2 + 600 m2
1.kerros	-hallitilaa n. 200

KOY Pyhävedenrannan tuloslaskelma 1.1. - 31.8.2011

LIKEVAIHTO

Vuokrat	61 080,01
Käyttökorvaukset	4 912,30

LIKEVAIHTO YHTEENSÄ **65 992,31**

Henkilöstökulut

Palkat ja palkkiot	-270,00
Henkilösivukulut	-128,23

Henkilöstökulut yhteensä -398,23

Muut kulut

Kiinteistön muut hoitokulut:

Hallinto	-4 177,23
Käyttö ja huolto	-536,67
Ulkoalueiden hoito	-1 529,90
Siivous	-99,00
Lämmitys	-28 254,90
Vesi ja jätevesi	-649,36
Sähkö ja kaasu	-6 500,30
Jätehuolto	-640,19
Vahinkokorvaukset	-1 769,39
Korjaukset	-5 522,29
Kiinteistön muut hoitokulut yhteensä	-49 679,23
Luottotappiot	5,01

Muut kulut yhteensä -49 674,22

LIKEVOITTO/-TAPPIO **15 919,86**

Rahoitustuotot ja -kulut

Muut korko- ja rahoitustuotot	5,32
Korkokulut ja muut rahoituskulut	-946,48

Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä -941,16

VOITTO/(-TAPPIO) ENNEN TP-SIIRTOJA JA VEROJA **14 978,70**

Tuloverot

TILIKAUDEN VOITTO/(-TAPPIO) **14 978,70**

5. Matkailutoimen kuulumiset

Kevätkauden toimenpiteet keskittyivät Mäntyharjun kesäkauden matkailupalveluiden ja tapahtumien markkinointiin Mäntyharjun loma-asuntomessut 2011 kärjellä. Useimmat markkinointitoimenpiteet tehtiin yhteistyössä Mäntyharjun loma-asuntomessutoimiston kanssa. Mäntyharjun kunnan matkailupalvelut olivat esillä mm. Pitäjänuutisten Kesäelo -liitteessä puolen sivun mainoksella sekä ja Länsi-Savon kesäliitteessä. Mäntyharjun tapahtumakalenteri tuotettiin myös yhteistyössä Loma-asuntomessujen kanssa. Matkailumateriaalia oli esillä useilla messuilla kevään aikana. Matkailuvastaava oli mukana kevätkaudella mm. Oma Mökki –messuilla Helsingissä sekä Raksa –messuilla Kouvolassa.

Kahden tähden matkailuneuvonta -lisenssin mukainen Mäntyharjun matkailuneuvonta oli avoinna Iso-Pappilassa 7.6 -8.8. joka päivä kesä ja elokuussa klo 11-17 ja heinäkuussa 11-18. Loma-asuntomessujen aikana oli laajennettu aukiolo klo 10-18. Iso-Pappilan oli loma-asuntomessujen virallinen oheiskohde.

Loma-asuntomessukesää silmälläpitäen Mäntyharjun tulevia matkailijoita varten oli palkattu kolme matkailuneuvojaa, joista yhden palkkakustannukset tulivat museotoimen budjetista. Yksi matkailuneuvoja toimi toukokuun puolesta välistä elokuun puoleen väliin ja kaksi muuta olivat töissä tärkeimmän matkailusesongin ajan. Yksi matkailuneuvojista oli ns. liikkuva matkailuneuvoja, jonka tehtävänä oli näkyä torilla ja tapahtumissa. Liikkuvalle matkailuneuvojalle hankittiin kulkuvälineeksi etulaatikollinen polkupyörä, jolla pystyi kuljettamaan esitemateriaalia. Matkailuneuvojille hankittiin yhtenäiset työasut t-paidat ja fleecet, joten työntekijän tunnistaminen oli helpompaa.

Yhteydenottoja matkailuneuvontaan tuli tasaisesti, mutta erityisesti loma-asuntomessuajan alkupäiviin painottuen. Kävijöitä Iso-Pappilan matkailuneuvonnassa rekisteröitiin olleen noin 4200, joista suurin osa kävi loma-asuntomessuviikolla. Sähköposti ja puhelintiedusteluja ei rekisteröity, mutta sähköpostin kautta tulleet tiedustelut ovat jatkuvasti kasvussa.

Lähinnä Itsepalveluperiaatteella (esitetelineet) toimiva matkailuneuvontapisteet löytyivät myös kunnantoimistolta ja Taidekeskus Salmelan Kesäheinä -ravintolasta. Alueen matkailuesitteitä ja kartoja oli saatavana myös kirjastosta ja kauppojen aulojen esitetelineistä. Kotimaisten asiakkaiden jälkeen matkailuneuvonnassa näkyy venäläisasiakkaiden määrän kasvu. Toisena ulkomaalaisryhmänä tulivat saksankieliset maat. Matkailuneuvonnassa palvelua oli saatavilla englannin-, saksan-, ruotsinkielellä.

Mäntyharjun kunnan nettisivujen matkailuosuutta päivitettiin tarpeen mukaan. Mikkelin seudun travel.mikkeli.fi muuttuivat www.visitmikkeli.fi –sivustoksi ja samalla päivitysmahdollisuus poistui kunnan matkailuvastaavalta. Kesäkuun alkupuolella järjestettiin Mikkelin seudun matkailun toimesta koko Mikkelin seudun matkailuvastaavien sekä kesätyöntekijöiden koulutustilaisuus. Myös mäntyharjun matkailuyrityksille ja muille palveluyrityksille järjestettiin koulutusilta, jolloin kerrottiin Mäntyharjun matkailunähtävyyksistä ja Loma-asuntomessujen käytännöistä.

Muista yksittäisistä kevään matkailun toimenpiteistä mainittakoon seuraavat: Taidekeskus Salmelan parkkipaikalla oleva matkailupalvelun ilmoitustaulu päivitettiin, Mäntyharjun matkailuesitteet (mm. matkailulehti ja tapahtumakalenteri) postitettiin naapurikuntien ja seutujen matkailuneuvontaan Mäntyharjun loma-asuntomessuista kertoneen saatekirjeen kera.

Mäntyharjun matkailumarkkinointi on saanut loma-asuntomessuvuoden aikana näkyvän osan myös Mikkelin seutumarkkinoinnissa. Raportointikauden aika matkailuvastaava on osallistunut säännöllisesti seudullisen matkailuvastaavien työkokouksiin, joissa on suunniteltu yhteismarkkinointia. Matkailuvastaava on myös osallistunut Mikkelin seudun matkailun hallitustyöskentelyyn Eeva Leskisen varajäsenenä. Mikkelin seudun matkailupalvelun hallinnoima Etelä-Savon matkailun kansainvälistymishanke päättyi kesäkuun loppuun mennessä. Hankkeessa on ollut mukana 6 mäntyharjulaista yritystä. Hankkeesta on saadut kontaktit ovat olleet hyviä, joten kesän aikana on alettu valmistella jatkohanketta Maakuntaliiton toimesta.

6. Tuloslaskelma

Mäntyharjun Seudun
Elinkeinojen Kehitys Oy

TULOSLASKELMA

	1.1.-31.8.2011 EUR	1.1.-31.8.2010 EUR
LIIKEVAIHTO	216 600,00	223 711,38
Liiketoiminnan muut tuotot	4 154,57	3 401,36
Materiaalit ja palvelut		
Ulkopuoliset palvelut	-35 460,96	-86 178,57
Materiaalit ja palvelut yhteensä	-35 460,96	-86 178,57
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-52 155,10	-53 400,07
Henkilösivukulut		
Eläkekulut		
Eläkevakuutusmaksut	-8 013,34	-8 133,77
Eläkekulut yhteensä	-8 013,34	-8 133,77
Muut henkilösivukulut	-1 720,00	-1 720,17
Henkilösivukulut yhteensä	-9 733,34	-9 853,94
Henkilöstökulut yhteensä	-61 888,44	-63 254,01
Liiketoiminnan muut kulut	-53 542,32	-37 396,96
LIIKEVOITTO (-TAPPIO)	69 862,85	40 283,20
Rahoitustuotot ja -kulut		
Muut korko- ja rahoitustuotot	6,66	1,57
Korkokulut ja muut rahoituskulut	-1 703,89	-1 986,82
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	-1 697,23	-1 985,25
TULOS ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ	68 165,62	38 297,95
TULOS ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA	68 165,62	38 297,95
Tuloverot	-366,04	-2 986,72
TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)	67 799,58	35 311,23

LYHYET

Kahden johtajan malli ei kelpaa

Mäntyharjun kunnanhallituksen kehittämisjaosto ei hyväksy sivistyslautakunnan tekemää päätöstä varhaiskasvatuksen johtamisen mallista.

Sivistyslautakunnan hyväksymän henkilöstösuunnitelman mukaan hallintokunta olisi jatkanut tulevana vuonna kahden johtajan voimin. Varhaiskasvatuksen johtajan ohella toimintaa on johtanut päivähoitohjaaja, joka toimii päiväkotia Mustikkatassun vastaavana lastentarhanopettajana.

Kehittämisjaosto haluaa kuitenkin, että varhaiskasvatuksessa siirrytään viimeistään vuoden 2015 alusta yhden johtajan malliin.

Kehittämisjaosto perustele muutosta toimintojen keskittymisellä yhteen päiväkotiin ja perhepäivähoitajien lukumäärän vähenemisellä.

Lisäksi kehittämisjaoston linjauksen mukaan tavoite on vähentää hallintoa ja ohjata resursseja käytännön työhön. Varhaiskasvatuksen henkilöstösuunnitelma palautuu sivistyslautakunnan käsiteltäväksi.

Kunta haluaa palomiehiltä tontista täyden hinnan

Mäntyharjun Palomiehet ry on tehnyt kunnalle ostarjoituksen Poitinniemen kylässä sijaitsevasta noin 6 600 neliön määrälästä.

Lietjärven rannalla sijaitseva tontilla sijaitsee Suomen Punaisen Ristin Mäntyharjun osasto ry:n ja Mäntyharjun Palomiehet ry:n rakentamat saunarakennus, grillikatso ja puuvaja. Kunta on vuokrannut tontin yhdistysten käyttöön.

Kiinteistönvälittäjien arvion mukaan tontin arvo on noin 45 000 – 50 000 euroa.

Vapaa-ajan viettopaikka on palomiesten mukaan rakennettu talkootyöllä vuosikymmenten aikana. Palomiehet ry vetoaa kuntaan, että kauppahintaa määriteltäessä otettaisiin huomioon palokuntaatteen yleishyödyllinen luonne.

Palomiesten mukaan mökki tontteineen helpottaa raskaan harrastuksen tuomia henkisiä ja fyysisiä rasitteita. Palomiesyhdistyksen ei ole mahdollista saada esimerkiksi avustusta palosuojelurahastosta tonttikauppaan. Kunnanhallituksen mielestä tontin kauppahinnan tulee perustua tehtyihin arvioihin.

Yhdeksän hakee maakuntajohtajaksi

Yhdeksän henkilöä hakee Etelä-Savon maakuntajohtajan virkaa. Lisäksi yksi henkilö on antanut virkaan suostumuksensa.

Hakijat ovat kunnanjohtaja **Toni Auvinen** Tuusniemeltä, **Tapio Honkamaa** Mikkelistä, rehtori, **Juha Kettunen** Turusta, elinkeinopoliittinen asiantuntija **Auli Korhonen** Tampereelta, vt. maakuntajohtaja **Riitta Koskinen** Mikkelistä, toimittaja **Matti Mäkelä** Varkaudesta, ARAn ylijohtaja **Hannu Rossilahti** Vantaalta, projektipäällikkö **Jorma Pietiläinen** Joensuuasta ja kehityspäällikkö **Irja Sokka** Kuopiosta.

Orasmaa Oy osti Vola-Golf

► **Kunta ei ole ollut mukana golfyrityksen toiminnassa.**

Toivola-Mynttilä-Peruveni rantaosayleiskaavan muutoksen kaavaehdotusasiakirjat ja Peruveden ranta-asemakaavan kaavaehdotusasiakirjat olivat perjantaihin saakka nähtävillä Mäntyharjun kunnantalolla.

Työn alla olevien kaavojen tavoitteena on matkailun, elinkeinotoiminnan ja vapaa-ajan asumisen kehittäminen Suittilahden ja Peruveden alueella.

Kaavan valmistelu ei ole kuitenkaan sujunut kitkatta.

Keskeinen osa uutta ranta-asemakaavaa on Vola Golfin harjoitusyöntialueen laajennus golfkentäksi. Vola-Golfin suunnitelmat ovat herättäneet vastustusta joissain alueen vapaa-ajan asukkaissa ja maanomistajissa.

Viime keväänä kaavaprosessissa oli mukana kymmenen alueen maanomistajaa, kun heitä viireillä olevassa kaavaehdotuksessa on mukana enää neljä.

Rantaosayleiskaavan muutokseen ja ranta-asemakaavaehdotukseen tuli määräaikaan mennessä yhteensä 12 muistutusta. Kaavoitusinsinööri **Heikki Mäkelän** mukaan muistutusten määrä on kaavoitusalueen kokoon nähden kohtuullisen suuri.

Julkisuudessa kysymyksiä on herättänyt erityisesti Mäntyharjun kunnan osakkuus yrityksessä nimeltä Mäntyharjun Suittimäki Oy, jonka aputoiminimi golf-rangen toimintaa pyörittävä Vola-Golf on ollut.

”Mäntymotelli on tämän alueen matkailun veturi.”

Vola-Golfin yrittäjä **Tuomo Orasmaa** haluaa oikaista joitain julkisuudessa esillä olleita virheellisiä käsityksiä golfkentän toiminnan omistussuhteista.

Mäntyharjun Suittimäki Oy on Orasmaa Oy:n tytäryhtiö, joka on ainoastaan hallinnoinut aputoiminimeä. Suittimäki Oy:llä ei ole ollut liiketoimintaa eikä ollenkaan liikevaihtoa. Vola-Golf on kuulunut ja kuuluu konsernin emoyhtiön Orasmaa Oy:n kirjanpitoon.

Suittimäki Oy:llä ei yrittäjän mukaan ole myöskään mitään tekemistä golfkentän maanvuokrauksen kanssa. Mahdollisen tulevan kentän pohjan omistaa Orasmaa itse ja vuokrasopimus Orasmaa Oy:n kanssa on voimassa vuoteen 2063 saakka.

Kunnan osakkuudesta nousseen kohun vuoksi tilannetta on kuitenkin Orasmaan mukaan selkeytetty siten, että Vola-Golf -aputoiminimi on myyty emoyhtiö Orasmaa Oy:lle. Kaupat Suittimäki Oy:n aputoiminimistä tehtiin viime

viikolla. Kauppahinta on 1500 euroa.

Päätöksen myynnistä teki Mäntyharjun Suittimäki Oy:n hallituksen kolme jäsentä. Kunnan edustaja yhtiön hallituksessa on yritysasiames **Raili Pallonen**.

Orasmaa kertoo, että Vola-Golf rekisteröitiin vuonna 2009 Mäntyharju Suittimäki Oy:n aputoiminimeksi, koska aputoiminimen rekisteröinti suoraan emoyhtiö Orasmaa Oy:n alle ei ollut mahdollista.

Ei ollut nimijohdannaista, joka rekisteröintiin olisi vaadittu. Suittimäen kautta sellainen sen sijaan löytyi, koska Suittimäki Oy omistaa tilan nimeltä Vola.

Orasmaa Oy osti Mäntyharjun Suittimäki Oy:n osakkeet Lomaliitolta ja Puutyöväenliitolta vuonna 2009 pitkälti juuri golf-rangen toiminnan aloittamiseksi.

Golfnurmen tarvitsema lannoitemäärä on huomattavasti vähäisempi kuin lannoitetarve maataloudessa.

Taustalla on silti pelkkää omaa yritystoimintaa laajempi näkemys koko Suittilahden alueen kehittämisestä.

Mäntymotelli on tämän alueen matkailun veturi. Uskon, että Suittimäki Oy:n omistama Vola-tila voi tulevaisuudessa tukea kaava-alueen

Tuomo Orasmaan mukaan Mäntyharjun Suittimäki Oy ei ole osallistunut

lisäksi myös Mäntymotellin toimintaa.

Vola-tilalle on mahdollista saada lomarakennusoikeutta, joka edellyttää kuitenkin asemakaavan laatimista alueelle. Orasmaan mukaan esimerkiksi golfkentän pelioikeudet voisi kytkeä loma-asuntoihin, jos sellaisia rakennetaan Suittimäki Oy:n maille.

Myös Pöylinniemen olemassa oleva rakennusoikeus on merkittävä asia alueen matkailulle. Pöylinniemi kuuluu kunnallistekniikkaan, jota olisi helppo hyödyntää myös Vola-tilalla, Orasmaa muistuttaa.

Kaavaehdotuksessa golfkentälle on varattu tilaa noin 33 hehtaaria. Orasmaan mukaan yhdeksän väylää sisältävä kenttä mahtuu hyvin alueelle.

Esillä on ollut monia väylävaihtoehtomalleja. Lisäksi tulevaisuutta ajatellen meillä

on varalla maata Viitostien eteläpuolella, Orasmaa vihjaa.

Laajentumisen tien toiselle puolelle estää tosin tällä hetkellä vanhat suunnitelmat Lahden ja Mikkelin välisen oikoradan rakentamisesta.

Ranta-asemakaavan kaavaehdotus on herättänyt golfkenttää vastustavien piirissä myös huolta tulevan kentän ympäristövaikutuksista.

Itse ajattelen niin, että varsinainen ympäristöohjeistus sekä ELY-keskukselta että Golf-liitolta tulee mukaan prosessiin rakennussuunnitteluvaiheessa, Orasmaa sanoo. Yrittäjän mukaan esimerkiksi golfnurmen tarvitsema lannoitemäärä on kuitenkin huomattavasti vähäisempi kuin maatalouden vastaava olisi.

Viime vuonna koko harjoitusyöntialueelle levitettiin lannoitetta yhteensä 60 kiloa.

Ranta-asemakaavan tavoite on golfkentän laajennuksen ohella tuoda matkailijoita koko Peruveden ja Suittilahden alueelle.

Metsäkeskuksen Metsäpalvelut on nyt OTSO

► **Metsätilojen välitys mukaan uutena palveluna.**

Suomen metsäkeskuksen Metsäpalvelut muutti viime vuoden loppupuolella nimensä OTSO Metsäpalveluiksi.

Uudesta nimestä ja ulkoasusta huolimatta yritys tarjoaa edelleen tuttuja metsäalan palveluita.

Meiltä saa kaikkia palveluita, mitä metsänomistaja voi tarvita. Uutena palveluna mukaan on tullut lisäksi metsätilojen välityspalvelu, kertoo tiimiesimies **Jorma Kyllönen**.

Uusi nimi ja karhulogo ovat Kyllösen mukaan osa brändiä, jolla palveluja on haluttu tuoda kirkaammin esille. Metsäpalvelujen ilmettä on uudistettu nykyaikaisempaan suuntaan myös verkossa, jonne on avattu OTSO-metsäpalveluiden oma nettisivusto.

OTSO:n toimialaan kuuluvat metsäsuunnittelu, metsänhoito, puukauppa, luonnon- ja ympäristöhoito, tiestön ylläpito ja rakentaminen sekä metsäomaisuuden hallinta.

Näin tammikuussa metsäveroilmotusten täyttöpalvelu on kysyttyä. Tietysti avain kaikkien metsänhoitoon on metsäsuunnittelu, Kyllönen sanoo.

Tiimiesimies on itse erikoistunut metsätilojen sukupolvenvaihdoksiin.

Toteutamme palvelut metsänomistajille avaimet käteen -periaatteella.

Metsänomistajilla on vuoden alussa voimaan tulleen metsälain myötä aiempaa vapaammat kädet suunnitella metsiänsä hoitoa.

Metsänomistajilla on jatkossa entistä paremmat mahdollisuudet hoitaa metsiään haluamalla tavalla: harventaa voimakkaasti ja tehdä pienaukkohakkuita. Uudistus siis mahdollistaa metsien käsittelyn eri-ikäisra-

kenteisena, Kyllönen sanoo.

Voimaan tullessa laissa metsän uudistamisen perusteet, kuten puun läpimitta ja ikä, poistuivat, mutta uudistamisvelvoite sen sijaan säilyi. Uusi, taloudellisesti arvokas taimikko on saatava kasvamaan kohtuullisessa ajassa.

Laki mahdollistaa myös puun tuotantoon tähtäävän metsätalouden rinnalla ympäristöystävälliset vaihtoehdot.

Kyllösen mukaan uusi metsälaki ei ole vielä ehtinyt näkyä tammikuun aikana. Lain toteut-

Metsäalan toimijat:

Suomen metsäkeskus, julkinen puoli:

► Ei saa tehdä liiketoimintaa, neuvonta, tarkastukset, tukien myöntäminen ja metsävaratietojen ylläpito.

Suomen metsäkeskus, OTSO Metsäpalvelut:

► Liiketoiminta, metsäalan palvelut.

Metsänhoitoyhdistys:

► Tarjoaa metsänhoitoon liittyviä palveluja jäsenille, metsänomistajien etujärjestö.

Metsäyhtiöt:

► Liiketoiminta,

► kolme suurinta StoraEnso, UPM-Kymmene ja Metsä Group.

tamiseksi tarvitaan muun muassa vielä uudet lomakkeet metsänkäyttöilmoituksille.

Toisaalta vanhallakin metsänhoidon mallilla voi pienin tarkennuksin ihan hyvin jatkossa mennä, Kyllönen toteaa.

Puukauppa käy tällä hetkellä normaalin tapaan Etelä-Savossa. Alkuvuosi on aina hiljaisempaa, mutta vapun tienoilla vauhti alkaa jälleen kiihtyä. Puunostajilla tavoitteena on tasainen puukauppa ympäri vuoden, Kyllönen sanoo.

Metsäyhtiöt ostavat tiimiesimiehen mukaan mieluiten kesäkorjuukelpoisia uudistushakkuukohteita, joten eroja kaupaksi menevien palstojen väliltä löytyy.

Kuitupuu ja harvennusten talvikohdeet menevät nihkeästi kaupaksi. Sen sijaan järeä, hyvälaatuinen puu menee aina kaupaksi, Kyllönen vakuuttaa.

-aputoiminimen

MIKKO NIININEN

Vola Golfin toiminnan pyörittämiseen.

Jos maa olisi ollut maatalouskäytössä, lannoitetta olisi tarvittu noin 1 500 kiloa, Orasmaa vertaa.

Avauslyönnin ajankohtaa uudella yhdeksänreikäisellä kentällä Orasmaa ei uskalla arvioida.

- Tässä joudutaan odotta-

maan paitsi kaavan valmistuminen myös mahdollisten valitusten käsittely ennen kuin on turvallista aloittaa rakennussuunnittelu.

Ensimmäinen askel kohti varsinaista pelikenttää Vola-Golfissa otetaan kuitenkin jo ensi kesänä.

- Otamme käyttöön useam-

pia harjoitusväyliä, joissa voi kokeilla, millaista pelaaminen oikein on. Tavoitteena oli alun perinkin helposti lähestyttävä harjoituskenttä, jossa lajia on helppo kokeilla, Orasmaa kertoo.

MIKKO NIININEN

mikko.niinen@pitajanuutiset.fi

Kunta pyrkinyt eroon omistuksesta

Mäntyharjun kunta on vähemmistöosakkaana Mäntyharjun Suittimäki Oy:ssä, joka omistaa Mäntymotellin itäpuolella noin yhdeksän hehtaarin suuruisen Vola-tilan.

Hallintojohtaja **Tuomo Penttisen** mukaan Mäntyharjun kunta ei ole rahoittanut Vola Golfin toimintaa millään tavoin. Tuomo Orasmaa vahvis-

taa hallintojohtajan käsityksen. - Ainoa pääoma, mitä Mäntyharjun kunta on Suittimäkeen sijoittanut, on peruspääoma silloin, kun yhtiö on perustettu, Orasmaa toteaa.

Mäntyharjun Suittimäki Oy perustettiin vuonna 1991 Mäntymotellin kehittämissuunnitelman yhteydessä. Alueelle oli tuolloin tarkoitus rakentaa mo-

tellin uutta majoitusta suunnitella olleen kylpylän tarpeisiin. Suunnitelmat eivät kuitenkaan koskaan toteutuneet.

- Kunta on yrittänyt päästä turhasta omistuksestaan yhtiössä eroon jo pitkään, mutta kauppaja ei ole syntynyt, koska hinnasta ei ole päästy yksimielisyyteen, hallintojohtaja Penttinen sanoo.

MIKKO NIININEN

Tiimiesimiehen Jorma Kyllösen mukaan uudella nimellä ja logolla halutaan tuoda paremmin esille palveluja.

E

Kaikista **kevään** uutuuksista:

yksitehosilmälaseista
monitehosilmälaseista

-100€ -200€

UUDET aurinkolasit ovat saapuneet!

Kulutonta & korotonta **10 kk***

MAKSUAIKAA jopa

Optikon näöntarkastus

0€

AJANVARAUS silmälääkärille tai optikolle 010 190 200

MÄNTYHARJU Liiketie 2,
020 760 8708*, ma, ke ja pe 9.30-17

*Puhelun hinta lankapuhelimesta 8,35 snt/puh + 6 snt/min tai matkapuhelimesta 8,35 snt/puh + 17,17 snt/min

SILMÄASEMA

Elämä on näkemisen arvoinen | silmaasema.fi

Kampanja-alennuksen saat ostaessasi normaali hinnaltaan yli 200 € maksavat yksitehosilmälasit tai yli 300 € maksavat moni- / kaksitehosilmälasit. Tarjous voimassa 28.2.2014 asti ostaessasi kehykset ja linssit. Etu koskee uusia tilauksia. Optikon tekemä näöntarkastus kaupan päälle silmälasien ostajalle (norm. 35 €), ei koske piilolinssinäöntarkastusta. Ei muita alennuksia. Mallistot vaihtelevat myymälöittäin. *Lue lisää rahoitusratkaisusta www.silmaasema.fi tai kysy lisää henkilökunnaltamme.

Pitskun retkikohteet

Tutustu osoitteessa

www.pitajanuutiset.fi

pitajanuutiset.fi/tilaa

Tilaa Pitäjänuutisten näköislehti!

Jatkuva tilaus

4,83 €/kk

Maksa joko yhdessä tai kahdessa erässä, 1x58 € tai 2x29 €

Etutilaajille näköislehti +25 €/vuosi

Pitäjänuutiset

Edullista minimaniasta

NATURA GARDEN KUKKAMULTA 10 L 1,95

HORTUS kukkien ja vihannesten annossiemenet - 221 erilaista 1,95

Myymälästä löytyy myös HORTUS LUXUS siemeniä 1,5 pss

NATURA GARDEN TURVERUUKUT alk. 1,00 ptk

STIGA SNOW RACER PULKAT 8,95

Perinteiset LIUKURIT 0,50 kpl

PILKKI-TOUKAT 0,89 prk

minimani

REISSUTIE 2 • 52700 MÄNTYHARJU
PALVELEMME MA-PE 9-18, LA 9-14

Tarjoukset voimassa loppuviikon loppumisvarauksella

Kuva: Maiju Hakalahti / Yle

HUOM. SALATTAVA

Mielipiteet Maakuntakaava 2060 OAS-dokumenttiin; Pyydetään korjaamaan FCG 2023 tuulivoimaselvityksen virheet; pyydetään Päijät-Hämeen liiton tuulivoimaselvityksen jatkoarvioinnista tietoa

kaisa.torri@paijat-hame.fi, niina.ahlfors@paijat-hame.fi, toimisto@paijat-hame.fi

Hei,

Johonkinhan tuo jo tässä vaiheessa tehty tuulivoima-alueiden "jatkoarviointi" on perustunut. "Jatkoarvioinnista" oli uutinen Etelä-Suomen Sanomissa ja Orimattilan Sanomissakin. Pyydän saada lisää tietoa tai päätöksiä kyseisestä "jatkoarvioinnista."

Olisi hyvä lisätä linkit jo tehtyihin selvityksiin ja jatkoarviointeihin, jotta osallisten niitä ei tarvi erikseen lähteä netistä etsimään. Lisäksi puuttuu kartta jossa jo tehtyjen selvitysten aineisto ja tulokset näkyisivät. Kartan avulla maakuntakaavan prosessia olisi helpompi seurata ja arvioida. Nyt OAS tekstissäkin todetaan että vaikutuksia arvioidaan kussakin kaavan vaiheessa. En kuitenkaan tässä vaiheessa löydä muuta kuin MRL 9§ sisältövaatimusten listan.

Ohessa muistutukseni Kuivanto tuulipuisto osayleiskaavasta. Se koskee kaikilta soveltuvilta osiltaan myös Päijät-Hämeen Maakuntakaavaa2060. Pyydän tutustumaan myös kappaleisiin 3-6; Viherverkosto, Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT 2018), Maakuntakaava 2014 tavoitteet, FCG 2023 Päijät-Hämeen tuulivoimaelvitys ja sen ongelmakohdat. Esimerkiksi linnustonselvitystä ja vaikutusten arviointia ei kyseiseen selvitykseen liittyvässä Linnustonselvityksessä tehty ollenkaan Kuivanto-alueesta numero 36, vaikka muista alueista se tehtiin.

Pyydän myös tarkastelemaan tosiasiaa että seudullisen tason (10) tuulivoimapuisto ei kerta kaikkiaan mahdu tälle alueelle. Se on jo nyt ympäristösyistä vähentynyt vuodesta 2020 lähtien 9 tuulivoimala-alueesta 3 tuulivoimala-alueeksi. Tämän jälkeen on lisäksi useita uusia ympäristösyitä vielä selvitettävänä joiden johdosta tuulivoimaloiden toteutettavissa olevaa todellista määrää tulee tarkastella edelleen.

En nyt löydä luontoselvitysten suunnitelmaa?
OAS luontoselvitysten osalta:

SYKE Luontoselvitykset ja vaikutusten arviointi-opas 2023, s.217:*"Luontovaikutusten arviointi on suunniteltava jo kaavoituksen aloitusvaiheessa, sillä lain edellyttämässä osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa on esitettävä kaavan tarkoitukseen ja merkitykseen nähden tarpeellinen suunnitelma osallistumis- ja vuorovaikutusmenettelyistä sekä kaavan vaikutusten arvioinnista. Laadittavan kaavan perustietojen lisäksi OAS:n tulisi kuvata muun muassa kaavaa varten tehtävät selvitykset ja arvioitavat vaikutukset (tietolaatikko 10.3). Luontovaikutusten osalta OAS:ssa tulisi esimerkiksi kuvata, minkälaisia ja missä kaava-alueen osassa*

luontoselvityksiä on tehty tai tullaan tekemään. Vaikutusten arvioinnin suunnittelu jo kaavoitusmenettelyn alkuvaiheessa palvelee osallisten lisäksi myös kaavan laatijaa, sillä sen aikana tarkentuu käsitys tarpeellisten selvitysten vaatimista resursseista. Tämä auttaa myös varmistamaan, että luontoselvitykset on mahdollista tilata ja teettää selvitysten sisällön kannalta oikeaan aikaan ja selvitysten tulokset ovat käytettävissä kaavoitusmenettelyn sujumuuden kannalta oikea-aikaisesti.

OAS:ssa tulisi myös kertoa, mihin ja missä kaava-alueen osissa mahdollisesti ilmeneviin luontovaikutuksiin tullaan erityisesti kiinnittämään huomiota ja miten näitä vaikutuksia tullaan arvioimaan. Luonnonarvojen selvittäminen ja luontovaikutusten arviointi on syytä suunnata erityisesti niille alueille ja niihin kaavan osaratkaisuihin, joihin liittyy olennaisia maankäytön muutoksia (kuva 10.4). Näillä alueilla myös luonnonarvoille aiheutuu todennäköisemmin mahdollisesti merkittäviä tai merkittäviä vaikutuksia. Esimerkiksi yleiskaavoissa voi usein olla laajoja alueita, joilla ei kaavan toteuttamisen vuoksi aiheudu muutoksia.

Aloitusvaiheessa muodostettava näkemys kaavan toteuttamisen vaikutusalueesta on alustava. Etenkin yleispiirteisessä suunnittelussa kaavan suunnitteluratkaisut muotoutuvat ja niiden toteuttamisesta aiheutuvat vaikutukset tarkentuvat kaavoitusmenettelyn myöhemmissä vaiheissa. Kaavoitusmenettelyn edetessä ja kaavan toteuttamisen aiheuttamien vaikutusten tarkentuessa voi myös ilmetä tarve teettää uusia luontoselvityksiä tai erillinen luontovaikutusten arviointi alustavaa vaikutusaluetta laajemmalla alueella, mikäli sille arvioidaan kohdistuvan merkittäviä vaikutuksia."

Tietolaatikko 10.3. Hyvä osallistumis- ja arviointisuunnitelma

- on laadittu juuri tekeillä olevaa kaavaa varten ja suuntaa huomion oikeisiin kysymyksiin
- sisältää perustiedot kaavasta: kaava-alue ja sen sijainti, kaavoituksen lähtökohdat ja alustavat tavoitteet, yleispiirteisten kaavojen antamat lähtökohdat / reunaehdot
- kuvaa vuorovaikutusmenettelyt: osalliset, tiedotustavat, osallistumismenettelyt, viranomaisyhteistyö, palautteen antaminen
- **kertoo selvityksistä; mitä selvityksiä on tehty** ja mitä uusia selvityksiä tehdään
- kuvaa vaikutusten arvioinnin: **arvioitavat vaikutukset, vaikutusalue, arviointimenetelmät ja**

osallistuminen vaikutusarviointiin

- kuvaa kaavaprosessin etenemisen: suunnittelun vaiheet sekä suunnittelun, vuorovaikutuksen ja vaikutusten arvioinnin liittyminen toisiinsa sekä päätöksenteon aikataulu
- sisältää myös lisätietojen antajan yhteystiedot ja tarjoaa mahdollisuuden antaa palautetta osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta

Lähde: Haliseva-Soila (2016).

Seuraavassa esitän vielä mielipiteeni ja pyydän korjaamaan väärään tietoon perustaneen pisteytyksen Maakuntakaava2060 taustaselvitys FCG 2023 tuulivoimaselvitys:

FCG 2023 Päijät-Hämeen tuulivoimaselvitys s.61: ”Tässä selvityksessä arvioitiin yhteensä 35:n alueen soveltuvuutta tuulivoimatuotantoon”. Tässä on alueiden lukumäärässä virhe joka ilmeisesti johtuu siitä että alun perin Kuivanto ei ollut edes mukana selvityksessä.

Kohteita on siis 36 joista Kuivanto on numero 36. Kuivanto kohde 36 on otettu selvitykseen mukaan vasta myöhemmin eli versioon 31.8.2023 ja siten sitä ennen tehdyt taustaselvitykset ja lausunnot eivät myöskään koske kohdetta Kuivanto 36.

Esimerkiksi taustaselvitys Päijät-Hämeen Linnustoselvityksessä (päiväty 21.8.2023) ei ole tutkittu Kuivanto alueen linnustoa, joten raportti antaa kuvan ettei Kuivanto alueella olisi esimerkiksi petolintuja. Siellä on kuitenkin esimerkiksi huuhekaja, useita pöllölajeja, maakotka ja merikotka, myös sääski on siellä havaittu. Alueella on havaittu useita Lintudirektiivi I ja Luontodirektiivi liite IVa tiukan suojelun lajeja. Vaikka tämän raportin päiväys on elokuu 2023 niin siihen sisältyvä selvitystyö on tehty ennen kuin Kuivanto alue numero 36 sisällytettiin loppuraporttiin.

Lisäksi Päijät-Hämeen lintutieteellisen yhdistyksen PHLY lausunto on pyydetty ja annettu vuonna 2022, joten Kuivanto ei sisällynyt myöskään kyseiseen lausuntoon. Näin ilmoittaa PHLY.

Näistä syistä johtuen Kuivanto 36 alueen linnustoa ei edes tuulivoimaselvitys-raportissa mainita muuten kuin päämuuttoreittien osalta.

Päijät-Hämeen Viherverkostotarkastelu 2023 on ilmeisesti sen sijaan ollut käytettävissä kaikkiin kohteisiin ennen raportin päivämäärää 31.8.2023, mutta tästä huolimatta sen merkitystä ei ole otettu huomioon.

Uuden Luonnonsuojelulaki 9/2023 ja EU Ennallistamisasetuksen mukaan Viherverkosto, luonnon ydinalueet ja ekologiset yhteydet ovat oleellista huomioon otettavaa tietoa ja niihin kohdistuvia vaikutuksia on arvioitavia kaikessa maankäytön suunnittelussa.

Pyydänkin nyt huomioimaan ”SYKE –opas raportti 43/2023 Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi 2023” ohjeet siitä miten luonto-teema tulee ottaa huomioon ja vaikutukset arvioida sekä arvottaa. Tämän oppaan mukaan luontotyyppi- ja lajiesiintymien merkittävyyteen vaikuttaa ”**esiintymän sijainti suhteessa ekologiseen verkostoon (joka sisältää luonnon ydinalueet ja ekologiset yhteydet) ja esiintymän merkitys kytkeytyneisyydelle**” (s.152)

Kyseinen opas sisältää ohjeet arvoluokista; esimerkiksi kaavoitus-työssä on aina huomioitava arvottamisen kriteerit ja arvoluokat (ss. 151-168), mm (tässä vain muutamia esimerkkejä):

Arvoluokka 1 **Lainsäädännöllä turvatut kohteet:**

Esimerkiksi: ”Luontodirektiivin liitteen IVa lajien lisääntymis- ja levähdyspaikat (ja niiden tärkeät kulkuyhteydet ja siirtymäreitit) sekä LSL erityisesti suojeltavien lajien, luontodirektiivin liitteen II lajien ja lintudirektiivin liitteen I lajien esiintymät” (ei siis vain petolintujen pesäpuut! kuten nyt on linnuston osalta tehty)

Arvoluokka 2 **Eriyisen tärkeät kohteet:**

Esimerkiksi: ”Ekologisen verkoston kannalta erittäin tärkeät kohteet; Lintudirektiivin liitteen I lajeille ja niitä vastaaville muuttolinnuille erittäin tärkeät kohteet”.

Arvoluokka 3 **Monimuotoisuutta turvaavat kohteet**

Arvoluokka 4 **Monimuotoisuutta tukevat kohteet**

FCG 2023 Päijät-Hämeen tuulivoimaselvityksessä kohteet Pensuo 19, Säyhteenmäki 20 ja Kuivanto 36 kohdekorteissa todetaan:

Pensuo 19:

Asiantuntijan nostamat ominaispiirteet (PHLY):

”Tuulivoima-alueen länsipuolella oleva Pensuon peltoalue on maakunnan tärkeimpiä hanhien kerääntymisalueita. Alueelle kerääntyy usein myös huomattavia määriä kurkia ja se on varsinkin syksyisin petolintujen suosiossa. Linnut liikkuvat usein Pensuon ja idempänä sijaitsevan Kuivannon peltoalueen välillä. Pensuon vieressä oleva tuulivoima-alue aiheuttaa huomattavan uhkan alueen linnustolle, sillä peltoalueelta toiselle tai vaaran uhatessa ilmaan nousset linnut lentävät matalalla. Törmäysriskit lisääntyvät varsinkin pimeässä ja sumuisessa säässä.

Luonnonympäristöt: ”Alueen läheisyydessä länsipuolella sijaitsee Pensuon MAALI-alueet. Lähialueen pellolla on vuosittain runsaasti levähtäviä hanhia, etenkin valkoposkihanhia. Hanhipeltoja on eri ilmansuunnissa, ja risteilevää lentoa peltojen välillä on päivittäin. Myös joutsenia ja kurkia lentää pelloilla.”

Hiljaiset alueet ja luonnon ydinalueet

”Alue sijaitsee luonnon ydinalueella (Nastola-Heinsuo). Tuulivoima-alueiden ja sähköjohdon toteuttaminen sekä tieverkko pirstovat yhtenäisiä elinympäristöjä, etenkin laajoja yhtenäisiä metsäalueita ja voivat johtaa luonnon monimuotoisuuden heikentymiseen.” (ss. 96-101)

Säyhteenmäki 20:

Luonnonympäristöt:

”3-8 kilometrin säteellä kohteen länsipuolella sijaitsee Kuivannon Arolan pellot, joka on MAALI-alueita. Noin 3 kilometrin säteellä kohteen eteläpuolella sijaitsee Sääksjärvi, joka on FINIBA-alueita. Sääksjärvi on koko Päijät-Hämeen yksi merkittävin syysaikainen valkoposkihanhiin levähtämis- ja yöpymisalue. Tämän vuoksi merikotkat liikkuvat samalla alueella koko syysmuuttokauden ajan. Todennäköisesti myös länsi-itä suuntaista hanhiin liikehdintää tapahtuu muuttoaikoina päivittäin tuulivoima-alueen yli. Valkoposkihanhiin ja tundrahanhiin syysmuuttoreitti kulkee alueen yli, myös metsähanhiin ja tundrahanhiin kevätmuuttoreitti kulkee alueella. Hankealueella on havaittu useamman kerran varpuspöllö, pyy, huuhkaja ja mehiläishaukka.”

Lintujen alueelliset muuttoreitit:

litti- Sääksjärvi; merkittävä hanhiin muutonaikainen levähdysalue syksyisin, jonka mukana runsaasti myös merikotkia. Paikallista siirtymää kaikkiin suuntiin. Hieman laajemmassa mittakaavassa Sääksjärvi, Artjärvi ja Kuivanto muodostavat ”kolmion” jonka välillä tapahtuu paljon hanhiin siirtymiä. Paikallista muuttoa joka suuntaan.”

Hiljaiset alueet ja luonnon ydinalueet

Alue sijaitsee luonnon ydinalueella (Kausala). Tuulivoima-alueiden ja sähköjohdon toteuttaminen sekä tieverkko pirstovat yhtenäisiä elinympäristöjä, etenkin laajoja yhtenäisiä metsäalueita ja voivat johtaa luonnon monimuotoisuuden heikentymiseen.”

Kuivanto 36:

Luonnonympäristöt

”Noin 3 kilometrin etäisyydellä kohteesta sijaitsee MAALI-alue Kuivannon-Arolan pellot. Valkoposkihanhiin syysmuuttoreitti kulkee alueen yli, myös metsähanhiin ja tundrahanhiin kevätmuuttoreitti kulkee alueella.”

Lintujen alueelliset muuttoreitit

”Iitti- Sääksjärvi; merkittävä hanhiin muutonaikainen levähdysalue syksyisin, jonka mukana runsaasti myös merikotkia. Paikallista siirtymää kaikkiin suuntiin. Hieman laajemmassa mittakaavassa Sääksjärvi, Artjärvi ja Kuivanto muodostavat ”kolmion” jonka välillä tapahtuu paljon hanhiin siirtymiä. Paikallista muuttoa joka suuntaan.”

Hiljaiset alueet ja luonnonydinalueet

Alue sijaitsee luonnon ydinalueella (Nastola-Heinsuo). Tuulivoima-alueiden ja sähköjohdon toteuttaminen sekä tieverkko pirstovat yhtenäisiä elinympäristöjä, etenkin laajoja yhtenäisiä metsäalueita ja voivat johtaa luonnon monimuotoisuuden heikentymiseen.”

FCG 2023 Päijät-Hämeen tuulivoimaselvityksen raportin sivulla 62 on taulukossa vedetty yhteen kaikkien 36 alueiden pisteytykset kahdeksan eri osatekijän perusteella. Käyn seuraavassa läpi tämän pisteytyksen osatekijät ja niiden virheitä ja puuttuvia näkökohtia pääasiassa Kuivanto 36 alueen osalta, mutta myös Pensuo ja Säyhteenmäki osalta soveltuvin osin:

Kuivanto 36: Luonto UUSI PISTEYTYS 1

1. Luonnon ydinalue L (Nastola-Heinsuo) pitää arvottaa ”Luonto”-pisteytyksessä. Mikäli ehdotettu tuulivoima-alue sijaitsee luonnon ydinalueella, se kuuluu raportin pisteytykseen 1, eikä 2 tai 3 kuten Pensuo, Säyhteenmäki ja Kuivanto on nyt luokiteltu.

Päijät-Hämeen Viherverkostotarkastelussa, 2023 kyseinen luonnon ydinalue (L) kattaa Pensuo, Kuivanto ja Natura-alue Mieliäissuo SCI, FI01000073 noin 3 km etäisyydellä lounaaseen. Alue kuuluu myös soidensuojeluohjelma-alueeseen SSO010024 Mieliäissuo-Kairessuo. Tämä alue sisältyy siis samaan luonnon ydinalue (L):ään kuin ehdotettu Kuivanto 36 tuulivoima-alue. Natura-alueet sijaitsevat tämän luonnon ydinalueen (L) eteläosassa ja alueen suurpedot ja linnut liikkuvat koko L-ydinalueella. Tuulipuisto vaikuttaa heikentävästi ja häiritsevästi eliöiden elinympäristöön ja liikkumiseen koko kyseisellä luonnon ydinalueella, mukaanlukien Pensuo ja

Kuivanto (L). Natura-alueista ei raportissa mainita mitään. Lisäksi alue 36 rajoittuu lounaassa yksityiseen luonnonsuojelualueeseen. Ympäristöministeriön ja Luonnonvarakeskuksen mukaan ”elinympäristöjen runkona toimii usein Natura-alue, mutta samalla ne käyttävät jatkuvasti myös alueen muuta ympäristöä. Natura-alueet eivät yksinään riitä säilyttämään vaativien lajien populaatioita Suomessa elinkykyisinä, vaan ne tarvitsevat laajempia aluekokonaisuuksia ja kulkuyhteyksiä eri ympäristöjen välillä.” Luonnon ydinalue (L):stä lähtee useita kriittisiä ekologisia yhteyksiä muihin luonnon ydinalueisiin. Tätä aluetta (L) ei saa pirstoa yhtään, jotta nuo kriittiset yhteydet pystytään säilyttämään.

2. Kaikki Pensuo 19, Säyhteenmäki 20 ja Kuivanto 36 kohdekorteissa ja alueiden välillä liikkuviksi mainitut muuttolinnut ovat Lintudirektiivi I lajeja. Lintudirektiivin liite I lajien elinympäristöjä on suojeltava erityistoimin, jotta varmistetaan lajien lisääntyminen ja eloonjääminen. Millä perusteella Säyhteenmäelle 20 on annettu maksimipistemäärä 3 vaikka se sijoittuu luonnon ydinalueelle ja sen yli kulkee Lintudirektiivi liite I lajien päämuuttoreitit?

Tämän perusteella niiden levähdys- ja ruokailualueet on suojeltava. Täten Pensuo-Säyhteenmäki-Kuivanto kolmio joiden välillä kyseiset muuttolinnut ja petolinnut liikkuvat, levähtävät ja ruokailevat on säilytettävä. Näille alueille kerääntyy muuttoaikoina jopa noin 100,000 hanhea. Tuulivoimalat olisivat niiden giljotiineja. ”Luonto”-pisteytyksessä kaikille kolmelle alueelle on annettava numero 1, eikä 2 tai 3 kuten nyt on tehty.

Lintudirektiivin (Luonnonvaraisten lintujen suojelusta annettu neuvoston direktiivi 2009/147/EY) tavoitteena on EU:ssa luonnonvaraisina elävien lintulajien ja niiden elinympäristöjen suojelu, lajien hoitaminen ja lajien hyödyntämisen sääntely. Luontoselvitysten kannalta olennaisin on **lintudirektiivin liite I**, jossa luetellaan ne yhteisön tärkeinä pitämät lajit, joiden suojelemiseksi on osoitettava erityissuojelualueita (Natura 2000 -alueverkosto). Direktiivin artiklan 4 mukaan liitteen I velvoitteet koskevat myös säännöllisesti esiintyviä muuttolintuja erityisesti kosteikkojen osalta. Suomessa Natura 2000 -alueita on perustettu yhteensä 119 lajille, joista 65 on liitteen I lajeja ja 54 niitä vastaavia muuttolintulajeja (tundra- ja taigametsähanhi laskettu yhdeksi lajiksi metsähanhi (*Anser fabalis*), liite 4). Keskeisiä näiden lajien turvaamisessa ovat lajeille tärkeät pesimis-, levähdys-, ruokailu-, talvehtimis- ja sulkimisaalueet. Liitteen I lintulajeja ja niitä vastaavia muuttolintuja tavataan kuitenkin myös Natura 2000 -alueiden ulkopuolella.

3. Luontodirektiivi liite IVa tiukasti suojeltavia lajeja ei ole otettu ollenkaan huomioon. Koko teemaa ei mainita raportissa. Kuivanto alueella 36 esiintyy Luontodirektiivi liite IVa tiukasti suojeltuja lajeista ainakin: ilves, karhu, saukko, lepakot, kirjoverkkoperhonen. ”Luonto”-pisteytyksessä alueelle 36 on myös tämän osalta annettava numero 1, eikä 2 kuten nyt on tehty.

Kuivanto 36: Yhdyskuntarakenne-sähköverkon ja rakennetun ympäristön läheisyys UUSI PISTEYTYS 1

Kuivanto alue 36 osalta kartta esittää että alueen sisälle ei sisältyisi yhtään asuinrakennusta. Tämä on virheellistä. ”Yhdyskuntarakenne-sähköverkon ja rakennetun ympäristön läheisyys”-pisteityksessä alueelle 36 on myös tämän osalta annettava numero 1, eikä 2 kuten nyt on tehty.

Alueen sisällä on talviasuttava vapaa-ajan rakennus ja alueen sisään sijoittuu 2 rakennuslupaa, joiden oikeellisuus on vahvistettu Korkeimmassa Hallinto-oikeudessa. Tuulivoimayhtiö Abo Windiä vastaan piti tästä käydä oikeutta. Sopiikin kysyä mikä on tuulivoimayhtiön asenne sosiaalisiiin vaikutuksiin kun tätä kansalaisen oikeutta piti vielä oikeudessakin heidän väittämiään vastaan puolustaa?

Lisäksi tuulivoima-alueen läheisyyteen <1km sijoittuu useita vakituisia ja vapaa-ajan rakennuksia. Maakuntakaava 2014 mukaan Ympäristöministeriö totesi ”*että tuulivoima-alueiden rajausten sisään ei saa jäädä edes yksittäisiä asuntoja. Tästä syystä tuulivoima-alueiden rajaukset muutettiin yksityiskohtaisemmiksi siten, että kaikki vakituiset ja vapaa-ajan asuinkiinteistöt rajattiin alueiden ulkopuolelle noin 500m suojavyöhykkeellä*”. (Maakuntakaava 2014, s.95)

Kuivanto 36: Asumisviihtyyvyys UUSI PISTEYTYS 1

Kuivanto alueelle 36 on pisteityksessä annettu maksimi numero 3. Raportissa ei kuitenkaan ilmene mitään selitystä siitä miten tähän on päädytty. Voidaan arvioida että edellisen kohdan ”Yhdyskuntarakenne-sähköverkon ja rakennetun ympäristön läheisyys”- tiedoissa ja pisteityksessä tapahtuneen virheen johdosta tämäkin kohta on väärin arvioitu. Asumisviihtyyvyshän on aivan ilmeisesti matala jos tuulivoimalat sijaitsevat ihan asuinkiinteistöjen vieressä tuulivoima-alueen sisällä ja <1km etäisyydellä, kuten Kuivanto tapauksessa olisi.

Kuivanto 36: Maisema UUSI PISTEYTYS 1

Kuivanto alue 36 on valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävien maisema- ja kulttuuriympäristöjen keskellä, lähietäisyydellä. FCG 2023 tuulivoimaselvityskin kertoo että: ”voimala on huomiota herättävä elementti,

visuaalinen vaikutus on merkittävä.” Täten sen pisteytys ei voi olla 2, vaan sen pitää olla 1. Ulkopuolisen asiantuntijan 2/2024 laatiman maisema vaikutusarvioinnin mukaan, maisemavaikutukset ovat merkittäviä ja tuulivoimaloiden kanssa alue muuttuu teollisuusmaisemaksi. Kyseinen asiantuntijalausunto on toimitettu Orimattilan kuntaan erään toisen Kuivanto tuulipuisto osayleiskaavan muistutuksen liitteenä.

Kuivanto 36: Teknitaloudellinen arvio UUSI PISTEYTYS 1

Tämän osatekijän osalta ei ole myöskään selitetty miten maksiminumeroon 3 on päädytty. Kohdekortin mukaan odotetaan toteutettavan ainakin 10 tuulivoimalaa, joten oletan että taloudellisuuden arvio perustuu ainakin tuulivoimaloiden määrään. Alueelle ei mahdu millään 10 tuulivoimalaa, ei edes 7 josta joku lehdistön mukaan haaveilee. Ihmeellistä on että vaikka on ollut tiedossa kunnassa vireillä olleen Kuivanto tuulipuisto osayleiskaavan laatimisen prosessi, niin tätä ei ole otettu huomioon. Kuivanto alueelle on ensin ajateltu 9 tuulivoimalaa (2020); sitten 5 (2021), sitten 4 (2022) ja nyt 3 (2023). Tuulivoimaloiden määrää on jouduttu vähentämään ympäristösyistä. Esimerkiksi alueella sijaitsevat metsojen ja teerien soidinalueet vaativat ainakin 1km etäisyyden tuulivoimaloihin.

Erään Kuivanto tuulipuisto osayleiskaavaa koskevan muistutuksen liitteenä on ulkopuolisen asiantuntijan lausunto Melumallinnuksista. Lausunnon mukaan melumallinnukset on tehty väärin laitteilla jotka eivät vastaa suunniteltuja tuulivoimaloiden meluja. Lisäksi ne on sijoitettu kaava-alueella liian lähelle toisiaan josta johtuen ne aiheuttavat pyörteitä joista aiheutuu huomattavia meluvaikutuksia. Voimalat tulee sijoittaa vähintään 5x roottorin halkaisija 172m = 860m etäisyydelle toisistaan. Tämä etäisyysvaatimus ei nyt toteudu Kuivanto tuulipuisto osayleiskaavassakaan. Tämän mukaan kaava-alueelle ei mahdu edes 3 tuulivoimalaa. Kaikkia luontovaikutuksia ei ole vielä edes selvitetty ja niiden vaikutus voi edelleen vähentää määrää.

Tuulivoimaloiden melusaaste vaikuttaa myös Natura2000 alueiden luontoarvoihin heikentävästi.

Seudullisen tason tuulivoimatuotanto raja Maakuntakaavan mukaan on tällä alueella 10. Seudullisen tason vaatimus ei täyty.

Kuivanto 36: Tuotanto ja talous UUSI PISTEYTYS 1

Tämänkään osatekijän osalta ei ole myöskään selitetty miten numeroon 2 on päädytty. Oletan sen liittyvän edelleen tuulivoimaloiden määrään. Kun se edellä olevan kohdan mukaan ei voi olla edes 3, niin tuotannon aiheuttama kiinteistöverotuottoakin jää varsin vähäiseksi. Muuttoliike pois tuulivoima-alueelta aiheuttaa verotulojen menetystä enemmän kuin odotetut kiinteistöverot tulisivat olemaan.

Kuivanto 36: Ilmasto UUSI PISTEYTYS 1

FCG 2023 tuulivoimaselvitys kertoo että 10 tuulivoiman johdosta menetetään metsää tai maa-aluetta 15ha. Tämä ei pidä paikkaansa. Jokainen tuulivoimala vaatii alakanttiin arvioiden huolto- ja pystytysalueineen vähintään 3ha alueen. Tämän lisäksi tulee vielä levennetyt tiet. Täten 10 tuulivoimalaa x 3ha = 30ha.

Viherverkostotarkastelu, Ramboll 2021 mukaan luonnon ydinalue (L) toimii nyt siten että sen hiilinielun suhteellinen arvo on suurempi kuin vertailuarvo ja hiilivaraston suhteellinen arvo on suurempi kuin vertailuarvo (s.27). Tätä hiilinielu/hiilivarastoa ei kannata rikkoa. Kyse on Orimattilan laajimmasta yhtenäisestä metsäalueesta. Alueelle sijoittuva yhtenäinen alue, jossa on korkea monimuotoisuus ja ekosysteemipalvelutarjonta. (s.27)

Kuivanto 36: Asukaskysely UUSI PISTEYTYS 1

Kuivanto tuulipuisto osayleiskaavan asukaskyselyn mukaan vastaajista 14% suhtautui tuulivoimahankkeeseen jokseenkin tai erittäin myönteisesti. Vastaajista 85% suhtautui tuulivoimahankkeeseen kokonaisuudessaan jokseenkin tai erittäin kielteisesti. Neutraalisti hankkeeseen suhtautuvia oli 2%. Selkeästi suurin osa kyselyyn vastanneista suhtautui hankkeeseen kielteisesti.

FCG 2023 tuulivoimaselvityksen väittämä "yli 25% suhtautuu myönteisesti" eli 3 pisteen tulos on siis virheellinen. Selvitys ei kerro mistä se on nämä 3 pisteeseen johtaneet tietonsa saanut ja jos se on teettänyt jonkun toisen kyselyn niin mikä on ollut siinä vastaajien määrä.

Kun FCG 2023 tuulivoimaselvityksen väärin tietojen ja niistä johtuvien pisteityksien virheet korjataan Kuivanto alue 36 osalta niin kokonaispistemääräksi saadaan 8. Raportin ilmoittama väärään tietoon perustanut kokonaispisteitys 18 ei pidä paikkaansa eikä voi olla johtopäätöksenä Kuivanto alue 36 soveltavuudesta tuulivoima-alueeksi.

Tärkeää on nyt myös todeta että Maakuntakaavaa varten Kuivanto ei täytä seudullisen tuotantotason vaatimuksia. Pyydän korjaamaan väärään tietoon perustaneen pisteytyksen ja muuttamaan tuulivoimasuunnitelmia Maakuntatasolla vastaavasti. On tärkeää korjata nämä virheet. Vaikka taustaselvityksenä kyseisellä tuulivoimaselvityksellä ei ole oikeudellisia vaikutuksia, niin se näyttää nyt kuitenkin vahvasti ohjaavan sitä miten alueiden soveltuvuutta tuulivoimatuotannolle arvioidaan ja suunnitellaan. Siis virheellisesti.

Terveisin,

Lähtettäjä:

Lähetetty: maanantai 4. maaliskuuta 2024 0.38

Vastaanottaja: Kaisa Torri <kaisa.torri@pajjat-hame.fi>; Niina Ahlfors <niina.ahlfors@pajjat-hame.fi>

Aihe: Päijät-Hämeen liiton tuulivoimaselvityksen jatkoarviointi

Some people who received this message don't often get email from
[Learn why this is important](#)

OAS sivulla 20 kohta 6.2.5. Energiahuolto kerrotaan: "Päijät-Hämeen tuulivoimaselvitys on valmistunut vuonna 2023 (FCG). **Päijät-Hämeen liitossa on jatkoarvioitu** selvityksessä potentiaalisiksi tuulivoima-alueiksi tunnistettujen alueiden soveltuvuutta, ja osa alueista on karsiutunut pois. Jäljelle jääneiden alueiden osalta soveltuvuuden arviointi jatkuu maisemavaikutusten arvioinnin osalta. "

Olkaa hyvät ja lähettäkää minulle tässä mainittu jatkoarviointi ja perusteet sille miten potentiaalisiksi tuulivoima-alueiksi tunnistettujen alueiden soveltuvuus on jatkoarvioitu ja miksi osa alueista on karsiutunut pois. Kiitos.

Terveisin,

Sent from [Outlook](#)

Liitteet

Muistutus Kuivanto tuulipuisto osayleiskaavaehdotukseen 110224 3.pdf

Muistutus

Orimattila Kuivanto tuulipuisto osayleiskaavaehdotukseen 4.12.2023

Vaadin Kuivanto tuulipuisto osayleiskaavan hylkäämistä. Seuraavassa perustelut:

Sisältö

1. MRL 132/1999, luonnonsuojelulaki 9/2023, ympäristönsuojelulaki 527/2014 ja muu lainsäädäntö vaatimukset eivät täyty; lainvastaisuus	2
2. Riittämättömät selvitykset; yleiskaavan sisältövaatimukset eivät täyty; lainvastaisuus ja ristiriitaisuudet.....	3
Kiinteistöverolaskelmat ovat puutteelliset; hanke ei ole kunnalle kannattava	3
Ilmastonmuutos; Viherverkosto, luonnon ydinalueet, ekologiset yhteydet ja niiden merkitys ilmastonmuutoksen hillinnässä; selvitykset puuttuvat	4
Kokonaiskorkeudeltaan 300m tuulivoimaloiden vaikutuksia ei vielä tiedetä. Ympäristöoikeuden vaarantamisperiaate edellyttää epävarmuuden tulkitemista ympäristön hyväksi.....	5
Vaikutusarviointi Maakuntakaavan suunnittelumääräyksiin ja virkistysalueisiin puuttuu.....	5
Jäänheitto-, osien putoaminen-, kaatumisriskien vuoksi tuulivoimaloiden on sijaittava 300m yksityisteistä ja 1km hevosten käyttämistä teistä; tämä ei nyt toteudu	6
Asutus-selvitykset ovat virheellisiä ja väestömäärät väärin	7
Asutus ja sen etäisyydet tuulivoimapuistoon on väärin laskettu; Asuinrakennuksien etäisyydet mitataan tuulivoima-alueen rajalta, eikä tuulivoimalasta	9
Maakuntakaava 2014 vaatimus: perustettava 500m suojavyöhyke tuulivoima-alueen rajalta, ei ole noudatettu	10
Sosiaaliset vaikutukset, ympäristöluvan tarve ja muita vaikutuksia; puuttuvia selvityksiä	11
ELY lausuntojen vaatimat selvitysvaatimukset ja vaikutusten arvioinnit ovat puutteellisia; tehtävä koko kaava-alueelle, tiestön ja siirtokaapeleiden alueille.....	11
Tuulivoimalan kokonaiskorkeudeksi enintään 270m tulee lukea kaikissa kaavamääräyksissä.....	12
Luonnonsuojelulain ja asetuksen rauhoitetut ja uhanalaiset eliöt selvitykset ovat puutteellisia.....	13
Törmäys- ja häiriöalttiiden lajien linnustonselvitykset, muuttolinnut ja niiden reitit puuttuvat	13
Linnustonselvitykset ovat puutteellisia.....	13
Päämuuttoreiteille ei saa rakentaa tuulivoimaloita (SLL, Luke), ne kulkevat nyt kaava-alueen yli....	15
Selvitykset ja vaikutusarviointit maa-, ja kallioperään, ja pienvesiin ovat puutteellisia.....	16
EU luontodirektiivin liite IVa tiukan suojelun alaisien lajien esiintyminen, lisääntymis- ja levähdyspaikat selvittämättä; niiden hävittäminen, heikentäminen, häiritseminen on kielletty	17
Luonnonsuojelulain luontotyyppistä ja lajeja koskevat kohdat pitää ottaa huomioon luonnonsuojelualueiden ulkopuolellakin.....	18
Kasvillisuus, eliöt ja luontotyyppit; voimaloiden, tiestön ja siirtoreittien alueiden selvitykset ja vaikutusten arvioinnit puuttuvat	18
EU luontodirektiivin liite IVa tiukan suojelun lajit liito-orava, kirjoverkkoperhonen, lepakot ja viitasammakko selvitykset ja vaikutusten arviointi on puutteelliset.....	19
Ei ole hyväksyttävää että Kirjoverkkoperhosen ja valkohedokin elinympäristöt ovat voimala-alueilla, niiden ytimessä.....	20
Suurpetonselvitykset (EU luontodirektiivin liite IVa tiukan suojelun lajit) ja niihin kohdistuvien vaikutusten arviointi on tehtävä aina ja nyt ne puuttuvat.....	20
Ilves, esiintymisen selvitys ja vaikutusarviointi puuttuvat	20
Karhu, esiintymisen selvitys ja vaikutusarviointi puuttuvat.....	21
Saukko, esiintymisen selvitys ja vaikutusarviointi puuttuvat	21
Maisema- ja Kulttuuriympäristö selvitykset puutteellisia, havainnekuvat puuttuvat	22
Yhteisvaikutus-selvitykset puuttuvat; vaikutukset ulottuvat myös toisiin kuntiin	23
3. Viherverkosto, luonnon ydinalueet ja ekologiset yhteydet; ei ole selvitetty kaavaehdotuksessa mitenkään	23

Maankäyttö- ja rakennuslaki velvoittaa viherverkoston huomioon ottamisen kaavoituksessa ja maankäyttösuunnittelussa. Viherverkostat varmistavat luonnon monimuotoisuuden säilymisen.....	23
Etelä-Suomen vähäiset yhtenäiset metsäalueet pitää säilyttää. Pirstominen on vastoin Maakuntakaavan tavoitteita.....	24
Viherverkosto koostuu luonnon ydinalueista ja niiden välisistä ekologisista yhteyksistä, sekä virkistysalueista ja -yhteyksistä.....	24
Viherverkostat toimivat tärkeinä hiilinieluinä ja ilmaston muutosta vastaan.....	28
4. Valtakunnalliset alueidenkäyttö tavoitteet (VAT 2018) ja Kuivanto tuulipuisto osayleiskaavaehdotuksen vastaisuus ja ristiriitaisuus niihin nähden	28
Terveellinen ja turvallinen elinympäristö	29
Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat.....	29
VAT erityistavoitteet.....	30
Kaavaehdotus ss.122-124 VAT virheelliset väitteet; VAT tavoitteiden vastaisuus	30
Uusiutumiskykyinen energiahuolto.....	31
5. Päijät-Hämeen Maakuntakaava 2014 tavoitteet ja Kuivanto osayleiskaavaehdotuksen vastaisuus ja ristiriitaisuus niihin nähden	32
Tekninen huolto ja erityisalueet	32
Maisema- ja kulttuuriympäristöt.....	33
Maaseutu.....	33
Luonnonvarojen käyttö.....	33
Tuulivoima.....	34
6. FCG 2023 Päijät-Hämeen tuulivoimaselvityksen riittämättömät selvitykset; Kuivanto osayleiskaavaehdotus ei voi vedota ja perustaa tähän selvitykseen	35
Viherverkosto; kaavaehdotus keskellä luonnon ydinaluetta (L) rikkoo ekologiset yhteydet.....	35
Kuivanto ja kaava-alue linnustoselvityksiä ei ole tehty; muille selvitysalueille ne on tehty.....	35
Kuivanto osayleiskaavaselvitysten perusteella laajempi tuulipuisto on jo hylätty; ei huomioitu.....	36
EU luontodirektiivin liite IVa tiukan suojelun lajin ja lintudirektiivin vaikutusten arvioinnit puuttuvat.....	36
Asutuksen etäisyys on väärin mitattu kauemmaksi todellisuutta. Oikea mitta on että Kuivanto ja Sepänjoki kylät sijaitsevat <1km kaava-alueesta	36
Visuaalinen vaikutus on merkittävä ja voimalla on huomiota herättävä elementti	37
FCG maakunnallinen tuulivoimaselvitys perustuu riittämättömiin selvityksiin.....	38

1. MRL 132/1999, luonnonsuojelulaki 9/2023, ympäristönsuojelulaki 527/2014 ja muu lainsäädäntö vaatimukset eivät täyty; lainvastaisuus

Maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n (204/2015) 1 momentin mukaan kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavan vaikutuksia selvitetäessä otetaan huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus. Mainitun pykälän 2 momentin mukaan kaavaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin selvittävä suunnitelman ja tarkasteltavien vaihtoehtojen toteuttamisen ympäristövaikutukset, mukaan lukien yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset ja muut vaikutukset. Selvitykset on tehtävä koko siltä alueelta, jolla kaavalla voidaan arvioida olevan olennaisia vaikutuksia. Pykälän 3 momentin mukaan tarkempia säännöksiä kaavan vaikutusten selvittämisestä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

Maankäyttö- ja rakennuslaki velvoittaa viherverkoston huomioon ottamisen kaavoituksessa ja maankäytön suunnittelussa. Maankäyttö- ja rakennusasetuksen 1 §:n 1 momentin mukaan maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:ssä tarkoitettuja kaavan vaikutuksia selvitetäessä **otetaan huomioon aikaisemmin tehdyt selvitykset sekä muut selvitysten tarpeellisuuteen vaikuttavat seikat**. Selvitysten on annettava riittävät tiedot, jotta voidaan arvioida suunnitelman toteuttamisen merkittävät välittömät ja välilliset vaikutukset muun muassa ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön sekä kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin. Vaikutusten arviointiselostuksesta tulee siis ilmetä tarvittavat ja jo **tehdyt muutokset** hankesuunnitelmaan ja arvioinnista nousseet **muutosten perusteet**. Kaavaehdotuksessa nämä ovat nyt epäselvät.

Yleiskaavan sisältövaatimuksista säädetään maankäyttö- ja rakennuslain 39 §:ssä. Pykälän 2 momentin 8 kohdan mukaan yleiskaavaa laadittaessa on otettava huomioon muun ohella luonnonarvojen vaaliminen.

Maankäyttö- ja rakennuslain 77 b §:n 1 kohdan mukaan laadittaessa 77 a §:ssä tarkoitettua tuulivoimarakentamista ohjaavaa yleiskaavaa, on sen lisäksi, mitä yleiskaavasta muutoin säädetään, huolehdittava muun ohella siitä, että yleiskaava ohjaa riittävästi rakentamista ja muuta alueiden käyttöä kyseisellä alueella. Maankäyttö- ja rakennuslain 197 §:n 1 momentin mukaan kaavaa hyväksyttäessä ja vahvistettaessa on sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, noudatettava, mitä luonnonsuojelulaissa säädetään.

Luonnonsuojelulain mukaan luonnonsuojelulla pannaan täytäntöön muun ohella luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta annettu neuvoston direktiivi 92/43/ETY (luontodirektiivi). Lain mukaan on sen lisäksi mitä luonnonsuojelulaissa ja luonnonsuojeluasetuksessa säädetään, voimassa, mitä Suomea velvoittavissa kansainvälisissä luonnon tai siihen kuuluvien luonnonvaraisten eliölajien suojelua koskevista sopimuksissa on määrätty.

Euroopan yhteisöjen neuvoston luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelua koskevan direktiivin 92/43/ETY (luontodirektiivi) 12 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava tarpeelliset toimenpiteet liitteessä IV (a) tarkoitettuja eläinlajeja koskevan tiukan suojelujärjestelmän käyttöönottamiseksi niiden luontaisella levinneisyysalueella ja kiellettävä muun ohella niiden lisääntymis- tai levähdyspaikkojen heikentäminen ja hävittäminen. Selvityksissä ja vaikutusten arvioinnissa pitää ottaa huomioon myös Euroopan unionin komission luontodirektiivin soveltamisesta antama ohje, joka koskee erityisesti suojeltuja lajeja (*Guidance document on the strict protection of animal species of Community interest under Habitats Directive 92/43/EEC, Final version, February 2007*) ja Komission tiedonanto: *Ohjeasiakirja luontodirektiivin mukaisesta yhteisön tärkeinä pitämien eläinlajien tiukasta suojelusta C(2021) 7301 final, Bryssel 12.10.2021*.

Luonnonsuojelulain 78 §:n 1 momentin mukaisen kiellon noudattamisen arvioinnissa on otettava huomioon lisääntymis- ja levähdyspaikkojen määrittelyyn liittyvät lajikohtaiset erityispiirteet sekä se, että tuulivoimaloista aiheutuu häiriötä tuulivoimalan varsinaista rakennuspaikkaa laajemmalle alueelle. Luontodirektiivin liitteessä IV(a) mainittuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen, tärkeiden ruokailualueiden tai siirtymäreittien hävittäminen ja heikentäminen on yksiselitteisesti kielletty. Lintudirektiivin liitteessä I ovat lajit, joiden elinympäristöjä on suojeltava erityistoimin, jotta varmistetaan lajien lisääntyminen ja eloonjääminen niiden levinneisyysalueilla.

Tässä osayleiskaavassa ei ole laadittu selvityksiä ja vaikutusten arviointeja, joiden nojalla olisi mahdollista luotettavasti arvioida sitä, onko kaavassa osoitettujen tuulivoimaloiden alueiden toteuttaminen sovitettavissa asianmukaisesti yhteen luonnonarvojen vaalimista koskevan yleiskaavan sisältövaatimuksen kanssa. Myöskään luonnonsuojelulain 78 §:n 1 momentissa kiellettyjen vaikutusten aiheutumista ei ole laadittujen selvitysten perusteella mahdollista poissulkea. Osayleiskaava ei siten perustu maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaisiin riittäviin selvityksiin ja vaikutusten arviointeihin. Kaavaehdotuksen mukainen maankäyttö ei ole sovitettavissa yhteen luonnonarvojen vaalimista ja tuulivoimarakentamisen ympäristöön sopeutumista koskevien yleiskaavan sisältövaatimusten kanssa.

Lisäksi tulee ottaa huomioon oikeuskäytännöstä Korkeimman Hallinto-oikeuden päätös jossa: *"Suurpedoille arvokkaiden habitaattien käyttämistä (tuulipuistoalueeksi) tulisi mahdollisuuksien mukaan välttää, koska lajit ovat tyypillisesti herkkiä häiriöille ja elinympäristön pirstoutumiselle."* (KHO 2019/160)

Ympäristöoikeuden vaarantamisperiaate edellyttää epävarmuuden tulkitsemista ympäristön hyväksi.

2. Riittämättömät selvitykset; yleiskaavan sisältövaatimukset eivät täyty; lainvastaisuus ja ristiriitaisuudet

Kiinteistöverolaskelmat ovat puutteelliset; hanke ei ole kunnalle kannattava

Tuulivoiman kannattavuus kunnalle on osa hankkeen taloudellisen kannattavuuden arviointia. Netissä löytyy keskustelua toteutuneiden hankkeiden osalta siitä että tuulivoimayhtiöt ovat laskelmissaan luvanneet huomattavia kiinteistöverotuloja kunnille, mutta käytännössä ne eivät ole toteutuneet vaan kiinteistöverotulot ovat olleet paljon alemmat. Eri lähteistä annetaan erilaisia tietoja kiinteistöverojen määristä, joten ei saada selvää siitä mikä on todellisuus.

Joka tapauksessa tuulivoimalan ikäalennus on 2,5% eli verotusarvo laskee sen verran vuodessa, kunnes saavuttaa 40% minimiverotusarvon. Orimattila tuulivoimapuisto-hankkeessa kiinteistöverotulon on tuulivoimayhtiön taholta kerrottu olevan keskimäärin 60,000€/v mutta ei ole annettu laskelmaa siitä miten se jakautuisi tuon 2,5% ikäalennuksen ja 40% minimiverotusarvon kanssa. Nyt puuttuu konkreettisesti mikä on investointisumma josta kiinteistövero lasketaan ja lisäksi on esitettävä miten kiinteistöverotulot alenevat vuosien varrella koko hankkeen arvioituna elinaikana.

Joka tapauksessa keskimääräinen 60,000€/v kiinteistöverotulokin on kuntien miljoonabudjeteissa vähän ja se menee miinukselle kun Orimattilan Kuivanto-alueelta tuulivoimapuiston vuoksi alkaa ihmisten ja yritysten muuttoliike pois Orimattilasta. Tuo summa 60,000€ vastanee vain noin 6 perheen tai pienyrityksen maksamia verotuloja kunnalle. Nämä verotulot kunta menettää ja lähialueiden kiinteistöjen arvo on sitten 0.

Mikäli tuulivoimapuistoa laajennetaan tulevaisuudessa, on sen alueelta poismuuton vaikutus vielä voimakkaampi ja kunnan verotulojen menetys vastaavasti suurempi. Uusia asujia ja yrittäjiä tuskin tulee tuulivoimaloiden lähialueille eikä Orimattilan kaukaisimmillekaan alueille. Tuulivoimapuiston rakennusaikaisista verotuloista voi Orimattila haaveilla mutta suurin osa tekijöistä ja yrittäjistä tulee todennäköisesti Lahti/Nastola/Uusikylä-alueilta ja muualta Suomesta, eli nämäkin tulot jäävät paikallisille ja Orimattilan kunnalle paljon vähäisemmiksi kuin kaavaehdotuksessa luvataan.

Tämä tuulivoimahanke ei ole Orimattilan kunnalle kannattava. Tuulivoima ei ole missään vetovoimatekijä kuntaan muuttamiseksi. Päinvastoin, kun se sijaitsee aivan väärässä paikassa ja liian lähellä asutusta – aivan Kuivanto-alueen vieressä, vain 10 km etäisyydellä Orimattilan keskustaajama-alueesta ja lähimmillään 2km Lahti kunnan rajasta ja 6km Nastola/Uusikylästä - se karkottaa asukkaita ja yrityksiä/työpaikkoja koko tältä talousalueelta. Missään muualla Suomessa ei suunnitella ja rakenneta kokonaiskorkeudeltaan 300m tuulivoimapuistoja näin lähelle suuria väestömääriä (noin 130,000 Lahti mukaan luettuna) ja lähelle asutusta.

Kannattaa kuunnella kokemuseräistä tietoa tuulivoimaloista kuten Juhana Lähdesmäki, kunnanvaltuutettu, Ilmajoki:

“Nyt tiedämme paremmin. Santavuoren 3,3 MW voimat, joiden napakorkeus on 137m ja pyyhkäisykorkeus noin 200m näkyvät kymmenien kilometrien päähän. Kuuluvasta melusta on tuulen alapuolella raportoitu ainakin 6km etäisyydellä. Sykkivää infraäänipulsssia on mitattu selkeänä esimerkiksi Huissilla noin 15 km etäisyydellä voimaloista, paljon kauempanakin tuulen suunnasta riippuen. Kun tuulivoimaloiden koot ovat edelleen jatkaneet kasvuun ja nyt suunnitelmissa on jo 10 mW tehoisia, 200m napakorkeuden ja 300m pyyhkäisykorkeuden voimaloita, on tietenkään selvää, että maisemahaitta, välike, melu, infraäänit ja terveysongelmat, nuo kaikki kielteiset vaikutukset koon kasvaessa moninkertaistuvat.”

<https://www.juhanalahdesmaki.com/blogi/2020/12/07/36170>

[Ilmastonmuutos; Viherverkosto, luonnon ydinalueet, ekologiset yhteydet ja niiden merkitys ilmastonmuutoksen hillinnässä; selvitykset puuttuvat](#)

Hankkeen rakentamis-, toiminta- ja purkuvaiheen materiaalihakkuus, luonnonvarojen kestävä käyttö, haitalliset, suorat ja välilliset vaikutukset sekä metsäkadon johdosta hiilinielu ja hiilivarastojen vähenemistä ei ole arvioitu. Kyseessä on menetettävä hiilivarasto sekä tulevan hiilinielun menetys.

Kaavaehdotuksen mukainen tuulivoimapuiston paikka sijoittuu viherverkostossa luonnon ydinalueen (L) keskelle. (Päijät-Hämeen Viherverkostotarkastelu, Ramboll, 2021). Ydinalueen kapeassa kohdassa se rikkoo ekologiset yhteydet. Tällä ydinalueella on todettu korkea luonnon monimuotoisuus ja korkea ekosysteempipalveluntarjonta. Näitä teemoja ja niiden karttoja käsitellään tarkemmin tämän muistutuksen kappaleessa 3. Tässä kappaleessa ne nostetaan esiin riittämättöminä selvityksinä ja yleiskaavan sisältövaatimusten vastaisina, koska niitä ei käsitellä osayleiskaavaehdotuksessa millään tavalla.

Viherverkostolla, luonnon ydinalueilla ja ekologisilla yhteyksillä on keskeinen rooli ilmastonmuutoksen hillinnässä. Jos tuulipuisto rikkoo viherverkoston, luonnon ydinalueet ja ekologiset yhteydet - ei tuulivoiman vaikutus enää ole hyödyllistä. Silloin tehdään hölmöläisten työtä eli puretaan yhdestä päästä ja jatketaan toisesta päästä. Luonnon ydinalueen (L), jonka keskellä Kuivanto tuulivoima osayleiskaavaehdotus sijaitsee, hiilinielun ja hiilivaraston suhteelliset arvot ovat suuremmat kuin vertailuarvot. (Päijät-Hämeen Viherverkostotarkastelu, 2021, s.29). Tämä ydinalue (L) on siis erittäin merkittävä ilmastonmuutoksen hillinnässä. Sitä ei kannata pirstoa ja menettää!

Viherverkostojen, luonnon ydinalueiden ja ekologisten yhteyksien säilyttäminen ovat myös Valtakunnallisten alueidenkäyttö tavoitteita (VAT) ja Päijät-Hämeen Maakuntatavoitteita sekä yleiskaavan sisältövaatimuksia. Täten tämä kaavaehdotus on ristiriidassa Yleiskaavan sisältövaatimusten, VAT- ja Maakuntatavoitteiden kanssa.

Kokonaiskorkeudeltaan 300m tuulivoimaloiden vaikutuksia ei vielä tiedetä. Ympäristöoikeuden vaarantamisperiaate edellyttää epävarmuuden tulkitsemista ympäristön hyväksi

Nykypäivän tuulivoimalat ovat jo erilaisia ja niiden haittavaikutukset kertautuvat korkeuden ja tehon kasvaessa. Kuivanto osayleiskaavaehdotuksessa kokonaiskorkeudeltaan 300m tuulivoimalat edustavat kokoluokkaa, joiden vaikutuksista lähi-, väli-, ja kaukoalueille ei ole todellista kokemuspohjaista tietoa. On siis hyvin riskialtista sijoittaa näin korkeita ja tehokkaita tuulivoimaloita laajan asutuksen ja eliöiden läheisyyteen pelkkiin mallinnoihin pohjautuviin selvityksiin perustuen. Näin korkeiden ja tehokkaiden tuulivoimaloiden vaikutuksista ei ole vielä varmaa tietoa.

Myös Luke toteaa tuulivoiman negatiivisista ja ympäristöä tuhoavista vaikutuksista ja vaikutusten epävarmuudesta seuraavaa:

”Tuulivoimarakentaminen lisää elinympäristön tuhoutumista ja pirstoutumista. Se poikkeaa muusta rakentamisesta siten, että ääni- ja välkevaikutukset tulevat muun vaikutuksen lisäksi. Tuulivoima muuttaa maisemaa monella tavoin. Tuulivoimatuotannossa tarvittavien rakenteiden alle jää metsää ja muuta elinympäristöä, joka on pois luonnontaloudesta. Kaikki rakenteet lisäävät reunavaikutuksia. Matalataajuisen värähtelyn on todettu vaikuttavan mm. maaperäselkärangattomien määrään, joka puolestaan voi vähentää maaperän hajottamiskykyä. Tuulivoima saattaa muuttaa metsäekosysteemiä pitkällä tähtäimellä ja vaikuttaa erityisesti vaatelioiden metsälajien populaatioiden elinkykyyn heikentävästi. Tällä hetkellä keskitytään vaatelioiden nisäkäs- tai lintulajien lyhyen ajan tai välittömiin välttelyvaikutuksiin ja tehdään niistä johtopäätöksiä.

Varovaisuusperiaatetta pitää kuitenkin soveltaa erityisesti pitkäaikaisiin vaikutuksiin, jotka yleensä tulevat viiveellä ja muiden tekijöiden yhteisvaikutuksena.” (Ympäristöministeriön tuulivoimarakentamisen suunnittelu, 2023 luonnos, s.2)

Edelleen KHO päätös korostaa epävarmuutta tuulivoimaloiden vaikutuksista:

”Susiin (ja muihin suurpetoihin) kohdistuvia tuulivoiman vaikutuksia ei ole tutkittu Suomen olosuhteissa, joten nykytietämyksen perusteella vaikutusten merkittävyyttä ei voida luotettavasti arvioida. Suurpedoille arvokkaiden habitaattien käyttämistä tulisi kuitenkin mahdollisuuksien mukaan välttää, koska lajit ovat tyypillisesti herkkiä häiriöille ja elinympäristön pirstoutumiselle.” (KHO 2019:160).

Ympäristöoikeuden vaarantamisperiaate edellyttää siis epävarmuuden tulkitsemista ympäristön hyväksi, ja tämän on KHO ratkaisukin ottanut huomioon.

Vaikutusarviointi Maakuntakaavan suunnittelumääräyksiin ja virkistysalueisiin puuttuu

Puuttuu:

a) Maakuntakaavassa osoitettu viheryhteystarve vr19 luonnon ydinalueelta (L) pohjois-eteläsuunnissa ja tämän ekologisen- ja virkistysyhteyden häiriintyminen Kuivanto tuulipuiston johdosta. Tuulipuisto on suunniteltu sijoitettavaksi luonnon ydinalueen kapeaan kohtaan josta kulku tähän viheryhteystarpeeseen katkeaa. Siten se muodostaa tulpan ja rikkoo ekologiset yhteydet. Maakuntakaavassa 2014 ja sen kartoissa näkyy että ekologiset yhteydet jo vuonna 2013 olivat tämän muistutuksen ja osayleiskaavaehdotuksen kohdalla ja kohteena olevan luonnon ydinalueen sisällä jonomaisia.

”Päijät-Hämeen pohjoisosissa ekologisia yhteyksiä on runsaammin kuin maakunnan eteläosassa, jossa pellot, tiet ja taajamat pienentävät metsäalueiden kokoa ja heikentävät yhteyksiä. Jos yhteyksiä on riittävästi, ekologinen verkosto toimii ja välittää eläinten liikkumista. Kun yhteyksiä on vähän, verkosto muuttuu jonomaiseksi tai helminauhamaiseksi, jolloin luonnon ydinalueilla ei ole yhteyksiä kuin kahteen peräkkäiseen alueeseen. Pitkät nauhamaiset yhteydet eivät toimi samalla tavoin kuin verkosto.” (Sito, Päijät-Hämeen ekologisen verkoston päivitys, 2013, s.15)

b) Maakuntakaavan suunnittelumääräykset ulkoilureitit ur27 ja ur29 kaava-alueen vieressä sen itä- ja länsi puolilla ja tuulipuiston läheisyyden vaikutusarviointi. Vaikutukset ulottuvat toiseen kuntaan joten ne tulee selvittää niihin vaikuttavien Lahti ja Myrskylä kuntien kanssa. Tässä tulee myös arvioida virkistysalueiden virkistysarvon heikkeneminen kaava-alueella ja sen ympäristössä. Kyseessä on yksi harvoista Etelä-Suomen laajoista ja yhtenäisistä metsäalueista. Valtaile 12 eteläpuolella ei ole muita laajoja metsäalueita. Sen pirstominen ja käyttäminen tuulivoimateollisuuden rikkoo sekä eliöille elintärkeän luonnon ydinalueen (L) ja eliöiden liikkumisen elintärkeät ekologiset yhteydet, sekä ihmisten virkistysalueyhteydet.

Maakuntakaavassa on nämä virkistyskäyttöön tarkoitetut kaavamerkinnät ulkoilureiteille, jotka kulkevat ydinalue L länsi- ja itäpuolella, aivan Kuivanto asutuksen vierestä ja noin 1km etäisyydellä tuulivoimapuisto-alueesta. Tuulivoimalat sijoittuvat niin lähelle näitä ulkoilureittejä, että on selvää että niiden virkistysarvo heikentyisi

huomattavasti eivätkä nämä ulkoilureitit palvelisi virkistysalueina eivätkä tuottaisi enää "virkistyskäyttöä" kuten ne nyt tekevät. Havainnollistamisen vuoksi tulee esittää karttatarkasteluna alueet, joissa tuulivoimahanke rajoittaa tai vaikeuttaa virkistyskäyttöä (melu, maisema, välke, metsästyksen rajoittuminen tai vaikeutuminen, alueen rajoitettu käyttö turvallisuusriskien vuoksi ym). Vaikutustarkastelussa tulee ottaa huomioon myös loma-asutus ja ulottaa tarkastelu riittävän etäälle tuulivoimaloista. Arvioinnin lähtökohdaksi tulee ottaa alueen nykytila. Näitä näkökohtia ei ole nyt kaavaehdotuksessa ja vaikutusten arvioinnissa huomioitu.

Virkistyskäytön arvioinnissa tulee ottaa myös huomioon jäänheitto, lapojen ja roottorin osien irtoaminen sekä voimalan kaatuminen jotka kaikki rajoittavat alueen virkistyskäyttöä. Näitä vaikutuksia käsitellään seuraavassa kappaleessa tarkemmin.

Jäänheitto-, osien putoaminen-, kaatumisriskien vuoksi tuulivoimaloiden on sijaittava 300m yksityisteistä ja 1km hevosten käyttämistä teistä; tämä ei nyt toteudu

Riskit kuten jäänheitto-vaikutukset ja lentely ympäristössä jopa 800m-1km etäisyydelle, tuulivoimaloiden lapojen irtoaminen (kuten Jämijärvi 2/2024), osien lentely, ja tuulivoimaloiden kaatuminen (maailmalla on kokonaisia voimaloita kaatunut) tarkoittavat että käytännössä laajoja alueita tuulipuiston ympäristössä ei voi käyttää. Näistä muodostuvat riskit alueen asutukselle, ihmisille, ulkoilulle, metsästykselle, eliöille, nisäkkäille ja linnustolle. Täten tuulivoima-alueiden ja sen lähiympäristön virkistyskäyttö, ulkoilu, metsästys, Maakuntakaavan ulkoilureittien ur 27 ja ur29, metsätalouden ja hevosten käyttämien metsäteiden käyttö on rajoitettua tuulivoimaloiden vuoksi. Lisäksi tuulivoimalat eivät saisi edes sijoittua lähelle metsäteitä jotta vältetään riskit ja rajoitukset metsäteiden käytölle.

Tuulipuistojen läheisyydestä ja vaikutuksista hevos-liiketoimintaan ja hevosharrastuksiin The British Horse Society BHS (Englannin Hevosseura) kokoamassa ohjeessa Advice on Wind Turbines and Horses – Guidance for Planners and Developers, 2015, todetaan että hevoset ovat pakoeläimiä ja stressaantuvat ympäristön muutoksista. BHS:

"suosittelee että tuulivoimalan ja hevosten käyttämien kulkureittien välinen etäisyys olisi ainakin 3 kertaan tuulivoimalan kokonaiskorkeus. Olosuhteista riippuen etäisyysvaatimus voi olla suurempikin. Hevosten pito- ja valmennusolosuhteita ei saa heikentää ja tehdä vaikeammiksi "

Täten BHS mukaan vähimmäisetäisyys metsäteistä tulisi olla vähintään 3x300m=900m eli **yhteenvetona etäisyyden hevosten käyttämistä teistä tulisi olla ainakin noin 1km eikä 100m etäisyydellä kuten ne nyt kaavaehdotuksessa sijaitsevat** (katso kaavaehdotuksen kartta 3-2, s 14). **Tämän perusteella tulee siis arvioitavaksi tuulivoimaloiden sijoituspaikat uudestaan, koska kaikki tuulivoimalat ovat nyt lähempänä kuin 100m hevosten käyttämistä yksityisteistä.**

Lisäksi tuulivoimarakentamisen suunnittelussa ja yksityistieasioissa tulee ottaa huomioon:

Suunnittelussa ja rakentamisessa tulee noudattaa Väyläviraston ohjeistusta mm. tuulivoimaloiden etäisyyksistä tiealueisiin. Mikäli teiden rakenteita joudutaan vahvistamaan, toimenpiteet suunnitellaan ja toteutetaan hankkeesta vastaavan kustannuksella. Lisäksi tiettyihin tiealueella tehtäviin toimenpiteisiin ja erikoiskuljetuksiin vaaditaan lupa. Samoin uusien yksityistie liittymien rakentaminen tai olemassa olevien liittymien parantaminen edellyttävät ELY-keskuksen myöntämästä liittymälupaa. Lisäksi suunnittelussa ja rakentamisessa tulee ottaa huomioon Väyläviraston ohjeistukset voimajohtojen ja kaapeleiden sijoittamista.

Edelleen:

- *"Tiekunta tekee aina tuulivoimayhtiön kanssa erillisen sopimuksen tienkäyttäjän oikeuksista tuulivoima-alueella*
- *jokaiselle palstalle tulee liittyä tierumpuineen*
- *tuulivoimayhtiö suorittaa täysimääräisesti kaikki tien rakentamiseen, leventämiseen, vahvistamiseen, puuston poistamiseen maanomistajien mailta liittyvät kustannukset ja korvaukset*
- *tuulivoimalat eivät saa sijoittua lähelle metsäteitä jotta vältetään riskit ja rajoitukset metsätien käytölle, Liikenneviraston ohjeen mukaan (8/2012) tuulivoimaloiden etäisyys tiestä tulee olla vähintään 300m*
- *tuulivoimayhtiö on vastuussa tien kunnossapidosta ja kunnostamisesta purkamisen jälkeen*
- *kaapeleita sähkön siirtoa varten ei tule sijoittaa maanomistajien puolelle aluetta vaan tienrunkoon jotta vältetään maanomistajan vastuusta kaapelivahingoissa*
- *sopimuksessa päättymisaika ja irtisanomisehdot*
- *tietä koskevista muutoksista tehtävä tietoimitus*
- *yksitystiehen vaadittavista muutoksista ja tien käytöstä ei voida määrätä tuulivoimaloita varten myönnettävissä rakennusluvuissa, vaan ne ratkaistaan yksityistielain mukaisilla menettelyillä."*

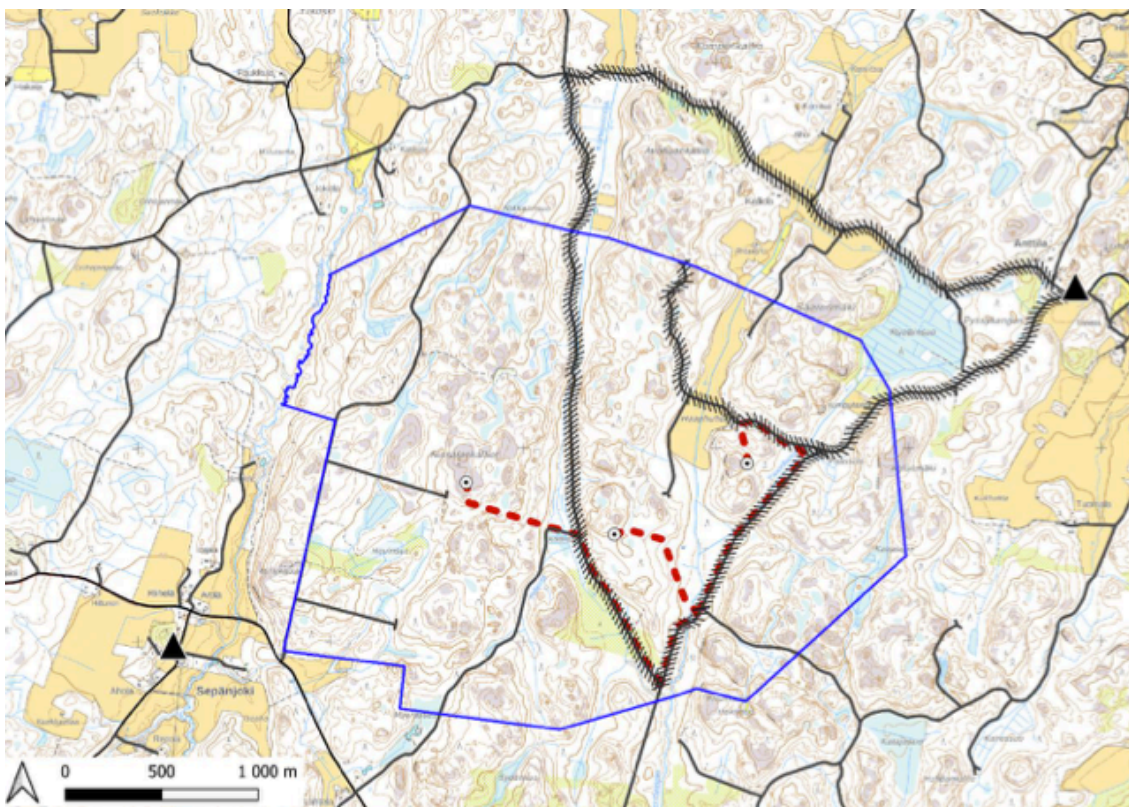

<https://tvky.info/2021/06/tiekunnan-muistilista-tienkayttosopimusta-τηταessa-tuulivoimayhtion-kanssa/>

Tässä on erityisen tärkeää:

"On varmistettava, että tuulivoimalat eivät sijoitu niin lähelle metsätietä, että siitä aiheutuu esim. Jäänheittoriskin tai roottorinosien putoamisvaaraan vuoksi rajoituksia metsätien käytölle. Liikenneviraston ohjeen (8/2012) mukaan maanteillä tuulivoimaloiden etäisyys maantiestä tulee olla vähintään noin 300 metriä."

Tämänkin perusteella tulee siis arvioitavaksi tuulivoimaloiden sijoituspaikat uudestaan, koska kaikki tuulivoimalat ovat nyt lähempänä kuin 300m yksityisteistä. Ne kaikki ovat enintään noin 100m päässä yksityisteistä. Kaavaehdotuksen kartta Kuva 3-2 todentaa tämän. Kyse on yksityisistä metsäteistä ja yllämainittujen tuulivoimaloiden läheisyyteen liittyvien riskien vuoksi on selvää ettei tuulivoimaloiden kaavaehdotuksen mukaisten sijoituspaikkojen vuoksi yksityisiä metsäteitä voisi käyttää enää ollenkaan mihinkään tarkoitukseen:

Kuva 3-2 Raviharjoitteluun käytetyt pääasialliset reitit esitetty vinoviivarasterilla. Punaisella tuulipuiston vuoksi varannettavat tieyhteydet.

Lisäksi metsästyksen suhteen on arvioimatta:

"Mahdollisten lajistovaikutusten lisäksi tuulivoima-alueilla saattaa metsästystä rajoittaa mm. riski vahingoittaa toisen omaisuutta (tuulivoimaloiden lavat) ja siihen liittyvät korvausvelvollisuudet. Ruotsissa ja Norjassa tehtyjen alustavien kyselytutkimusten ja saalistilastojen perusteella tuulivoimalla saattaa olla negatiivisia vaikutuksia metsästykseseen ja ammuttujen hirvien määrään tuulivoima-alueilla (Zimmermann ym. 2023)." (Luke kommentit, 2023; s.3, Ympäristöministeriön tuulivoimaopas).

Näitä ulkoilua, metsästystä, Maakuntakaavan ulkoilureittien ur 27 ja ur 29, metsätalouden ja hevosien käyttämiä metsäteitä rajoittavia vaikutuksia tulee arvioida. Korvausperusteet ja korvausvelvollisuudet käytön rajoittumisesta on tehtävä selviksi.

[Asutus-selvitykset ovat virheellisiä ja väestömäärät väärin](#)

Tuulivoimaloiden sijainti on liian lähellä asutusta. Kyse ei ole pelkästään Kuivannon ja sen lähiympäristön viihtyvyydestä, terveellisyydestä ja turvallisuudesta, vaan paljon kauas kantoisimmista vaikutuksista. Lähelle sijoittuvia naapurikuntien asutusta ja väestömääriä, sekä niihin kohdistuvia yhteisvaikutuksia ei ole käsitelty

ollenkaan. Vaikutusten arviointia on tehty väärillä etäisyyksillä ja sitä ei ole tehty riittävällä tasolla. Arviointi on lisäksi tehty ilman asianmukaisia väestömääriä.

Kuivanto tuulipuisto Osayleiskaava vääriä tietoa:

- Kuivanto kylään nähden joka sijoittuu 200m-1km etäisyydelle kaava-alueesta (ELY lausunto ja Sweco esiselitys, 2021 ja katso kartat). Kaavaehdotus antaa väärää tietoa Kuivannon asutuksen etäisyydestä eli laittaa sen kauemmas.
- Orimattilan keskustaajamaan nähden, joka sijoittuu linnuntietä noin 10km päähän kaava-alueesta. Nyt kaavaehdotuksessa kohdassa "Sosiaalinen ympäristö" s. 16 todetaan vain Orimattilan kunnan väestömäärä 15,735 (2022) ja sillä ehkä viitataan väestömäärään jolle tuulivoimapuistosta saattaisi olla vaikutuksia. Orimattilan keskustaajaman väestö on noin 9,000. Väärää tässä on se että vaikutukset eivät ulotu vain Orimattilaan.
- Lähikuntiin: Lahti/Nastola/Uusikylä/litti; Kärkölä; Hollola; Myrskylä, joiden kuntarajat sijoittuvat 2-6-13km etäisyydelle. Näiden suhteen vaikutusarvioinnissa ei kaavaehdotuksessa mainita mitään, vaikka ne ovat lähempänä kuin moni muu paikka Orimattilassa.
- Vaikutusten alaiseksi joutuvien väestömäärien suhteen. Se ei ole vain Orimattila 15,735 henkilöä, vaan 10km etäisyydellä merkittävät 50,000, ja kun koko Lahti kunta lasketaan mukaan niin noin 20km etäisyydellä erittäin merkittävät 130,000 henkilöä.

Lahden väestöennuste 2030 mukaan noin 10km etäisyydellä pelkästään eteläinen ja itäinen Lahti sekä Nastola alueilla väestömäärä on noin 35,000. Tuulivoimarakentamisen vaikutukset ovat lähempänä Lahtea (ml. Nastola/Uusikylä ja litti) kuin Orimattilan keskustaajamaa tai läntistä, eteläistä, ja itäistä Orimattilaa. Vaikutukset ulottuvat myös Kärkölä, Hollolan ja Myrskylän kuntiin.

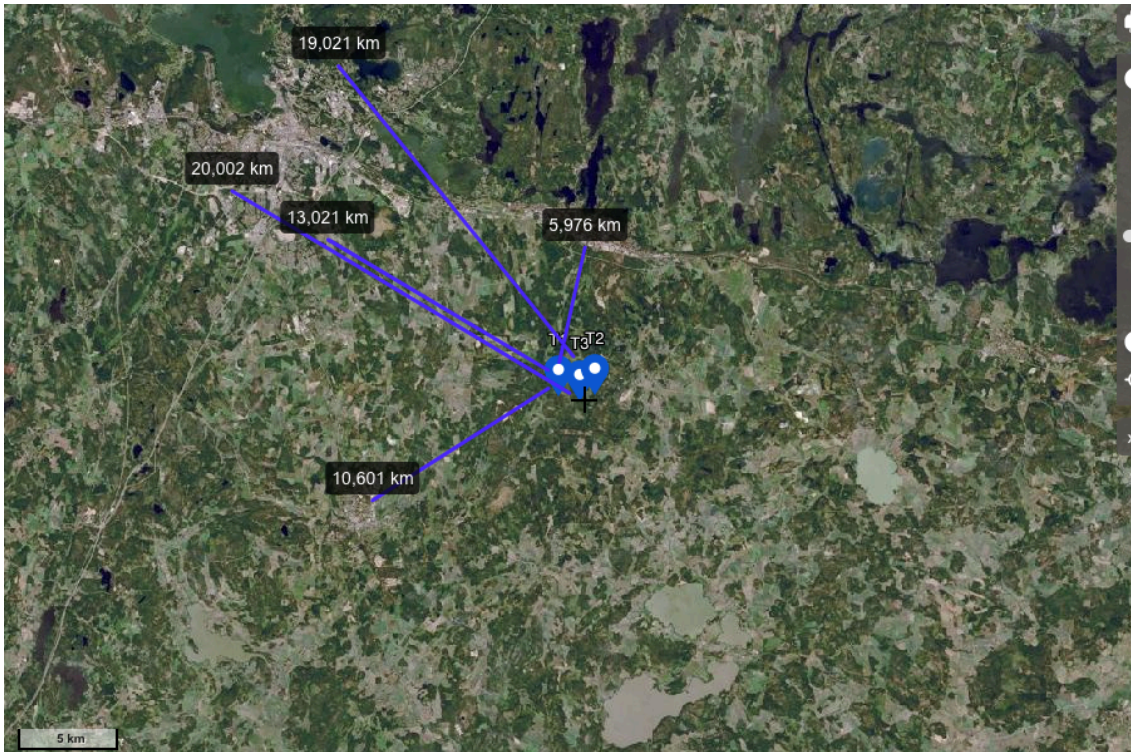
- Pohjoiseen päin Lahteen kuuluvat Nastola/Uusikylä ovat voimakkaalla vaikutusalueella **6km** etäisyydellä. Tällä alueella on asutuksen lisäksi myös teollisuutta ja siten ihmisten työpaikkoja joihin vaikutukset ulottuvat.
- Itäisen Lahti kunnan raja on vain noin **2km** etäisyydellä tuulivoimapuisto-alueesta, jolloin etenkin Lahteen sijoittuva Pensuo ja sen ympäristö sekä Villähde ovat voimakkaasti vaikutusalueella.
- Lahden kuntaan kuuluvan litin Itäinen kuntaraja on voimakkaalla vaikutusalueella vain **7km** päässä.
- Lännessä Hollolan kuntaraja ja Miekkio ovat noin **17km** päässä.
- Eteläinen Lahti ja Renkomäki ovat noin **13km** etäisyydellä ja todennäköisesti Lahti ei enää kasva tähän suuntaan tuulivoimaloiden kanssa.
- Lahden tärkeät omakotitalo asuinalueet kuten Karisto, Ahtiala, Venetsia ja Laune ovat noin **19km** etäisyydellä.
- Eteläinen kuntaraja Myrskylän kanssa on noin **14km** etäisyydellä.

Tuulivoimapuisto vaikuttaa enemmän naapurikuntiin kuin Orimattilaan. Naapurikunnat ovat tuulivoimapuistoa lähempänä kuin Orimattilan taajamakeskusalue.

Tuulivoimalat tulevat vaikuttamaan asuinalueiden kiinnostavuuteen näillä alueilla erityisesti omakotitaloalueina eteläiseen ja itäiseen Lahteen asti. Suurin osa väestöstä ei halua tuulipuistonäkymää ja muita haitallisia vaikutuksia omakotitaloonsa tai asumisympäristöönsä. Kuka haluaa ostaa tontteja, rakentaa tai sijoittaa yritystoimintaan kun näköetäisyydellä jyskyttää 300m korkeita tuulivoimaloita, joiden matalataajuus värähtelyn (infra) vaikutusten tiedetään tutkimusten mukaan ulottuvan 20-30km etäisyydelle? Kaikkia haittavaikutuksia ei vielä edes tiedetä.

Ei ainoastaan Kuivanto ja Orimattilan väestönkehitys, vaan koko Orimattilan ja myös Lahti-alueen väestönkehitys kärsivät tuulivoimateollisuuden läheisyydestä. Kyse ei ole vain näkyvyyskartasta ja meluvaikutuksista. Kyse on myös ihmisten, eläinten ja yritysten elinympäristöjen viihtyisyydestä ja terveellisyydestä, sekä sosiaalisista vaikutuksista. Näiden vaaliminen ovat myös VAT ja Maakuntakaava tavoitteita.

Missään muualla Suomessa ei suunnitella ja rakenneta kokonaiskorkeudeltaan 270-300m tuulivoimapuistoja näin lähelle suuria väestömääriä (noin 130,000 Lahti mukaan luettuna) ja näin lähelle suurempia kaupunkialueita, kuten Lahti.

Asutus ja sen etäisyydet tuulivoimapuistoon on väärin laskettu; Asuinrakennuksien etäisyydet mitataan tuulivoima-alueen rajalta, eikä tuulivoimalasta

Asutuksen laskennassa on virheitä: Kaavaehdotuksessa (s.12) esitetään **virheellisesti**: 0-1km **etäisyydellä tuulivoimalasta** 2 lomarakennusta; 1-2km etäisyydellä tuulivoimalasta 32 vakituista asuinrakennusta; 6 lomarakennusta. Nämä eivät siis pidä paikkaansa.

Oikeasti kaava-alueen sisällä on 1 vapaa-ajan asuinrakennus (talviasuttava) ja 1 vapaa-ajan rakennuslupa, sen rajalla 1 vapaa-ajan rakennuslupa. Näitä ei ole kaavaehdotuksessa huomioitu ollenkaan, vaan kaavaehdotus väittää että kaava-alueen sisällä ei ole asuinrakennuksia.

Asuinrakennuksien etäisyydet mitataan tuulivoima-alueen rajalta eikä tuulivoimalasta kuten kaavaehdotuksessa on nyt tehty. Sähköpostiviestintä 29.1.2024 Ympäristöministeriö/Saarinen kanssa varmistaa että etäisyydet tulee mitata tuulivoima-alueelta. Siten jo kaavaehdotuksen karttaa s.13 (liitteenä alla, kaavaehdotuksessa kuva 3-1.) katsomalla näkyy että asuinrakennukset on laskettu väärin. Kuivanto tuulipuisto osayleiskaavaehdotuksessa **mittaus on tehty väärin, tuulivoimalasta lähtien. Oikea mittaustapa on siis tuulivoima-alueen rajalta lähtien.** Tätä oikeaa mittaustapaa ”kaava-alueen rajalta lähtien” ovat noudattaneet myös mm. Sweco esiselvitys ja ELY lausunto 2021.

Siten Sweco esiselvitys, jo vuonna 2021, s.5 totesi: **”Hankealueen alustavasta rajauksesta mitattuna ja Maanmittauslaitoksen paikkatietoaineistoon pohjautuen asuinrakennuksia on lähimmillään noin 800 – 900 metriä jokaisessa ilmansuunnassa (Kuva 4-2). Lähistöllä” noin 1-1,5 km etäisyydellä sijaitsevat Montarin, Koskusen ja Kuivannon sekä Sepänjoen kylät.”** Jatkoselvityksissä kyseinen Sweco esiselvitys ja sen asutuksen laskelmat on täysin laitettu syrjään. Niitä ei mainita missään. Tosin kaava-aluekin on muuttunut mutta ei hyvin oleellisesti.

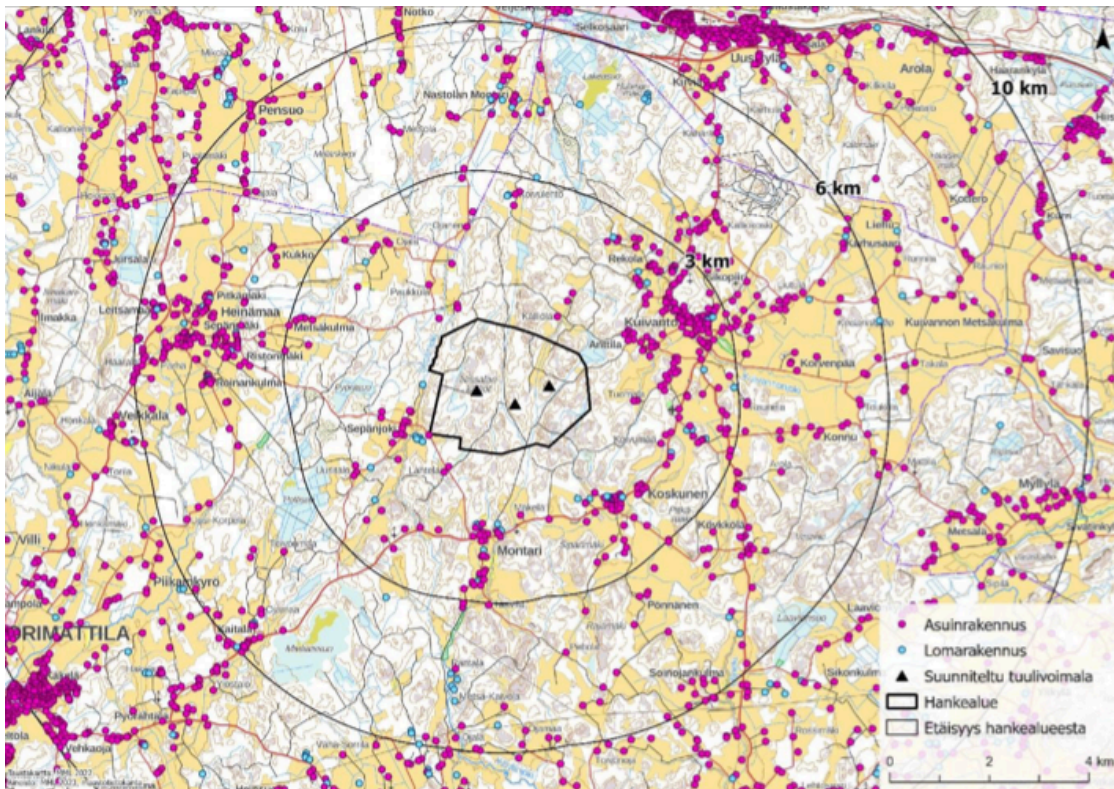
Myös ELY lausunto, 2021 toteaa asutuksen (kulttuurimaisemat ja asutus) mittauksen tapahtuvan alueelta (eikä tuulivoimalasta) ja sijoittuvan lähemmäs: **”Alueen läheisyydessä (200m–2 km) on maakunnallisesti arvokkaita kulttuurimaisemia sekä 4–8 km:n päässä myös valtakunnallisesti arvokkaita luokiteltuja kulttuuriympäristöjä.”**

Kuivanto osayleiskaavaehdotuksessa kaava-alue on vuonna 2023 siirretty vielä enemmän itään ja nyt se on aivan kiinni Sepänjoen kylässä, jossa on monia asuinrakennuksia aivan kaava-alueen vieressä. Maanmittauslaitoksen kartasta, joka löytyy Kuivanto osayleiskaavaehdotuksen sivulta 13, saadaan kaava-alueen rajalta pisteitä laskemalla asuinrakennusten lukumääräksi:

- Kun noudatetaan oikeaa mittaustapaa, voidaan todeta että **asuinrakennuksia on kaava-alueen sisällä 3.**
- **0-1km** etäisyydellä alueen rajasta noin **30**. Lähimmillään ne sijaitsevat 200m kaava-alueesta.

- **0-2km** etäisyydelle kyliin Kuivanto (80), Koskunen (20), Sepänoja (20) ja Montari (10) ja muut (20). Näihin kyliin sijoittuu siis yhteensä >150 asuinrakennusta etäisyydellä 0-2km.
- **0-3km** etäisyydellä asuinrakennusten määrä lisääntyy ainakin 50:llä. Siten 0-3km etäisyydellä on >200 asuinrakennusta
- Sepänojan kylä lännessä rajoittuu aivan kaava-alueen rajaan ja Kuivanto asutus idässä alkaa noin 200m etäisyydeltä kaava-alueen rajasta

Näiden lisäksi tulee laskea eläinsuojat. On otettava huomioon että myös mahdollinen karja, eläintuotanto, hevoset, kissat ja koirat kärsivät tuulivoimapuiston läheisyydestä eli melu-, matalataajuinen värähtely (infra-), välke-, lentoestevalo häiriöistä.

Kuva 3-1 Suunnittelualan ympäristön olemassaolevat asuin- ja lomarakennukset sekä vapaa-ajanrakennukset Maanmittauslaitoksen maastotietokannasta (2023).

Maakuntakaava 2014 vaatimus: perustettava 500m suojavyöhyke tuulivoima-alueen rajalta, ei ole noudatettu

"Tämän jälkeen ympäristöministeriön kanssa käydyssä neuvottelussa ministeriö kuitenkin totesi, että tuulivoima-alueiden rajausten sisään ei saisi jäädä edes yksittäisiä asuntoja. Tästä syystä tuulivoima-alueiden rajaukset muutettiin yksityiskohtaisemmiksi siten, että kaikki Päijät-Hämeen liiton tiedossa olevat vakituiset ja vapaa-ajan asuinkiinteistöt rajattiin alueiden ulkopuolelle noin 500 m suojavyöhykkeellä."
(Maakuntakaava 2014, s. 95)

Tämä suojavyöhyke ei toteudu nyt Kuivanto kaavaehdotuksessa. Kaava-alueen sisällä on nyt asuinrakennuksia ja Sepänojan ja Kuivannon kiinteistöt ja asuinrakennukset rajoittuvat aivan tuulivoima-alueen rajaan kiinni. **Tasapuolisuuden vuoksi yllä siteerattu Ympäristöministeriön suositus tulee nyt soveltaa myös tässä kaavaehdotuksessa eli: ei yhtään asuinrakennusta tai rakennuslupaa kaava-alueen sisällä ja vähintään 500m suojavyöhyke tuulivoima-alueen rajalta.**

Montarin ja Koskunen kylä ei ole huomioitu vaikka niiden asuinrakennukset sijoittuvat noin 1,5-2km etäisyydelle kaava-alueesta etelään. Niiden maisema- ja kulttuuriympäristöt, havainnekuvat, ja välkeselvitys puuttavat.

Sosiaaliset vaikutukset, ympäristöluvan tarve ja muita vaikutuksia; puuttuvia selvityksiä

Kuivannon asukaskysely on tehty mutta sen tulosta jonka mukaan 85% asukkaista vastustaa tuulivoimapuistoa, ei kunnioiteta. Tämä ei ole demokraattista. Suomessa ja maailmalla on kokemusta siitä että tuulivoimahankkeet eivät menesty ilman asukkaiden hyväksyntää.

Täten tulee harkittavaksi **ympäristöluvan tarve** koska tuulivoimapuisto aiheuttaa naapuruussuhdelain mukaista kohtuutonta rasitusta. Ympäristöluvan tarve tulee ottaa huomioon vaikutusarvioinnissa ja arvioida sekä ympäristöluvan että muiden hankkeen toteutuksessa vaadittavien suunnitelmien ja lupien tai vastaavien tarpeellisuus hankkeessa.

”Sosiaaliset vaikutukset” ei tarkoita että otsikolla ”Sosiaalinen ympäristö” ilmoitetaan vain Orimattilan kunnan asukasmäärä, kuten on tehty sivulla 16. MRL 9§ mukaan on tehtävä sosiaaliset vaikutusarviointit. Hankkeen vaikutuksia elinkeinotoiminnan harjoittamiseen etenkin alueen lähivaikutusalueella ei ole tehty. Nykytila ja kehittymisen kuvaus vaikutusalueen elinkeinoista ja vaikutukset niihin tulee arvioida siten että sen merkittävyys voidaan todeta. Vaikutuksia aineelliseen omaisuuteen ja mahdollisuuksiin käyttää kiinteää ja irtainta omaisuutta, sekä vaikutuksia tuotantoeläimille ei ole arvioitu.

Puuttuvat selvitykset ja vaikutusten korjaaminen:

Viestintäyhteydet: Hankkeen vaikutukset radiojärjestelmiin on selvitettävä. TV- ja matkaviestinpalvelujen, tutkien ja radiolinkkien on toimittava myös jatkossa häiriöttömästi. Hankkeesta vastaavan on esitettävä konkreettinen suunnitelma tuulivoimalan valtakunnallisen radio- ja tv-verkon lähetyksille aiheuttamien häiriöiden estämiseksi tai poistamiseksi. Tuulivoimahankkeen hankevastaava häiriön aiheuttajana on velvollinen huolehtimaan häiriöiden poistamisesta ja sen on kaavaehdotuksessa sitouduttava häiriöiden poistamiseen sekä siitä aiheutuviin kustannuksiin.

On selvitettävä hankevastaavan vastuu ja korvausvelvollisuudet seuraavissa tapauksissa:

onnettomuus- ja poikkeustilanteet
irtoavat kappaleet, jäätyminen ja jään irtoaminen
paloturvallisuus
kemikaalien käyttö
ilmastonmuutoksen aiheuttamat riskit
voimalan kaatuminen
ilmaluonnettomuus

Kokonaiskorkeudeltaan 270-300m voimaloiden purkukustannusten arvioidaan olevan noin 10 kertaa perustuskustannusten suuruiset. Purkukustannuksia varten on tuulivoimayrityksen perustettava rahasto jotta vältytään siltä että tuulivoimayhtiön konkurssitilanteessa tai yrityksen päättymisen tilanteessa ei olekaan varoja purkamiseen jolloin kustannukset siirtyvät maanomistajalle tai kunnalle. Tuulivoimayhtiöt ovat jo nyt vaikeuksissa kohonneiden kustannusten ja inflaation vuoksi ja pyrkivät jopa eroon tuulivoima-sopimuksista. Tuulivoimayhtiöiden taloudellisista vaikeuksista mm. kustannusten nousun ja inflaation vuoksi, sekä onnettomuusriskeistä, irtoavista osista ja kaatuvista voimaloista kerrotaan seuraavassa linkissä:

<https://seura.fi/asiat/ajankohtaista/tuulivoima-yllattavassa-vastatuudessa-miten-kay-suomen-suurimman-tuulipuiston-lestijarvella/?shared=2034769-0a896f37-1>

ELY lausuntojen vaatimat selvitysvaatimukset ja vaikutusten arvioinnit ovat puutteellisia; tehtävä koko kaava-alueelle, tiestön ja siirtokaapeleiden alueille

ELY mukaan on selvitettävä ja vaikutusarvioitava: *”Hankkeesta on tehtävä **perusteelliset vaikutusarviointit; maisemavaikutukset, tuulivoimaloiden, sähkönsiirron ja tiestön sijoittaminen, tulee selvittää luontotyyppit kuvioittain, luonnonsuojelulain 29§ luontotyyppit (myös rajaamattomat), metsälain 10§:n mukaiset metsien monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeät elinympäristöt, vesilain mukaiset pienvedet ja luonnontilaiset uomat. Luontotyyppien uhanalaisuus tulee arvioida.**”*

Nyt on tehty ELY lausunnon mukaiset kohdat vain osittain eikä koko kaava-alueelta vaan vain tuulivoimarakentamisen alueelta. Tärkeää on tehdä selvitykset ja vaikutusarviointit koko kaava-alueelta koska aiemminkin on löytynyt esimerkiksi erityisen tärkeitä luontotyyppisiä ja muita ympäristösyitä, joiden johdosta tuulivoimaloiden määrää on jouduttu vähentämään ja sijoitusta siirtämään muualle. Voimalapaikkoja on siirretty ja nyt T1 ja T3 on sijoitettu erittäin lähelle Metsäkeskuksen rekisteröimiä ”erityisen tärkeitä elinympäristöjä”. Näillekin

tarvitaan reunavaikutusten vuoksi suojavyöhykkeet. On myös selvittävä miten suuret suojavyöhykkeet (reunavaikutuksien vuoksi) niille on perustettava, koska puiden kaato voimaloiden ja niiden viereen ja niille johtavien teiden vuoksi muuttavat oleellisesti niiden lähiympäristöä. Tähän mennessä tehdyt selvitykset on tehty esimerkiksi vuonna 2022 jonka jälkeen tuulivoimala-paikat on siirretty eri paikkoihin. Kaikki voimalat T1, T2, T3 sijoittuvat nyt luonnon ydinalueen (L) ytimeen ja mm. kirjoverkkoperhosen ja valkolehdokin alueille. Millä perusteilla tuulivoimalat voidaan sijoittaa näiden luontodirektiivin ja luonnossuojelulain suojelemien ja rauhoitettujen lajien alueille?

ELY mukaan pitää kartoittaa koko kaava-alue ja lisäksi siirtokaapeleiden ja tiestön osuudet. Kaavakartasta puuttuvat Metsälain ja Metsäkeskuksen nyt rekisterissä olevat erittäin tärkeät elinympäristöt, 3 kpl – ne pitää merkitä luomerkinnällä. Kaavakartassa puuttuvat myös valkolehdokki ja kirjoverkkoperhosen alueiden merkinnät katkoviivalla, pelkkä luo-merkintä ei riitä. Kaikki 3 tuulivoimalaa sijoittuvat aivan Valkolehdokki ja kirjoverkkoperhosen alueille, tämä ei ole hyväksyttävää.

Kaava-alueen luontokohteiden ja lajiesiintymien nykytilaa ei ole riittävästi tutkittu ja kuvattu. Lähinnä mainitaan hankealueen sijoittuvan metsäiselle alueelle, ja se ei ole riittävä tapa luonnehtia alueen kasvillisuuden nykytilaa - se jättää epäselväksi alueella vallitsevat kasvillisuus- ja metsätyytit. Koko kaava-alue, sen lähiympäristö ja siirtoreitit on tutkittava tältä osin. Myös sähkönsiirtoreittien vaikutukset tulee arvioida kattavasti. Mikäli tuulivoimaloiden tai sähkönsiirtoreittien sijoittelu muuttuu, tulee se ottaa huomioon myös vaikutusten arvioinnissa ja tarkentaa vastaavalla osin tarvittavia tietoja, kuten myös vaikutusalueen rajausta. Rakentamisen, toiminnan ja toiminnan jälkeiset vaikutukset tulee arvioida. Toiminnan lopettamisen aiheuttamat toimenpiteet ja vastuutahot tulee esittää. Nämä kaikki puuttuvat nyt.

Varovaisuusperiaatteen mukaisesti mallinnuksien epävarmuuteen liittyen erityisesti meluvaikutus tulee tarkastella riittävällä tarkkuudella ja riittävän laajalti: Lahti kunnan läheisyydestä johtuen vaikutukset ulottuvat suuriin väestömääriin ja tämä on otettava huomioon. Nämä puuttuvat.

Menetelmien aineiston lähtötiedot, tulokset ja epävarmuudet tulee kirjoittaa selkeästi vaikutusten arviointiin, ne puuttuvat. Lausuntojen ja mielipiteiden näkökohtia ei ole nyt kattavasti otettu mukaan kaavaselostukseen. Kaavaselostuksesta puuttuu arvio voimaloiden, rakennus- ja huoltoalueiden, parannettavan ja rakennettavan tieverkon, penkereiden ja maakaapeloinnin alle jäävästä maa-alueen kokonaismäärästä, mukaan lukien kaava-alueen ulkopuoliset siirtokaapelialueet. Nyt on arvioitu vain osa eli voimaloiden sekä rakennus- ja huoltoalueet maa-alueeksi noin 8ha.

Tuulivoimalan kokonaiskorkeudeksi enintään 270m tulee lukea kaikissa kaavamääräyksissä

Lausunnossaan vuonna 2021 ELY lausuu Kuivanto tuulipuisto-hankkeeseen, jossa ”*Tuulivoimalat olisivat teholtaan 5-10 MW/voimala (tehon yhteismäärä enintään 20-40 MW, kun suunnitteilla oli 5 voimalaa) ja voimalat kokonaiskorkeudeltaan enintään 270 metriä. Edelleen, hankealueelta on tunnistettu arvokkaita maisema-alueita. Alueen läheisyydessä (200m–2 km) on maakunnallisesti arvokkaita kulttuurimaisemia sekä 4–8 km:n päässä myös valtakunnallisesti arvokkaiksi luokiteltuja kulttuuriympäristöjä.*” Näin totesi myös Sweco esiselvitys, 2021. Selvityksien tulee siis perustua näihin ELY:n toteamiin perustietoihin. Nyt esimerkiksi kaavaehdotuksessa kulttuurimaisemat – etenkin Kuivanto kylä - on ilmoitettu virheellisesti etäisyydeltään kaukaisemmaksi. Montari ja Koskunen kylä ei kaavaehdotuksessa edes juuri mainita, vaikka ne ovat kulttuuriympäristöjä ja lähietäisyydellä 1,5km kaava-alueelta. Näitä ELY:n perustietoja (korkeudet, etäisyydet jne) ei ole noudatettu, vaan ne on muutettu suuremmiksi tai vaan erilaisiksi, eikä näitä muutoksia ole otettu huomioon vaikutusarvioinnissa.

Osayleiskaavaehdotuksen kaavamääräyksissä kokonaiskorkeuden suhteen, s.52:

7.1.2.: ”*Muut alueen ominaisuuksia ja kehittämistarpeita ilmaisevat kaavamerkinnot*” todetaan: ”*yksittäisen tuulivoimalan kokonaiskorkeus saa olla enintään 300 metriä maanpinnasta.*”

Näkyvyys,- välke-, lentovalostevaikutusarvioinnit on kaavaehdotuksessa tehty kokonais-korkeudelle 270m ja ovat siis harhaanjohtavia, koska kaavamääräykset ja siten rakentaminen sallivat kuitenkin tuon 300m, jonka vaikutukset ovat huomattavasti laajemmat.

Kaikki vaikutusarvioinnit on siten tehtävä uudestaan kokonaiskorkeudelle 300m tai kaavamääräystä on muutettava seuraavasti:

7.1.2.: ”*Muut alueen ominaisuuksia ja kehittämistarpeita ilmaisevat kaavamerkinnot*” todetaan: ”*yksittäisen tuulivoimalan kokonaiskorkeus saa olla enintään 270 metriä maanpinnasta.*”

Lisäksi Mallinnukset ovat virheellisiä myös etäisyyksien, asuinrakennusten, ja voimalan kokonaiskorkeuden suhteen. Kaikki mallinnukset on tehty kokonaiskorkeudelle 270m. Kaavamääräys menee muun tekstin edelle vaikka nyt selitettäisiin ja kirjoitettaisiin että laitetaan vain 270m korkeita voimaloita, niin jatkossa kaavamääräyksen mukaisesti voidaan laittaa kokonaiskorkeudeltaan 300m voimaloita. Tämä sivun 52 kohta pitää korjata 270m:ksi.

Luonnonsuojelulain ja asetuksen rauhoitetut ja uhanalaiset eliöt selvitykset ovat puutteellisia

Luonnonsuojelulaissa 2023/9 ja Luonnonsuojeluasetuksessa 2023/1066 säädetään suurpedoista, nisäkkäistä, linnuista ja muista uhanalaisista ja rauhoitetuista eliölajeista, ml. sammalista, jäkälistä, sudenkorennoista, ja hyönteisistä ym. sekä Euroopan Unionin tiukkaa suojelua edellyttävistä eliölajeista (luonnonsuojelulaki 78§). Eliöt on lueteltu luonnonsuojeluasetuksen liitteissä.

Nämä kaikki pitää selvittää koko kaava-alueella, reuna-alueilla ja tiestön laidoilta ja osuuksilta, myös kaava-alueen ulkopuolisilla tiestön osuuksilla. Nyt aluetta on tarkasteltu vain voimaloiden sijoituspaikoilta. Alueen luonnon monimuotoisuudesta kertovat metsän sienilajisto ja linnusto, kalliialueen lukuisat sammat ja jäkälät sekä monet hyönteis- ja kasvilajit. Metsissä voi tavata kanahaukan, varpus- ja viirupöllön sekä huuhekajan. Alueella tavataan myös runsaasti vähentyneitä ja vaarantuneiksi luokiteltuja metsien varpuslintuja: hömötiasta ja punatulkkuu. Nisäkkäistä tämän ehdotetun kaava-alueen tiedetään olevan saukon, hirvi-eläinten, karhujen ja ilveksien elinympäristöä. Perhoslajistossa on löydetty kaava-alueella kirjoverkkoperhonen. Paljon muitakin perhoslajeja lentelee. Vaikka rauhoitetuista kasvilajeista on tähän mennessä löydetty vain valkohedokki, on alueella varmasti muitakin, mutta koko kaava-aluetta ei ole edes tutkittu. Sammaleet ja jäkälät ovat erityisen runsaita, koska suuri osa alueesta on kalliomaastoa joten niillä on hyvät potentiaaliset elinympäristöt. Tämä kaikki on nähtävissä ja kuultavissa, mutta vain tutkimatta.

On oleellista että koko kaava-alue tutkitaan koska voimaloiden sijoituspaikat muuttuvat jatkuvasti. Ne ovat muuttuneet tähänkin mennessä ja voivat muuttua uudestaan. Kaavamerkinnoissa on nyt kaavamääräys jonka mukaan voimalapaikat saa siirtää uudestaan johonkin toiseen paikkaan: *“Voimaloiden tarkka sijainti määritellään rakennusluvan yhteydessä.”* (kaavaselostus, s 53) Kaavaa ei voi hyväksyä ennen kuin koko alueen kattavat selvitykset on tehty.

Törmäys- ja häiriöalttiiden lajien linnustonselvitykset, muuttolinnut ja niiden reitit puuttuvat

Linnuston suhteen ELY on pyytänyt erityisesti **törmäys- ja häiriöalttiiden** lajien selvitys; pesimälinnusto; metsäkanalintujen soidinpaikat (mm. metso); suurten petolintujen esiintyminen; muuttolinnut ja niiden reitit. Näiden lisäksi tulee selvittää ja arvioida lajien **elinympäristöjen häviäminen**. Nämä selvitykset ovat nyt puutteellisia.

Voimalapaikkojen, huoltoalueiden, varastojen, tiestön ja sähkönsiirtoreittien, alueiden räjäytystöiden vaikutukset linnustoon puuttuvat. Birdlife Suomi tietoja törmäys- ja häiriöalttiista lajeista eikä lintujen päämuuttoreittejä ole esitetty. Birdlife Suomi päämuuttoreittien päivityksestä 2023 olisi kaavaehdotus helposti voinut todeta että hanhien päämuuttoreitit kulkevat täsmälleen ehdotetun kaava-alueen yli.

Birdlife Suomi mainitsee lisäksi että metsähanhen, tundrahanhen ja valkoposkihanhen muuttoreitit ovat siirtymässä vielä enemmän lännen suuntaan, joten se tulee tulevaisuudessa olemaan yhä tärkeämpi ja muiden reittien kanssa yhteisvaikutuksiltaan merkittävä lintujen valtakunnallinen päämuuttoreitti. Siten ehdotettu kaava-alue siirtyy enemmän koko Eteläisellä rantamaalla lintujen päämuuttoreittileveyden keskelle, vaikka se nytkin on aivan päämuuttoreittien peittäjä (katso päämuuttoreittikartta sivu 16). Tämä lintujen päämuuttoreitti-teema on oleellinen myös ELY:n pyytämien törmäys- ja häiriöalttiiden lajien selvitysten suhteen, jotka nyt ovat puutteelliset.

Linnustonselvitykset ovat puutteellisia

Lintudirektiivin liite I lajit ja niiden soidinalueet mm. teeri, metso, pyy, kehrääjä, huuhekaja, palokärki, merikotka, maakotka - nämä kaikki ovat edustettuina kaava-alueella ja sen lähiympäristössä. Edelleen lintudirektiivi I lajeja on havaittu Natura2000 Mieliäissuolla mm. kalasääksi ja suopöllö, joista ainakin kalasääksi on myös nähty Kuivanto ja kaava-alueilla. Mieliäissuon sääksi ilmeisesti lentää koko ydinalue L alueella, koska se on havaittu myös kaava-alueella ja Pensuolla. Paikallistiedon mukaan kaava-alueella on huuhekajan pesä, jota ei mainita linnustonselvityksissä. Metsäkanalintujen ja etenkin teerin ja metson soidinselvitykset ovat puutteelliset. Paikalliset ovat havainneet myös teerin soitimia. Teeren soitimista ei kerrota mitään kaavaehdotuksessa. Myöskään **suurten petolintujen** rauhoitettujen vaihtopesien mahdollista sijoittumista kaava-alueelle tai välittömälle haittavyyhykkeelle ei ole selvitetty. Alueella on mm. kehrääjän asuttamia kallioita, joista kehrääjät varmasti häviävät, jos kalliot räjäytetään ja tuulivoimalat rakennetaan. Myös kanalinnut ja ihmisasuksesta syrjässä pesivät petolinnut häviävät alueelta. Alueelta on pesimätietoja hiirihaukasta ja helmipöllöstä (lintudirektiivi I lajit).

Kaavaehdotuksen 2023 linnusto-osiossa ei enää kerrota että vuoden 2022 linnustonselvityksissä on **hankealueella havaittu vaatelioiden lajien reviirejä** ja esimerkiksi metson useita reviirejä seuraavasti:

“Merkittävä osuus **hankealueen** pesimälajistosta on alueen metsänrakenteelle tyypillistä. Alueella esiintyy yleisenä metsätalousmetsissä, nuorissa taimikoissa sekä hakkuuaukeilla pesiviä lajeja. Pesimälinnustoselvityksen yhteydessä vaatelista lajeista havaittiin **kanahaukka (yksi reviiri), metso (useita revierejä), viirupöllö (yksi reviiri), harmaapäätikka (kaksi reviiriä) ja kehrääjä (ainakin viisi reviiriä)**. Näiden lajien lisäksi mm. hömö-, ja töyhtötiainen, korppi, närhi, palokärki, käki ja pyy ovat alueella esiintyviä metsäisten ympäristöjen lajeja, jotka tarvitsevat ainakin jossain määrin yhtenäisiä, varttuneita metsiä elinympäristökseen.”

EU:n lintudirektiivin liitteessä I mainittuja lajeja havaittiin alueella seitsemän, uhanalaisiksi luokiteltuja viisi ja silmälläpidettäviä lajeja neljä.” (kaavaselostus 4.11.2022, s.23). Sen sijaan metsosta kerrotaan kaavaehdotuksessa 4.12.2023 vain: ”Koirasmetso havaittiin Haaphuhdan pellolle johtavan tien mäellä syysmuutonseurannan ohessa. Paikallisen maanviljelijän mukaan metso on usein tiellä samaisessa kohdassa.” (kaavaselostus 4.12.2023, s.26). Joskin sivulla 23 todetaan nyt että: ”havaittiin kaava-alueella yksi metsojen soidinpaikka, jossa keväällä 2023 vähintään viisi kukkoa soitimella.” Reviireistä ei enää kerrota.

Metsäkanalintujen osalta selvitykset tulee siis täydentää ja huomioida Luken huomautus, että **metsäkanalinnut olisi syytä tuoda esiin herkkinä lajeina.**” (Luke kommentit, 2023; s.4, Ympäristöministeriön tuulivoimarakentamisen suunnittelu, 2023, luonnos) Metson osalta selvitysten tulee ulottua laajemmille alueille. Metson elinympäristöt ovat laajat. ”Metso tarvitsee laajoja metsäalueita elinympäristökseen. Elinvoimainen metsokanta edellyttää soidinpaikan ympäristössä lisäksi useiden neliökilometrien laajuinen melko yhtenäisen metsäalueen. Soitimelle kokoonnutaan vuodesta toiseen samalle paikalle. Kullakin kukolla on oma soidinreviiri, joka on parin hehtaarin suuruinen alue. Sen ympärillä on noin kilometrin päähän ulottuva päiväreiviiri, jolla kukot oleskelevat aktiivisen soitimen ulkopuolella.”

Edelleen: ”Linnustokartoitusten osalta Luke huomauttaa, että kanalinnuilla on voimakkaat vuosien väliset vaihtelut kannansuuruudessa, joten laskentojen toteuttaminen vain yhtenä vuonna (kuten hankkeissa yleensä toteutetaan) saattaa antaa väärän kuvan alueen merkityksestä lisääntymisympäristönä. Yhden vuoden aineisto on siten altis satunnaisvaihtelulle. Luke huomauttaa, että luontoselvityksissä ei myöskään tulisi jättää kartoittamatta tavanomaisia metsäkohteita, jotta kokonaiskuva alueen linnustosta, kuten metsäkanalinnuista, ei jäisi erityiskohteiden varaan. Tutkimusten perusteella tuulivoiman vaikutukset kanalinnustolle eivät myöskään rajoitu välttämättä voimalan välittömään läheisyyteen. Törmäysriskin lisäksi metsäkanalinnut saattavat välttää tuulivoimalaa ympäröivää aluetta tai käyttää sitä vähemmän lisääntymisaikana (soidinajan lisäksi myös poikasten kasvatukseen liittyvä habitaatinvalinta) lajista riippuen n. 500–600 m säteellä ja metson tapauksessa jopa yli 1000 m säteellä (mm. Coppes et al. 2020A). Saksassa, Ruotsissa ja Itävallassa tehdyssä tutkimuksessa ei ollut mitään viitteitä siitä, että metsot tottuivat tuulivoimaan edes 8 vuoden aikana (Coppes et al. 2020B). Täten tuulivoimaloiden vaikutus metsäkanalintuihin ei välttämättä ulotu vain rakentamisen ajalle ja alueelle.” (Luke kommentit, 2023; s.4, Ympäristöministeriön tuulivoimarakentamisen suunnittelu, 2023, luonnos).

Edelleen, linnustoselvitykset ovat puutteellisia seuraavasti:

Linnustoselvitysten laadinnassa ja vaikutusten arvioinnissa tulisi hyödyntää Ympäristöministeriö laatimaa raporttia ”Linnustovaikutusten arviointi tuulivoimarakentamisessa” (Suomen ympäristö 6/2016). Linnustokartoituksissa ja linnustovaikutusten arvioinnissa on erityisesti huomioitava uhanalaiset lintulajit, petolinnut ja muut tuulivoimaloiden vaikutusten kannalta herkät lajit.

Nyt kaavaehdotuksen mukaan linnustoselvityksiä on tehty eri vuosina muutamia kertoja mutta niiden yhteenveto kaavaehdotuksessa puuttuu. Täten linnustoselvitysten määrää ei kaikkien selvitysten osalta kerrota ja tehtyjen selvitysten riittävyttä ei pysty arvioimaan. Kaavaehdotuksessa tulee käydä ilmi riittävät tiedot tehtyjen selvitysten määrästä, kattavuudesta ja havainnointipaikkojen sijainneista, jotta voidaan arvioida, ovatko tuulivoimaloiden välittömät ja välilliset vaikutukset linnustoon arvioitu riittävällä tavalla. Linnustoselvitysten tulee olla ajallisesti riittävän kattavia. Esimerkiksi lajeilla, joilla kannanvaihtelut voivat olla suuria, tulisi luotettavien selvitysten perustua useamman kuin yhden vuoden havainnointiin.

Linnustokartoitusten lisäksi tulee mahdollisuuksien mukaan hyödyntää myös BirdLife Suomen Tiira-lintutietopalvelun ja Suomen Lajitietokeskus Laji.fi-tietokannan sisältämiä sekä paikallisilta lintuharrastajilta saatuja havaintotietoja.

Muuttolintujen suhteen eri lajiryhmien muutot tapahtuvat ajallisesti hyvinkin eri aikoina, ja kattavan kokonaiskuvan saamiseksi ja sääolosuhteiden huomioimiseksi kevätkuutonseuranta olisi syytä tehdä maaliskuussa Etelä-Suomessa vähintään 30 päivän ajan ja syysmuuttoa olisi syytä seurata elo-marraskuussa niin ikään vähintään 30 päivän ajan (Suomen ympäristö 6/12).

Selvityksiin tulee sisältyä muuttolintujen kannalta merkittävien levähdys- ja ruokailupaikkojen tunnistaminen ja hankkeen vaikutusten arviointi. Usein lintujen levähdysalueilla ruokailu- ja lepäilyalueet sijaitsevat maantieteellisesti erillään ja tuulivoima-alueen sijainti näiden alueiden välillä saattaa päivittäin tapahtuvien lentojen vuoksi aiheuttaa haittavaikutuksia lisääntyneen energiankulutuksen kautta (Suomen ympäristö 6/12). Linnustovaikutusten arviointimenetelmiä olisi aiheellista täydentää pesimä- ja muuttolinnuston törmäysmallinuksilla, koska alueen halki

kulkee kurjen ja hanhilajien syys- ja kevämuuttoreitit ja hankealueelle sijoittuu suurten petolintujen saalistus- tai pesimäympäristöjä.

Hankkeen vaikutusalueelle sijoittuu petolintulajin pesäpaikkoja, ja täten tulee kyseisten lajien reviirin käyttö ja häiriö- ja törmäysriski selvittää huolellisesti. Kattava selvitys tarkoittaa elinympäristömallinnusten käyttöä ja kattavaa uhanalaisen petolintulajin lentoreittien maastotarkkailua. Kattavan ja luotettavan petolintuselityksen tulisi käsittää riittävän useita havainnointikertoja ja tarvittaessa havaintokertoja useamalta vuodelta. Esimerkiksi vuosien välinen kannan vaihtelu voi vaikuttaa pöllöistä tehtävien havaintojen määrään. Päätelmät hankkeen vaikutuksista esimerkiksi alueen pöllökantaan eivät siten saa sisältää vuosien välisestä vaihtelusta aiheutuvia epävarmuustekijöitä. Hankealue on lähes yhtenäistä metsää ja alueella esiintyy useita lintudirektiivin liitteessä I mainittuja lajeja, kuten metsäkanalintuja (teeri, metso, pyy). Etenkin metsäkanalintujen osalta yksi keskeinen tuulivoima- ja muusta rakentamisesta aiheutuva kielteinen vaikutus on elinympäristöjen pirstoutuminen. Hankkeen vaikutusten arvioinnissa tuleekin huomioida niin metsäkanalintujen kuin myös muiden lajien osalta myös metsäisten alueiden kytkeytyneisyys ja suunnitellun tuulivoiman rakentamisen vaikutus siihen.

[Päämuuttoreiteille ei saa rakentaa tuulivoimaloita \(SLL, Luke\), ne kulkevat nyt kaava-alueen yli](#)

“Birdlife Suomi on tuottanut ympäristöministeriön toimeksiannosta selvitykset lintujen päämuuttoreiteistä Suomessa. Päämuuttoreitit osoittavat sellaiset laajat aluekokonaisuudet, jotka ovat kansallisesti tärkeitä ottaa huomioon tuulivoimala-alueiden sijoittumisessa.”(Luke, Tuulivoimarakentamisen suunnittelu, 2023, luonnos, s. 124)

Suomen luonnonsuojeluliitto toteaa:

“Lintujen päämuuttoreiteille tai päämuuttoreittien keskittymä- eli pullonkaula-alueille tai niiden läheisyyteen ei suositella sijoitettavaksi tuulivoimaloita.” (SLL, Tuulivoimaopas, 2022, s.27)

Luke toteaa:

“Muuttolinnoille törmäysvaikutukset voivat osoittautua merkittäviksi, jos tuulivoima sijoittuu päämuuttoreiteille, etenkin muuttoreitin, keskittymä- eli pullonkaula-alueille tai kerääntymisalueiden läheisyyteen,”

(Luke, Tuulivoimarakentamisen suunnittelu, 2023, luonnos, s 119)

Nyt puuttuvat tuulivoimarakentamisen selvitykset ja arvoinnit yhteisvaikutuksista lintujen päämuuttoreiteille sellaisista jotka osuvat samoille päämuuttoreiteille Kuivanto osayleiskaavaehdotuksen alueen kanssa. Siten ei ole mahdollista arvioida onko kyseinen Kuivanto tuulivoimapuisto sovitettavissa yhteen luonnonarvojen vaalimiseen liittyvien alueidenkäyttötavoitteiden ja kaavan sisältövaatimusten kanssa paikallisella Orimattila-tasolla, seudullisella eikä maakuntien tasolla.

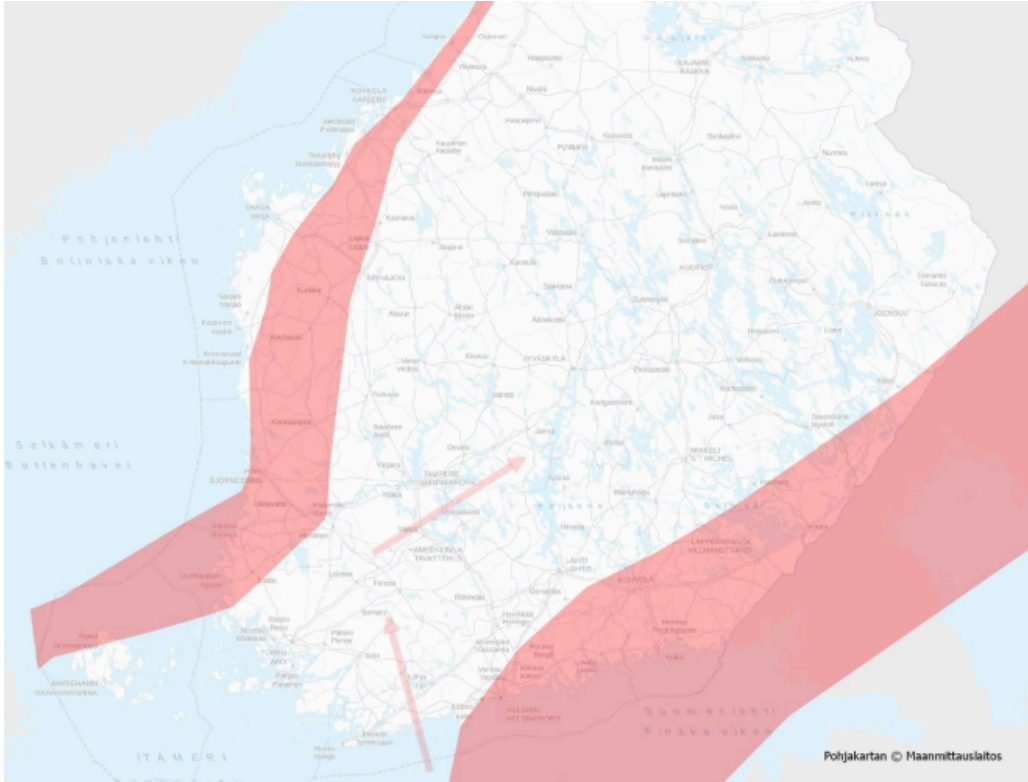
Luke toteaa:

“Kun otetaan huomioon maakuntakaavan tehtävä tuulivoimarakentamisen kokonaisuuden ohjaamisessa, kaavan toteuttamisen yhteisvaikutusten selvittämistä ei voida jättää pelkästään yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa tehtäväksi.” (Luke, Tuulivoimarakentamisen suunnittelu, 2023, luonnos, s 121)

Metsähanhen, tundrihanhen ja valkuposkihanhen kevät- ja syyspäämuuttoreitit sijoittuvat kaava-alueen ylle. (Birdlife Suomi, Lintujen päämuuttoreitit Suomessa – päivitys 2023; ss. 7-12). Alla kartta metsähanhen syyspäämuuttoreitistä. Tundrihanhen ja valkuposkihanhen päämuuttoreitit sijoittuvat suunnilleen samalla tavalla juuri Lahti-kaupunkialueen eteläpuolelle ja siten koko Kuivanto tuulipuisto osayleiskaavaehdotuksen alueen ylle ja sen lähialueille.

Birdlife Suomi mainitsee lisäksi että nämä hanhien reitit ovat siirtymässä vielä enemmän lännen suuntaan, joten se tulee tulevaisuudessa olemaan yhä tärkeämpi ja muiden reittien kanssa yhteisvaikutuksiltaan merkittävä lintujen valtakunnallinen päämuuttoreitti. Siten ehdotettu kaava-alue siirtyy enemmän koko Eteläisellä rantamaalla lintujen päämuuttoreittilevyyden keskelle, vaikka se nytkin on aivan koko reittien peittämä. Tämä kohta on oleellinen ELY:n pyytämien törmäys- ja häiriötekijöiden selvitysten suhteen.

“Osoitettujen muuttoreittien ulkopuolella Varsinais-Suomessa ja eteläisessä Hämeessä ruokailee keväisin runsaasti metsähanhia ja tundrihanhia. On ilmeistä että lintuja saapuu alueelle sekä Virosta että Ruotsista, ja osa linnuista saapuu öisin. Myöhemmin linnut jatkavat muuttoa ilmeisesti laajalla rintamalla pääosin Järvi-Suomen ylitse koilliseen ja kaakkoon.” (Birdlife Suomi, Lintujen päämuuttoreitit Suomessa – päivitys 2023; s. 7).

FCG 2023 Päijät-Hämeen tuulivoimaselvityksessä linnusto-vaikutukset olivat ratkaisevia kriteereitä alueiden tuulivoimalle soveltuvuutta arvioitaessa. Täten esimerkiksi Kuivannon pohjoispuolella sijaitsevan Pensuo-alueen ei katsottu soveltuvan tuulivoima-alueeksi seuraavista Birdlife Suomi esittämistä syistä:

*”Tuulivoima-alueen länsipuolella oleva Pensuon peltoalue on maakunnan tärkeimpiä hanhien keraäntymisalueita. Alueelle keraäntyy usein myös huomattavia määriä kurkia ja se on varsinkin syksyisin petolintujen suosiossa. **Linnut liikkuvat usein Pensuon ja idempäähä sijaitsevan Kuivannon peltoalueen välillä. Pensuon vieressä oleva tuulivoima-alue aiheuttaa huomattavan uhan alueen linnustolle, sillä peltoalueelta toiselle tai vaaran uhatessa ilmaan nousseet linnut lentävät matalalla. Toimäysriskit lisääntyvät varsinkin pimeässä ja sumuisessa säässä.** (PHLY kommentit Päijät-Hämeen tuulivoimaselvitykseen, 2022, s.3)*

Jo Sweco esiselvityksessä 2021 esitettiin lintujen päämuuttoreittikartta ja vuonna 2023 Birdlife Suomi esitti päivitetyn lintujen päämuuttoreittikartan. Nämä molemmat todentavat että kurkien ja useiden hanhilajien päämuuttoreitit kulkevat juuri suunnitellun Kuivanto osayleiskaavaehdotus-alueen yllä. Edellä esitetyn mukaan ne lentävät matalalla juuri Pensuolta Kuivannon tuulivoimapuisto-alueen yli edelleen Kuivannon peltoalueille.

Samat huomattavat uhat koskevat alueen linnustoa Pensuolla ja Kuivannon suunnitellulla Kuivannon tuulivoimapuistoalueella. Täten samalla tavalla kuin Pensuon alue jonka ei linnusto-syistä todettu soveltuvan tuulivoimapuistoksi, ei Kuivanto tuulivoimapuistoaluekaan sovellu tuulivoimatuotantoon.

Selvitykset ja vaikutusarvioinnit maa-, ja kallioperään, ja pienvesiin ovat puutteellisia

Metsälaki suojelee mm. kalliojyrkänteet, kalliometsät, lähteet, purot ja norot. Kalliometsä on Etelä-Suomessa silmälläpidettävä luontotyyppi. Nyt kaavaehdotuksen sivulla 17 kerrotaan 4 riviä maa- ja kallioperästä ja sivulla 89 tuulivoimarakentamisen vaikutuksista maa- ja kallioperään.

Puuttuu: Mikä on kalliomaalla kallion päällä olevan maakerroksen paksuus ja maapeite? Onko hankealuetta ja siirtoreittejä luokiteltu mahdolliseksi happamien sulfaattimaiden esiintymisalueeksi? Sähkönsiirtoreitille 110 kV sijoittuvia maa- ja kallioperää ei ole kuvattu. Mille maa- ja kallioperälle tuulivoimalat sijoittuvat? Onko arvokkaita geologisia muodostumia? Onko voimaloita tai sähkönsiirtoreittejä suunniteltu sijoitettavan arvokkaan kalliomuodostuman alueelle? Onko kalliometsiä tai kalliojyrkänteitä? Kalliot räjäytetään ja tasataan – mitä vaikutuksia räjäytyksillä on luontotyypeille ja eliöille? Tulee arvioida maa-ainesoton pinta- ja pohjavesivaikutukset. Kaavaehdotus ei sisällä selvityksiä ja vaikutusten arvioimista vesieliöihin.

Hankealueella tapahtuva kiviainesten otto ja murskaus liittyy kiinteästi tuulivoimahankkeeseen. Tästä syystä ottoalueet ja kiviainemäärät on kuvattava ja kiviainestenotto otettava huomioon arvioinneissa. Arviointiselostukseen tulee tarvittaessa täydentää tietoja mahdollisista esille käyvästä muistakin hankkeista, joihin tämä hanke voi liittyä, mm. hankealueen läheisyydessä olevat maa-ainesten ottoalueet.

Metsälain mukaisesti pienvesistöissä mm. lähde ja noro ovat suojeltuja. Nyt mainitaan että *"suunnittelualueella ei sijaitse järviä ja lampia, mutta siellä on Paassilanoja ja Hollinoja. Haaphuhdan peltoalueen eteläpuolella metsäalueella sijaitsee lähde."*(s.18) ja *"Paassilanojan länsipuolella noin 80 metrin etäisyydellä sijaitsee lähde."* ja *"alueella sijaitsee lähde ja muutama virtavesimuodostuma (s.91)* Jo kaava-alueen ja siirtoreittien karttoja katsomalla näkyy että niillä on pienvesistöjä. Ne pitää tutkia. Mainittu lähde on vesilakikohde eikä sen suojelusta puhuta nyt mitään. Virtavesimuodostuma voi olla noro joka on myös vesilakikohde.

Kaava-alue sijaitsee noin 120 mpy ja sieltä vedet virtaavat oja ja jokia pitkin alajuoksuna asutusta päin mm. Kuivanto, Koskunen, Sepänjoki ja Montari kyliin. Kaava-alueen vieressä sen itäpuolella on luokiteltu pohjavesialue ja sen lähiympäristössä useita pohjavesialueita. Nämä kaikki ovat tuulivoimapuiston valuma-alueella. Tästä vedet virtaavat edelleen etäämmälle.

Pintavesien kuvaus sähkönsiirtoreiteiltä puuttuu ja alueen tarkemmat pohjavesiolosuhteet, kuten pohjaveden pinnankorkeus ja pohjaveden yläpuolisten maakerrosten koostumus eivät ole selvillä. On selvítettävä hankkeen vaikutukset hankealueen ja siirtoreittien läheisyydessä sijaitsevien pohjavesien ja kaivovesien laatuun ja määrään. Tuulivoimayhtiön on myös otettava vastuu mahdollisesta pohjavesien ja ympäristössä sijaitsevien useiden kiinteistöjen kaivovesien virtausten muutoksista, pilaantumisesta. Pilaantumistapauksessa on tuulivoimayhtiön sitouduttava jo kaavaehdotuksessa järjestämään vesihuolto lähialueiden kiinteistöille. Vastuu on siis otettava tuulivoimaloiden, kaava-alueen ja sähkönsiirron aiheuttamien veden pilaantumisien osalta.

Suomessa on ehdoton pohjavesien pilaamiskielto. Hankealue ei sijoitu luokitellulle pohjavesialueelle, mutta pilaamiskielto koskeekin kaikkia pohjavesiä. (Ympäristönsuojelulaki 527/2014, 17§). Nyt ei ole perusteltu miksi hankealueella tehtävillä toimilla ei olisi vaikutusta sen läheisyydessä sijaitsevien pohjavesialueiden pohjaveden tai kaivojen laatuun tai määrään. Hanketoimija on velvollinen olemaan selvillä vesien nykytilasta ja hankkeen vaikutuksista niihin. Alueelta selvitetty vesistöt, pienvedet ja lähteet tulee merkitä kaavakarttaan.

Kuivanto tuulivoimalat on suunniteltu kokonaiskorkeudeltaan 300m (Kaavaehdotus, kaava merkinnät, s.52) ja karttatarkastelun mukaan ne sijoittuvat Kuivannolla arvokkaiden korkeiden 120m meren pinnan yläpuolelle (mpy) Nissalan kallioiden päälle josta ne näkyvät ja kuuluvat Lahden keskustaan ja Orimattilan keskustaan asti. Nämä kalliometsät ja niiden laet aiotaan räjäyttää ja tasata tuulivoimaloita, niiden huoltoalueita, siirtokaapeleita ja tiestöä varten. Tästä johtuvat vaikutusarvioinnit maa- ja kallioperään ja niiden luontotyypeille ja tyyppisille lajistoille puuttuvat.

Käytännössä teiden levennyksiin ja sähkönsiirtokaapelointia pitää teiden vierestä räjäyttää maa- ja kallioperää pitkiltäkin osuuksilta, myös kaava-alueen ulkopuolella Kansakouluntie-Montarintie osuuksilla, jotka ovat hyvin kalliisia ja kivisiä. Jo karttaa vilkaisemalla voidaan nähdä että kyse on laajasta kallioisesta alueesta joka ulottuu pohjoisessa Lahti kuntarajasta etelään Niinikoski ja Villikkala kyliin asti. Kallioiden räjäytykset vaikuttavat aina vesistöihin ja niiden ekosysteemeihin. On tutkittava myös vaikutukset pohjaveteen, pienvesistöjen tilaan ja virtaussuuntiin, sekä ympäristön talousvesikaivoihin.

[EU luontodirektiivin liite IVa tiukan suojelun alaisien lajien esiintyminen, lisääntyminen- ja levähdyspaikat selvittämättä; niiden hävittäminen, heikentäminen, häiritseminen on kielletty](#)

Suoraa lainausta EU luontodirektiivistä ja sitä koskevasta Komission tiedonannosta:

"Direktiivin 12 artiklan 1 kohdan d alakohta on itsenäinen säännös. Toisin kuin 12 artiklan muut kiellot, se ei koske yksilöitä suoraan vaan sen tarkoituksena on suojella lajien elinympäristöjen tärkeitä alueita, koska siinä kielletään lisääntymis- tai levähdyspaikkojen heikentäminen ja hävittäminen. Kaikenlainen lisääntymis- tai levähdyspaikkojen heikentäminen ja hävittäminen on kiellettävä, eli tällaista toimintaa on vältettävä.

Levähdyspaikoiksi katsotaan myös talvehtimispaikat: *"Selviytymisen kannalta tärkeät levähdyspaikat voivat kattaa yhden tai useamman rakennelman ja elinympäristön, joita tarvitaan 1. Lämmönsäätelyyn*

2. Lepäämiseen, nukkumiseen tai toipumiseen

3. Piiloutumiseen, suojautumiseen tai pakenemiseen

4. Talvehtimiseen (esim. lepakkojen talvehtimispaikat)"(s. 36).

On selvää, että kaikkea tahallista häirintää, joka voi vaikuttaa suojellun lajin eloonjäämismahdollisuuksiin, jälkeläistenhoitoon tai lisääntymiskykyyn tai joka johtaa lajin esiintymisalueen pienenemiseen tai lajin siirtymiseen muualle, olisi pidettävä 12 artiklan mukaisena häiritsemisenä."

”Direktiivin tavoitteet huomioon ottaen lisääntymis- ja levähdyspaikkoja on suojeltava tiukasti, koska ne ovat ratkaisevassa asemassa eläinten elinkierron kannalta ja erittäin tärkeitä osatekijöitä lajien säilymisen varmistamiseksi. Sen vuoksi 12 artiklan 1 kohdan d alakohdan säännös olisi ymmärrettävä siten, että sillä **pyritään turvaamaan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen ekologinen toimivuus**. Näin ollen 12 artiklan 1 kohdan d alakohdassa säädetään, että ihmisen toiminta ei saa vahingoittaa tai tuhota tällaisia paikkoja, jotta ne voivat tarjota kaikki tiettyjen eläinten levon ja lisääntymisen kannalta tarvittavat onnistumistekijät myös tulevaisuudessa.”

”Lisääntymispaikat, joita käytetään säännöllisesti vuoden aikana tai vuodesta toiseen, on suojattava myös silloin, kun niitä ei käytetä.”(EU luontodirektiivi, komission tiedonanto, 2021).

12 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan: ”näiden lajien häiritseminen erityisesti niiden lisääntymis-, jälkeläistenhoito-, talvehtimis-, ja muuttoaikana on kielletty”. (s.36)

Luonnonsuojelulain luontotyyppejä ja lajeja koskevat kohdat pitää ottaa huomioon luonnonsuojelualueiden ulkopuolellakin

Natura2000 tulee ottaa huomioon sen rajan ulkopuoleltakin, mikäli sen luontoarvoille tulisi merkittävää haittaa. Kaava-alueen lähetäisyydellä sijaitsee *Natura-alue Mieliäissuo (SCI, FI01000073)* noin 3 km etäisyydellä lounaaseen. Alue kuuluu myös *soidensuojeluohjelma-alueeseen SSO010024 Mieliäissuo-Kaireissuo*. Tämä alue sisältyy myös samaan luonnon ydinalue (L):ään kuin kaavaehdotus-alue. Se sijaitsee ydinalueen eteläosassa ja alueen suurpedot ja linnut liikkuvat koko L-ydinalueella. Natura2000 Mieliäissuolla on tavattu mm. sääski, suopöllö, merikotka ja maakotka, jotka ilmeisesti myös liikkuvat koko L-alueella, myös tuulipuisto kaavaehdotus-alueella, joka on koko L-alueen korkeinta kohtaa 120-126m mpy. Näistä kalasääksi on nähty myös Kuivanto kaava-alueella. Tuulipuisto vaikuttaa heikentävästi ja häiritsevästi eliöiden elinympäristöön ja liikkumiseen koko kyseisellä L ydinalueella.

Myös Luonnonvarakeskus Luke lausuu:

”Natura alueiden läheisyyteen sijoittuvassa tuulivoima rakentamisessa on kiinnitettävä erityistä huomiota sellaisiin herkkiin lajeihin, joiden tilankäyttö on laajaa ja/tai joiden laadukkaista elinympäristöistä on Suomessa puute. Tällaisia herkkiä lajeja ovat mm. suurpedot, metsäpeura ja maakotka, joiden elinympäristöjen runkona toimii usein Natura2000-alue, mutta samalla ne käyttävät jatkuvasti myös alueen muuta ympäristöä. Luke näkee etteivät Natura2000 alueet yksinään riitä säilyttämään vaativien lajien populaatioita Suomessa elinkykyisinä, vaan ne tarvitsevat laajempia aluekokonaisuuksia ja kulkuyhteyksiä eri ympäristöjen välillä”.

Tuulivoimaloiden melusaaste vaikuttaa myös Natura2000 alueiden luontoarvoihin heikentävästi.

(Luke kommentit, 2023; ss. 2-3, Ympäristöministeriön tuulivoimarakentamisen suunnittelu, 2023 luonnos).

Kasvillisuus, eliöt ja luontotyytit; voimaloiden, tiestön ja siirtoreittien alueiden selvitykset ja vaikutusten arvioinnit puuttuvat

Kaava-alueen luontokohteiden ja lajesiintymien nykytilaa ei ole riittävästi tutkittu ja kuvattu. Lähinnä mainitaan hankealueen sijoittuvan metsäiselle alueelle, ja se ei ole riittävä tapa luonnehtia alueen kasvillisuuden nykytilaa - se jättää epäselväksi alueella vallitsevat kasvillisuus- ja metsätyypit. Koko kaava-alue, maakaapelireitit sekä näiden vaikutusalueet on tutkittava tältä osin. Myös sähkösiirtoreittien vaikutukset tulee arvioida kattavasti.

Kaavaehdotuksen mukaan jo olemassa olevaa tiestöä Kansakouluntie-Montarintie aiotaan rakentaa ja leventää suurten kuljetusten, sekä sähkösiirtokaapeleiden vuoksi. Tämä tiestö on kaava-alueen ulkopuolella mutta on olennaista että myös teiden vierusten luontotyytit ja uhanalaiset lajit selvitetään ja arvioidaan vaikutukset. Teiden levennystä aiotaan tehdä siten että tien (6m leveä kansi) molemmilta puolilta raivataan 20m maastoa, tai enemmänkin:

”Rakennettavat huoltotiet ovat sorapintaisia ja niiden leveys on keskimäärin noin 5-6 metriä. Tarpeen mukaan metsäisessä maastossa tielinjauksista kaadetaan puustoa noin 12-20 metrin leveydeltä mahdollisten kaapelointien, reunaluiskien ja työkoneiden tarvitseman tilan vuoksi. Kaarteissa raivattavan tielinjauksen leveys saattaa olla jopa kaksinkertainen erikoispihkan kuljetuksen (siivet, tornien osa) vaatiman tilan johdosta. Siivet ovat nykyään noin 85 metriä pitkiä.”(kaavaehdotus, ss. 46-47)

Täten kattavat luontoselvitykset tulee tehdä myös varsinaisen kaava-alueen ulkopuolella siellä missä maastoa raivataan tiestön ja siirtoreittien rakentamisen vuoksi. Näin tehdään yleensä muissakin tuulivoimahankeprojekteissa. Edellä lainatun kaavaehdotustekstin mukaan kyse on suuristakin alueista.

Nyt kaavaehdotuksessa ja selostuksessa ei ole huomioitu että etenkin Kansakouluntien osuus joka lähtee kaava-alueen rajalta tielle 1701 on hyvin luonnonmukaisena säilynyttä metsäistä aluetta. Lahden Museon kartoitus on kuljetus- ja sähkösiirtoreiteille ilmeisesti tehty mutta eliöt, luontotyyppi- ja kasvillisuuskartoitusta sähkösiirtoreiteistä ja teiden leventämisen alueista ei ole tehty. Montarin kylässä tien 1701 eteläpuolella tilojen suuret navetat ja

maatalouden rakennukset sijaitsevat aivan tien vieressä - tie halkoo pihoja ja tilojen maatalouskeskuksia - joten tien levennykset eivät siellä edes onnistu.

Hankealueelta, tiestöltä ja sähkönsiirtoreiteiltä on tarpeellista tunnistaa siellä mahdollisesti esiintyvät haitalliset vieraslajit, jotka mainitaan EU:n vieraslajiluettelossa tai Suomen vieraslajilaissa ja -asetuksessa. Havaittujen haitallisten vieraslajien osalta tulee esittää toimet niiden leviämisen ehkäisemiseksi ja haitallisten vaikutusten minimoimiseksi. Erityisesti haitalliset vieraskasvilajit leviävät herkästi maansiirtotöiden yhteydessä ja voivat nopeasti muodostaa esiintymiä uusilla alueilla. Sekä kansallisessa että EU:n vieraslajiluettelossa olevien lajien maahantuonti, kasvatusta, myynti ja muu hallussapito sekä ympäristöön päästäminen on kielletty.

[EU luontodirektiivin liite IVa tiukan suojelun lajit liito-orava, kirjoverkkoperhonen, lepakot ja viitasammakko selvitykset ja vaikutusten arviointi on puutteelliset](#)

Kuivanto tuulivoimapuisto osayleiskaavaehdotuksessa EU:n luontodirektiivin liite IV (a) lajeista mainitaan vain että on selvitetty liito-oravan, kirjoverkkoperhosen ja lepakoiden esiintymistä alkuperäisellä suunnittelualueella vuonna 2022 ja kaava-alueella painottuen voimalapaikkojen läheisyyteen vuonna 2023. (s.26) Selvityksiä ei ole siis tehty koko kaava-alueelle, huolto- ja varastoalueille, tienvarsille, penkereille, eikä sähkönsiirtoreiteille. Voimaloiden sijoituspaikat ovat jo nyt vuodesta 2020 lähtien siirtyneet eri paikkoihin – ja ne voivat siirtyä taas. Täten on erittäin tärkeää kartoittaa koko kaava-alue, sen lähiympäristö, tiesto ja sähkönsiirtoreitit. Kaavaehdotuksessa ei nyt esitetä liito-orava-, kirjoverkkoperhonen-, lepakkokartoitusten tarkkoja menetelmiä ja selvitysalueita joten selvitysten riittävyttä ei voida arvioida. Viitasammakoista ei kaavaehdotuksessa mainita mitään.

Liito-oravan elinympäristöjä ei ole ilmeisesti tutkittu esimerkiksi papanoita seuraamalla vaan sivulla 26 todetaan vain että *“potentiaalisesti soveltuva elinympäristöä on kaava-alueella hieman”*, mutta tätäkään mahdollisuutta ei ole tarkemmin tutkittu, vaan päätellään vain että: *“tuulivoimalahankkeen rakentamistoimenpiteiden ei arvioida aiheuttavan liito-oravaan kohdistuvia vaikutuksia”* (s. 83). Tämä ei ole hyväksyttävää. Liito-oravan esiintyminen on tutkittava.

Kirjoverkkoperhosen toukkapesiä ja lisääntymisympäristöjä sen sijaan on löydetty kaikkien tuulivoimaloiden sijoituspaikoista ja niiden ympäristöstä, ja kaavaehdotuksessa todetaankin: *“Kaava-alueelle sijoittuu lajille runsaasti soveltuvia elinympäristöjä sekä lisääntymiseen soveltuvia kangasmaitikkakasvustoja.”* (s.26) Kirjoverkkoperhosta on niin laajasti että sen siirtämisen muualle pitäisi kattaa ilmeisesti suuria osia kaava-alueesta. Sen paikat ovat aivan tuulivoimaloiden sijoituspaikkojen ytimessä. Tämä ei ole hyväksyttävää.

Lepakoista todetaan selvitetyn vain 3 käyntikerralla kullakin vuosina 2022 ja 2023: *“Havaintojen perusteella rajattiin kaksi lepakoiden käyttämää aluetta”*(s.28) , mutta kaavaehdotuksessa tai sen kartassa ei kerrota missä nämä alueet sijaitsevat. *“Havaintojen perusteella lepakot käyttävät ainakin alueen metsätieverkostoa ja ojanvarsia siirtymiseen ja saalistamiseen...Talvehtimispaikkojen esiintyminen alueella on mahdollista kallioiden koloissa.”*(s.28) Vaikutusten arvioinnissa (s. 83) todetaankin että:

“(lepakoihin) voi arvioida kohdistuvan tuulivoimapuiston rakentamisesta vähäisiä kielteisiä vaikutuksia”

“voimaloiden rakentaminen hävittää jonkin verran paikallisesti lepakoiden käytössä olevaa elintilaa”

“ei voida myöskään täysin poissulkea mahdollisuutta, että kalliolle sijoittuvien rakentamispaikkojen alle jäisi lepakoiden talvehtimispaikkoja”

Lepakoiden oalta kartoituksen tulee kattaa mahdollisten lisääntymisyhdyskuntien esiintymisen lisäksi hankealueella sijaitsevat tärkeät ruokailualueet, siirtymäreitit ja muuttoreitit sekä arvioida hankkeen vaikutukset niihin.

Metsätieverkosto ja kalliot ovat juuri paikkoja joihin tuulivoima-alueen rakentamisen räjäytys- ja kaivamistyöt keskittyvät, joten hyvin todennäköisesti lepakoiden siirtymis-, saalistus-, ja levähdys eli talvehtimispaikkoja tuhoataan. Tämä on EU luontodirektiivin liite IVa tiukasti suojeltavien lajien kohdalla kielletty. Edellä kappaleessa: “EU luontodirektiivin liite IVa tiukan suojelun alaisien lajien esiintyminen, lisääntymis- ja levähdyspaikat selvittämättä; niiden hävittäminen, heikentäminen, häiritseminen on kielletty” (s.17) on tästä teemasta suoraa Komission tiedonannon tekstiä jossa todetaan:

”Direktiivin 12 artiklan 1 kohdan d alakohta on itsenäinen säännös. Toisin kuin 12 artiklan muut kiellot, se ei koske yksilöitä suoraan vaan sen tarkoituksena on suojella lajien elinympäristöjen tärkeitä alueita, koska siinä kielletään lisääntymis- tai levähdyspaikkojen heikentäminen ja hävittäminen. Kaikenlainen lisääntymis- tai levähdyspaikkojen heikentäminen ja hävittäminen on kiellettävä, eli tällaista toimintaa on vältettävä.

Levähdyspaikoiksi katsotaan myös talvehtimispaikat: ”Selviytymisen kannalta tärkeät levähdyspaikat voivat kattaa yhden tai useamman rakennelman ja elinympäristön, joita tarvitaan 1. Lämmönsäätelyyn

2. Lepäämiseen, nukkumiseen tai toipumiseen

3. Piiloutumiseen, suojautumiseen tai pakenemiseen

4. Talvehtimiseen (esim. lepakkojen talvehtimispaikat)”(s. 36).

Tämän mukaisesti lepakoiden talvehtimispaikkoina käyttämiä kallioita ei voi räjäyttää ja siten hävittää.

Ei ole hyväksyttävää että Kirjoverkkoperhosen ja valkolehdokin elinympäristöt ovat voimala-alueilla, niiden ytimessä

Kirjoverkkoperhosen ja valkolehdokin elinympäristöt sijoittuvat edelleen aivan kaikkien 3 tuulivoimaloiden, teiden, ja kaapelikaivamisten alueelle tai viereen. Tämän tuulivoimahankkeen myötä niiden esiintyminen vaarantuu ja todennäköisesti häviää. Ne ovat aivan kaiken rakentamisen ytimessä tai vieressä. Koska teitä pitää raskaiden ja suurten kuljetusten vuoksi levennyksessä rakentaa ilmeisesti jopa 46m leveydeltä, tarkoittavat nämä käytännössä paljon suurempien alueiden raivaamista ja tasaamista kuin kaavaehdotus esittelee. Jokaista tuulivoimalaa kohti räjäytetään Nissalan kallioita ja tasoitetaan ne alueeksi jossa ei kasva mitään ainakin 2-3 ha alalta/voimala eli yhteensä noin 8ha, ehkä enemmän. Tämä ei selviä hyvin kaavaehdotuksesta. Nämä luontotyytit ja niillä elävät eliöt menetetään siten lopullisesti. Myös elinympäristöt muuttuvat lopullisesti.

Suurpetoselvitykset (EU luontodirektiivin liite IVa tiukan suojelun lajit) ja niihin kohdistuvien vaikutusten arviointi on tehtävä aina ja nyt ne puuttuvat

Tuulipuistokaavoituksen yhteydessä Suomessa esiintyvät suurpedot ilves, karhu, susi, ahma esiintyminen on aina selvitettävä, kuten niiden lisääntymis- ja levähdysalueet. Näin ohjeistavat EUn luontodirektiivi, Komission tiedonanto 2021; Ympäristöministeriö Tuulivoimarakentamisen suunnittelu 2023, luonnos; Luonnonvarakeskus kommentit siihen 2023.

”Yleispiirteisesti vaikutukset suurpetoihin noudattelevat samoja vaikutuksia kuin suden osalta: merkittävimmät suorat vaikutukset tapahtuvat todennäköisesti tuulivoiman rakentamisaikana, jolloin suurpedot välttävät voimakkaasti hankealuetta. Tuulivoimaloiden hankealueella ihmistoiminnan lisääntyminen ja elinympäristöjen pirstoutuminen vaikuttaa suurpetojen käyttäytymiseen ja erityisesti lisääntymiseen hankealueen läheisyydessä myös pidemmällä aikavälillä.” (Ympäristöministeriö, Tuulivoimarakentamisen suunnittelu, luonnos 2023, s.128).

EU luontodirektiiviä koskeva komission tiedonanto, 2021 ja Ympäristöministeriö Tuulivoimarakentamisen suunnittelu, 2023 mukaan:

”tuulivoimahankkeissa suurpetoselvitykset ja petolintuselvitykset on tehtävä aina.”

Mitään näiden lajien esiintymispaikoista ja lisääntymis- ja levähdyspaikoista ei kuitenkaan ole selvitetty kaavaehdotusta varten. Kuivanto tuulipuisto osayleiskaava ei siten perustu maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaisiin riittäviin selvityksiin ja vaikutusten arviointeihin. Kuivanto kaava-alueella ja sen ympäristössä on havaittu suurpedoista ilves ja karhu. Sekä saukko. Myös Lintudirektiivin liite I lajit ja niiden soidinalueet mm. teeri, metso, pyy, kehrääjä, huuhkaja, palokärki, merikotka, maakotka, Nämä kaikki ovat edustettuina kaava-alueella ja sen lähiympäristössä. Kuivanto osayleiskaavaehdotus ei ole perustunut näiden eliöiden elin- ja lisääntymisalueelle kohdistuvien vaikutusten osalta riittäviin selvityksiin ja vaikutusten arviointeihin, ja siten osayleiskaavan mahdollistama tuulivoimarakentaminen ei ole toteutettavissa maankäyttö- ja rakennuslain 39 §:n 2 momentin 8 kohdan luonnonarvojen vaalimista koskevien sisältövaatimuksien sekä luonnonsuojelulain 78 §:n 1 momentista johtuvien vaatimusten täyttävällä tavalla. Koska **suurpedot** ilves ja karhu, kuten myös kaava-alueella havaittu saukko ovat luontodirektiivin liitteessä IV (a) tarkoitettuja tiukan suojelun alaisia lajeja, kaavaehdotuksessa on maankäyttö- ja rakennuslain 197 §:n 1 momentin mukaisesti tullut myös ottaa huomioon, että on noudatettava luonnonsuojelulain 78 §:n 1 momenttiin ja luonnonsuojeluasetuksen perustuvaa lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittämistä ja heikentämistä koskevaa kieltoa.

Ilves, esiintymisen selvitys ja vaikutusarviointi puuttuvat

Suomen Riistakeskus on palautteessaan 23.12.2022 kertonut että: **”Lisäksi alueella esiintyy ilvestä (luontodirektiivin liitteen IV (a) laji).”** Tästä huolimatta kaavaehdotuksessa ei ole mitään selvityksiä ilveksestä. Sivulla 28, "3.3.10 Muu eläimistö" mainitaan vain että "alueella esiintyy ilves". Ilvestä ei myöskään mainita kappaleessa "3.3.8 Luontodirektiivin liitteen IV (a) lajit" sivulla 26.

Ilves on EU luontodirektiivi liite IVa tiukan suojelun alainen eläin. Ilveksen lisääntymis- ja levähdysalueiden hävittäminen tai heikentäminen on kielletty. Kansallisessa lainsäädännössä sama suojelu löytyy

Luonnonsuojelulaista 9/2023, 78§ sekä Valtioneuvoston asetus luonnonsuojelusta 1066/2023 liite 7, jossa luetellaan suojeltavat lajit.

Tuulivoimapuistoihin liittyen Suomessa on käsitelty KHO:ssa susien lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. KHO 2023/70 ja KHO 2019/160 ovat tapauksia joissa tuulivoimapuistot kiellettiin lisääntymisalueiden hävittämisen ja heikentämisyistä. Nämä ovat samanlaisia tapauksia kuin nyt kyseessä oleva ilveksen lisääntymis- ja levähdyspaikat Kuivanto tuulivoimapuiston kaava-alueella ja sen ympäristössä.

Ilveksen arvokas elinympäristö sijaitsee Kuivanto tuulipuisto osayleiskaavaehdotuksen alueella ja sen ympäristössä. Kyseessä olevalla osayleiskaava-alueella ja sen ympäristössä on paikallisten asukkaiden ja metsästysseuran ilves-havaintoja useiden vuosien varrelta. Alue on erityisen merkittävä ilveksen esiintymis- ja lisääntymisalue. Ilveksen lisääntymisalueista tiedetään että sillä on synnytyksen lisäksi useita pentujen siirtopesiä. Onnistuneen lisääntymisen kannalta on keskeistä, että alue, jolla ilveksset ovat säännöllisesti lisääntyneet, säilyy lisääntymiselle suotuisana. Jos ilves ei muuttuneista olosuhteista johtuen voi enää lisääntyä pysyvästi alueella, kysymys on vähintäänkin lisääntymispaikan heikentämisestä. Yleensä naaras käyttää turvalliseksi kokemaansa synnytyspaikkaa vuodesta toiseen. *"Lisääntymispaikat, joita käytetään säännöllisesti vuoden aikana tai vuodesta toiseen, on suojattava myös silloin, kun niitä ei käytetä."* (EU komission tiedonanto luontodirektiivistä, 2021).

Luonnonsuojelulain 78 §:n 1 momentin mukaisen lisääntymis- ja levähdyspaikan heikentämisen ja hävittämiskielto koskee kaikkia lisääntymis- ja levähdyspaikkoja riippumatta siitä, ovatko ne selvästi luonnossa havaittavia vai eivät. Tuulivoimaloiden, niitä yhdistävien maakaapeleiden, sähköasemien ja sähköverkkoon liittymistä varten rakennettavien maakaapeleiden lisäksi alueelle joudutaan rakentamaan tiestöä, jota tulee pitää huoltoajojen varten ajokuntoisena ympäri vuoden. **Toistuva liikehdintä alueella on merkittävä haitta ilveksen esiintymiselle ja pesinnän aloitukselle.** Luonnonsuojelulain 78 §:n 1 momentin asettama kielto on otettava suoraan huomioon osayleiskaavaa laadittaessa.

Ilves on riippuvainen saaliseläimistään, erityisesti hirvieläimistä. *"Siten tuulivoiman vaikutukset eivät ole yksin kiinni suorista vaikutuksista lajiin itseensä, vaan myös vaikutuksista sen saaliseläinten käyttäytymiseen ja lisääntymismenestykseen."* (Luke kommentit, 2023; s.6, Ympäristöministeriön tuulivoimarakentamisen suunnittelu). Orimattilan riistanhoitoyhdistyksen 6.3.2023 suurriistan maalaskennassa 19 metsästysseuran joukosta Kuivannon metsästysseura erottuu selvästi koko Orimattilan suurimpana ja tärkeimpänä riista-alueena hirvien (42), valkohäntäpeurojen (32), metsäkauriin (30), peltopyyn (29) laskennassa. Useimmilla muilla Orimattilan alueen seuroilla on vain muutamia havaintoja hirvistä, valkohäntäpeuroista ja metsäkauriista. Peltopyyn kohdalla useimmilla 0 havaintoa. Tämä maalaskentatulos osoittaa Kuivannon alueen tärkeyden koko Orimattilan luonnon monimuotoisuudessa ja ilveksen ravinto-alueena. Koko Orimattilan alueella ilves esiintyy siis siellä missä on saalista ja ravintoa – eli Kuivannolla ja sen ympäristössä.

Karhu, esiintymisen selvitys ja vaikutusarviointi puuttuvat

Paikallisten asukkaiden taholta karhu on useiden vuosien ajan havaittu Montarin kylässä tien 1701 pohjois- ja eteläpuolella. Syksyllä 2023 karhu nähtiin ja se ärjyi metsässä kaava-alueesta etelään noin 1,5km. Kuivannon ja kaava-alueen metsä on karhun elinympäristöä. Sen lisääntymis- ja levähdyspaikka eli talvehtimispaikka tulee selvittää ja tehdä vaikutusten arviointi siitä miten karhun elinympäristö muuttuu, häviää ja heikentyy tuulipuiston vuoksi. Seudulla on mehiläistarhaustoimintaa joka tuo karhut aina paikalle. On havaittu että karhu liikkuu luonnon ydinalueen (L) sisällä, mutta myös Montarin kylästä ainakin Niinikoskelle asti eli myös siellä missä jo on olemassa olevaa tiestöä. Kansakouluntie-Montarintie aiotaan rakentaa ja leventää mm. sähkönsiirtokaapeleiden vuoksi. Näiden teiden lähiympäristöt ovat karhun liikkumisen alueita.

Saukko, esiintymisen selvitys ja vaikutusarviointi puuttuvat

Elinympäristön pirstoutuminen koskee myös Orimattilan riistanhoitoyhdistyksen suurriistan maalaskennassa 6.3.2023 havaittuja saukkoja (luontodirektiivin liitteen IV(a) laji), joiden tiedetään liikkuvan kaava-alueita halkovien ojien ja Montarinjoen maastossa. Kaavassa tuulivoimalat on nyt sijoitettu siten että kaikki 3 voimalaa, niiden huolto- ja nostoalueet, sekä tiestö sijoittuvat aivan ojien ja alueen pienvesistöjen viereen. Tuulivoimaan liittyvät toiminnot heikentävät merkittävästi siis saukon esiintymistä kaava-alueella. Saukon synnytyksen ja siirtopesien paikka voi vaihtua, mutta **lisääntymispaikka säilyy vuodesta toiseen samalla paikalla.** Lisääntymispaikan määrittely on mahdollista vaikka pesäluolan tarkkaa paikkaa ei etsittäisikään. Jos lisääntymispaikka hävitetään, muuttuu koko saukkonaaraan huomattavasti lisääntymispaikkaa laajempi elinpiiri samalla lisääntymiseen kelpaamattomaksi. (EU luontodirektiivin liitteen IVa lajien esittelyt, 2017)

Rakentamisen aikaiset, saukkoon kohdistuvat vaikutukset koostuvat maan- ja puustonmuokkauksesta koituvista vesistövaikutuksista sekä rakentamisen aikaisesta häiriöstä (melu, lisääntynyt liikkuminen alueella). Hankealueella toteutettava tuulivoimaloiden, tiestön ja sähköasemien rakentamisen yhteydessä tehtävä maan muokaus ja puuston

ja kasvillisuuden poisto voivat aiheuttaa **vedenlaatuvaikutuksia valuma-alueen alapuolisissa vesistöissä**. Esimerkiksi veden lietteisyyden lisääntyminen sekä veden happamoituminen ja huomattava rehevöityminen voivat vähentää saukon saalislajien (esim. sammakot, kalat) esiintymistä. Rakentamisesta arvioidaan aiheutuvan pientä lyhytkestoista ja paikallista kiintoainekuormitusta pintavesiin.

Kuormitus rajoittuu etupäässä pieniin virtavesiin rakennuspaikkojen lähiympäristössä, mutta se voi mahdollisesti kantautua saukon lisääntymis- ja levähdyspaikkana käyttämiin vesistöihin. Myös olemassa olevia teitä levennetään ja uusia rakennetaan, mistä aiheutuu rakennustoimien kaltaista kiintoainekuormitusta saukon elinpiireinä käyttämiin vesistöihin.

Maisema- ja Kulttuuriympäristö selvitykset puutteellisia, havainnekuvat puuttuvat

Lausunnoissa ja mielipiteissä maisema- ja kulttuuriympäristövaikutukset on nostettu merkityksellisiksi ja tärkeiksi, mutta näiden näkökohtien kattava selvitys puuttuu edelleen. Hanketta ympäröivä arvokas maisema- ja kulttuuriympäristökokonaisuus on sellainen että sinne ei voi sijoittaa luonteeltaan teollisia ja suurimittakaavaisia rakenteita. Niiden maisema- ja kulttuuriympäristöarvot romuttuvat täysin korkeiden ja vaikutuksiltaan merkittävien sekä huomiota herättävien tuulivoimaloiden johdosta. On myös huomioitava että Kuivanto tuulipuisto osayleiskaavaehdotuksessa kyse on huomattavasti käytössä olevista ja aikaisemmin suunniteltuja suuremmista voimaloista eli 300m (s. 52) kokonaiskorkeista ja roottorin halkaisijaltaan suuremmista voimaloista. Täten vaikutukset etenkin noin 10km etäisyydelle – eli eteläiseen Lahteen, Nastolaan ja Orimattilan taajamakeskukseen - ovat varmasti merkittävät. Tätä ei ole kaavaehdotuksessa arvioitu. Maisemavaikutukset ulottuvat noin 30km päähän – eli mm. koko Lahti kunta-alueelle.

Esimerkiksi Ympäristöministeriön opas ”Maisemavaikutusten arviointi tuulivoimarakentamisessa” vyöhykkeisyysjako perustuu vain 200m kokonaiskorkeisiin voimaloihin. Kuivanto tuulipuisto osayleiskaavaehdotuksessa ei tule ilmi mihin vyöhykejakoon sen vaikutusten arviointi perustuu. Kaavaehdotuksessa tulee esittää havainnekuvien laadinnassa käytetty tekniikka, päiväaikaiset havainnekuvat, sekä yöaikaiset havainnekuvat lentoestevalojen vaikutusten arvioimiseksi. Kuvauspaikkojen valinnassa tulee huomioida arvokkaat maisema-alueet, asutusalueet ja luontoalueet. Kaikki eri ilmiansuunnista, eri vuodenaikoina ja eri sääolosuhteissa. Tekniikka ei saa vääristää kuvakulmaa ja havainnekuvat tulee ottaa kameran objektiivilla joka vastaa ihmissilmän näkymää. Havainnekuvat Lahden kaupungin alueille puuttuvat. Näistä näkökohdista ei ole nyt kaavaehdotuksessa kuvia ja tietoa.

ELY lausunto 2021 toteaa:

”hankealueelta on tunnistettu arvokkaita maisema-alueita. Alueen läheisyydessä (200m–2 km) on maakunnallisesti arvokkaita kulttuurimaisemia sekä 4–8 km:n päässä myös valtakunnallisesti arvokkaita luokiteltuja kulttuuriympäristöjä.”

Näin totesi myös Sweco esiselvitys, 2021. Selvityksien tulee siis perustua näihin ELY:n toteamiin perustietoihin. Nyt esimerkiksi kaavaehdotuksessa kulttuurimaisemat – etenkin Kuivanto kylä - on ilmoitettu virheellisesti etäisyydeltään kaukaisemmaksi. Montari ja Koskunen kylä ei kaavaehdotuksessa juuri mainita, vaikka ne ovat kulttuuriympäristöjä ja lähietäisyydellä 1,5km kaava-alueelta. Näitä ELY:n perustietoja (etäisyydet jne) ei ole noudatettu, vaan ne on muutettu suuremmiksi tai vaan erilaisiksi, eikä näitä muutoksia ole otettu huomioon vaikutusarvioinnissa.

Ehdotettu tuulivoimala-alue sijoittuu siis siten että joka suuntaan on valtakunnallisesti, maakunnallisesti, ja paikallisesti maisema- ja kulttuurihistoriallisesti tärkeitä alueita. Kaava-alue jää käytännössä näiden alueiden keskelle. Havainnekuvat puuttuvat maisema- ja kulttuuri kohteista, kuten myös Montarin kylästä, missä on Lahden Museo avustuksella mm. kunnostettu vanhaa arvokasta rakennuskantaa, Montarin kylän vanha kansakoulu.

Orimattilan Kuivannon tuulivoimapuistoa koskien Lahden Museo totesi jo luonnosvaiheen lausunnossaan, että

”vaikka itse kaava-alueelle ei sijoitu arvokkaita maisema-alueita tai rakennetun kulttuuriympäristön kohteita, sen läheisyyteen näitä sijoittuu useita. Voimaloiden suuresta korkeudesta johtuen niiden merkittävin vaikutus kulttuuriympäristöön perustuu niiden näkyvyyteen erittäin laajalla alueella.”

Tuulivoimalat näkyvät, välkkyvät ja kuuluvat kauas.

Edelleen, FCG tuulivoimaselvityksessä (2023, s. 181-184) Kuivanto alueen kohdalla mainitaan että *”Lähialuevyöhykkeellä voimala on huomiota herättävä elementti maisemassa riittävän suurissa tuulivoimapuistoa kohti suuntautuneissa avotiloissa. Lentoestevalot erottuvat pimeällä. Visuaalisen vaikutuksen merkittävyys lähialueella sijaitsevilla arvoalueilla voi olla paikoittain merkittävä. Välialue-vyöhykkeen maisema on rakenteeltaan lähialueen maisemaa pienipiirteisempi ja näin ollen maisemaan kohdistuvien muutosten sietokyky on myös heikko. Visuaalisen vaikutuksen merkittävyys voi olla valtakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella suuri.”*

Yhteisvaikutus-selvitykset puuttuvat; vaikutukset ulottuvat myös toisiin kuntiin

Kuten edellä on mainittu, myös FCG maakunnallinen tuulivoimaselvitys, 2023 toteaa Kuivanto tuulivoimapuisto kohdalla, kohdekortti 36:

”voimala on huomiota herättävä elementti, visuaalinen vaikutus merkittävä”.

Vaikutukset ulottuvat ainakin Lahti/Nastola/Uusikylään asti. Kaavan vaikutuksia selvitettäessä tulee olla yhteydessä näihin kuntiin (MRL 9§ ja MRA 1§) ja tehdä yhteiset vaikutusarvioinnit. Tarvitaan myös realistiset arvioit siitä kuinka suurta väestömäärää tuulivoimalan vaikutus koskee 0-5km säteellä, 0-15km säteellä ja 0-20km säteellä. Nyt asutus eli kiinteistöt on laskettu jokaiselle etäisyysryhmälle erikseen, ilman kumulatiivisia lukumääriä ja tämä johtaa harhaan. Vaikutuksille alltiita väestömääriä ei edes esitetä. Tulee siis huomioida että kun koko Orimattila kaupunkialue, Lahti kaupunkialue ja Nastola/Uusikylä sisältyvät tuohon etäisyyteen 0-20km, vaikutuksille kohdistuvaksi väestömääräksi muodostuu merkittävät noin 130,000.

Yhteisvaikutusten arviointi kaava-alueen ja sen ympäristön läheisyydessä sijaitsevien soranottoalueiden ja kivilouhosten kanssa puuttuu. Yhteisvaikutus viherverkostoon ja kaikkeen edellä mainittuun puuttuu. Puuttuu linnuston päämuuttoreittien sijoittuminen tuulivoimapuistojen yli, lähialueille sekä pullonkaula-alueille ja niiden yhteisvaikutusten arviointi muiden päämuuttoreittien varrelle sijoittuvien tuulivoimahankkeiden kanssa.

Lisäksi on tarpeen tehdä myös kokonaistarkastelu hankkeen yhteisvaikutuksista luonnon monimuotoisuudelle kokonaisuutena. Kaava-alue on korkean luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemipalvelun alue. Arvioinnin tulee rajautua hankkeen vaikutusalueelle, eikä pelkästään hankealueelle.

Yhteisvaikutusten arvioinnissa on erityisesti kiinnitettävä huomiota linnustovaikutusten, laajemmalle ulottuvien vesistövaikutusten, viherverkoston, luonnon ydinalueiden ja ekologisten yhteyksien pirstoutumisen vaikutusten arviointiin.

Viherverkosto, luonnon ydinalueet, ekologiset yhteydet ja virkistysyhteydet ovat VAT 2018 tavoitteita ja yleiskaavan sisältövaatimuksia. Niitä ei selvitetä eikä käsitellä osayleiskaavassa millään tavalla. Niillä on myös yhteisvaikutuksia kunnan ja maakunnan rajojen ulkopuolelle.

Viherverkosto, luonnon ydinalueet, ekologiset yhteydet ja virkistysyhteydet ovat Maakuntakaava 2014 tavoitteita ja sisältövaatimuksia (erityisesti luonnonvarat). Niitä ei selvitetä eikä käsitellä osayleiskaavassa millään tavalla. Niillä on myös yhteisvaikutuksia kunnan ja maakunnan rajojen ulkopuolelle.

3. Viherverkosto, luonnon ydinalueet ja ekologiset yhteydet; ei ole selvitetty kaavaehdotuksessa mitenkään

Kuivannon tuulipuisto kaavaehdotuksen alue sijaitsee Ramboll, 2021 Päijät-Hämeen Viherverkosto selvityksessä L-kirjaimella osoitetun **Nastola-Heinsuo luonnon ydinalueen** sisällä, sen keski-osassa juuri sen kapeimassa kohdassa, jossa asutus, pellot, kalliot, jyrkänteet, soranottoalueet, ja louhosalueet rajoittavat sen vielä kapeammaksi länsi- ja itäsuunnissa. Luonnon ydinalue (L) kuvaus on:

”Alueelle sijoittuva yhtenäinen alue, jossa korkea monimuotoisuus ja korkea ekosysteemi palvelutarjonta”.

Maankäyttö- ja rakennuslaki velvoittaa viherverkoston huomioon ottamisen kaavoituksessa ja maankäyttösuunnittelussa. Viherverkostot varmistavat luonnon monimuotoisuuden säilymisen

”MRL 132/1999 mukaan alueidenkäytön tavoitteena on edistää mm. luonnon monimuotoisuuden ja muiden luonnonarvojen säilymistä.” *”Viherverkosto muodostuu ekologisesta verkostosta ja virkistysverkostosta. Ekologinen verkosto muodostuu merkittävistä luonnonalueista, etenkin laajoista yhtenäisistä metsäalueista ja niiden välisistä yhteyksistä, joita eliöt käyttävät liikkeessaan elinympäristöistä toiseen. Ekologisen verkoston tehtävänä on esimerkiksi varmistaa luonnon monimuotoisuuden säilyminen, mahdollistaa eliöiden liikkuminen ja levittäytyminen, ja siten geenivirta elinympäristöistä toisille ihmistoiminnan osin pirstomassa ympäristössä. Ekologinen verkosto palvelee usein samanaikaisesti myös ihmisten virkistäytymistä. Yhdessä ihmisten virkistysalue- ja reittiverkosto ja ekologinen verkosto muodostavat viherverkoston.”*

”Maankäytön suunnittelussa luonnon monimuotoisuuden huomioiminen on tärkeää, sillä maankäytön muutokset, esimerkiksi asuin- ja teollisuusalueiden rakentaminen, tuotantoalueiden toteuttaminen, tieverkko sekä teknisen huollon väylät pirstovat yhtenäisiä elinympäristöjä, etenkin laajoja yhtenäisiä metsäalueita ja johtavat luonnon

monimuotoisuuden heikentymiseen. **Ekologista verkostoa ja sen toimintaa ja tulevaisuutta tulee tarkastella satojenkin vuosien tähtäimellä.** Selvitystyön ja tämä raportin lähtökohtina ovat ne ekologiset perusteet, joita ekologisen verkoston riittävyydelle ja toiminnallisuudelle on asetettu tieteellisessä kirjallisuudessa, lainsäädännössä ja strategisissa tavoitteissa.”(Ramboll, Päijät-Hämeen viherverkostotarkastelu, 2021, s.2) Ekologisten yhteyksien näkökulmasta on erityisen tärkeää, että metsäiset alueet eivät pirstoudu.

Etelä-Suomen vähäiset yhtenäiset metsäalueet pitää säilyttää. Pirstominen on vastoin Maakuntakaavan tavoitteita

Suomen Riistakeskuksen palaute 23.12.2022 Kuivanto tuulipuisto kaavaehdotukseen sisälsi seuraavaa olennaista tietoa:

”Orimattilan, yleisesti Etelä-Suomen alue, on pirstoutunut. Yhtenäisiä metsäalueita on vähän ja ne ovat laajuudeltaan pieniä. Kuivannon suunniteltu tuulivoimahanke sijoittuu yhdelle alueellisesti laajimmille metsäisille kokonaisuuksille, jonka kytkeytyvyys on jo nykyisellään huono. Hankkeen toteuttaminen suunnitelman mukaan pirstoo kaava-alueen metsäympäristöä ja poistaa rakenteiden alle jäävän metsäluonnon pysyvästi. Sähköntuotantoon liittyvä rakentaminen tälle yhtenäiselle metsäalueelle heikentää jo nykyisellään alueellisesti pirstoutuneen metsäluonnon kytkeytyneisyyttä, heikentää alueen ekologista monimuotoisuutta ja kiihdyttää osaltaan luontokatoa.”

Tähän palautteeseen Abo Wind vastaus oli vuonna 2022: ”että alue on jo pirstoutunut”. Tämä ei ole hyväksyttävä eikä vastuullinen vastaus. Päijät-Hämeen viherverkostotutkimukset ovat todenneet tämän luonnon ydinalueen tärkeyden jo vuonna 2006, sitten 2013 ja viimeksi 2021. Nämä tutkimukset myös toteavat että sitä ei saa pirstoa lisää. Myös alla olevassa Päijät-Hämeen viherverkostotarkastelu, Ramboll, 2021 analyysissä ja sen kartoissa nähdään selvästi että luonnon ydinalue (L) - johon tämä kaavaehdotus sijoittuu - on eteläisen alueen laajan yhtenäisen luonnon ydinalue. Vaikka Suomen Riistakeskuskin toteaa että alue on jo pirstoutunut, ei tämä voi olla kaavaehdotuksen/Abo Wind/Rambollin perusteluna sille että voidaan pirstoa lisää - sen sijaan tämä alueellisesti laaja metsäinen kokonaisuus tulee säilyttää!

Myös Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet 2018 (VAT) ja Päijät-Hämeen Maakuntakaava 2014 tavoitteet sisältävät laajojen metsäalueiden säilyttämisen.

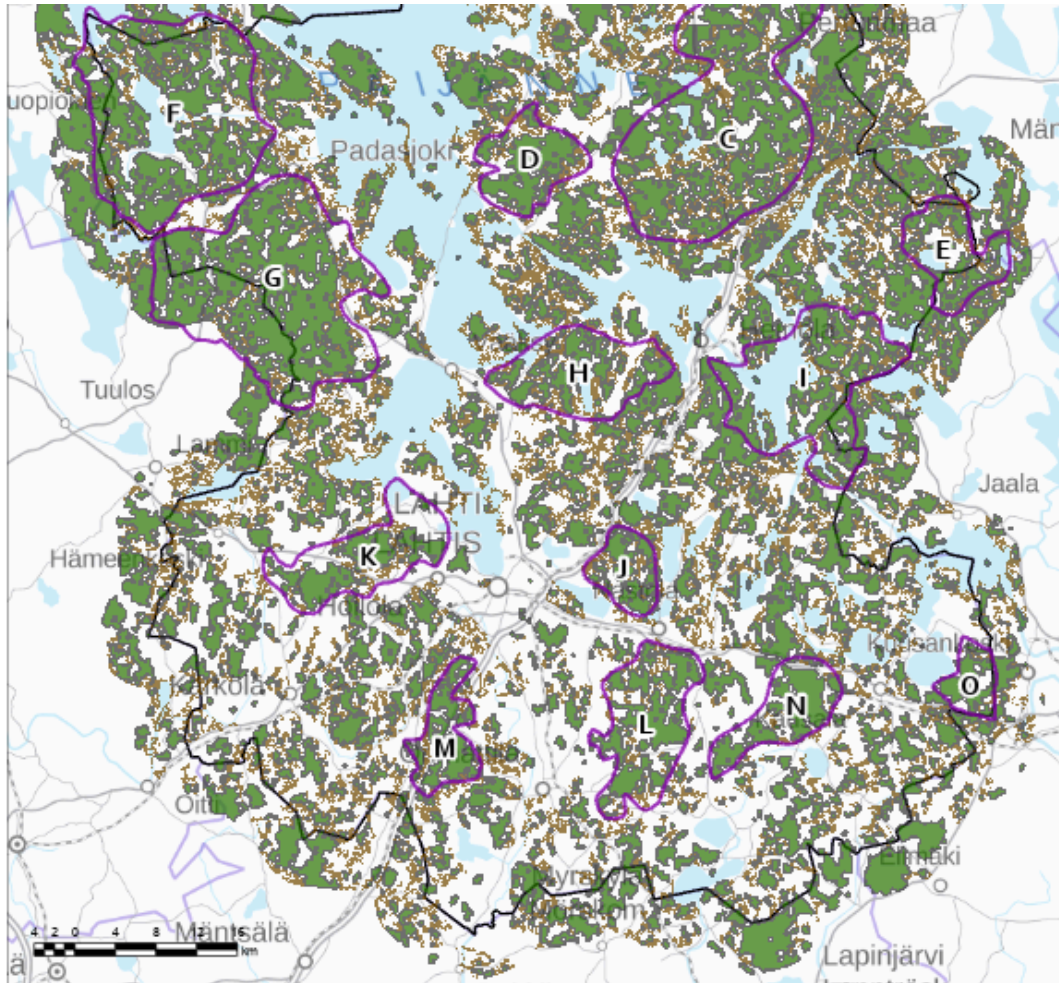
Tähän aiheeseen paneutunut viimeisin tutkimus ”Päijät-Hämeen Viherverkkotarkastelu, Päijät-Hämeen liitto” (Ramboll, 2021) on ollut jo kyseisen Abo Wind palautteisiin vastaamisen (2022) ja kaavaehdotuksen 2023 tekemisen aikana tiedossa ja käytettävissä. Viherverkko-tutkimuksia on siis tehty aiemminkin mm. maakuntakaavoituksen yhteydessä eli vuosina 2006 ja 2013, ja silloinkin nyt kyseessä oleva Kuivanto tuulipuisto kaavaehdotusalue sisältyi luonnon ydinalueeseen.

Viherverkosto koostuu luonnon ydinalueista ja niiden välisistä ekologisista yhteyksistä, sekä virkistysalueista ja -yhteyksistä

*”Luonnon ydinalueet ovat eliöstölle tärkeitä, laajoja, mahdollisimman yhtenäisiä maa- ja metsätalouden, suojelun ja/tai virkistyspiirissä olevia alueita. Nämä alueet sisältävät muun muassa eliöiden kannalta tärkeitä elinympäristöjä, uhanalaisia lajeja ja elinympäristöjä sekä metsälain tarkoittamia arvokkaita alueita ja kohteita. Alueet voivat sisältää luonnonsuojelualueita sekä muita luonnonalueita, joilla ei ole erityistä suojelustatusta. **Ekologiset yhteydet** ovat vaihtelevan levyisiä käytäviä tai ns. askelkivien (stepping stones) muodostamia ketjuja, jotka ylläpitävät ydinalueiden toimintaa ja mahdollistavat eliöstön liikkumiseen alueelta toiselle. Toimivan yhteyden muodostumiseen ja sen leveyteen vaikuttavat kasvillisuus, maaston muodot ja ihmistoimintojen läheisyys. Taajamien sisällä olevat virkistysalueet palvelevat ihmisiä, mutta ne toimivat myös ekologisina yhteyksinä.” (Päijät-Hämeen viherverkostotarkastelu, Ramboll, 2021, s. 3)*

Seuraavassa esitän tämän tutkimuksen oleelliset osat ja kartat Päijät-Hämeen viherverkostosta, luonnon ydinalueista ja ekologisista yhteyksistä. Kyse on siis samasta asiasta jonka Suomen Riistakeskus on esittänyt ”kytkeytyneisyydestä”. Tämä esitys ja sen huomioon ottaminen tässä kaavoitusprosessissa on erittäin tärkeää koska sillä on moninaisia vaikutuksia ympäristöön, eläimiin, lintuihin, ihmisiin, luontoon, monimuotoisuuteen yli kunta- ja maakuntarajojen. **Nämä vaikutukset ovat kauaskantoisia jopa satojen vuosien päähän.** Tämän vuoksi tuulivoimapuistoa ei voi sijoittaa luonnon ydinalueille ja ekologisten yhteyksien paikalle tai läheisyyteen.

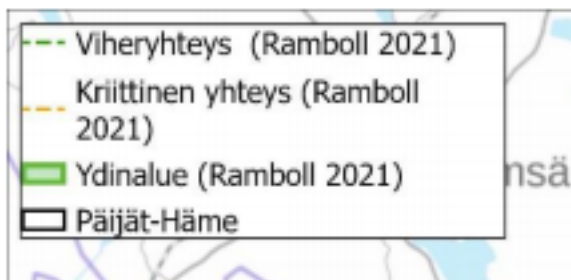
Päijät-Hämeen luonnon ydinalueet on esitetty alla kuvassa 3. Kuivanto tuulipuisto osayleiskaavaehdotus sijoittuu luonnon ydinalueen L keskelle.

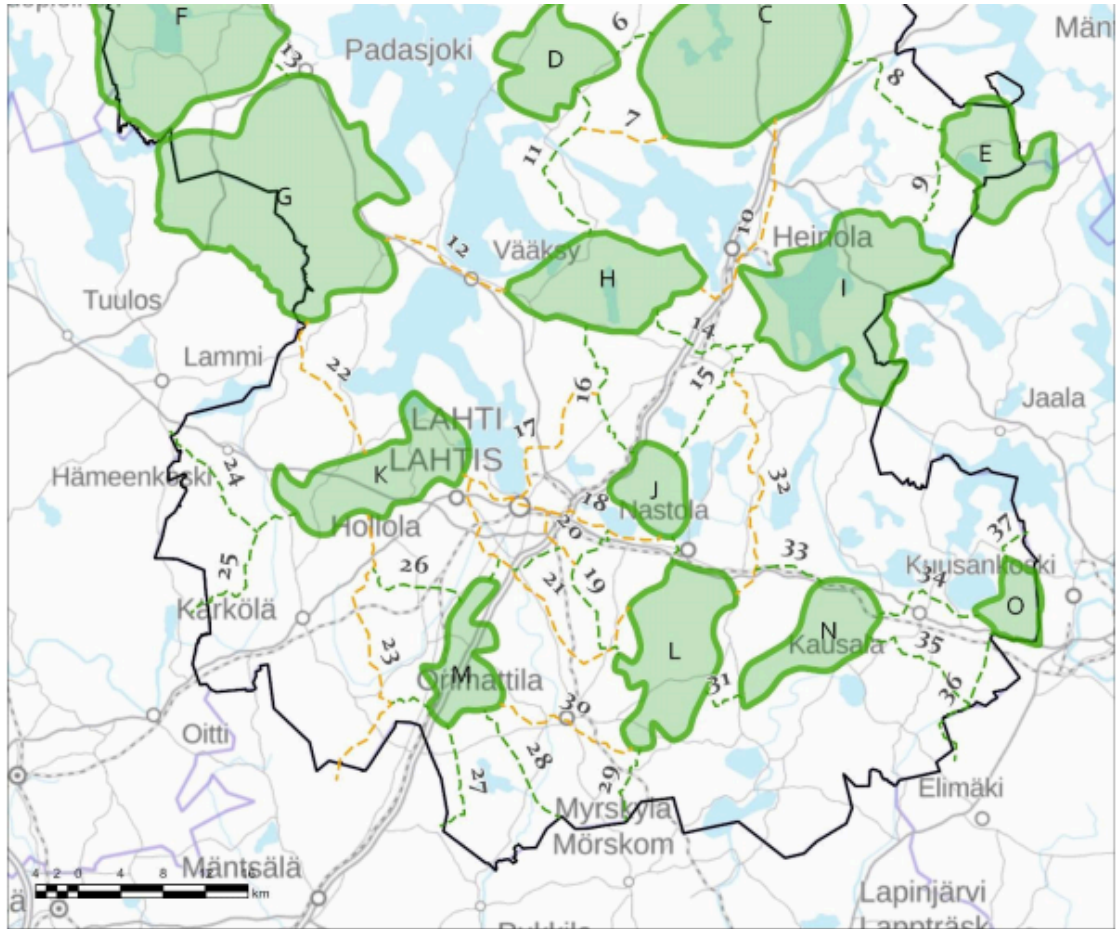

Kuva 3. SYKEN morfologisen spatiaalisen analyysin perusteella (MSPA) (2019) ydinalueiden sijoittuminen Rambollin rajaamiin ydinaluekokonaisuuksiin.

Spatiaalista monikriteerisyysanalyysiä (SMDA) (SYKE 2019) käytettiin vahvasti pohjana ydinalueiden määrittelyyn. Myös ekosysteemipalvelutarjonta – alueen kyky tarjota ekosysteemipalveluja toimi keskeisenä kriteerinä ydinalueiden valinnassa (Kuva 3). (Ramboll, 2021, ss.5-6)

Kartassa (kuva 4) on esitetty rajatut keskeisimmät ydinalueet sekä niiden väliset viheryhteydet. Osa yhteyksistä on myös osoitettu ylimatekunnallisiksi. Verkoston tarkoituksena on koostaa ydinalueet ja miten alueet kytkeytyvät toisiinsa. Kartassa näkyy miten ydinalue (L) on laajin ja keskeinen ydinalue valtatie 12 eteläpuolella. Eteläisessä Suomessa ja Orimattilan kunnassa ei ole muita näin laajoja ja yhtenäisiä metsäalueita. Oleellista on että tämä ydinalueen pirstominen vaikuttaa kaikkiin muihin ydinalueisiin joka ilmansuunnassa.

Kuva 4. Ydinalueet ja viheryhteydet ja yhteystarpeet.

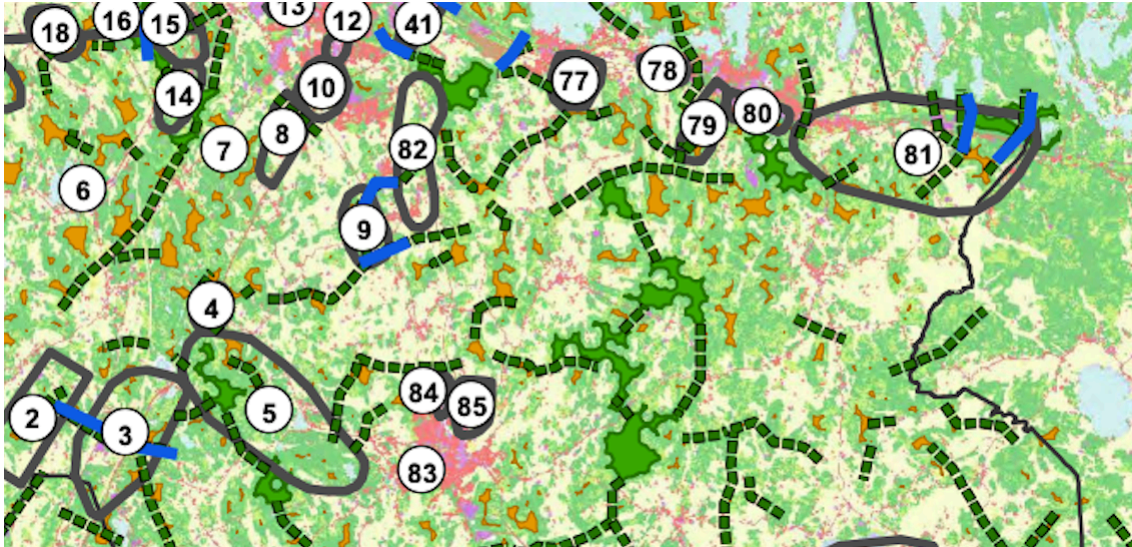
Näissä kartoissa näkyy myös miten eteläisen Suomen luonnon ydinalueet ovat pienempiä kuin Päijät-Hämeen pohjois-osissa. Näitä eteläisen Suomen ydinalueita ja ekologisia yhteyksiä (ja kytkeytyneisyyttä) pitää suojella. Luonnon ydinalueen (L) ekologinen käytävähäyhteys sen pohjoisosassa on erikseen mainittu merkittävänä Maakuntakaavassa ja sitä varten on Maakuntakaavassa suunnittelumääräys ja viheryhteystarvermerkintä. **Ydinalueesta (L) lähtee useita keltaisella katkoviivalla merkittyjä kriittisiä yhteyksiä** muihin ydinalueisiin. Siitä lähtee myös useita vihreällä katkoviivalla merkittyjä viheryhteyksiä. Näiden myötä tulee selväksi ydinalueen (L) tärkeys ekologisten yhteyksien ja koko viherverkoston ylläpidossa, kytkeytyneisyydessä ja jatkuvuudessa. Sen sujuvaa toimimista ei voi tulpata tuulipuiston sijoittamisella sen kapeaan kohtaan, jolloin eliöiden, linnuston ja etenkin suurpetojen liikkuminen ydinalueiden välillä heikentyy tai häviää. Ekologisten yhteyksien tulee olla puustoisia, turvallisia ja ilman häiriötekijöitä.

Tuulivoimapuisto on suunniteltu sijoitettavaksi luonnon ydinalueen kapeaan kohtaan josta ekologien yhteys Maaseutukaava 2014 suunnittelumääräyksen viheryhteystarpeeseen v19 katkeaa. Ekologisia yhteyksiä on tutkittu jo maakuntakaavoissa.

"Päijät-Hämeen pohjoisosissa ekologisia yhteyksiä on runsaammin kuin maakunnan eteläosassa, jossa pellot, tiet ja taajamat pienentävät metsäalueiden kokoa ja heikentävät yhteyksiä. Jos yhteyksiä on riittävästi, ekologinen verkosto toimii ja välittää eläinten liikkumista. Kun yhteyksiä on vähän, verkosto muuttuu jonomaiseksi tai helminauhamaiseksi, jolloin luonnon ydinalueilla ei ole yhteyksiä kuin kahteen peräkkäiseen alueeseen. Pitkät nauhamaiset yhteydet eivät toimi samalla tavoin kuin verkosto." (Sito, Päijät-Hämeen ekologisen verkoston päivitys Maakuntakaavaa 2014 varten, 2013, s.15).

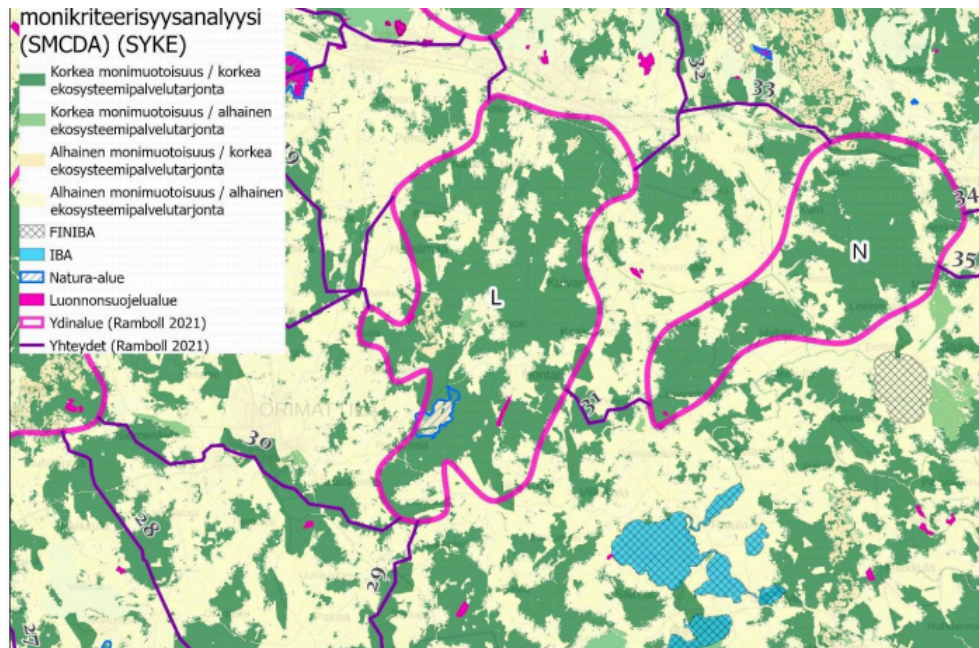
Maakuntakaavassa 2014 ja sen kartoissa näkyikin että ekologiset yhteydet jo vuonna 2013 olivat "helminauhamaisia ja jonomaisia" luonnon ydinalueen (L) sisällä.

Alla ote Maakuntakaavakartasta (liitekartat), jossa kaava-alue sijoittuu numeron 79 alapuolelle jonomaisena muodostelmana. Tämä osoittaa alueen ekologisten yhteyksien jonomaisen tilan jo vuonna 2013. Sitä ei saa edelleen heikentää.

Kuivanto tuulivoimapuisto kaavaehdotus siis pirstoo ydinalueen sen kapeasta kohdasta ja katkaisee noin 2km leveydellään tärkeän ydinalueen (L) yhtenäisen metsäisen yhteyden. Sen länsipuolella sijaitsevat jyrkät Miilukalliot ja Nissalan kalliot, peltoalueet ja sora- ja louhosalue. Itäpuolella on peltoa ja Kuivannon kylän asutus, joka alkaa 200m etäisyydeltä kaava-alueen rajalta. Käytännössä tämä kaavaehdotus siis katkaisee ja rikkoo metsäalueen jota pitkin eläimet ja eliöt liikkuvat tässä ydinalueen kapeassa kohdassa etelä-pohjoissuunnassa. Siihen tulee nyt elinympäristöjen lopullinen hävitys jos kalliot räjäytetään ja tasataan noin 8ha alalta. Näissä kohdissa ei sitten kasva enää mitään eikä liiku nisäkäseläimiä tai lintuja jotka ovat herkkiä elinympäristön muutoksille. Tuulipuisto muodostaa tulpan ydinalueen kapeaan kohtaan ja siten tämä ekologinen yhteys häviää. ”Yleiskaavoituksessa on tärkeää tunnistaa alueita, joissa luonnon ydinalueiden ja yhteyksien pirstoutuminen on vaarassa, jotta ne voidaan huomioida maankäytön suunnittelussa.” (Päijät-Hämeen Viherverkostotarkastelu, Ramboll, 2021).

Luonnon ydinalue L (Nastola-Heinsuo) on näissä kartoissa se, jossa Kuivanto tuulipuisto kaavaehdotusalue sijoittuu tuon L-kirjaimen oikealle puolelle. Tämä ehdotettu kaava-alue on kartoissa tummanvihreä eli **tutkimustuloksena todettu ”korkea monimuotoisuus ja korkea ekosysteemipalveluntarjonta”- alueeksi**. Lisäksi luonnon ydinalue L:stä lähtee useita viheryhteyksiä (vihreä katkoviiva) ja kriittisiä yhteyksiä (keltainen katkoviiva) muihin ydinalueisiin.

Nimi ja koodi	L. Nastola-Heinsuo
Koko	11 626 ha
Luonnonsuojelu ja Natura-alueet	Natura-alue: Mieliäissuo Luonnonsuojelualueet: Seppälän luonnonsuojelualue, sekä Simakkalan luonnonsuojelualue

Viherverkostot toimivat tärkeinä hiilinieluinä ja ilmaston muutosta vastaan

Tämän luonnon ydinalue (L) hiilinielu ja hiilivarasto arvot ovat merkittävät ja korkeammat kuin vertailuarvot.

"Ilmaston muutoksen hillinnän vuoksi on myös merkittävää säästää maankäytön muutoksilta keskeisinä hiilinieluinä ja varastoinä toimivia yhtenäisiä metsä- ja suoalueita. Tässä selvityksessä esitetty verkosto on kuvaus nykytilasta. Tärkeää on, että verkoston kannalta arvokkaat alueet ovat yleispiirteisellä tasolla tunnistettu, jotta ne voidaan hyvällä suunnittelulla huomioida strategisen sekä tarkemman tason suunnittelussa." (Päijät-Hämeen viherverkostotarkastelu, Ramboll, 2021, s 31)

Yhteenvetona vuoden 2021 Päijät-Hämeen Viherverkosto-tutkimus vahvistaa (kuten myös tutkimukset 2006 ja 2013) tutkimustuloksina että Kuivanto tuulipuisto kaavaehdotus-alue sisältyy Päijät-Hämeen viherverkoston, on sen luonnon ydinalueen L olennaisessa keski-osassa, tummanvihreällä alueella osoittaen luonnon korkeaa monimuotoisuutta ja korkeaa ekosysteemipalvelutarjontaa. Ydinalueesta L lähtee useita viheryhteyksiä ja kriittisiä yhteyksiä jotka toimivat ekologisina käytävinä ja eläinten liikkumisen väylinä muihin ydinalueisiin. Se korostaa että viheryhteystarve ja liikkuminen etelä-pohjois-suunnissa ydinalueiden L ja J välillä on varmistettava. Maakuntakaavassa on suunnittelumääräys ja kaavamerkinnät tätä varten. Ekologiset yhteydet olivat tässä kohdassa jo 10 vuotta sitten jononaisia ja heikentyneitä (Maakuntakaava 2014). Niitä ei voi hävittää ja pirstoa lisää.

Tässä yhteydessä Abo Wind väite vastauksessaan Suomen Riistakeskukselle vuonna 2022: *"Rakentamisen ei katsota oleellisesti lisäävän pirstoutumista ja sen vaikutuksia alueen metsiin ja metsäläjistoon."*, ei ole totuudenmukainen. Kuten yllä on analysoitu, pirstoutuminen on jo todettu vuonna 2013 ja alueita ei voi enää yhtään pirstoa lisää, jotta luonnon monimuotoisuus säilytetään. Kaava-alueella ja sen ympäristössä on havaintoja useista suojelun alaisista EU luontodirektiivin ja lintudirektiivin ja siten kansallisen lainsäädännön mukaisesti Suomen luonnonsuojelulain ja luonnonsuojeluasetuksen lajeista.

4. Valtakunnalliset alueidenkäyttö tavoitteet (VAT 2018) ja Kuivanto tuulipuisto osayleiskaavaehdotuksen vastaisuus ja ristiriitaisuus niihin nähden

Kuivanto osayleiskaava käsittelee sivuilla 122-124 Valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita (VAT) seuraavien alla siteerattujen tavoitteiden 1-3 osalta. Ne ilmenevät Valtioneuvoston päätöksessä 14.12.2017.

- Terveellinen ja turvallinen elinympäristö
- Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat
- Uusiutumiskykyinen energiahuolto

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT) ovat:

“Tavoitteiden toteutuminen tukee ihmisten asuinympäristöjen viihtyisyyttä ja terveellisyyttä vähentämällä ympäristöriskejä ja huolehtimalla virkistyskäytön kannalta tärkeiden alueiden säilymisestä. Ympäristöriskien väheneminen pienentää myös taloudellisia riskejä ja lisää kokonaisturvallisuutta. Kulttuuri- ja luonnonarvojen säilyminen edistää asuinympäristöjen viihtyvyyden lisäksi myös elinkeinojen, esimerkiksi matkailun vetovoimaisuutta. Tuulivoimaloiden sijoittaminen suurin yksiköihin vähentää niistä aiheutuvia haittavaikutuksia. (Valtakunnalliset alueidenkäyttö tavoitteet (VAT 2018, s.10)”.

Jotta saamme täydellisemmän kokonaiskuvan näistä VAT-tavoitteista ja Kuivanto tuulipuisto osayleiskaavaehdotuksen vastaisuudesta ja ristiriitaisuudesta näihin tavoitteisiin nähden, on tärkeää edelleen käydä läpi niihin liittyvien tekstien sisältöjä, jotka edelleen ohjaavat alueiden käyttöä. Tätä tarkoitusta varten tavoitekokonaisuuksien alle on lisätty niihin liittyvää oleellista VAT päätöksen tekstiä suoraan lainattuna. Edelleen, näihin tavoitekokonaisuuksiin on lisätty niihin liittyvät konkreettisemmat VAT kuvaamat toimenpiteet joilla tavoitteet saavutetaan.

Kuivanto osayleiskaavaehdotuksen väitteitä VAT tavoitteiden toteuttamisesta tarkastellaan niihin liittyvien merkittävien virheiden osalta. Näitä teemoja käsitellään myös laajemmin tässä muistutuksessa niitä koskevissa kappaleissa edempänä. **Kaikki K-kursiivilla esitetty on suoraan VAT 2018 päätöksestä lainattua tekstiä.** Kuivanto tuulipuisto osayleiskaavaehdotus on kaikkien seuraavaksi esitettyjen VAT tavoitteiden kanssa ristiriitainen ja on niihin vastainen. Perustelut ristiriitaisuuksiin ja vastaisuuteen on käyty tarkemmin läpi edellä kappaleissa 1-3.

Terveellinen ja turvallinen elinympäristö

*“Elinympäristön terveellisyteen ja turvallisuuteen liittyviä haittatekijöitä ovat erityisesti liikenteen ja tuotantotoiminnan päästöt maaperään, veteen ja ilmaan, altistuminen melulle sekä ympäristöön vaikuttavat onnettomuudet. **Haittoja voidaan vähentää sijoittamalla niille herkät toiminnot tarkoituksenmukaisesti tai rajoittamalla itse päästöjen leviämistä tai muodostumista. Sijaintiratkaisut sekä muut alueidenkäytön varautumisen keinot ovat yleensä taloudellisempia kuin alueiden toteuttamisen jälkeen tehtävät toimenpiteet. Alueidenkäytön suunnittelulla on merkittävä rooli pohjavesien turvaamisessa.**” (VAT 2018, s.7) toimenpiteet:*

- **Ehkäistään melusta, tärinästä ja huonosta ilmanlaadusta aiheutuvia ympäristö- ja terveyshaittoja.**
- **Haitallisia terveysvaikutuksia tai onnettomuusriskejä aiheuttavien toimintojen ja vaikutuksille herkkien toimintojen välille jätetään riittävän suuri etäisyys tai riskit hallitaan muulla tavoin.”**

VAT tavoitteena on selvästi terveellisen ja turvallisen elinympäristön takaaminen kaikille. Tämän suhteen voidaan todeta että Kuivanto tuulipuisto kaavaehdotus on sijoitettu liian lähelle asutusta sekä yritys- ja elinkeinotoimintoja alueilla Lahti, Nastola, Uusikylä, Orimattila, ja etenkin Kuivanto ja sen ympäristö. Kyse ei ole siis pelkästään Kuivannon ja sen lähiympäristön viihtyvyydestä, terveellisyydestä ja turvallisuudesta, vaan paljon kauaskantoisimmista vaikutuksista. Turvallisuuden osalta on kyse myös tuulivoimaloiden jäänheitto-, osien putoamisen, ja voimaloiden kaatumisen onnettomuusriskeistä, koska kaikki voimalat on nyt sijoitettu vain noin 100m etäisyydelle yksityisistä metsäteistä.

Suunnittelun lähtökohdat ovat virheelliset koska VAT tavoitteita koskien melua ja haitallisia terveysvaikutuksia ei ole otettu vakavasti huomioon etenkin laajemmin alueen todellisen asutuksen ja väestömäärien osalta.

Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat

“Luonnon- ja kulttuuriympäristöstä huolehtiminen kestäväällä tavalla on tärkeää elinkeinojen, väestön hyvinvoinnin ja alueiden identiteetin kannalta. Alueidenkäytöllä on ratkaiseva merkitys luonnon- ja kulttuuriympäristöjen sekä arkeologisten arvojen säilymiselle sekä niitä koskevien kansainvälisten sopimusten täytäntöönpanolle.

Alueidenkäytöllä vaikutetaan myös luonnonvarojen kestävään hyödyntämiseen. Luonnon- ja kulttuuriympäristöjen kestävä käyttö toteutuu turvaamalla niiden alueellinen monimuotoisuus ja ajallinen kerroksisuus. Suomalaisen kulttuuriympäristön kokonaisuus perustuu viranomaisten laatimiin valtakunnallisiin inventointeihin, jotka koskevat

valtakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita, valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä ja valtakunnallisesti merkittäviä arkeologisia kohteita. **Alueidenkäytössä on tarpeen tunnistaa nämä alueet ja ottaa huomioon siten, että niiden arvot turvataan.**" (VAT,ss.7-8)

"Merkittävä osa luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeistä luonnonarvoista samoin kuin arvokkaista yhtenäisistä luonnonalueista sijaitsee suojelualueiden ulkopuolella. Luonnon monimuotoisuuden edistämisen ja sitä koskevien kansainvälisten velvoitteiden kannalta on tärkeää, että luonnonarvot ja niiden kannalta tärkeät alueet ja ekologiset yhteydet otetaan huomioon alueidenkäytön suunnittelussa eikä niitä pirstota tarpeettomasti muulla alueidenkäytöllä.

Ekologisten yhteyksien merkitys on tärkeä myös ilmastonmuutokseen sopeutumisen kannalta, koska ne mahdollistavat lajiston siirtymisen uusille elinalueille ilmaston lämmetessä. Kaupungistuminen, luonto- ja kulttuurimatkailemisen kasvu, ihmisten vapaa-ajan lisääntyminen sekä luontoliikunnan tärkeä merkitys kansanterveydelle lisäävät virkistyskäyttöön soveltuvien alueiden tarvetta. Tämän vuoksi alueidenkäytössä on tarpeen kiinnittää huomiota laadultaan ja tavoitettavuudeltaan hyvien virkistysalueiden riittävyyteen ja virkistysyhteyksien jatkuvuuteen."(VAT 2018, s.8)

"Metsillä on keskeinen rooli ilmastonmuutoksen hillinnässä. Riittävän yhtenäisten pelto- ja metsäalueiden säilyminen on tärkeää biotalouden, huoltovarmuuden, maiseman ja luonnon monimuotoisuuden kannalta. Tämän vuoksi alueiden käytössä on tarpeen ottaa huomioon maa- ja metsätalouden kannalta toimivat ja riittävän yhtenäiset alueet." (VAT 2018, s.8)

VAT erityistavoitteet

- Huolehditaan valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvojen turvaamisesta.
- Edistetään luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden ja ekologisten yhteyksien säilymistä.
- Huolehditaan virkistyskäyttöön soveltuvien alueiden riittävyydestä sekä viheralueverkoston jatkuvuudesta.
- Luodaan edellytykset bio- ja kiertotaloudelle sekä edistetään luonnonvarojen kestäväää Huolehditaan maa- ja metsätalouden kannalta merkittävien yhtenäisten viljely- ja metsäalueiden sekä saamelaiskulttuurin ja -elinkeinojen kannalta merkittävien alueiden säilymisestä. s.8"

Kuivanto tuulipuisto suunnittelun lähtökohdat ovat olleet virheelliset koska VAT tavoitteita ei ole otettu huomioon. Kaava-alue sijoittuu aivan Kuivannon kylän viereen Etelä-Suomen merkittävään laajaan metsä-alueeseen, joka yllämainittujen tavoitteiden perusteella tulee säilyttää ja siten huolehditaan ja edistetään luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden ja ekologisten yhteyksien säilymistä ja viheralueverkoston jatkuvuutta.

Kaavaehdotus ss.122-124 VAT virheelliset väitteet; VAT tavoitteiden vastaisuus

Väärä väite 1: "Alueen metsäautotiet perusparannetaan ja rakennetaan uusia"

Alueen metsäautotiet ovat hyvässä kunnossa ja ylläpidetyt tienhoitoyhdistysten hyvän toiminnan johdosta (Kortesuon yksityistien tiehoitokunnan palaute, 24.12.2022). Ne eivät tarvi perusparannusta, eikä uusia leveitä metsäautoteitä tarvita. **Uudet leveät tiet pirstovat aluetta tarpeettomasti luonnon ydinalueella ja juuri sellaisissa kohdissa joissa on todettu korkea luonnon monimuotoisuus ja korkea ekosysteemipalveluntarjonta.**

"Tuulivoiman maanvuokra- ja käyttö sopimuksilla voidaan käsitellä niitä yksityisteiden käyttöoikeuksia, joihin yksittäisen maanomistajan oikeudet riittävät. Yksittäinen maanomistaja ei voi päättää tai antaa suostumusta tienkäytölle, jos kyseistä tietä hallinnoi tiekunta." (MTK lausunto Ympäristöministeriö, Tuulivoimarakentamisen suunnittelu, 2023).

Väärä väite 2: "Kaavassa on osoitettu maankäytön toiminnot siten, etteivät ne vaaranna arvokkaiden tai herkkien alueiden luonnon monimuotoisuuden säilymistä"

Kaavassa osoitetut **maankäytön toiminnot tuulivoimapuiston rakentamiseksi** eli kaava-alue, tiestön rakentaminen, kaapelikaivaminen sijoittuvat tarkalleen alueille joilla on todettu korkea luonnon monimuotoisuus ja korkea ekosysteemipalveluntarjonta (luonnon ydinalue L, Ramboll, Päijät-Hämeen Viherverkostotarkastelu, 2021).

Kaava-alueella esiintyy ainakin EU luontodirektiivin Liite IVa tiukasti suojeltavia lajeista ilves, saukko ja noin 1,5km säteellä etelään karhu. Lintudirektiivin liite I lajit ja niiden soidinalueet (mm. teeri, metso, pyy, kehrääjä, huuhkaja,

palokärki, merikotka, maakotka) ovat myös edustettuina kaava-alueella ja sen lähiympäristössä. Linnusto-selvitykset ja vaikutusten arviointi ovat puutteellisia.

Tuulivoima-alue nimenomaan vaarantaa luonnon monimuotoisuuden säilymisen, eikä vaarantamisvaikutuksia ole kaavaehdotuksessa arvioitu. Ympäristöoikeuden vaarantamis-periaate edellyttää epävarmuuden tulkitsemista ympäristön hyväksi.

Viherverkostoa, luonnon ydinalueita ja ekologisia yhteyksiä, kytkeytyneisyyttä ja niiden merkitystä luonnon monimuotoisuudelle ei ole selvitetty ollenkaan, vaikka näiden osalta on annettu palautetta jo vuonna 2022/Suomen Riistakeskus. Luonnon monimuotoisuuden säilymisessä on luonnon ydinalueilla ja ekologisilla yhteyksillä keskeinen merkitys.

Väärä väite 3: ”Tuulivoimaloiden vaikutus kulttuurimaisemien arvoihin eivät ole merkittävästi heikentäviä eivätkä tuulivoimalat turmele kulttuurimaisemien keskeisimpiä arvoja”

Kyseinen ehdotettu tuulivoimala-alue sijoittuu siten että joka suuntaan lähietäisyydellä on valtakunnallisesti, maakunnallisesti, ja paikallisesti maisema- ja kulttuurihistoriallisesti tärkeitä alueita. Kaava-alue jää käytännössä näiden alueiden keskelle.

Myös Päijät-Hämeen tuulivoimaselvitys, FCG, 2023 toteaa että tuulivoimalat tässä kohtaa sijoitettuna: lähialueilla 0-5km etäisyydellä: ”voimala on huomiota herättävä elementti maisemassa riittävän suurissa tuulivoimapuistoa kohti suuntautuvissa avotiloissa. Lentoestevalot erottuvat pimeällä. Visuaalisen vaikutuksen merkittävyys lähialueella sijaitsevilla arvoalueilla voi olla paikoittain merkittävä.” (FCG, kohdekortit, Kuivanto s.181). Korkeat tuulivoimalat ovat siis merkittävä häiriötekijä, ne näkyvät ja vaikuttavat kauas.

Kaavaehdotus itsekin toteaa Maisema- ja kulttuuriympäristöjen vaikutusarviointi-työkaluissa sivuilla 69-81 ristiriitaisesti tämän väärän väitteen 3 kanssa enimmäkseen että: ”vaikutusten merkittävyys on ”suuri kielteinen” tai ”kohtalainen kielteinen”.

Väärä väite 4: ”Vaikutukset virkistyskäyttöön on arvioitu, eikä kaavalla heikennetä laajojen yhtenäisten virkistysalueiden virkistyskäyttömahdollisuuksia tai pirstota ko. alueita”

Edelleen väite jatkuu: ”Tuulivoimahakkeen rakentamistoimet ja muusta ihmistoiminnasta johtuva häiriövaikutus sekä melu voivat vaikuttaa alueella elävien eläinten esiintymiseen alueella rakentamisen aikana. Rakentamisesta ja purkamisesta aiheutuvaa häiriötä voidaan pitää väliaikaisena. Häiriön alkaessa eläimet karttavat rakentamisaluetta, mutta palaavat alueelle takaisin rakentamistöiden vähennyttyä.”

Tämä väite on virheellinen eikä perustu selvityksiin ja on siis täysin ristiriidassa sen kanssa mitä tuulivoimapuisto-kaava aiheuttaa virkistyskäyttöalueille, viherverkoston jatkuvuudelle ja eliöille. Se juurikin pirstoo ja heikentää alueen virkistysmahdollisuuksia, sekä heikentää ja hävittää eliöiden elinympäristöjä.

Alueen luonnon monimuotoisuus, monimuotoinen eläin- ja linnustokanta kärsivät myös rakentamisen jälkeen. Ne kärsivät myös edellä mainitusta jään lentelystä. Kallioiden räjäytys ja alueiden tasoitus >8ha alueelta rikkoo esim. Kehrääjä-linnun (lintudirektiivi I laji) pesäpaikat jotka sijaitsevat kaava-alueen kallionkoloissa T1 maastossa. Kehrääjät häviävät varmasti. Ympäristön lopullinen muuttuminen ja pyörivät voimat vaikuttavat lintuihin ja nisäkkäisiin. Metsäkanalinnut ja petolinnut voivat hävitä alueelta.

EU luontodirektiivin ja lintudirektiivin ja niistä johtuen kansallisen lainsäädännön luonnonsuojelulain ja luonnonsuojeluasetuksen mukaan niiden liitteissä lueteltujen lajien (näitä lajeja löytyy kaava-alueelta ja sen ympäristöstä) elinympäristöjä on suojeltava erityistoimin, jotta varmistetaan lajien lisääntyminen ja eloonjääminen niiden levinneisyysalueilla. Lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty.

”Susiin (ja muihin suurpetoihin) kohdistuvia tuulivoiman vaikutuksia ei ole tutkittu Suomen olosuhteissa, joten nykytietämyksen perusteella vaikutusten merkittävyyttä ei voida luotettavasti arvioida. Suurpedoilte arvokkaiden habitaattien käyttämistä tulisi kuitenkin mahdollisuuksien mukaan välttää, koska lajit ovat tyypillisesti herkkiä häiriöille ja elinympäristön pirstoutumiselle.” (KHO 2019:160).

Uusiutumiskykyinen energiahuolto

VAT tavoitteet: ”Tuulivoimatuotannon lisääminen edellyttää tuulivoimarakentamisen soveltamista ympäröivään maankäyttöön ja haitallisten vaikutusten asianmukaista huomioon ottamista. Tuulivoimaloista aiheutuvia **haitallisia**

vaikutuksia voidaan minimoida ja teknistaloudellista toteutettavuutta parantaa, mikäli tuulivoimalat sijoitetaan suuriin yksiköihin.”(VAT, s.9) Varaudutaan uusiutuvan energian tuotannon ja sen edellyttämien logististen ratkaisujen tarpeisiin: **Tuulivoimalat sijoitetaan ensisijaisesti keskitetysti usean voimalan yksiköihin.**

Voimajohtolinjauksissa hyödynnetään ensisijaisesti olemassa olevia johtokäytäviä.”(VAT, s.9)

Kuivanto tuulipuiston suunnitteluhistoria alkaa ainakin vuodesta 2020 jolloin ajateltiin 9 tuulivoimalan puistoa. Sitten ympäristösyistä johtuen voimaloiden määräksi vähennettiin 5 (2021), sitten 4 (2022), ja nyt osayleiskaavaehdotus esittää 3 (2023) voimalan tuulipuistoa. Kaavaehdotuksen 3 tuulivoimalan puisto ei noudata VAT tavoitteita, joissa nimenomaan ohjataan perustamaan suuria yksiköitä. Tämä tavoite esitetään juuri haittavaikutusten minimoiseksi jotka syntyvät myös siitä että pieniä muutaman mutta erityisen korkean (300m) voimalatornin puistoja ripotellaan useisiin paikkoihin ja siten haittavaikutukset kohdistuvat useampiin paikkakuntiin, asutusalueisiin, luontotyyppisiin, suuriin väestömaisiin, eläimiin, lintuihin, kasveihin, eliöihin ja elinympäristöihin.

Täten Kuivanto tuulipuisto on myös VAT Uusiutuva energia ”suurten ja keskitettyjen voimaloiden” tavoitteiden vastainen.

Lisäksi kaavaehdotuksessa on nyt jäänyt huomioimatta tuulipuiston rakentamisen aiheuttamat ilmastopäästöt ja vaikutukset ilmastoon sekä metsien arvokas hiilinieluvaikutus joka rakentamisalueilta menetetään. Metsät, viherverkostot, luonnon ydinalueet ja ekologiset käytävät ovat keskeisessä roolissa luonnon monimuotoisuuden säilyttämisessä ja ilmastomuutoksen hillinnässä. **Luonnon ydinalueen (L) hiilinielut ovat suuremmat kuin niiden vertailuarvot.**

5. Päijät-Hämeen Maakuntakaava 2014 tavoitteet ja Kuivanto osayleiskaavaehdotuksen vastaisuus ja ristiriitaisuus niihin nähden

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT) ohjaavat Maakuntakaavoitusta. **Kaikki K-kursiivilla esitetty on suoraan Päijät-Hämeen Maakuntakaava 2014 lainattua tekstiä.** Kuivanto tuulipuisto osayleiskaavaehdotus on kaikkien seuraavaksi esitettyjen Päijät-Hämeen Maakuntakaava 2014 tavoitteiden kanssa ristiriitainen ja on niihin vastainen. Perustelut ristiriitaisuuksiin ja vastaisuuteen on käyty tarkemmin läpi edellä kappaleissa 1-3.

*“Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet konkretisoituvat pääasiassa kaavoituksen kautta. Maakunta-kaavoituksella on tässä keskeinen rooli. Maakunnan suunnittelussa valtakunnalliset alueiden käyttötavoitteet täsmennetään maakunnallisiksi alueidenkäytön ratkaisuiksi ja sovitetaan yhteen maakunnallisten ja paikallisten tavoitteiden kanssa.” (VAT, s.10) **Maakuntakaava on ohjeena kuntien kaavoitukselle** ja muulle viranomaistoiminnalle, jolla vaikutetaan alueidenkäyttöön. (Ympäristöministeriö, alueidenkäytön suunnittelu).*

Täten Maakuntakaava 2014 toteuttaa Valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita.

Maakuntakaavan sisältövaatimukset on kuvattu Maankäyttö- ja rakennuslaissa 132/1999 28§. Kaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityisesti huomiota:

- Maakunnan tarkoituksenmukaiseen alue- ja yhdyskuntarakenteeseen
- Alueiden käytön ekologiseen kestävyys
- Ympäristön ja talouden kannalta kestäviin liikenteen ja teknisen huollon järjestelyihin
- Vesi- ja maa-ainesvarojen kestäväan käyttöön
- Maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin
- Maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen
- Virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys

Näistä MRL sisältövaatimuksista viitataan seuraavassa niihin tavoitekokonaisuuksiin jotka ovat oleellisia nyt muistutuksen kohteena olevalle Kuivanto tuulipuisto osayleiskaavalle.

Tekninen huolto ja erityisalueet

*“Edellä mainittuja yhteys- ja energiaverkostoja koskevassa alueidenkäytössä ja alueidenkäytön suunnittelussa **on otettava huomioon** sään ääri-ilmiöiden ja tulvien riskit, **ympäröivä maankäyttö ja sen kehittämistarpeet sekä lähiympäristö, erityisesti asutus, arvokkaat luonto- ja kulttuurikohteet ja -alueet sekä maiseman erityispiirteet.**” (Maakuntakaava, s.87)*

Maakuntakaavan sisältövaatimuksen vastaisuus: Ei ole riittävästi otettu huomioon tuulipuiston ympäröivää asutusta ja **wäestö**määriä, maankäyttöä, luonto- ja kulttuurikohteita ja maisema- ja kulttuurikohteita. Lisäksi selvitykset on laadittu väärin tai puutteellisesti. Tässä pyydän tarkastelemaan muistutuksen kohtaa ”Riittämättömät

selvitykset ja Yleiskaavan sisältövaatimukset eivät täyty”, ja siinä vastaavia Asutukseen, väestömääriin, maisemiin ja kulttuuriympäristöihin, sekä luontoon liittyvät alaotsikot, jotka kaikki todentavat osayleiskaavan vastaisuuden Maakuntakaava 2014 tavoitteiden kanssa.

Maisema- ja kulttuuriympäristöt

Tavoitteet:

“Arvokkaista rakennetuista ympäristöistä ja maisemista sekä arkeologisesta kulttuuriperinnöstä on huolehdittu ja sovitettu yhteen muun maankäytön kanssa. Vastuullisen maakunnan kriteereinä luonnonympäristön osalta on mainittu ”alueella on yhtenäisiä ja laajoja luonnonalueita” sekä ”eliölajien uhanalaisuus vähenee”. Maakuntakaavassa vastuullisen maakunnan kriteerit täytyvät.” (Maakuntakaava, s.146)

Tästä huolimatta kyseinen tuulivoimapuiston kaava-alue sijoittuu siten että joka suuntaan on valtakunnallisesti, maakunnallisesti, ja paikallisesti maisema- ja kulttuurihistoriallisesti tärkeitä alueita. Kaava-alue jää käytännössä näiden alueiden keskelle. Orimattilan Kuivannon tuulivoimapuistoa koskien Lahden Museo totesi jo luonnosvaiheen lausunnossaan, että vaikka itse kaava-alueelle ei sijoitu arvokkaita maisema-alueita tai rakennetun kulttuuriympäristön kohteita, sen läheisyyteen näitä sijoittuu useita. Voimaloiden suuresta korkeudesta (300m) johtuen niiden merkittävin vaikutus kulttuuriympäristöön perustuu niiden näkyvyyteen erittäin laajalla alueella. Myös ELY lausunto, 2021 toteaa asutuksen (kulttuurimaisemat ja asutus) ”Alueen läheisyydessä (200m–2 km) on maakunnallisesti arvokkaita kulttuurimaisemia sekä 4–8 km:n päässä myös valtakunnallisesti arvokkaiksi luokiteltuja kulttuuriympäristöjä.”

Selvityksissä on todettu että: **”Visuaalisen vaikutuksen merkittävyys lähialueella (0-5km) sijaitsevilla arvoalueilla voi olla paikoittain merkittävä.”** (FCG, kohdekortit, Kuivanto s.181) Lisäksi puuttuu havainnekuvia arvokkailta lähialueita joiden keskelle tuulipuisto sijoittuu.

Maakuntakaavan sisältövaatimuksen vastaisuus: Vaikutusten arvioinnissa todetaan suuret ja kohtalaiset kielteiset vaikutukset, mutta kaavaehdotuksessa ja tuulipuiston sijoittumisessa Maisema- ja kulttuuriympäristöjä ei ole otettu huomioon.

Maaseutu

“Maakuntakaavan maaseutualueilla keskeisenä tarkoituksena on maaseudun kestävä kehittäminen osana maakunnan alue- ja yhdyskuntarakennetta. Tavoitteena on lisätä maaseudun elinvoimaisuutta ja elinkeinoelämän monipuolisuutta sekä turvata riittävä väestöpohja eheää yhdyskuntarakentamista varten, saada maaseutu pysymään asuttuna ja viihtyisänä. Maaseudun elinympäristön kehittämisen tarkoituksena on myös turvata alueiden käytön ekologista kestävyyttä, maan biologisen tuottokyvyn sekä luonnon ja ympäristön monimuotoisuuden säilymistä. Maa- ja metsätalouden sekä metsäteollisuuden ja mekaanisen puunjalostuksen toimintaedellytyksiä turvataan ja edistetään. Maakuntakaavan maaseutualueilla tarkoituksena on edistää kyläverkoston kehittymistä ja kasvattaa kyläkeskusten väestöpohjaa maakunnan eri osissa tukemaan kylien pysyviä ja liikkuvia palveluja. Kyläverkostoa, maaseudun elinkeinoja, maaseudun uusien asuntojen rakentamista, loma-asutusta sekä loma- ja vapaa-ajan asuntojen muuttamista ympärivuotiseen käyttöön pyritään sovittamaan yhteen niin, että ne tukevat toisiaan ja vahvistavat maaseudun elinvoimaa. Tarkoituksena on muodostaa kyläverkosto, johon kuuluu erikokoisia ja erityyppisiä kyliä sekä runkoasutusta.” (Maakuntakaava, s.100)

Maakuntakaavan sisältövaatimuksen vastaisuus: Tuulivoimapuisto ei tuo maaseudulle elinkeinotoimintaa eikä uutta väestöä. Päinvastoin, olemassa oleva elinkeinotoiminta ja väestö siirtyvät muualle tuulivoimaloista aiheutuvien haitallisten vaikutusten sekä viihtyisyyden ja terveellisuuden vähenemisen vuoksi. Tuulipuisto sijoittuu keskelle aluetta jonka ympärillä on useita kyläyhteisöjä mm. Sepänoja, Montari, Koskunen, Kuivanto joiden kyläverkoston kehittyminen taantuu väestökadon ja elinkeinotoiminnan muualle siirtymisen johdosta. Tuulivoimapuistojen ympäristöjen väestökadosta, elinkeinotoiminnan muualle siirtymisestä, maaseudun köyhtymisestä ja taantumisesta on kokemuksia muualta Suomesta.

Luonnonvarojen käyttö

Päijät-Hämeen Maakuntakaava esittää luonnonympäristöjen suhteen tavoitteekseen:

“Ekologisten yhteyksien säilymistä suojelualueiden ja muiden arvokkaiden luonnonalueiden välillä edistetään.”

Maakuntakaavan laatimisen yhteydessä **kiinnitetään erityistä huomiota ekologisten yhteyksien säilymiseen. Maakuntakaavan ratkaisulla edistetään uhanalaisten lajien elinympäristöjen ja arvokkaiden luontotyyppien säilymistä.**" (Maaseutukaava, s.118) Edelleen: **"Alueidenkäytön suunnittelussa on otettava huomioon ekologisesti tai virkistyskäytön kannalta merkittävät ja yhtenäiset luonnonalueet. Alueidenkäyttöä on ohjattava siten, ettei näitä aluekokonaisuuksia tarpeettomasti pirstota.**" (Maakuntakaava, s.124) "Yhtenä kaavan tavoitteena on luonnonympäristön osalta **ekologisten yhteyksien säilymisen edistäminen luonnonsuojelualueiden ja muiden arvokkaiden luonnonalueiden välillä.**

Ekologinen verkosto ja yhteydet ovat tärkeitä erityisesti metsää elinympäristönään käyttäville lajeille, niiden liikkumismahdollisuuksien säilyttämiseksi luonnonalueilta toiselle."

"Lisäksi on **määritetty laajat, yhtenäiset metsäalueet sekä ekologist yhteydet ja yhteystarpeet toteutuneen maankäytön mukaisesti.** Päijät-Hämeen ekologinen verkoston selvitys laadittiin ensimmäisen kerran maakuntakaavaa varten vuonna 2006. Silloin selvitettiin ekologinen verkosto maakunnan alueella ja osoitettiin kriittiset kohdat verkoston toiminnalle. Ekologinen verkosto on esitetty liiteosan liitteessä 38." (Maakuntakaava, s.127)

Maakuntakaava toteaa odotettavina tuloksinaan: **"Viherverkoston alueita on kytketty toisiinsa viheryhteys tarvemerkinnöillä. Päijät-Hämeen ekologinen verkosto on päivitetty ja ekologist yhteyksiä on nostettu esille. Luontoarvoja ja maankäyttöä on sovitettu yhteen. Suojelalueverkoston ja arvokkaiden maisema-alueiden ekologisesti kestävä hyödyntämistä on edistetty virkistyskäytössä suojelutavoitteita vaarantamatta".** (s.146)

Maakuntakaavan sisältövaatimuksen vastaisuus: Kaavaehdotus ei käsittele Viherverkostoa, luonnon ydinalueita, ekologist yhteydet ollenkaan vaikka nämä korostuvat Maakuntakaavan "Luonnonvarat"-tavoitteissa kauttaaltaan. Kaavaehdotuksessa osoitetut maankäytön toiminnot tuulivoimapuiston rakentamiseksi sijoittuvat tarkalleen luonnon ydinalueelle (L) jolla on todettu korkea luonnon monimuotoisuus ja korkea ekosysteemipalveluntarjonta. (Päijät-Hämeen Viherverkostotarkastelu, 2021). Kyseessä on yksi harvoista laajoista ja yhtenäisistä metsäalueista Etelä-Suomessa valtatie 12 eteläpuolella.

Tuulivoima

Lainvoimaisessa Päijät-Hämeen Maakuntakaavassa 2014 ei ole osoitettu tuulivoima-alueita kyseiselle "Kuivanto tuulipuisto kaavaehdotus" paikalle, Päijät-Hämeessä muualla kylläkin. Tätä aluetta ei silloin edes pidetty soveltuvana alueena. Maakuntakaava karsi tuulivoima-alueita erityisesti **lunnustoon, maisema- ja kulttuuriympäristöön** kohdistuvien vaikutusten lieventämiseksi, sekä **viherverkoston ja ekologist yhteyksien säilyttämiseksi**, jotta eläimille taataan liikkuminen luonnon ydinalueilta toisille ydinalueille. Nämä tavoitteet sisältyvät myös Valtakunnallisiin alueidenkäytön tavoitteisiin (VAT, 2018).

Nyt esillä olevan Kuivanto tuulivoimapuisto osayleiskaavaehdotuksen kautta nämä Maakuntakaavan luonnonympäristö tavoitteet, toteutus ja tulokset romutetaan kaava-alueella sijaitsevan luonnon ydinalueen L (liite) kohdalla. Jos tuulivoimapuisto toteutuu tässä paikassa niin käytännössä eläinten liikkuminen tätä ekologista käytävää pitkin loppuu ja eläimet katoavat tältä alueelta. Kyse on EU luontodirektiivin liite IV a lajien ja lintudirektiivin liite I lajien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittämisestä tai heikentämisestä. Eli luonnon monimuotoisuuden hävittämisestä ja heikentämisestä.

Kyseessä on yksi harvoista laajoista yhtenäisistä metsäalueista Valtatie 12 eteläpuolella. Myös alueen virkistyskäyttö ja virkistysarvo heikenevät huomattavasti. Maakuntakaavassa osoitetut ohjeelliset ulkoilureitit kulkevat tuulipuiston lähietäisyydellä ja haittaavat mm. Kuivannon ja Sepänjoen kylissä sijaitsevaa hevostallien ratsastustoimintaa. Hevosten käyttämät metsätiet ovat aivan tuulivoimaloiden vieressä.

Tuulipuiston sijoittamisen länsi- ja itäpuolelle on Maakuntakaavassa ulkoilureittien suunnittelumääräykset ja karttamerkinnot:

ur29 Ulkoilureitti Orimattila-Nastola-Vierumäki, Osa ulkoilun yhteystarvetta Orimattilan suunnalta Nastolan ja Vierumäen urheilupuistojen suuntaan Heinämaan kautta, 13810

ur27 Ulkoilureitti Artjärvi-Myrskylä, Osa etelä-pohjoissuuntaista ulkoilun yhteystarvetta eteläisen Suomen reiteiltä Artjärvelle ja edelleen urheilupuistojen suuntaan Pajulahdelle ja Vierumäelle, 16949. Maakuntakaavassa on suunnittelumääräys:

"Ohjeellinen ulkoilureitti. Merkinnällä osoitetaan maakunnallisten ulkoilureittien yhteystarpeet taajamien ulkopuolella. Tässä tarkoituksessa Maakuntakaavassa on suunnittelumääräys:

Suunnittelussa on turvattava ulkoilureittien toteuttamisedellytykset maakunnallisesti ja seudullisesti toimivana reitistöä sekä yhteydet virkistysalueisiin.

Yksityiskohtaisessa reittisuunnittelussa tulee kiinnittää huomiota olevan tiestön ja poluston käyttömahdollisuuksiin sekä luonnon arvojen säilymiseen suuntaamalla reitit kulutusta kestäville alueille”.

Ekologisen- ja virkistysyhteyksien takaamiseksi on Maakuntakaavassa edelleen suunnittelumääräykset ja viheryhteystarvemerkinnot vy18 ja vy19 joiden kautta ekologinen yhteys jatkuu pohjois-eteläsuunnassa. Tämä ekologinen yhteys on oleellinen myös koko luonnon ydinalue L kannalta ja osoittaa Maakuntakaavan viherverkosto, luonnon ydinalue (L) ja ekologiset yhteydet tavoitteiden merkittävyyttä.

Edelleen, asuinrakennusten ja etäisyyksien suhteen:

”Maakuntakaavan luonnosvaiheessa vuonna 2012 maakuntakaavan tuulivoima-alueiden rajaukset esitettiin yleispiirteisinä, kuten maakuntakaavatasolle yleensä sopii. Vuoden 2012 selvitys koski myös näitä yleispiirteisesti rajattuja alueita. Tämän jälkeen ympäristöministeriön kanssa käydyssä neuvottelussa ministeriö kuitenkin totesi, että tuulivoima-alueiden rajausten sisään ei saisi jäädä edes yksittäisiä asuntoja. Tästä syystä tuulivoima-alueiden rajaukset muutettiin yksityiskohtaisemmiksi siten, että kaikki Päijät-Hämeen liiton tiedossa olevat vakituiset ja vapaa-ajan asuinkeinteistöt rajattiin alueiden ulkopuolelle noin 500 m suojavyöhykkeellä.” (Maakuntakaava, s.95)

Kuivanto tuulipuisto ei siis tässä vaiheessa sisällynyt Maakuntakaavassa osoitettujen tuulivoima-alueiden joukkoon. Yllä kuvattuja rajauksia on sovellettu muihin maakuntakaavassa osoitettuihin alueisiin ja tasapuolisuuden vuoksi näin pitää tehdä myös nyt Kuivanto tuulipuisto osayleiskaavan kohdallakin. Kaava-alueen sisään ei saa jäädä yhtäkään asuinrakennusta ja tuulivoima-alueen rajalta mitaten tulee perustaa suojavyöhyke ainakin 500m, jossa ei sijaitse asuinrakennuksia. Nyt on tiedossa että kaava-alueen sisällä on ainakin 1 talviasuttava vapaa-ajan asuinrakennus ja 1 vapaa-ajan rakennuslupa. Sen rajalla on 1 vapaa-ajan rakennuslupa ja 500m etäisyydellä kaava-alueen rajalta sijaitsee noin 30 asuinrakennusta.

6. FCG 2023 Päijät-Hämeen tuulivoimaselvityksen riittämättömät selvitykset; Kuivanto osayleiskaavaehdotus ei voi vedota ja perustaa tähän selvitykseen

Osayleiskaavaehdotus s.11 mainitsee että:

”Päijät-Hämeen liitto teetti maakuntakaavoituksen taustaksi tuulivoimaselvityksen, jossa kartoitettiin tuulivoimatuotantoon soveltuvia alueita koko Päijät-Hämeessä. Päijät-Hämeen maakuntakaavassa 2014 on tuulivoima-alueita osoitettu vain 6 kappaletta.”

Vuonna 2014 Kuivanto tuulipuistoalue ei siis ole tuulipuistoksi soveltuvien alueiden joukossa.

Vuonna 2023 Kuivanto on sisällytetty Päijät-Hämeen tuulipuistoalueeksi mutta vajavaisiin selvityksiin ja tietoihin perustuen:

”Tuulivoimaselvityksenvaikutusten arvioinnin ja johtopäätösten perusteella Orimattilan Kuivanto on yksi yhdeksästä Päijät-Hämeen seudullisen tason vaatimukset täyttävästä tuulivoima-alueesta. Päijät-Hämeen tuulivoimaselvitys valmistui elokuussa 2023, ja sen on laatinut FCG Finnish Consulting Group Oy.”

Kyseinen FCG, Päijät-Hämeen tuulivoimaselvitys, elokuu 2023 on kuitenkin maakuntakaavan taustaselvitys, eikä sillä ole oikeusvaikutuksia suunnittelussa. Lisäksi se on puutteellinen ja sen vakavimmat ongelmakohtat ovat mm. seuraavat:

Viherverkosto; kaavaehdotus keskellä luonnon ydinaluetta (L) rikkoo ekologiset yhteydet

FCG tuulivoimaselvityksessä Kuivanto tuulivoima-alueeksi osoitettu alue (36) sijaitsee luonnon ydinalueen (L) kapeassa kohdassa joka on tärkeä ekologinen yhteys eliöiden ja eläinten liikkumisen varmistamiseksi. (Viherverkostotarkastelu, Ramboll, 2021). Tätä ei ole millään tavalla otettu huomioon tai arvioitu.

Kuivanto ja kaava-alue linnustoselvityksiä ei ole tehty; muille selvitysalueille ne on tehty

Päijät-Hämeen lintutieteellinen yhdistys on vuonna 2022 antanut Päijät-Hämeen liitolle lausunnon Päijät-Hämeen tuulivoimaselvityksen luonnoksesta. Kuivannon alue ei ollut Päijät-Hämeen tuulivoimaselvityksen luonnoksessa 2022 mukana, mutta se on otettu uusimpaan 31.8.2023 päivättyyn versioon. Täten **Päijät-Hämeen lintutieteellinen yhdistys ei ole antanut linnusto-arviointia ja lausuntoa Kuivanto tuulivoimapuisto-alueesta FCG, Päijät-Hämeen tuulivoimaselvitys, 2023 varten. Se ei sisällynyt PHLY-yhdistyksen antamaan lausuntoon vuonna 2022.**

Siten tuulivoimaselvityksessä 2023 ei ole riittävää asiantuntijan selvitystä ja vaikutusten arviointia Kuivanto tuulivoimapuisto-alueen linnustoon. **Linnusto kuitenkin esitetään yhdeksi tärkeimmistä kriteereistä tuulivoimapuistoksi soveltuvien alueiden valitsemisessa.** Esimerkiksi Pensuo-alueen ei katsottu soveltuvan tuulivoima-alueeksi seuraavista Birdlife Suomi esittämistä syistä:

"Tuulivoima-alueen länsipuolella oleva Pensuon peltoalue on maakunnan tärkeimpiä hanhien keraantymisalueita. Alueelle keraantyy usein myös huomattavia määriä kurkia ja se on varsinkin syksyisin petolintujen suosiossa. Linnut liikkuvat usein Pensuon ja idempänä sijaitsevan Kuivannon peltoalueen välillä. Pensuon vieressä oleva tuulivoima-alue aiheuttaa huomattavan uhkan alueen linnustolle, sillä peltoalueelta toiselle tai vaaran uhatessa ilmaan nousseet linnut lentävät matalalla. Toirmaysriskit lisääntyvät varsinkin pimeässä ja sumuisessa säässä." (PHLY kommentit Päijät-Hämeen tuulivoimaselvitykseen, 2022, s.3)

Jo Sweco esiselvityksessä 2021 esitettiin lintujen päämuuttoreittikartta ja vuonna 2023 Birdlife Suomi esitti päivitetyn lintujen päämuuttoreittikartan. Nämä molemmat todentavat että kurkien ja useiden hanhilajien päämuuttoreitit kulkevat juuri suunnitellun Kuivanto osayleiskaavaehdotus-alueen yllä. Edellä esitetyn mukaan ne lentävät matalalla juuri Pensuolta Kuivannon tuulivoimapuisto-alueen yli edelleen Kuivannon peltoalueille.

Samat huomattavat uhat koskevat alueen linnustoa Pensuolla ja Kuivannon suunnitellulla Kuivannon tuulivoimapuistoalueella. Täten samalla tavalla kuin Pensuon alue, ei Kuivanto tuulivoimapuistoaluekaan sovellu tuulivoimatutantoon.

[Kuivanto osayleiskaavaselvitysten perusteella laajempi tuulipuisto on jo hylätty; ei huomioitu](#)

Kyseinen tuulivoimaselvitys ehdottaa 10 tuulivoimalan mahdollisuutta Kuivanto-alueelle. Se ei ole siis ottanut huomioon että nyt käsillä oleva osayleiskaavaehdotus on ollut valmisteilla jo pitkään ja joutunut ympäristösyistä matkan varrella vähentämään tuulivoimaloiden määrää 9:stä 3:een. Ensin ajatuksena oli tuo määrä 9 (vuonna 2020). Sweco esiselvityksessä vuonna 2021 määrä oli 5. Sitten Abo Wind myös vähensi voimalamääräksi 5 (2022). Tämän jälkeen on vielä ehdotettu määrää 4 (2022) ja lopulta osayleiskaavaehdotus esittää määräksi 3 tuulivoimalaa (2023). Ympäristöä koskevien selvitysten ja muiden tekijöiden perusteella voimaloiden määrä on siis jo analysoitu ja karsittu kolmeen, ja tätä FCG tuulivoimaselvitys ei ole ottanut huomioon eikä kommentoi mitenkään meneillään ollutta Kuivanto tuulipuisto osayleiskaavaehdotuksen prosessia, vaan ehdottaa samaa aluetta ja jo karsittua voimalamäärää uudestaan.

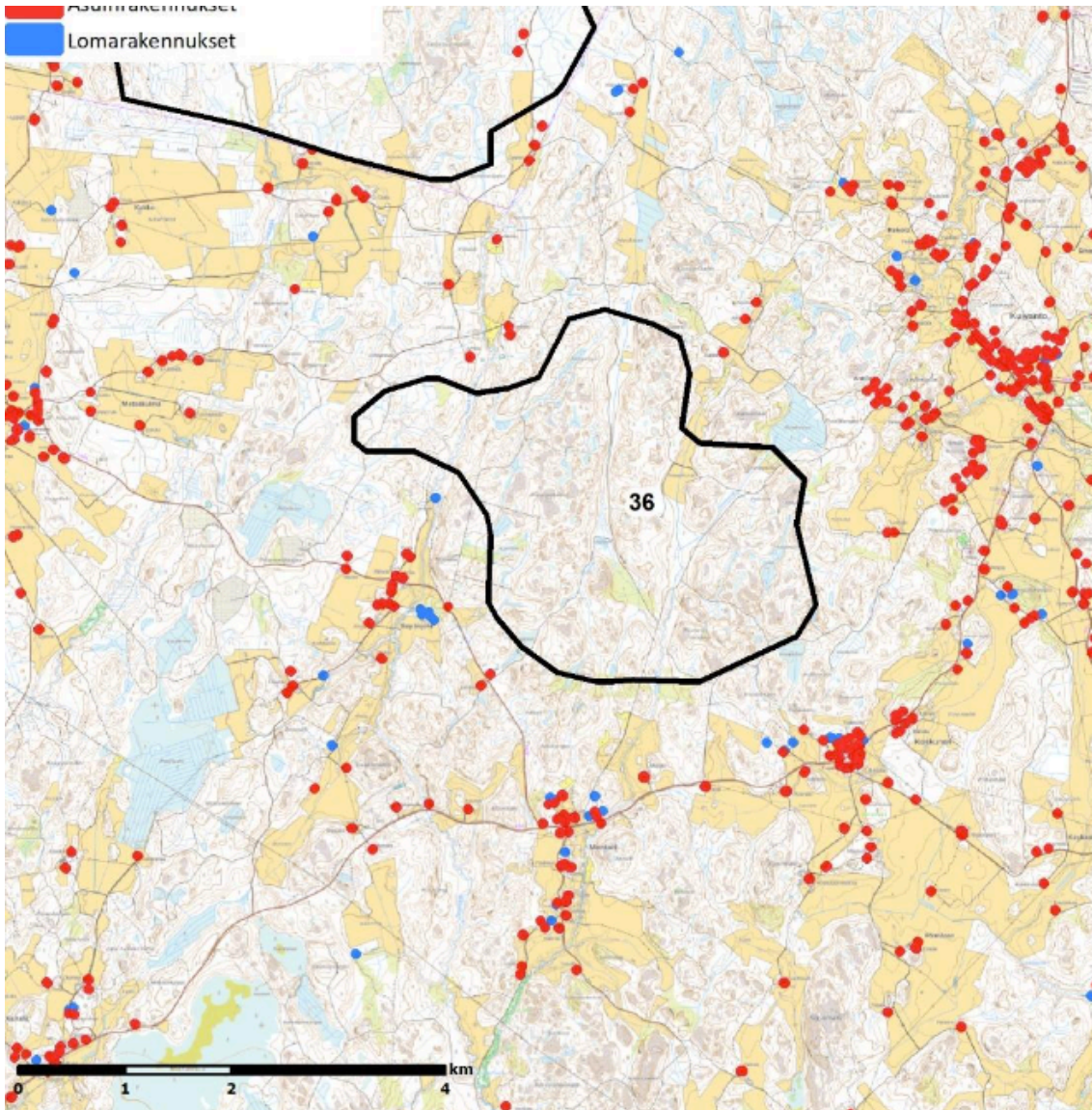
[EU luontodirektiivin liite IVa tiukan suojelun lajien ja lintudirektiivin vaikutusten arvioinnit puuttuvat](#)

Luontodirektiivin liitteessä IV(a) mainittuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen, tärkeiden ruokailualueiden tai siirtymäreittien hävittäminen ja heikentäminen on yksiselitteisesti kielletty. Lintudirektiivin liitteessä I ovat lajit, joiden elinympäristöjä on suojeltava erityistoimin, jotta varmistetaan lajien lisääntyminen ja eloonjääminen niiden levinneisyysalueilla. Nämä selvitykset tulee tehdä myös maakuntatasolla.

[Asutuksen etäisyys on väärin mitattu kauemmaksi todellisuutta. Oikea mittaus on että Kuivanto ja Sepänjoki kylät sijaitsevat <1km kaava-alueesta](#)

FCG 2023 maakunnallinen tuulivoimaselvitys toteaa: *"selvityksen puskurivyöhykeanalyysin perusteella tarkasteltiin paikkatietoanalyysissa asutukseen suhteutettuna kahta erilaista etäisyyttä; 1 km ja 1,5 km. Jatkotarkasteluun on valittu ne alueet, jotka perustuvat 1,5 km etäisyyteen taajamiin, kyliin ja pienkyliin, joten voidaan todeta, että alueiden välittömässä läheisyydessä ei ole merkittävää määrää pysyvää asutusta tai loma-asutusta." (s.27).*

Kuivanto on tämän perusteella virheellisesti otettu FCG puskuriselvityksenkin jälkeen mukaan tuulivoimalle soveltuvaksi alueeksi, koska todellisuudessa Kuivanto kylä sijaitsee aivan kaava-alueen itäpuolella, asutus alkaa noin 200m etäisyydeltä kaava-alueesta ja kylän asutusta sijaitsee <1km etäisyydellä kaava-alueen rajasta. Myös Sepänjoen kylä lännessä sijaitsee aivan rajalla <500m etäisyydellä, kuten oheisesta kyseisen FCG tuulivoimaselvityksen kartastakin voimme nähdä.

Verrattuna aikaisempiin ehdotuksiin ja osayleiskaavaehdotukseen 2023, tuulivoimaehdotusalue on tehty vielä isommaksi ja se on siirretty vielä enemmän Sepänjoen kylän suuntaan jolloin se on aivan kiinni asutuksessa. Se on lisäksi laajennettu etelään ja pohjoiseen päin, jolloin se lähestyy etenkin Montarin ja Koskusen kyliä. Kaikki ympäröivien kylien Kuivanto, Sepänjoki, Montari, Koskunen asutus on etäisyydellä <math><1-1,5\text{km}</math> tuulivoima-alueen rajalta, kuten kartalta voimme todeta.

Myös Sweco esiselvitys, 2021, s.5 totesi:

"Hankealueen alustavasta rajauksesta mitattuna ja Maanmittauslaitoksen paikkatietoaineistoon pohjautuen asuinrakennuksia on lähimmillään noin 800 – 900 metriä jokaisessa ilmansuunnassa (Kuva 4-2). Lähistöllä noin 1-1,5 km etäisyydellä sijaitsevat Montarin, Koskusen ja Kuivannon sekä Sepänjoen kylät."

Myös ELY lausunto, 2021 toteaa asutuksen (kulttuurimaisemat ja asutus) sijoittuvan lähemmäs:

"Alueen läheisyydessä (200m–2 km) on maakunnallisesti arvokkaita kulttuurimaisemia sekä 4–8 km:n päässä myös valtakunnallisesti arvokkaita luokiteltuja kulttuuriympäristöjä."

Suunnittelun lähtökohdat ovat virheelliset koska melua ja haitallisia terveysvaikutuksia ei ole otettu vakavasti huomioon etenkin alueen todellisen väestömäärän osalta.

Visuaalinen vaikutus on **merkittävä** ja voimalla on huomiota herättävä elementti

FCG toteaa että ehdotetulla Kuivanto tuulivoimapuiston lähialueilla 0-5km etäisyydellä *"voimalla on huomiota herättävä elementti maisemassa riittävän suurissa tuulivoimapuistoa kohti suuntautuissa avotiloissa. Lentoestevalot erottuvat pimeällä. Visuaalisen vaikutuksen merkittävyys lähialueella sijaitsevilla arvoalueilla voi olla*

paikoittain merkittävä.” (FCG, kohdekortit, Kuivanto s.181) Merkittävistä näkyvyys-, välke-, ja estevalo-vaikutuksista huolimatta Kuivanto on otettu mukaan soveltuviin kohteisiin.

FCG maakunnallinen tuulivoimaselvitys perustuu riittämättömiin selvityksiin

FCG tuulivoimaselvitys 2023 ja sen johtopäätökset perustuvat vajavaisiin tietoihin jo tehdyistä selvityksistä. Vaikka viherverkko, luonnon ydinalueet ja ekologiset yhteydet mainitaan, niin ei ole tehty vaikutusten arviointia. Se on Kuivanto tuulipuistoehdotuksessa keskeisessä asemassa sinne luonnon ydinalue (L) sijoittumisen johdosta. Kyseinen tuulivoimaselvitys ei myöskään sisällä kattavaa Kuivanto alue (kohdekortti 36) linnusto arviointia, koska Päijät-Hämeen lintutieteelliseltä yhdistykseltä ei sellaista ole Kuivanto-alueelta pyydetty, vaikka muista ehdotetuista raportin tuulivoima-alueista (35 kpl) sellainen oli pyydetty. Visuaalinen vaikutus jo lähialueilla todetaan merkittäväksi. Selvityksessä ei kuitenkaan oteta huomioon että kyseinen vaikutus ulottuu Lahti ja Orimattila kaupunkeihin ja niiden keskusta-alueisiin, sekä naapurikuntiin Kärkölä, Hollola ja Myrskylä. Vaikutuksille altis väestömäärä nousee lukuun noin 130,000 (sisältää koko Lahti kunta).

Näihin näkökohtiin perustuen FCG tuulivoimaselvityksen 2023 ehdotus Kuivanto tuulivoimapuistosta ei ole ajantasainen eikä realistinen. Sen selvitykset eivät ole riittäviä. Kuivanto tuulipuisto osayleiskaavaehdotus 4.12.2023 ei voi vedota eikä perustaa kyseiseen FCG selvitykseen.

Päijät-Hämeen maakuntakaava 2060
Mielipide osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta

Päijät-Hämeen maakuntakaavan 2060 osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS) on julkisesti nähtävillä mielipiteiden ilmaisua ja lausuntojen antamista varten. Omistan Heinolan kaupungin

Vapaa-ajan kiinteistöä käytetään ympärivuotisesti paitsi asumiseen, myös etätyöhön.

Kiinteistö sijaitsee n. 1,5 - 2 km:n etäisyydellä Päijät-Hämeen tuulivoimaselvityksessä (2023) potentiaalisesti tuulivoima-alueeksi tunnistetusta ns. Konttimäen alueesta. Mökkilaiturin ja tuulipuiston väliin jäisi arviolta n. 1 km:n levyinen järvenselkä sekä tuulipuistoalueelta järvelle viettävä n. 0,5 - 1 km:n levyinen metsäkaistale. Mahdollisen tuulipuiston maisematai terveysvaikutuksia ei ole arvioitu asianmukaisesti esim. havainnekuvoin tai mallinnusten avulla. Selvityksen luontoarviot eivät ole kaikilta osin ajantasaisia.

Tuulivoimaselvityksen yhteydessä ei tietojeni mukaan ole oltu millään tavalla yhteydessä alueen vapaa-ajan kiinteistöjen omistajiin. Tiedonsaanti on ollut sattumanvaraista. Tämän takia pidän tärkeänä, että maakuntakaavan valmistelussa huomioidaan seuraavat, tiedottamiseen ja asukkaiden osallistamiseen liittyvät näkökohdat:

OAS:n mukaan kuulutukset kaavan vireilletulosta, virallisista kuulemisista ja vahvistamisesta julkaistaan Päijät-Hämeen liiton virallisissa ilmoituslehdissä, Päijät-Hämeen liiton ja kuntien virallisilla ilmoitustauluilla sekä kaavan verkkosivulla.

Esitetyt tiedottamisen käytännöt eivät ole tästä ajasta. Passiivinen tiedottaminen ei ole linjassa maankäyttö- ja rakennuslainsäädännön tavoitteiden kanssa. MRI 62 §:n mukaan *”Kaavoitusmenettely tulee järjestää ja suunnittelun lähtökohdista, tavoitteista ja mahdollisista vaihtoehtoista kaavaa valmisteltaessa **tiedottaa niin, että alueen maanomistajilla ja niillä, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa**, sekä viranomaisilla ja yhteisöillä, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään (osallinen), on mahdollisuus osallistua kaavan valmisteluun, arvioida kaavoituksen vaikutuksia ja lausua kirjallisesti tai suullisesti mielipiteensä asiasta.”*

Päijät-Hämeen erityispiirteenä voidaan pitää vapaa-ajan kiinteistöjen suurta osuutta suhteessa muuhun kiinteistökantaan. Vapaa-ajan asukkailla on suuri merkitys alueen taloudelliseen ja sosiaaliseen kehitykseen. Maakuntakaava kattaa mm. liikenne- ja energiaverkoston sekä luonnonympäristön osalta paljon sellaisia alueita, joilla mahdolliset maankäyttömuutokset vaikuttavat huomattavasti vapaa-ajan asukkaisiin.

OAS:ssa esitetyt tiedottamis- ja osallistamismenettelyt rajaavat käytännössä maakunnan ulkopuolella asuvat kiinteistönomistajat maakuntakaavan valmistelua koskevan tiedon ja vaikuttamismahdollisuuksien ulkopuolelle. Ongelma korostuu tuulivoimahankkeiden yhteydessä. Tuulivoimaselvityksen kohdekorteista on nähtävissä, että valtaosa vaikutusalueiden kiinteistöistä on vapaa-ajan kiinteistöjä. Näiden omistus on suurelta osin hajautunut maakunnan ulkopuolelle, eivätkä omistajat seuraa paikallislehtien ilmoituksia tai kuntien ilmoitustauluja. Omistajien yhteystietojen kokoaminen, suora tiedottaminen ja palautteen kokoaminen lisäävät osaltaan valmisteluprosessin avoimuutta ja luottamusta osapuolten kesken.

OAS:n mukaan kaavaprosessin eri vaiheissa järjestetään sidosryhmille suunnattuja tilaisuuksia. Perustettavia sidosryhmiä ovat elinkeinoryhmä sekä viherverkostoa käsittelevä ryhmä, liikenteen kysymyksissä sidosryhmänä toimii Päijät-Hämeen liikennejärjestelmäryhmä. OAS ei tunnista vapaa-ajan asukkaita omana sidosryhmänä. Ehdotusta tulisikin täydentää siten, että vapaa-ajan asukkaiden aito osallistuminen ja vaikuttamismahdollisuudet kaavan valmisteluun turvataan.

OAS:n mukaan maakuntakaavan valmistelussa hyödynnetään useita jo tehtyjä tai tekeillä olevia selvityksiä. Päijät-Hämeen tuulivoimaselvitys on valmistunut vuonna 2023. Sen käyttäminen sellaisenaan on kyseenalaista, koska valmistelusta ei ole riittävästi tiedotettu vapaa-ajan asukkaille, eikä heillä näin ollen ole ollut aidosti mahdollisuuksia osallistua tai muutoin tuoda tietoaan ja paikallistuntemustaan valmisteluun.

PÄIJÄT-HÄMEEN MAAKUNTAKAAVA 2060

KOMMENTTI OSALLISTUMIS- JA ARVIOINTISUUNNITELMAAN

Kommenttina Päijät-Hämeen maakuntakaavan 2060 osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan (OAS) haluan lausua seuraavaa:

MAANKÄYTÖN TAVOITTEIDEN RISTIRIITA

OAS:n kuvauksessa kaavaprosessin kulusta kiinnittyy huomio kaavan tavoitteiden ristiriitaisuuteen. On hienoa, että kaavaprosessissa huomioidaan Päijät-Hämeen alueen luonnonympäristön merkitys ja nostetaan esiin mm. Salpausselän alueen nousu UNESCO Global Geopark -kohteeksi huhtikuussa 2022. Päijänteen kansallispuistoa ei OAS:ssa erikseen mainita, mutta sen merkitys toivottavasti nostetaan esiin kaavaan liittyvissä jatkoselvityksissä, samoin maakunnan monien pienempien luonnonsuojelu- ja Natura-alueiden merkitys.

OAS:ssa listatuista valtakunnallisista maankäytön tavoitteista Päijät-Hämeen alueen osalta tärkeimpiä ovatkin *terveellinen ja turvallinen elinympäristö* sekä *elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö*. Tavoitelistan viimeisenä mainittu *uudistumiskykyinen energiahuolto* on kuitenkin näiden kanssa vahvassa ristiriidassa, etenkin mitä tulee sen yhteydessä mainittuihin suunnitelmiin tuulivoimaloista ja niiden sijoittamisesta ”keskitetyksi usean voimalan yksiköihin”. Kaavailtujen voimala-alueiden lähialueen vaki- ja vapaa-ajan asukkaille elinympäristö ei näiden suunnitelmien toteutuessa olisi enää erityisen terveellinen tai turvallinen, etenkin kun laskennallisten suojaetäisyyksien riittävydestä ei ole takeita. Elinvoimaisen luonto- ja kulttuuriympäristön säilyttäminen kävisi mahdottomaksi vielä huomattavasti laajemmalla säteellä.

PÄIJÄT-HÄMEEN MAISEMAT JA MATKAILULLINEN VETOVOIMA

Tuulivoiman ongelmallisuus Päijät-Hämeen maakunnan osalta liittyy maakunnan luonnon- ja kulttuurimaisemien ominaispiirteisiin, sijaintiin väkirikkaan pääkaupunkiseudun naapurissa ja maakunnan luontoarvoihin.

Nykyinen trendi on rakentaa voimaloista massiivisen korkeita ja siten kymmenien kilometrien säteelle näkyviä. Päijät-Hämeen ja eteläisen Päijänteen pienipiirteinen maisema ei tule sellaista rakentamista kestäväksi, ei usean voimalan yksiköinä eikä myöskään pienempinä kokonaisuuksina. Jo yksikin satojen metrien korkeuteen kohoava usean voimalan yksikkö tekisi luonteeltaan herkässä maisemassa ruma jälkeä. Voimalan sijainnista riippuen vaikutus ulottuisi myös naapurimaakuntien puolelle.

Sijainti pääkaupunkiseudun naapurissa tekee maakunnasta tärkeän vapaa-ajan ja matkailukohteen pk-seudun 1,2 miljoonalle asukkaalle. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2022 Päijät-Hämeessä oli 24 031 kesämökkiä, ja lukumäärä kasvaa edelleen. Maakunnan välittömässä vaikutuspiirissä olevien vapaa-

ajan asuntojen kokonaismäärä on vielä tätäkin suurempi. Monissa Päijät-Hämeen kunnissa väkimäärä moninkertaistuu kesäkuukausina, ja tuhansissa alueen vapaa-ajan asunnoissa vietetään aikaa myös yleisimpien lomakuukausien ulkopuolella, kiitos leistyneiden etätyömahdollisuuksien. Useille pienille kunnille vapaa-ajan asukkaat ovatkin kunnan elinvoimaisuuden keskeinen edellytys. Vapaa-ajan asukkaille maakunnan tärkeimpiä vetovoimatekijöitä ovat sen ainutlaatuinen luonto, hiljaisuus ja edelleen monin paikoin erämaisina säilyneet maisemat. Teollisen mittakaavan tuulivoimatuotanto tuhoaisi nämä kaikki.

Myös kotimaisille päiväretkeilijöille sekä Helsingin kautta Suomeen saapuville matkailijoille Salpausselän alue ja etenkin Päijänteen kansallispuisto tarjoavat helposti saavutettavia ja houkuttelevia retkikohteita. Maakunnan maisemilla onkin valtakunnallisesti kokoaan huomattavasti suurempi merkitys.

Vietän itse kolmasosan vuodesta Päijänteen kansallispuiston välittömässä läheisyydessä ja retkeilyn puistossa päivittäin. Tätä kautta olen päässyt vuosien varrella seuraamaan läheltä alueen matkailua ja sen kehitystä. Ulkomailta saapuvien päiväretkeiläisten ja kansallispuistossa yön tai pari viettävien turistien määrä on viime vuosina ollut nousussa. Korona-ajan matkustusrajoitteiden seurauksena myös kotimaiset retkeilijät ovat ilahduttavasti löytäneet entistä paremmin Päijänteen maisemien äärelle, ja vaikutus on omien havaintojeni mukaan ollut havaittavissa vielä koronaepidemian laannuttuakin. Ilmastonmuutoksen torjunta vaatii myös matkustustapojemme kriittistä tarkastelua, ja siksi kotimaan- ja lähialuematkailuun panostaminen on jatkossa entistäkin suositeltavampaa. Onkin ehdottoman tärkeää, ettei Päijät-Hämeen alueen matkailullista vetovoimaa tuhota ruhjomalla sen maisemia jättiläismäisillä tuulivoimalaitoksilla. Samalla vaikeutettaisiin myös maakunnan matkailuelinkeinoa ja matkailuun erikoistuneiden yritysten toimintaedellytyksiä, mikä sekä lisäisi maakuntakaavan tavoitteiden ristiriitaa, kuuluuhan OAS:n tavoitteisiin myös edellytyksien luominen elinkeino- ja yritystoiminnan kehittämiseksi.

LINNUSTOVAIKUTUKSET

Teollinen, jättiläisturbiineihin perustuva tuulivoimatuotanto ei ole haitallista vain maisemien ja ihmisasukkaiden näkökulmasta vaan se on uhka myös alueen eläimistöille. Linnustolle megaluokan tuulivoimalaitokset ovat pahimmillaan kuolemanloukku.

Päijänne ja sen ranta-alueet kuuluvat lintujen kevät- ja syysmuuton kannalta tärkeisiin alueisiin. Päijät-Häme on myös keskeistä pesimäaluetta kymmenille lintulajeille, joista monet ovat viime aikoina muuttuneet uhanalaisemmiksi. Päijänteen kansallispuiston lisäksi tärkeitä lintukohteita ovat myös maakunnan monet pienet järvet, jotka tarjoavat pesimärauhaa mm. kaakkureille. Tuulivoiman rakentaminen näille alueille heikentäisi väistämättä näiden lajien pesimämahdollisuuksia. Tuulivoima olisi uhka myös Päijänteellä ja sen lähialueilla pesiville kalasääskille, samoin Päijänteen kansallispuistoon viime vuosina tiensä löytäneille merikotkille.

*Arvio Päijät-Hämeen potentiaalisten tuulivoimala-alueiden linnustovaikutuksista (MAALI-hankkeen osaraportti) vuodelta 2012 on pisteyttänyt maakunnan alueita niiden linnustoarvojen mukaan. Siitä huolimatta vuoden 2023 tuulivoimaselvityksessä tuulivoima-alueita on esitetty sijoitettavaksi myös niille alueille, jotka linnustoraportissa ovat saaneet korkeimpia pisteitä, kuten esimerkiksi Padasjoen Tornimäkeen ja Sysmän Rekolanvuorten tai Karilanmaan alueille. Vuoden 2012 linnustoraportissa erityisesti Karilanmaa on mainittu alueena, jolle **ei linnustovaikutusten takia tulisi rakentaa tuulivoimaa**. Väistämättä herää kysymys, mitä merkitystä on asiantuntijoiden selvityksillä, jos niiden tietoja ei maakuntakaavaa laadittaessa kuitenkaan hyödynnetä.*

LOPUKSI

Maakuntakaavaprosessiin liittyvän vuoden 2023 tuulivoimaselvityksen kohdekorteissa on laskettu arvioitavien tuulivoima-alueiden taloudellisia vaikutuksia kiinteistöverotulojen, kunnallisverotulojen ja työllisyysvaikutusten muodossa. Huomionarvoista on kuitenkin se, että alueelle pyrkivät tuulivoimayhtiöt ovat usein ulkomaisessa omistuksessa, minkä seurauksena esimerkiksi paikallinen työllisyysvaikutus ja sen oletettu lisäys kunnallisverotuottoon voi lopulta hyvin todennäköisesti jäädä toteutumatta. Vastakkaisessa vaakakupissa painavat toisaalta maakunnan kymmenien tuhansien vapaa-ajanasuntojen tuomat kiinteistöverotulot, jotka tulevana vuosina kasvavat edelleen – mutta vain, jos maakunnan suurimpia vetovoimatekijöitä – luontoa, rauhaa, hiljaisuutta ja erämaisii maisemia – ei tuhota uhraamalla maakuntaa ulkomaisten tuulivoimayhtiöiden leikkikentäksi. Ainutlaatuisten maisemien hinta on mittaamaton.

Maakuntakaavaa laatiessa tulisikin harkita vakavasti, miten valtakunnallisia maankäytön tavoitteita maakunnassa painotetaan. Suomi on suuri maa, jossa asutus on jakautunut huomattavan epätasaisesti ja maakunnalliset erot ovat suuria. Valtakunnalliset maankäytön tavoitteet ovat hyvä ohjenuora, mutta niiden orjallinen noudattaminen ei ole mielekäästä. Uudistumiskykyistä energiahuoltoa on hyvä yrittää lisätä, mutta siihen pyrkiminen muut maankäytön tavoitteet uhraamalla ei ole valtakunnallisten kokonaistavoitteiden hengen mukaista.

HUOM. SALATTAVA

Maakuntakaava 2060 OAS mielipide

toimisto@pajjat-hame.fi

Et saa usein sähköpostia lähettäjältä
[tämä on tärkeää](#)

[Lisätietoja siitä, miksi](#)

Mielipiteemme Päijät-Hämeen maakuntakaavan 2060 osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta

Päijät-Hämeen maakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelman kohdassa 3.1 sanotaan seuraavaa:

“Maakuntakaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityisesti huomiota:

1. maakunnan tarkoituksenmukaiseen alue- ja yhdyskuntarakenteeseen;
2. alueiden käytön ekologiseen kestävyYTEEN;
3. ympäristön ja talouden kannalta kestäviin liikenteen ja teknisen huollon järjestelyihin;
4. vesi- ja maa-ainesvarojen kestäväään käyttöön;
5. maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin;
6. maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen; sekä
7. virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyYTEEN.”

Padasjoelle suunniteltujen tuulivoimaloiden rakentaminen sotii seuraavia osallistumis- ja arviointisuunnitelman listan kohtia vastaan:

Kohta 2: alueiden käytön ekologinen kestävyys. Tuulivoimaloiden rakentaminen PäijänteEN kansallispuiston ja PadasjoEN koskemattoman luonnon keskelle ei missään nimessä ole ekologisesti kestäväää.

Kohta 4: vesi- ja maa-ainesten kestävä käyttö. Tuulivoimaloiden rakentamista ei missään nimessä voi kutsua vesi- ja maa-ainesvarojen kestäväksi käytöksi. Rakentamisvaiheessa joudutaan kaatamaan valtavasti metsää, pohjavesialueita joudutaan mylläämään, ja tuulivoimaloiden tullessa tiensä päähän jää luontoon valtavat määrät jätettä kunnan siivottavaksi (tai luontoon jätettäväksi).

Kohta 5: maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytykset. Vapaa-ajan asutus ja turismi

ovat Padasjoelle elintärkeitä - kunnan väkiluku kaksinkertaistuu vapaa-ajan asukkaiden myötä, monet kunnan palvelut pyörivät vapaa-ajan asukkaiden ja matkailijoiden avulla ja moni paikallinen saa elantonsa matkailusta ja vapaa-ajan asutuksesta. Jos luonnonkauniit maisemat pilataan tuulimyllyillä, kaikkoavat sekä vapaa-ajan asukkaat että turistit.

Kohta 6: maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaaliminen. Padasjoki mainostaa itseään paikkana, jossa maisema, metsä ja mielihyvä vallitsevat. Päijänne on yksi Suomen upeimmista ja tunnetuimmista järvistä, ja sen kansallispuiston maisemat tuottavat iloa sekä kaikille päijät-hämäläisille, suurelle määrälle vapaa-ajan asukkaita että lukemattomille upeasta luonnosta nauttiville matkailijoille vuosittain. Tämä on maisema ja kulttuuriperintö, jota on todellakin syytä vaalia, kuten maakuntakaavassa erikseen painotetaan, mutta tuulivoimaloiden rakentaminen alueelle sotii räikeästi tätä vastaan.

Kohta 7: virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys. Padasjoen alue soveltuu nykyisellään mainiosti niin paikallisten, vapaa-ajan asukkaiden kuin matkailijoidenkin virkistykseen, mutta tilanne on täysin toinen, mikäli paikalle rakennetaan maisemaa hallitsevia, vilkkuvia ja metelöiviä tuulivoimaloita.

On käsittämätöntä, että jotain näin selkeästi maakuntakaavan peruspilareita rapauttavaa asiaa on suunnitteilla.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelman kohdassa 3.2.1 sanotaan seuraavaa:

“Alueidenkäyttötavoitteiden avulla pyritään vähentämään yhdyskuntien ja liikenteen päästöjä, turvaamaan luonnon monimuotoisuutta ja kulttuuriympäristön arvoja sekä parantamaan elinkeinojen uudistumismahdollisuuksia.”. Miten voidaan perustella, että tuulivoimaloiden rakentaminen turvaisi alueen luonnon monimuotoisuutta ja kulttuuriympäristön arvoja? Sehän päinvastoin pilaa luonnon monimuotoisuuden ja kulttuuriympäristön. Miten voidaan perustella, että tuulivoimaloiden rakentaminen parantaa paikallisten elinkeinojen (matkailu ja vapaa-ajan asukkaille tarjottavat palvelut) uudistumista? Sehän päinvastoin tuhoaa paikalliset elinkeinot.

OAS:in mukaan tavoitteena olisi luoda edellytyksiä elinkeino- ja yritystoiminnan kehittämiselle. Mitä elinkeino- ja yritystoimintaa tuulivoimaloiden rakentaminen edistää? Rakentamisvaiheessa työtä saattaa olla tarjolla muutamalle henkilölle, mutta kuinka moni matkailusta ja vapaa-ajan asukkaista riippuvainen yrittäjä tulee menettämään elinkeinonsa tuulivoimaloiden valmistuttua?

OAS:issa mainitaan myös terveellisen ja turvallisen elinympäristön tärkeys ja esim. se, että melusta aiheutuvia ympäristö- ja terveyshaittoja pitää ehkäistä ja että haitallisia terveysvaikutuksia aiheuttavien toimintojen ja vaikutuksille herkkien toimintojen välille jätetään riittävän suuri etäisyys. Se, että tuulivoimaloita suunnitellaan rakennettavaksi

alle kilometrin päähän lähimmästä asutuksesta ja keskelle kalasääskien pesimäaluetta sotii räikeästi kaikkea tätä vastaan.

OAS:issa puhutaan kauniisti virkistyskäyttöön soveltuvien alueiden riittävydestä, yhtenäisten metsäalueiden säilyttämisestä ja luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden säilyttämisestä. Tämä tuntuu pelkältä sanahelinältä, jos ajatellaan tuulivoimaloiden suunnittelemista lähelle suojeltua lehtometsäaluetta, Evon kuuluisaa retkeilyaluetta ja Päijänteen ainutlaatuista kansallispuistoa.

OAS:in kohdassa 3.3.2 todetaan, että maakuntakaavan keskeinen tavoite on maakunnan vetovoimaisuuden vahvistaminen. Miten ihmeessä keskelle ainutlaatuista kansallismaisemaa rakennettavat tuulivoimalat vahvistavat alueen vetovoimaa? Ei tarvita edes tilastoja tai tutkimuksia kertomaan, että tuulivoimaloilla on nimenomaan päinvastainen vaikutus. Maakunnan vetovoima tulee suorastaan romahtamaan niiden myötä.

OAS:in kohdassa 6.1 sanotaan:

“Maakuntakaavaa varten on käynnissä kulttuuriympäristöselvitys, joka on aloitettu vuonna 2022. Työssä tarkistetaan maakunnallisesti arvokkaat rakennetun kulttuuriympäristön ja maiseman alueet. Tuulivoimaselvitys jatkuu maakuntakaavatyön aikana potentiaalisten tuulivoima-alueiden maisemavaikutusten arviointina ja tuulivoimaa käsittelevänä vuorovaikutustyönä. “

Nämä kaksi asiaa ovat suuressa ristiriidassa keskenään: ensin puhutaan maakunnallisesti arvokkaista maisemista, mutta jo seuraavassa lauseessa todetaan tuulivoimaselvityksen jatkuvan maisemavaikutusten arviointina - onhan päivän selvä asia, että tuulivoimalat tulevat pilaamaan arvokkaan maiseman, siihen ei tarvita sen kummempia “arviointeja”.

Samassa kohdassa mainitaan myös virkistysalueista laadittava selvitys ja Salpausselkä Geoparkin matkailullisesti merkittävät retkikohteet. Jälleen kerran voidaan todeta, että tuulivoimalat tulevat takuuvarmasti tuhoamaan nämä virkistysalueet, maisemat sekä koko Geoparkin.

On täysin absurdia, että samalla kun puhutaan maiseman vaalimisesta, virkistysalueiden säilyttämisestä ja maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytyksistä, ollaan silti suunnittelemassa 300-metrinen tuulivoimaloiden rakentamista paikalle, josta ne näkyisivät pitkälle Päijänteen itärannalle asti. On myös suorastaan huvittavaa lukea Hämeen ELY-keskuksen metsätalousyrittäjille antamia tarkkoja ohjeistuksia pohjavesialueella toimimiseen, joiden mukaan pohjavesialueella maanpinnan kaikenlaista muokkausta tulisi kaikin keinoin välttää, ja kehoitetaan olematta paljastamatta maanpintaa ja ulottamatta muokkausta kivennäismaan pintaa

syvemmillä. Eivätkö nämä samat ohjeistukset jostain syystä koskekaan pohjavesialuetta hipovien tuulivoimaloiden rakentamista?

Selvitykset osoittavat, ettei Padasjoelle suunniteltua tuulivoimala-aluetta pystyttäisi edes laajentamaan, joten tuntuu lähes mielipuoliselta suunnitella tällaista massiivista tuhoa vaivaisen kuuden voimalan vuoksi. Tuulivoimaloiden paikka ei ole keskellä Päijät-Hämeen luonnonkaunista kansallispuistomaisemaa. Kuka haluaa alueelle mainetta näivettyvänä, pilattuna tuulivoimala-alueena sen sijaan että panostaisimme Päijät-Hämeen valttikortteihin: luontoon, matkailuun, vapaa-ajan asutukseen ja elinvoimaiseen maaseutuun?

Terveisin,

HUOM. SALATTAVA

Päijät-Hämeen maakuntakaava. Päijät-Hämeeseen valmistellaan uutta maakuntakaavaa. Kaavassa on osoitettu alueita tuulivoimaloille. Padasjoella Tornimäki on valittu yhdeksi alueeksi. Tornimäki ei sovellu tuulivoimateollisuus alueeksi. Alueella pesii kala...

toimisto@paijat-hame.fi

Et saa usein sähköpostia lähettäjältä kai.makela@kyp.net. [Lisätietoja siitä, miksi tämä on tärkeää](#)

HUOM. SALATTAVA

Maakuntakaava 2060

toimisto@pajjat-hame.fi

Et saa usein sähköpostia lähettäjältä maarith43@gmail.com. [Lisätietoja siitä, miksi tämä on tärkeää](#)

Hei,

olen sitä mieltä, että Padasjoelle ei tarvitse rakentaa tuulivoimaloita. Olisiko mitenkään mahdollista luopua tuulivoimahankkeista Padasjoen osalta kokonaan?

Maisema-, melu-, ympäristö- ja terveyshaitat ovat suuria. Alueen onnettomuusriskit myös kasvavat. Olen maanomistaja ja olen suojellut osan metsäalasta. Jos tällainen meno jatkuu ei kannata tehdä mitään suojelusopimuksia koska tulevasta ei tiedä kukaan mitään. Metsänhoitotyöt taimikoihin urakoitsijalla teetettynä työnä ovat kustannuseriä. Jos hyvin hoidettua metsää tai suojelualueita menee voimaloiden alle on menetetty useiden vuosikymmenien työkustannukset ja valtion myöntämiä tukirahoja. Nämä asiat huolestuttavat minua ja tuleva kehitys.

HUOM. SALATTAVA

maakuntahallitukselle

toimisto@paijat-hame.fi

Et saa usein sähköpostia lähettäjältä kalevi.murremaki@gmail.com. [Lisätietoja siitä, miksi tämä on tärkeää](#)

Padasjoen Tornimäen alueelle suunniteltu tuulivoimakaava pitää poistaa maakuntakaavasta . Koska se estää kuntaa ja asukkaita kehittämästä alueen matkailu ja retkeily toimintaa . Lisäksi lähiasukkaat kärsivät kiinteistöjen arvonalennuksesta ja melu + välkehaitasta . Se myös estää maatilani kehittämisen viemällä rakennusoikeutta tilalta sekä myös

naapurituloilta.

Kenen etu tärkeämpi

Abo windin vai kunnan asukkaiden , jotka joutuvat haitoista kärsimään

Kuka ottaa korvausvastuun

taloudellisista menetyksistä ?

HUOM. SALATTAVA

Päijät-Hämeen maakuntakaavan 2060 osallistumis - arviointisuunnitelma - kommentoitavana

toimisto@paijat-hame.fi

Et saa usein sähköpostia
[miksi tämä on tärkeää](#)

[Lisätietoja siitä,](#)

Haluan kommentoida maakuntakaavaa Padasjoen Tornimäkeen suunnitteilla olevien tuulivoimaloiden osalta. Minulla olisi mahdollisuus rakentaa lisää vapaa ajan asuntoja vuokrauskäyttöön, jos voisin olla varma, että tuulivoimaloita ei alueelle tule.

1. Jos tuulivoimalat rakennetaan, niin omaisuuteni arvo putoaa 20-40%, koska kukaan ei halua vuokrata tai ostaa niitä. Ihmiset jotka tulevat viettämään vapaa aikaa maalle, eivät halua katsella maiseman visuaalista haittaa, jonka voimalat aiheuttavat. FCG:n tekemä selvitys Suomesta väittää, että rakennusten arvo ei laske, ei pidä paikkaansa. Tutkimuksen tilasi Suomen Tuulivoimayhdistys 2021, joka on tuulivoiman lobbaus yritys. FCG ei ole puolueeton selvityksen tekijä, koska on kuntaliiton omistama ja Suomen tuulivoimayhdistyksen jäsen. FCG:n tekemässä tutkimuksessa käsiteltiin 1134 kiinteistökauppaa. Yksikään kauppa ei ollut sellainen, missä sama kiinteistö olisi myyty ennen tuulivoimaloita ja sitten uudestaan kun tuulivoimalat oli rakennettu. Ruotsin kuninkaallisen korkeakoulun 2021 tekemän tutkimusten mukaan rakennusten arvo laskee 20-40% aina 6-8 km asti. Ruotsalaisten tekemässä selvityksessä on tutkittu 68941 kiinteistökauppaa 20 km etäisyydellä tuulivoimaloista ja kaikkiaan 97229 kiinteistökauppaa koko Ruotsin alueella. Ruotsin tutkimustuloksia voidaan pitää vertailukelpoisina myös Suomessa. Olen itse ollut 10 vuotta työssä noissa konsulttiyrityksissä, myös tuossa FCG:ssä, joten tietoa toimintatavoista on. Perustuslain takaama omistusoikeuden suoja ei toteudu, kun tuulivoimaloiden rakentamisesta aiheutuu haittaa, mikä laskee omaisuuden arvoa tuntuvasti. Myös laki naapuruussuhteista määrittelee, että naapuri ei saa toiminnallaan haitata toisen ihmisen elämää ja asumista.

2. Tornimäkeen suunnitteilla olevat tuulivoimalat ovat aivan liian lähellä asutusta ja vapaa ajan asuntoja Särsjärvellä ja sen ympäristössä. Lähin asunto on 800 m päässä lähimmästä voimalasta. Särsjärvellä on n. 40 vapaa ajan asuntoa ja muutama vakituinen asunto 2,5 km sisällä lähimmästä voimalasta. Tuulivoimaloiden suunniteltu paikka on siis aivan väärä. Tuulivoimaloita suunnitteleva Abo Wind ei välitä mitään ihmisille voimaloista aiheutuvasta haitasta. Abo Windille yritettiin tarjota muitakin paikkoja Padasjoelta, mutta vain Tornimäki kelpasi, kun siinä on sähkönsiirtolinjat lähellä ja tulee halvaksi Abo Windille. Mikäli tuulivoimat rakennetaan

Tornimäkeen, niin Särsjärvellä ja sen ympäristössä olevat kiinteistöt ovat käyttökelvottomia ja siten arvottomia.

3. Voimalat aiheuttavat kuuluvaa meluhaittaa 2,5 km etäisyydelle, mikä on todettu Suomeen rakennetuissa voimaloissa pyyhkäisy korkeudeltaan 230 m. On todettu virallisissa melumittauksissa, että nykyisen lain mukaiset dB-arvot ylittyvät joko ulkona tai sisällä rakennuksessa tai molemmissa aina 1,5 km etäisyydellä voimaloista. Tietysti olosuhteet ja paikka vaikuttavat. Tornimäki on korkea mäki ja sinne suunnitellut voimalat ovat pyyhkäisy korkeudeltaan 300 m, joten voidaan olettaa, että meluhaitta on pahempi kuin mitä tiedetään jo rannetuista voimaloista. Tosiasia on, että mitä pidempiä ovat voimalan lavat, sitä voimakkaampi on kuuluva melu ja kuulumaton infraääni. Nykyiset melumallinnukset joita konsultit tekevät ja vakuuttavat kuntapäätäjii siitä, että kuuluvan melun dB-arvot ei ylity, ei pidä paikkaansa, koska nykyiset mallinnukset on tehty paljon pienempiä voimaloita varten ja turhan optimistisesti. Asiaa voi kysyä ääni asiantuntija DI Hannu Nykäselältä, joka on ollut tekemässä nykyisiä melumallinnuksia ja tuntee niiden ongelmat. Tämä on todettu rakennettujen voimaloiden osalta, joissa melumittauksia on tehty. Edellä mainituista syistä tuulivoimaloista on vaadittava ympäristölupa ehdottomasti ja siinä on määriteltävä, että melumittaukset tekee puolueeton tutkija. Todettakoon vielä, että nykyinen lainsäädäntö on puutteellinen ja vanhentunut. Silloin kun nykyinen lainsäädäntö on tehty voimalat olivat 50-70 m korkeita pieniä voimaloita.

4. Voimalat aiheuttavat infraääntä, joista aiheutuu ihmisille ja eläimille terveyshaittoja. On todettu tuulivoimaloiden lähellä asuvilla päänsärkyä, unettomuutta, väsymystä jne. jopa niin paljon, että jonkin verran ihmisiä on joutunut muuttamaan pois tuulivoimaloiden läheltä. Näitä tapauksia on ollut lähinnä Pohjanmaalla. Tuulivoimaloiden Infraääni vaikuttaa jopa 10 km etäisyydelle. Kun pitkäaikaista tutkimustietoa tästä asiasta on maailmalta saatavissa vielä kohtuullisen vähän ja sekin on osin ristiriitaista, niin tässä asiassa pitäisi noudattaa varovaisuusperiaatetta, eli ei rakentaa tuulivoimaloita ihmisasutuksen lähelle.

5. Voimalat aiheuttavat merkittävää haittaa eläimistöille. Tutkimuksissa on todettu, että peurat, hirvet ym. karttavat tuulivoima alueita. Linnustossa tapahtuu törmäyksiä tuulivoimaloihin ja erityisesti isot linnut ovat vaarassa. Alue on kalasääskien pesimä aluetta ja keväällä 2023 minä itse näin kalasääsken lepäilemässä katkenneella puunrungolla Särsjärven rantametsässä. Merikotka leviää myös Päijät-Hämeeseen ja ensimmäiset pesinnät on todettu 2019. Viime vuonna oli havaintoja myös yksittäisestä maakotkasta Padasjoen alueella. Alueella pesii myös runsaasti joutsenia ja eri haukka lajeja. Padasjokelainen lintu kuvaaja Hannu Taipale on vuosien ajan esitellyt kuviaan paikallisessa Face Book ryhmässä, joten tietoa linnuista on. Tuulivoimalat aiheuttavat tuhoa myös lepakoille ja hyönteisille. Tuulivoimalat aiheuttava myös perustustensa kautta tärinää maaperään, joten käärmeet ja muu pieneliöstö häviää alueelta.

6. Voimalat aiheuttavat mikro ja nano muovin leviämisen ympäristöönsä, kun voimalan lapoihin tulee eroosiota. Tutkimusten mukaan yhdestä voimalasta syntyy 60-70 kg muovipäästöjä luontoon vuodessa. Voimalan lavat on vaihdettava kulumisen johdosta

useita kertoja elinkaarensa aikana, joten puhutaan todella merkittävästä luonnon pilaamisesta. On huomioitava, että mikro ja nano muovi lavoissa sisältää bisfenol A myrkkyä, mikä joutuu eläimistä ja kaloista lopulta ihmiseen. Bisfenol A on hormonaalinen aine ja vaikuttaa esim. ihmisen kykyyn saada lapsia.

7. Padasjoen kunta teki strategia kyselyn 2023. Strategia kyselyn ja kunnanjohtajan kyläkouksissa tekemien samojen kysymysten vastausprosentiksi tuli huikea 20%. Padasjoen tärkeimmäksi arvoksi kyselyssä tuli luontoarvot ja puhdas luonto. Vuonna 2023 tehtiin paikallisille asukkaille kysely tuulivoimasta. Kyselyn lopputuloksena 57 % vastaajista vastusti tuulivoimaloita ja 7 % kannatti tuulivoimaloita. Loput ei ottanut kantaa puolesta tai vastaan. Kysely tehtiin vain valituille paikallisille asukkaille. Jos kysely olisi tehty myös vapaa-ajan asukkaille, niin tuulivoiman vastustajien määrä olisi ollut varmasti isompi.

Lopuksi totean, että Padasjoen tulevaisuus ja elinvoimaisuus perustuu puhtaaseen luontoon Päijänteen helmenä, kuten sitä nykyisin kutsutaan. Padasjoella on 2700 vakituista asukasta ja vakituinen väestö on pikku hiljaa vähentynyt. Padasjoella on yli 2700 vapaa ajan asuntoa, joten etenkin kesäaikaan ulkopaikkakuntalaisia on 5000-7000, jotka käyttävät kaupan- ja yrittäjien palveluita tuoden kuntaan ostovoimaa ja elämää. Vapaa-ajan asukkaat maksavat myös huomattavan summan kiinteistö veroina kunnalle. Nykyisin koko uudempi vapaa-ajan rakennuskanta on ympärivuotisessa käytössä, joten kaupan ja yrittäjien palveluille on kysyntää myös talvella. Minä kannatan vapaa-ajan asuntokannan kasvattamista ja tonttien kaavoittamista ko. toimintaan ja olen sitä ehdottanut. Jotta toiveeni toteutuisi, se vaatisi puhtaan ja tuulivoimavapaa luonnon Padasjoen kunnassa.

Tässä Päijät-Hämeen maakuntakaavan osallistumis- arviointisuunnitelmassa sivulla 10-11 mainitaan elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat. Ne ovat hyviä asioita ja toivottavasti eivät jää koru lauseiksi ja niistä pidetään kiinni. Lopuksi minä rakentajana sanon vanhan viisauden: Kaiken muun voi rakentaa, mutta maisemaa ei voi. Toki maiseman voi tuhota, kuten nyt ollaan tekemässä. Te maakuntakaavaa tekevänä tahona voitte vaikuttaa siihen. Jos tuulivoimaa välttämättä halutaan, niin sitä ei pidä ripotella pitkin maakuntaa tekemällä pieniä muutaman voimalan tuulivoima alueita, jolloin haitat leviävät ja mahdollisimman moni ihminen niistä kärsii. Tuulivoimalat pitää sijoittaa isoihin yksiköihin 100-200 voimalaa / tuulivoima alue. Tuulivoima alue pitää olla 10 km etäisyydellä ihmisasutuksesta, paikassa missä siitä on mahdollisimman vähän haittaa ihmiselle ja eläimille. Tuulivoima alueen paikan valintaa ei pidä koskaan antaa tuulivoiman rakennuttajalle. Lopuksi vetoan teihin, että poistatte Tornimäen tuulivoima alueen Päijät-Hämeen maakuntakaavasta.

Päijät-Hämeen maakuntahallitus

Kommentti Kaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan

Tornimäen tuulivoima-alue

Viitaten Päijät-Hämeen maakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan Padasjoella ry toimittaa kannanoton liittyen hankkeen toteutuskelpoisuuteen.

Padasjoen kunnan strategia on nojautunut ainutlaatuisen luontoympäristön ja monimuotoisuuden vaalimiseen, metsiin, maisemallisiin arvoihin ja luonnonläheisyyteen.

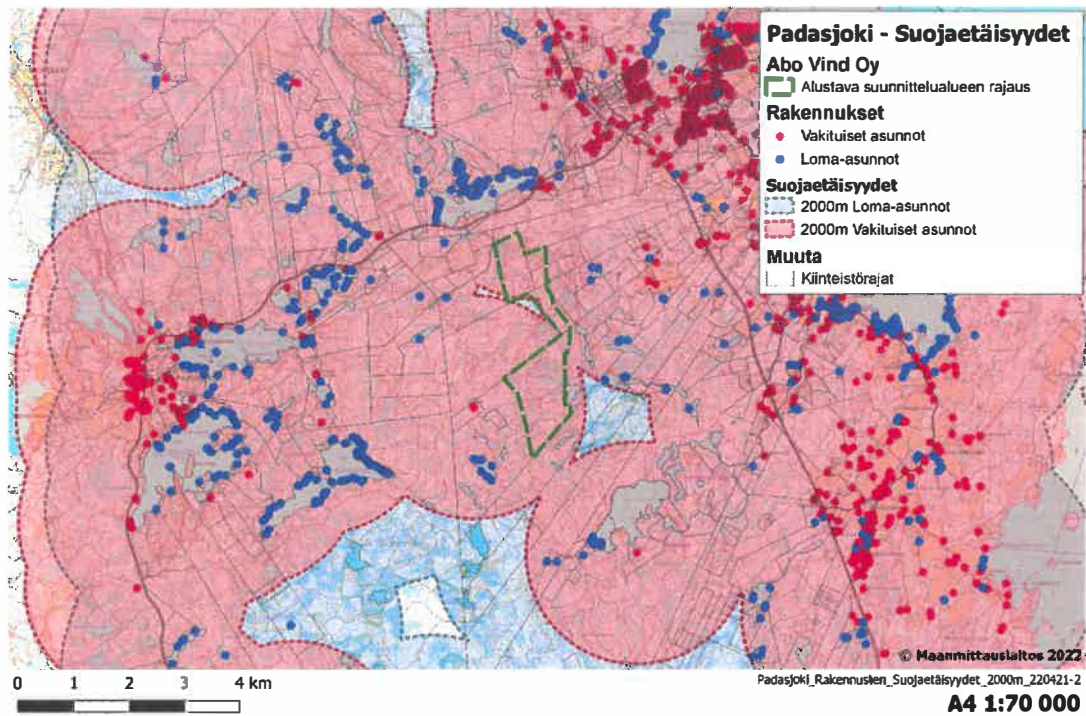
Padasjoen kunta on vahvasti markkinoinut luontoarvoja. Kunnan ”Experience Nothing” -strategia on jopa saanut kansanvälistä arvostusta.

Strategia on varsin hyvin onnistunut, ja Padasjoella on investoitu paljon vapaa-ajan asutukseen. Suuri osa kiinteistöverosta tulee tästä segmentistä. Monet vapaa-ajan asukkaat ovatkin hyvin huolestuneita tuulivoimasuunnitelmista. Heidän on vaikea ymmärtää, että kunta olisi vähien verotulojen takia valmis aiheuttamaan vahinkoa kiinteistöille ja eväämään mahdollisuudet viettää Padasjoella sellaista laatu-aikaa, johon edellä mainittu ”Experience Nothing” -strategiakin viittaa.

Päijät-Hämeen liiton ja kunnan tehtävä ei ole optimoida ulkomaisten tuulivoimakehittäjien voittoja vaan suojata sekä kuntalaisia että vapaan-ajan asukkaita. Hyvän hankekehityksen tunnusmerkkeihin kuuluu, ettei hanke aiheuta kohtuutonta vahinkoa kunnan vakituisille tai vapaan-ajan asukkaille. Korkeutta voi kaavassa rajoittaa, kuten on tehty esimerkiksi Perheniemen hankkeessa, jossa maksimikorkeus on rajoitettu 215 metriin. Padasjoelle suunniteltu voimala-alue on varsin korkealla, noin 130-150 metriä merenpinnan yläpuolella, joten maksimikorkeuden rajoittaminen on perusteltua. Melu, välke ja varjostus kasvavat korkeuden funktiona. Maakuntakaavoissa on yleisesti määritelty kriteerejä esimerkiksi suojaetäisyyksien suhteen. Suojaetäisyydet lasketaan yleisesti kaavalla 10 kertaa turbiinin korkeus, mikä johtaa noin 1,5-2 kilometrin suojaetäisyyteen. Turbiinien korkeutta kasvattaessa tulisikin suojaetäisyyttä kasvattaa. Tornimäen kohdalla on perusteltua, että suojaetäisyys on minimissään 2 km.

Padasjoella ry on teettänyt selvityksen laitosalueen suojaetäisyyksistä, ja sen perusteella voidaan todeta, että ehdotettu laitospaikka ei sovi tuulivoimatuotantoon. Kuvassa 1 on esitetty tilanne, jossa suojaetäisyys on 2 km. Tilanne ei muutu oleellisesti, vaikka suojaetäisyyskriteeri olisi vain 1,5 km.

Kuva 1. Suojaetäisyys 2 km

Särsjärven rannalla on paljon asutusta, ja voimalat aiheuttaisivat asukkaille sekä melua että välkettä.

Kuva 2. Voimalat Särsjärven rannalta

Kuva 3. Voimalat kirkonkylältä

Padasjoen kirkonkylä sijaitsee noin 4 kilometrin päässä laitosalueesta. Jo nyt mittaustorni, joka on ainoastaan 200 metriä korkea, aiheuttaa valonvälähdyksiä, jotka ovat öiseen aikaan erittäin häiritseviä. 80 metriä kirkonkylää korkeammalla olevalle Tornimäelle rakennetut 300 metriä korkeat turbiinit aiheuttaisivat vielä suurempaa häiriötä sekä melun että välkkeen muodossa. Välke ja melu olisivat ongelmallisia monella suunnalla, vaikka luvitusvaiheen mallinnus väittää kaiken toimivan ongelmitta.

Padasjoella on myös kansallisesti arvokkaita alueita, kuten Päijänteen kansallispuisto sekä Autoisten, Vesijaon, Evon ja Taruksen alueet, joiden läheisyyteen tuulivoima ei sovi

Ilmaston lämpenemisen myötä Suomen merkitys matkailumaana tulee kasvamaan kohtuullisten kesälämpötilojen ansiosta. Padasjoella on loistavat mahdollisuudet tarjota mitä parhaimmat puitteet matkailijoille. Matkailijat eivät ole kiinnostuneita tuulivoimasta vaan luonnosta. Suurta liiketoimintaa ei siten kannata tuhota tuulivoimaloilla.

Suomen sähkökysyntä on noin 10 000-12 000 MW ja kasvaa hitaasti. Asiantuntijat arvioivat, että kysyntä kaksinkertaistuu vuoteen 2050 mennessä. Tuulivoimayhdistyksen mukaan maatulivoimaloita on kehitteillä 68 000 MW ja meritulivoimaloita 65 000 MW verran. Alueita on Suomessa ihan riittävästi, joten tuulivoimaa ei ole tarpeen sijoittaa paikkoihin, joiden välittömässä läheisyydessä on tiheää asutusta ja arvokkaita maisemia.

Lopuksi todettakoon, että Tornimäen tuulivoimalalle ei ole tarvetta. Alue ei täyttää millään mittarilla vastuullisen tuulivoimakehityksen kriteerejä. Ehdottamme, että hankealue poistetaan kaavaehdotuksesta.

HUOM. SALATTAVA

Kommentti maakuntakaavaan

toimisto@pajjat-hame.fi

[Lisätietoja siitä, miksi](#)

[tämä on tärkeää](#)

Saanko kiittauksen, että tämä kommentti on liitetty teillä valmistella olevaan maakuntakaava palautteeseen, kiitos.

Padasjoella sijaitseva Tornimäen alue sopimaton tuulivoimaan

Viitaten Päijät-Hämeen maakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan.

Tornimäen alue ei sovellu tuulivoimala alueeksi seuraavista syistä:

- Tornimäen alue on liian pieni, seudullisen mittakaavan hanke ei mahdu alueelle
- Voimaloita ei voida sijoittaa sillä tavalla, että maakuntakaavassa käytetyt etäisyyskriteerit melulle altistuviin ja erityisesti melun kannalta herkkiin kohteisiin voitaisiin säilyttää
- teollisen tuulivoimalan hanke ei sopeudu alueen muuhun maankäyttöön
- tuulivoimateollisuuden sijoittaminen tähän luontoarvoiltaan rikkaaseen ympäristöön ei ole maakuntakaavan suunnittelukriteerien mukaista
- Päijänne ei ole maakunnan yksinoikeutta, koska järvi palvelee koko Suomen kansalaisia ja kansainvälisiä matkailijoita ainoalaatuisena virkistyslähteenä. Päijänteen merkitys alkuperäismaiseman ilmentäjänä on Padasjoelle erityisen merkittävä strateginen tekijä. Tornimäen maisemallinen dominanssi tuhoaisi lopullisesti koko Padasjoen sekä Päijänteen ympäristön.

Tuulivoimaloiden sijoittelussa tulee käyttää edellä kuvatut näkökulmat huomioivaa kauaskantoista harkintaa. Padasjoen Tornimäen koko aluemaiseman tuhoava 5-6 tuulivoimalan suunnitelma ei irrallisuudessaan ole vastuullista maisema- ja aluekäyttöä.

Tuulivoimalasijoittelussa ei tule lähtökohtana olla pienten, yksittäispaikannettujen aluekohteiden tunnistaminen (Tornimäki) vaan tuulivoimalat tulee sijoittaa laajempiin kokonaisuuksiin, jolloin alkuperäismaiseman tuhoaminen sitä seuraavine ongelmineen on mahdollisimman harkittua ja vähäistä.

Terveisin,

HUOM. SALATTAVA

Tornimäen tuulivoimala-alueen hanke

toimisto@pajjat-hame.fi

Hei,

Kuulin että alueelle on suunniteltu tuulivoimalaa.

Haluan esittää tässä meidän vastustuksemme hankkeelle.

Alueella on ainutlaatuista luontoa ja vesistöjä.

Alue on suosittua mökkialuetta ja voimala tulee melu ja näköhaitan vuoksi heikentämään mökkikokemusta.

Luontokato on jo nyt iso ongelma Suomessa ja tuulivoimala tulee tuhoamaan ison alueen monimuotoisella ja eläinrikkaalla alueella.

Meidän metsissämme on suojelukelpoista metsää ja erityislaatuisia luonnonympäristöjä kuten kivikkoja ja lähteitä niin epäillään etteikö niitä myös tuulivoimalan kaavoitetulta alueelta löytyisi.

Ystävällisin terveisin,

HUOM. SALATTAVA

Mielipide. Maakuntakaava 2060

toimisto@pajjat-hame.fi

Hei !

Mielipiteeni; Päijät-Hämeen Maakuntakaava 2060.
Tornimäen tuuliteollisuusalue.

Padasjoen kunnalle on tärkeätä nojautua luontoon. Padasjoella on runsaasti loma-asutusta, hienoja järviä ja kansallispuisto. Tuulivoimalat haittaisivat kuntaa. Ei ole oikein, että tuulivoimayhtiön tarpeet ohittavat loma-asukkaiden ja padasjokelaisten tarpeet. Kyselyjen ja mielipiteiden mukaan Padasjoella on paljon ihmisiä jotka vastustavat tuulivoimaloiden rakentamista. Heillä on siihen oikeus.

Tornimäen lähellä asuu valta-osa kunnan asukkaista. Alueen lähellä on runsaasti loma-asutusta. Suoja-etäisyys asuntoihin on riittämätön. Tähän asiaan "törmätään" muuallakin. Hyvien suunnitelmien suojaetäisyys on viisi kilometriä. Jos suunnitelmassa olevien voimaloiden korkeus olisi huomattavasti matalammat; napakorkeus 100- 120 m, niin voitaisiin hyväksyä noin kahden kilometrin etäisyys voimalasta asuntoihin. Tuulivoimayhtiö haluaa voittoja. Asukkaat haluavat viihtyä. Päijät_Hämeen liiton pitää puolustaa asukkaita ja loma-asukkaita. Melu, välke ja varjostus ei kuulu laadukkaaseen loma-asumiseen.

Maisema on tärkeä asia. Olisi hyvin merkillistä katsoa Kelventeestä; Päijänteen kansallispuistosta; isoja tuulivoimaloita. Auttoisten kulttuurimaisema ei kaipaa isoja tuulivoimaloita.

Luonto on kaikille tärkeää. Padasjoki on loma-asukkaallekin mieleinen paikka juuri luonnon takia. Pohjavesialue vaarantuu. Jokamiehen oikeus sienestää ja kerätä marjoja vaarantuu, koska alueen maastoa muokattaisiin. Eläimet joutuvat väistämään. Linnustoa kuolisi. Miksi Särsjärven nimessä on sääksi. Vai kuvaako nimi säätä tai säärtä? Särsjärven asukkaat haluavat katsoa katsoa lentäviä lintuja eikä välkkyviä voimalaitoksia. Evolla ja Taruksella on hienoa retkeillä. Retkeily ei kaipaa jättimäisiä tuulivoimaloita. Päijät-Hämeen liiton pitää edistää retkeilyä eikä tuuliteollisuutta. Padasjoen luontomatkailua pitää tukea. Tiedossa on, että ulkomaalaisiakin tulee ihastelemaan luontoa. Tuulivoimaloita he voivat mennä katsomaan muualle.... tosin se ei ole vetovoima matkailuun.

Tornimäen tuulivoimala-alue pitää poistaa maakuntakaavasta. Eikä Padasjoelle tarvitse kaavoittaa muitakaan tuuliteollisuusalueita. Päijät-Hämeen liiton pitää keskittyä ihmisten

hyvinvointiin,

Padasjoki elää luonnosta. Luontomatkailu on mahdollisuus kehittää kuntaa.

18.3.2024

Päijät-Hämeen maakuntakaava 2060
Osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS)

Mielipide Päijät-Hämeen liiton tuulivoimaselvityksestä Padasjoella Tornimäen tuulivoima-alue on poistettava maakuntakaavasta

Taustaa Tuulivoimayhtiö Abo Wind tilasi FCG Finnish Consulting Groupilta Ympäristövaikutusten arviointiohjelman YVA, joka valmistui 30.5.2022. Päijät-Hämeen liitto tilasi samalta FCG Finnish Consulting Groupilta maakunnallisen tuulivoimaselvityksen, joka valmistui 31.8.2023. Abo Windin vireillä olevassa hankkeessa voimaloiden määrä on 6. Päijät-Hämeen liiton selvityksessä oli Padasjoella 6 osa-aluetta, joista muut alueet karsiutuva ja jäljelle jäi vain Tornimäen hanke, aluenumero 12, jossa potentiaalisten voimaloiden määränä on 16 voimalaa.

YVA-lausunto ELY:n yhteysviranomaisen antoi lausunnon Tornimäen YVA:sta 2.9.2022. Lausunnossa huomautetaan mm., että YVAta leimaa yleispiirteisyys ja yleispätevyys. Hän huomauttaa myös, ympäristöluvan tarpeen osalta voimalat tulisi suunnitella niin, ettei niistä koidu naapurussuhdelaisa tarkoitettua kohtuutonta rasitusta. Lähimpään kiinteistöön on 800m.

Yhteysviranomaisen näki tarpeellisena havainnekuvien laatimisen useista eri kohteista havainnollistaen sekä lähi- että kaukomaisemaan muodostuvia vaikutuksia ottaen huomioon asutukselle avautuva maisema, arvokkaat maisema- ja kulttuuriympäristökohteet, järvimaisema luonnonmaiseman ja virkistykseen näkökulmasta, sekä muut merkittävät virkistys- ja luontomatkailukohteet. Havainnekuvia tulee esittää myös yöaikaisista näkymistä. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan tämä olisi tullut esittää jo arviointiohjelmavaiheessa. Havainnekuvia ei ollut YVA:ssa ainuttakaan.

ABO Wind:iltä/FCG:ltä ei ole tullut vielä vastinetta YVA-selostuksen muodossa.

Päijät-Hämeen tuulivoimaselvitys

Näen tässä Päijät-Hämeen tuulivoimaselvityksessä samat puutteet kuin ELY-viranomainen YVAssa. Ko. selvityksen kohdekorteissa kuten Tornimäki (12) tuodaan kyllä esiin ympäristö- ja luontoarvoja, lähialueen valtakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita Auttoinen, Vesijako sekä valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä Saksalan kartano ja Auttoisten kylä. Samoin kerrotaan lähialueen maakunnallisesti arvokkaista maisema-alueista ja kulttuuriympäristöistä kuten Kirkonkylä sekä kulttuurimaisemista Nyystölä, Maakeski, Arrakoski, Auttoinen, Vesijako, Saksala ja Pallitta-Tyllinmäen maisema-alue ja Kartanon peltoalue. **Kuitenkaan nämä ja muut luontoarvot eivät näytä merkitsevän selvityksessä mitään**, kun johtopäätöksessä alue merkitään *seudullisesti sopivaksi sinne potentiaalisen suuren tuulivoimamäärän vuoksi*.

Päijät-Hämeen liiton selvityksessä tehtiin myös pisteytys, jossa otettiin mukaan internet-asukaskysely. Kyselyyn koko Päijät-Hämeessä tuli vain 878 kpl vastauksia, joista Padasjoen alueelta 141 kpl. Kysely ei tavoittanut ihmisiä, itsekään en sitä havainnut. Näin pienellä

vastausmäärällä tehtiin kuitenkin vertailua ja kunnista Padasjoki vastusti kaikista eniten tuulivoimaloiden rakentamista lähiympäristöön (71,63%) Pisteytyksessä ja kohdekortteihin merkittiin asukaskyselyn tulokset siltä osin millä alueilla suhtauduttiin tuulivoimien rakentamiseen eniten kielteisesti. *Tornimäen (alue 12) vastustusprosenttia ei edes kerrottu, eikä sitä kohdekorttissaan mainittu, vaikka sen internet-kyselyn sivuilla (35) voi arvioida olevan 73% luokkaa, eli lähes ¾. Tornimäen kohdekortissa lukee vain EI KOMMETTEJA?? Olisihan siihen voinut kirjata, Alue 12 osalta lähes kolme neljäsosaa kyselyyn vastanneista suhtautuu kielteisesti tuulivoimala-alueen toteuttamiseen.* Ihan kuten alue 4 kohdekorttiin on kirjattu: Alue 4:n osalta yli kolme neljäsosaa kyselyn vastaajista suhtautuu kielteisesti tuulivoima-alueen toteuttamiseen. Tällä kikkailulla saatiin Tornimäen pisteytykseen asukaskyselyyn 2 vaikka olisi oikeutettu yhtä lailla vain 1 pisteeseen.

Tornimäen pisteytyksessä kaikista huonoimmat pisteet on saatu Asumisviihtyvyydestä, Maisemasta ja Luonnosta. Ihan kuin nämä eivät merkitse mitään sen rinnalla, kun heitetään että rahallisesti tämä alue tuottaa eniten. Tuulivoimaa voidaan kaavoittaa alueille, joihin ne sopivat vaarantamatta ihmisten viihtyvyyttä, mielenterveyttä, kiinteistöjen arvon laskua. Herää kysymys haluttiinko Tornimäki valita vain sen vuoksi, kun hanke on kunnassa vireillä, eikä uskallettu tai haluttu sen vuoksi määritellä myös sitä ei seudullisesti sopivaksi.

Päijät-Hämeen liitto kertoo kotisivuillaan ympäristöministeriön kesäkuussa 2023 myöntämästä avustuksesta tuulivoiman maisemaselvitykselle. Avustuksella laaditaan maakuntakaavassa tarkasteltavista tuulivoimatuotantoalueista maisemavaikutusten arviointi, sisältäen näkyvyysanalyysin ja havainnekuvia. Maisemavaikutusten arviointityö kilpailutetaan syksyllä 2023. Kun tällainen selvitys ei ole edes valmis, miten voidaan perustella, että Tornimäki olisi sopiva tuulivoima-alueeksi. *Ilman tätä voiko kaavaluonnosta edes viedä eteenpäin ennen selvityksen valmistumista?*

Johtopäätös

Kuinka Päijät-Hämeen liitto voi hyväksyä suunnittelussaan 16 voimalaa Tornimäen alueelle, kun jo 6 voimalaa on mahdotonta sijoittaa niin että niistä ei olisi näkyvää, kuuluvaa haittaa isolle osalle vaki- ja vapaa-ajan asukkaita. Suojaetäisyydet ovat riittämättömät, aiheuttaen melua ja välkettä, voimalat näkyvät ja lentoestevalot vilkkuvat kiinteistöjen rannoilla. Kiinteistöjen arvot romahtavat, maisemat on pilattu.

Mitä merkitystä on tällaisilla selvityksillä, jos siinä esiin tulevia haittoja ei huomioida ja vielä tuollaisia raakileita viedään maakuntakaavan pohjaksi tuulivoimaloiden osalta. Tuulivoimaloille on paikkoja ja kuntia, mihin ne soveltuvat ja niihin suhtaudutaan myönteisesti. Miksi niitä pitää suunnitella kuntaan kuten Padasjoki, missä niitä suuresti vastustetaan ja aihe vie liikaa aikaa päättäjiltä ja on jatkuvasti ihmisten mielenpäällä.

Päijät-Hämeen liitolla ei ollut uskallusta tuoda selvityksessä esille sitä, ettei tuulivoimala-alueista yksikään kuudesta ollut sopiva Padasjoen kuntaan. Se olisi kuitenkin auttanut Padasjoen kunnanhallitusta ja valtuustoa omassa päätöksessään tehdä Padasjoen kunnasta tuulivoimavapaa kunta.

HUOM. SALATTAVA

Fwd: Päijät-Hämeen maakuntakaava-2060 lausunto

toimisto@paijat-hame.fi

Välitetty viesti alkaa:

Lähettäjä: Tarusjärven Suojeluyhdistys ry

Aihe: Päijät-Hämeen maakuntakaava-2060 lausunto

Päivämäärä: 18. maaliskuuta 2024 klo 13.48.41 UTC+2

Päijät-Hämeen maakuntahallitukselle

-Tuulivoimaa tulee rakentaa kestävästi: ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti. Uusiutuvan energian tarkoitus on pelastaa luonto. Siksi ei ole vastuullista, että uusiutuvaa energiaa tuotettaisiin tuhoamalla samalla luontoa. Padasjoella Tornimäen alueelle suunnitellun voimala-alueen etäisyydet asutukseen, luonnonsuojelualueisiin ja valtakunnallisesti arvokkaisiin kulttuurimaisemiin ovat aivan liian pienet.

- Maakuntakaavassa ja tuulivoimarakentamisessa tulee ottaa huomioon metsien hiilinielut, luonnon monimuotoisuus ja luontokato. Hiljaiset alueet tulee merkitä maakuntakaavaan. Teollisen tuulivoimala-alueen hanke ei kokonsa puolesta; yli 400 metriin meren pinnasta nousevat voimalat, sovi Salpausselkä UNESCO Global Geoparkin maisemiin. Tornimäki sijaitsee suurelta osin joko em. geoparkin alueella tai sen välittömässä läheisyydessä.

- Tornimäen alueen ja sinne rakennettavien teiden raivaus aiheuttaisi alueen nyt luonnontilaisten pienvesistöjen ekologisen tilan radikaalin huononemisen, jopa täydellisen pilaantumisen, kun raivaustöissä irtoava humus valuisi pieniin lampiin ja puroihin, jopa alueen suurimpaan Iso-Tarus-järveen, jonka tila jo muutenkin kuormittuu soiden kuivatuksesta, kun osa puroista johdettiin Tarusjärveen.

Tarusjärven Suojeluyhdistys ry

HUOM. SALATTAVA

OAS MAAKUNTAKAAVA 2060

toimisto@pajjat-hame.fi

Päijät-Hämeen maakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan

Padasjoki Tornimäen alue ei sovellu tuulivoimalaitosalueen sijoituspaikaksi:

- Tornimäen alueen lähellä on kymmeniä asuin- ja vapaa-ajan kiinteistöjä. Laitosta ei ole mahdollista toteuttaa niin, että riittävät suojaetäisyydet täyttyisivät.
- alueen molemmin puolin sijaitsevat valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet. Harjualue on n. 50 metriä korkeammalla, kuin Auttoisten ja Vesijaon kulttuurimaisema-alue ja lähes 100 metriä korkeammalla, kuin Etelä-Päijänteen kulttuuri ja harjusaarimaisemien avarat järvenselät. Kun tämän päivän tuulivoimarakentaminen tarkoittaa 300 metriä korkeita laitosyksiköitä, muodostuisi laitosalueesta maisemaa dominoiva tekijä, joka kohoaisi lähes 400 metrin korkeuteen Päijänteen pinnasta, käytännössä tuhoten mittaamattoman arvokkaat maisemat.
- Padasjoki elää matkailijoista. Tällä hetkellä vapaa-ajan asukkaiden (matkailijoiden) taloudellinen panos kunnan elinkeinoelämälle on elintärkeä. Kunta ei voi vaarantaa lyhyt- ja pitkäaikaiseen matkailuun nojaavaa strategiaa maisemia tuhoavalla hankkeella.
- linnustolle aiheutuisi suurta vahinkoa. Päijänne muodostaa valtakunnallisesti tärkeän kahlaajien ja vesilintujen muuttoreitin, joka haarautuu Padasjoen kohdalla, osan linnuista kaartaen lounaaseen ja länteen, reitti sijoittuu alueelle. Merikotka on asettunut Päijänteen Nyystölänlahdelle, alue osuu sen reviirille.
- alue kytkeytyy saumattomasti Evon, eteläisen Suomen laajan erämaa-alueen yhteyteen. Alueella elävät harvinaisuudet, kotkat, karhut, sudet ulottavat reviirinsä alueelle.

Ystävällisin terveisin

HUOM. SALATTAVA

Päijät-Hämeen maakuntakaava-2060 mielipide

toimisto@paijat-hame.fi

Päijät-Hämeen maakuntahallitukselle

Padasjoella sijaitseva Tornimäen alue ei sovi tuulivoimala-alueeksi:

- Tornimäen alueen sijaitsee liian lähellä vakituisia ja vapaa-ajan asumuksia; lähimmät vakituiset asunnot ovat alle kilometrin päässä voimaloista.
- Tornimäen alue tuhoaa Padasjoen kunnan strategiassa kuntalaisten hyvinvoinnin perustaksi määritellyt periaatteet: "Maisema, Metsä, Mielihyvä"
- Tuulivoimalat pilaisivat Salpausselkä UNESCO Global Geoparkin/Päijänteen kansallispuiston maisemat ja Auttoisten ja Vesijaon kylien näkymät, jotka ovat saaneet "valtakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö"-statuksen. Myös kirkonkylässä Saksalan kartanon maisema ja -luonnonsuojelualue kärsisivät tuulivoimaloiden läheisyydestä.
- Tuulivoimaloiden sijoitus Padasjoen Särsjärven ja Tarusjärven sekä Lammin/Hml:n Evon väliselle yhtenäiselle metsäalueelle luontoarvoiltaan rikkaaseen ympäristöön vaarantaisi alueen luonnon monimuotoisuuden. Massiiviset maansiirrot voimala-alueen ja sinne johtavien teiden rakennusvaiheessa irrottaisivat suuret määrät humusta ja siten vaarantaisivat ja jopa tuhoaisivat alueen luonnontilaiset pienvesistöt.

HUOM. SALATTAVA

Tornimäen tuulipuistohanke: lausunto Päijät-Hämeen maakuntakaavaan 2060

toimisto@paijat-hame.fi

Hankkeen kuvaus

ABO Wind Oy suunnittelee Tornimäen tuulivoimapuiston rakentamista Padasjoen kunnan alueelle. Hankealue sijaitsee Padasjoen keskustaajaman ja Auttoisten kylän välisellä alueella. Matkaa koillispuolella sijaitsevaan Padasjoen keskustaajaman on noin neljä kilometriä ja Asikkalan kunnanrajalle noin viisi kilometriä.

Noin 830 ha laajuiselle hankealueelle suunnitellaan enintään kuuden tuulivoimalan rakentamista. Tuulivoimaloiden kokonaiskorkeus on enintään 300 metriä, yksikköteho noin 6–10 MW ja tuulivoimapuiston kokonaisteho noin 36–60 MW. Hankkeen sähkönsiirtoa varten alueelle rakennetaan sähköasema ja liityntä tullaan toteuttamaan alueella sijaitsevaan Elenia Oy:n 110 kV voimajohtoon.

Hankkeen vaihtoehdot

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä tarkastellaan seuraavia hankkeen vaihtoehtoja:

- **Vaihtoehto VE0:** Hanketta ei toteuteta.
- **Vaihtoehto VE1:** Hankealueelle rakennetaan enintään kuusi uutta tuulivoimalaa. Tuulivoimaloiden kokonaiskorkeus on enintään 300 metriä ja yksikköteho noin 6–10 MW.

Tärkeinä pitämäni ympäristövaikutukset

Arvoisa vastaanottaja,

Olen viettänyt lapsuuteni kesät nauttien Padasjoella luonnon rauhasta metsissä juosten, järvessä uiden ja marjoja poimien serkkujeni ja sukulaisteni kanssa. Olemme halunneet varmistaa rakkaan mökki- ja metsätilan pysymisen suvussamme .

Asun ja kuulen vasta hankkeen tässä vaiheessa, että jopa 1 km

läheisyydelle mökistämme suunnitellaan kuutta jopa 300 m korkeaa tuulivoimalaa 830 ha laajuiselle alueelle. Tilaamme kuuluva metsä on rakennuksen ja tuulivoimalan välisellä alueella. Olen huolestunut hankkeen melu-, välke ja maisemavaikutuksista mökkilallemme sekä tietenkin vaikutuksista luontoon.

Yleensä tämän kokoisen hankkeen puskurialueen tulisi olla vähintään 2 km rakennuksista, nyt kuitenkin suunnitellaan isoa hankealuetta yhden kilometrin säteellä heppoisesta mökkirakennuksestamme jonka äänieristyksessä ei ole rakennusvaiheessa otettu huomioon mahdollista tuulivoimala-aluetta kilometrin päässä. Lisäksi vaikuttaa siltä, että etenkin välkelaskelmissa on laskettu, että meidän metsämme tulisi toimia eristyksenä, emmekä voisi tehdä metsänhoidollisia toimia parhaaksi katsomallamme tavalla, tai muutenkaan hyödyntää maataamme esimerkiksi rakentamalla sitä sijainnin ollessa voimalan vieressä alle kilometrin säteellä vaikuttamatta melu- ja välkehaitan kasvamiseen yli raja-arvojen. Tehdyssä välkemallinnuksessa välke ylittää 8 h/a tason meidän tilamme kohdalla ilman puustoa. Koska tuulivoimahankkeen vuoksi ei voida rajoittaa mm. metsien hakkuita, tulisi pyrkiä tilanteeseen ettei välkkeen määrä ylitä yleisimmin muissa maissa käytettyjä raja-arvoja (mm Ruotsi 8 h/a) tilanteissa, joissa puuston suojaavaa vaikutusta ei ole. Kaavaratkaisuilla ei tulisi aiheuttaa muille kiinteistönomistajille kohtuutonta haittaa tai rajoituksia kiinteistön hallintaan.

Toteutuessaan hankkeen mukaiset kuusi 300 m korkeaa tuulivoimalaa aivan tilamme vierellä tulisi olennaisesti muuttamaan mökkimaiseman, suojaisesta järven rannalla sijaitsevasta metsätilasta tuulivoimalapuiston puskurialueeksi. Lintujen laulu muuttuisi tuulivoiman välkkeeksi ja meluksi. Korkeiden tuulimyllyjen ääni kulkee korkeammalla kuin puut, joten puutkaan eivät riitä ääntä eristämään. Sanomatta selvää, että tällä tulisi olemaan suuria vaikutuksia mökkipaikkamme viihtyvyyteen ja arvoon. Alue on laajalti mökki- ja virkistyskäytössä, onko maisema- ja terveysvaikutusten arviointi viety loppuun saakka? Kuvien mukaan näkyvyys meidän tontillamme muuttuisi täysin tuulimyllyjen myötä jopa Päijänteelle asti. Alueen käyttö heikkenisi välkkeen ja melun vuoksi.

Mielestäni hankkeen osalta tulisi hakea ympäristölupaa koska toiminnasta voi aiheutua naapurussuhdelaisissa tarkoitettua kohtuutonta rasitusta. Ympäristöluvassa voidaan myös antaa määräyksiä toiminnan haitallisten ympäristövaikutusten vähentämiseksi ja seuraamiseksi. Lähtökohtaisesti tuulivoimalat tulisi sijoittaa siten, ettei ympäristöluvalle ole tarvetta.

17.3.2024

HUOM. SALATTAVA

Kommentti P-H-liiton maakuntakaavaan

toimisto@pajjat-hame.fi

Hei,

Luin läpi P-H-liiton maakuntakaavan ja totesin ,että luonto-arvojen vaaliminen tuntuu olevan vain ns. "välttämätön paha". Teidän pitäisi kiinnittää huomiota siihen, että matkailuyrittäjyys on se painopistealue, jolla Päijät-Häme kehittyy eteenpäin. Siis ei isoja tuulivoimaloita - "paitsi ehkä Radiomäelle vanhojen radiomastojen viereen".

Ystävällisin terveisin,

HUOM. SALATTAVA

Mielipide Päijät-Hämeen maakuntakaavaan 2060

toimisto@paijat-hame.fi

Päijät-Hämeen maakuntahallitukselle

Padasjoella sijaitseva Tornimäen alue ei sovi tuulivoimala-alueeksi.

Tornimäen alue sijaitsee liian lähellä vakituista ja vapaa-ajan asumuksia.

Tornimäen alue tuhoaa Padasjoen kunnan strategiassa kuntalaisten parhaaksi määritellyt periaatteet: "Maisema, Metsä, Mielihyvä".

Tuulivoimalat tuhoaisivat Salpausselän UNESCO Global Geoparkin/Päijänteen kansallispuiston maisemat ja Auttoisten sekä Vesijaon kylien näkymät, jotka ovat saaneet "valtakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristö" -statuksen. Myös kirkonkylän Saksalan kartanon maisemat ja luonnonsuojelualue kärsisivät tuulivoimaloiden läheisyydestä.

Tuulivoimaloiden sijoitus Padasjoen Särsjärven ja Tarusjärven sekä Lammin /Hml:n Evon väliselle yhtenäiselle metsäalueelle, luontoarvoltaan rikkaaseen ympäristöön vaarantaisi alueen luonnon monimuotoisuuden.

HUOM. SALATTAVA

Padasjoki/Tornimäki

toimisto@paijat-hame.fi

Tahtoisin saada mielipiteen huomioiduksi päätöksenteossa:

Padasjoella sijaitseva Tornimäen alue ei sovi tuulivoimala-alueeksi:

- Tornimäen alue sijaitsee liian lähellä vakituisia sekä vapaa-ajan asumuksia
- Tuulivoimalat vaikuttavat näköaloihin Salpausselkä UNESCO Global Geoparkin/Päijänteen kansallispuiston maisemat ja Auttoisten ja Vesijaon kylien näkymiin.
- Tuulivoimaloiden sijoitus Padasjoen Särsjärven, Tarusjärven sekä Lammin/Hml:n Evon väliselle yhtenäiselle metsäalueelle luontoarvoiltaan rikkaaseen ympäristöön vaarantanee alueen luonnon monimuotoisuuden.

Ystävällisin terveisin,

HUOM. SALATTAVA

Tuulivoiman vastustus

toimisto@pajjat-hame.fi

Etelä -Suomen suurimpiin kuuluva asumaton virkistysalue on vaarassa tuhoutua, mikäli tornimäen tuulivoimahanke toteutuu.

Lähetetty

HUOM. SALATTAVA

P-H maakuntakaava OAS huomautuksia

toimisto@pajjat-hame.fi

Päijät-Hämeen maakuntahallitukselle

Padasjoella sijaitseva Tornimäen alue ei sovi tuulivoimala-alueeksi:

- Tornimäen alueen sijaitsee liian lähellä vakituisia ja vapaa-ajan asumuksia
- Tornimäen alue tuhoaa Padasjoen kunnan strategiassa kunnan vetovoiman perustaksi määritellyt periaatteet: "Maisema, Metsä, Mielihyvä"
- Tuulivoimalat tuhoaisivat Salpausselkä UNESCO Global Geoparkin/Päijänteen kansallispuiston maisemat ja Auttoisten ja Vesijaon kylien näkymät, jotka ovat saaneet "valtakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö"-statuksen. Myös kirkonkylän Saksalan kartanon maisemat ja - luonnonsuojelualue kärsisivät tuulivoimaloiden läheisyydestä.
- Tuulivoimaloiden sijoitus Padasjoen Särsjärven ja Tarusjärven sekä Lammin/Hml:n Evon väliselle yhtenäiselle metsäalueelle luontoarvoiltaan rikkaaseen ympäristöön vaarantaisi alueen luonnon monimuotoisuuden. MML:n karttoja katsomalla selviää, että mainittu metsäalue Asikkala - Padasjoki -Lammi on asumattomana virkistysalueena Etelä-Suomen suurimpia ja sinänsä jo säilyttämisen arvoinen.

HUOM. SALATTAVA

Mielipide Päijät-Hämeen maakuntakaavan 2060

toimisto@paijat-hame.fi

Päijät-Hämeen maakuntahallitukselle

Padasjoella sijaitseva Tornimäen alue ei sovi tuulivoimala-alueeksi:

- Tornimäen alueen sijaitsee liian lähellä vakituisia ja vapaa-ajan asumuksia, lähin alue on alle kilometrin.

- Tornimäen alue tuhoaa Padasjoen kunnan strategiassa kunnan vetovoiman perustaksi määritellyt periaatteet: "Maisema, Metsä, Mielihyvä"

- Tuulivoimalat tuhoaisivat Salpausselkä UNESCO Global Geoparkin/Päijänteen kansallispuiston maisemat ja Auttoisten ja Vesijaon kylien näkymät, jotka ovat saaneet "valtakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö"-statuksen. Myös kirkonkylän Saksalan kartanon maisemat ja - luonnonsuojelualue kärsisivät tuulivoimaloiden läheisyydestä.

- Tuulivoimaloiden sijoitus Padasjoen Särsjärven ja Tarusjärven sekä Lammin/Hml:n Evon väliselle yhtenäiselle metsäalueelle luontoarvoiltaan rikkaaseen ympäristöön vaarantaisi alueen luonnon monimuotoisuuden.

Henkilökohtaisena kokemuksena, joista varmaan monillakaan näistä asioista päättäjillä ei ole, on että olen asunut Keski-Euroopassa tuulivoimaloiden läheisyydessä (n. 1.5 km, mutta en vapaasta tahdostani). Ne eivät todellakaan ole mitään miellyttäviä naapureita. Tuulivoimalat tulivat 15 vuotta meitä myöhemmin naapurustoon, joten mitään emme

asialle voineet. Ne vaikuttivat todella negatiivisesti elämän laatuun, ollessaan liian lähellä asutusta.

HUOM. SALATTAVA

Tornimäen tuulipuistohanke; lausunto Päijät-Hämeen maakuntakaavaan

toimisto@paijat-hame.fi

Hankkeen kuvaus

ABO Wind Oy suunnittelee Tornimäen tuulivoimapuiston rakentamista Padasjoen kunnan alueelle. Hankealue sijaitsee Padasjoen keskustaajaman ja Auttoisten kylän välisellä alueella. Matkaa koillispuolella sijaitsevaan Padasjoen keskustaajaman on noin neljä kilometriä ja Asikkalan kunnanrajalle noin viisi kilometriä.

Noin 830 ha laajuiselle hankealueelle suunnitellaan enintään kuuden tuulivoimalan rakentamista. Tuulivoimaloiden kokonaiskorkeus on enintään 300 metriä, yksikköteho noin 6–10 MW ja tuulivoimapuiston kokonaisteho noin 36–60 MW. Hankkeen sähkönsiirtoa varten alueelle rakennetaan sähköasema ja liityntä tullaan toteuttamaan alueella sijaitsevaan Elenia Oy:n 110 kV voimajohtoon.

Hankkeen vaihtoehdot

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä tarkastellaan seuraavia hankkeen vaihtoehtoja:

- **Vaihtoehto VE0:** Hanketta ei toteuteta.
- **Vaihtoehto VE1:** Hankealueelle rakennetaan enintään kuusi uutta tuulivoimalaa. Tuulivoimaloiden kokonaiskorkeus on enintään 300 metriä ja yksikköteho noin 6–10 MW.

Tärkeinä pitämäni ympäristövaikutukset

Alueen välittömässä läheisyydessä on pysyvää asutusta ja useita kesäasuntoja, mm.

Teollisen kokoluokan maalle sijoittuva tuulivoimapuisto alittaa 40 dB äänitason tyypillisesti 700–1 000 metrin etäisyydellä lähimmästä voimalasta, riippuen muun muassa voimaloiden lukumäärästä, maastosta ja kasvillisuudesta. Myös tuulen taustakohina ylittää usein 40 dB(A) äänitason silloin, kun tuulee niin paljon, että tuulivoimala on toiminnassa. Tässä on riski haitalliselle tuulivoimalamelulle kesämökeillämme. Mökeillä oleskellaan huomattavan paljon ulkotiloissa, jolloin on ilmeistä, että melu on häiritsevämpää.

Tuulivoimaloiden aiheuttaman välkkeen väitetään jäävän vähemmäksi puuston takia. Karulla maapohjalla kasvaa kuitenkin hidaskasvuista ja myös pienilatvuksista mäntyä ja koivua, joiden suojavaikutus välkkeeltä jää vähäisemmäksi. Myös omien metsien( ) oikea-aikainen hyödyntäminen on mahdotonta, koska on jätettävä paljon suojapuustoa välkkeen takia.

Alueella on merkittävä luonnonvarainen eläimistö karhusta pikkunisäkkäisiin, isoista petolinnuista isoihin kanalintuihin kuten metso ja teeri, sorsalinnut, joutsenet pysähdysmatkallaan ja pikkulinnut. Vaikka nämä eläimet eivät tällä hetkellä ole uhanalaisia, elinympäristöjen hävittäminen johtaa kuitenkin vaaraan, että näin on tulevaisuudessa. Lähellä sijaitseva tuulipuisto tulee vaikuttamaan voimakkaasti eläimistöön. Tietävästi myös vesieläimiin kuten kaloihin voi olla vaikutuksia. Infraäänien merkitys eläimistölle tai ihmistenkin terveyteen on jopa huonosti tunnettu.

Tuulipuiston alle on jäämässä merkittävät sieni- ja marjamaat, joita tuskin voi enää hyödyntää. Ilmeisesti tässä tuhoutuu myös laajalti metsätalouden ja maa-ainesten oton käytössä olevia alueita. Vaikutukset hiilinieluihin ja liikenteen päästöihin näyttävät puuttuvan arvioinnista. Hiilinielua menetetään pysyvästi. Soravarantoja ei pystytä hyödyntämään, mikä lisää kuljetustarvetta. Alueella on ainutlaatuisia kivikkoja ja lähteitä.

Alueella olisi potentiaalia virkistyskäyttöön laajemminkin ilman että näin merkittäviä haittoja aiheutuisi. Lähistöllä on Tarusjärven leirialue, jota on käytetty partiolaisten kansainvälisenä leirialueena, palokuntien harjoitusalueena. Alue rajautuu Etelä-Suomen suurimpaan yhtenäiseen metsäalueeseen, jossa on huomattavia Natura-alueita. Lyhytnäköinen hyötyjen tavoittelu, jotta saadaan ulkomaisille sijoittajille

energiantuotantoa, vahingoittaa Suomen herkkää kangas- ja suomaastoa pysyvästi. Itse Tornimäen alueella on ainutlaatuisia pikkujärviä ja herkkiä elinympäristöjä luonnonvaraisille eläimille.

HUOM. SALATTAVA

OAS - Maakuntakaava 2060 / Tuulivoimalahanke

toimisto@pajjat-hame.fi

Padasjoen Tornimäen tuulivoimahanke pitää kieltää

Padasjoki on tunnettu luonnonkauniina kuntana jonka tärkeimpiä elinkeinoja luulisi olevan palvelut asumiseen, vapaa-ajan viettoon ja matkailuun. Etenkin Päijänteen ja muiden pienempien järviensä takia Padasjoki on ollut mökkiläisten suosiossa. Olenkin ymmärtänyt että vapaa-ajan asukkaita on kunnassa n. 14000. Itse olen myös mökkiläinen Vesijako-järveltä ja olen sivusta seurannut tätä mahdollista tai sanoisiko mahdotonta Tornimäen hanketta. Miksi ihmeessä joku haluaisi tuhota nuo edellä mainitut kauniin maisemat ja sillä karkottaa nykyiset ja mahdolliset tulevat mökkiläiset ja matkailijat alueelta. Olen 100% varma että 300 metriä korkeat tuulivoimalat varoitusvaloineen pilaisivat maisemat isolta alueelta ja karkottaisivat niin mökkiläiset

kuin eläimet Padasjoelta. Kukaan ei halua kiinteistöä joka sijaitsee tuulivoimalan läheisyydessä. Väitän että vaikutusalue ulottuu ja vaikuttaa negatiivisesti jopa yli kymmenen kilometrin päähän. Voin vain kuvitella miltä tuntuisi asua n. kilometrin päässä voimalasta kuten Särsjärvellä joutuisi jos hanke toteutuisi. Itse asumme Vesijako-järvellä ja mökkimme vastarannalla n. 900 metrin päässä on pystytetty yksityisomistuksessa oleva 36 metriä korkea tuulivoimala joka jo selvästi ja harmittavasti näkyy ja kuuluu meille. Tämä ns. pieni voimala on tuhonnut kaikkien lähellä asuvien viihtyvyyden. Lähialueen mökkejä ei saa enää millään kaupaksi ja näin on monen ihmisen omaisuutta pilattu. Mikäli ko. voimala olisi 300 metriä korkea ei tässä missään nimessä voisi enää asua. Tuulivoimalat kuuluu rakentaa sellaisille paikoille joissa luonto ja maisemat ovat jo valmiiksi pilalla tai eivät samalla tavalla häiritse ihmisiä tai eläimiä. Moottoriteiden vierustat jossa jo valmiiksi melua ja muita häiriötekijöitä, sopisi hyvin tuulivoimaloille jos näitä on pakko rakentaa. Padasjoen tulisi kokonaan kieltää tuulivoimaloiden rakentaminen alueellaan. Vähintään aikalaisa olisi nytärkevä koska energiantuotantoon löytynee lähitulevaisuudessa paljon parempia ja tehokkaampia ratkaisuja kuten esim. pienydinvoimalat.

Terveisin,

HUOM. SALATTAVA

Lähtettäjä:
Vastaanottaja: [Päijät-Hämeen Liitto / Toimisto](#)
Aihe: Päijät-Hämeen maakuntakaava; Tornimäen tuulivoimalahanke Padasjoella; mielipide
Päivämäärä: sunnuntai 17. maaliskuuta 2024 11.45.28

Asia: Tornimäen tuulipuistohanke; maakuntakaava

Pidämme Nyystölän Tornimäen tuulipuistohanketta erittäin vahingollisena Padasjoen luonnolle, kulttuuriympäristölle, asukkaille ja matkailijoille. Alue tulisi mielestämme maakuntakaavassa suojata tältä hankkeelta.

Tornimäen tuulipuistoa suunnitellaan alueelle, joka on merkittävä luonnon monimuotoisuuden, ainutlaatuisen metsä-, järvi- ja kulttuurimaiseman sekä virkistysarvojen kannalta. Kaavailtu tuulipuisto ulottuisi paitsi Särsjärvelle myös lähelle Ison-Tarusjärven rantaa, missä sijaitsee mm. Hämeenlinnan kaupungin omistama Taruksen retkeilyalue, joka on osa yhtenäistä ulkoilualuetta Evon valtion retkeilyalueen kanssa. Taruksen metsä- ja retkeilyalueen läpi kulkee 1987 perustettu, suosiotaan jatkuvasti kasvattanut Päijänne-Ilves -reitti. Reitti ulottuu Padasjoen satamasta Tarusjärven kautta Evolle yhdistäen näin Evon Päijänteen kansallispuistoon. Tuulipuisto näkyisi maisemassa kaikkiin ilmansuuntiin Evolta Päijänteen kansallispuistoon, ja hankkeen maisemallinen vaikutus on radikaali. *Päijät-Hämeen hiljaisten alueiden selvityksessä 2012* maakunnallisesti merkittäväksi hiljaiseksi alueeksi osoitetaan juuri Evon ja Kelkutteen alue Padasjoella ja Asikkalassa (n. 2810 ha). Kyseessä on myös osa Etelä-Suomen laajinta yhtenäistä metsävyöhykettä.

Suunnitellun tuulipuiston välittömässä läheisyydessä sijaitsevat Frans-Joosefin luonnonsuojelualue, vaihtelevat metsä- ja harjumaat, kuten Hämeen ympäristökeskuksen raportissa 3/2008 kartoitettu Iso-Pallittajärven harju, lukuisat järvet, lammet ja suot - mm. laaja Mykkäsuo. Niillä tavatut uhanalaiset kasvi- ja eläinlajit vaativat jatkuvaa suojelua. Tuulipuisto häiritsisi pahoin valtakunnallisesti merkittävää muuttolintujen syysmuuttoreittiä (Birdlife Suomi: Lintujen päämuuttoreitit Suomessa 14.5.2014).

Tuulipuisto tuhoaisi jääkaudesta nykypäivään turvassa kehittyneen luontokokonaisuuden, joka sijaitsee suhteellisen lähellä ruuhka-Suomea ja jonne pääkaupunkiseudulta tullaan yhä enenevässä määrin virkistymään. Alue on samalla kulttuuriympäristö, jonka kylillä on pitkä asutushistoria - Auttoinen ja Vesijako ovat saaneet Valtakunnallisesti arvokas kulttuurimaisema -statuksen. Nyystölä on Museoviraston muinaisjäännösrekisterin löytötietojen mukaan ollut rautakaudella merkittävä keskus Päijänteen länsirannalla.

Sekä Taruksen että Särsjärven rannoilla on lukuisia vapaa-ajan rakennuksia sekä joitakin vakituisia asumuksia. Mökkejä on myös alueen muiden metsäjärvien rannoilla. Tuulipuiston ja sen edellyttämän massiivisen tieverkon rakentaminen vaikuttaa mm. valumareittiin Hanskuusiston järvistä Pallitta-järviin ja edelleen Hakojärven ja Telhojärven kautta Taruksen laskuojaan rasittaen humuksella koko luonnontilaista pienvesistöä ja aiheuttaen vaaran muutenkin tummavetisten ja matalien lampien ekologiselle tasapainolle. On sanomattakin selvää, että tuulipuisto pilaisi hienot rantamaisemat.

Lähetäjä:
Lähetetty: lauantai 16. maaliskuuta 2024 22.14
Vastaanottaja: Päijät-Hämeen Liitto / Toimisto
Aihe: MAAKUNTAKAAVA

Moi
Åbo Wind suunnittelee 300m tuulivoimamylyjä Padasjoen Tornimäkeen 6 kpl .
Alue on täysin luonnonvarainen. Alueella pesii kaakkureita joiden soidinlento on juuri Tornimäen alueella. Myös lehtokurppa lentää soidinlentoa alueella. Meillä on ollut mökki yli 20 vuotta Iso Pallittajärven rannalla joka sijaitsee n.2 km päästä Tornimäeltä. Näin ollen jokavuotiset havainnot ovat oikeat . Muutenkin luonto on ollut mahtavaa teerien ja metsojen sointi . Kurkien pesinnät juuri Vähä Pallittan alueella Tornimäen vieressä. Lepakoita liikkuu alueella todella paljon . Maakotkan olen nähnyt 2 kertaa mutta pesinnästä en tiedä. Laulujoutsenet pesivät myös Vähä Pallitassa ....jos nuo sähkölaitokset nousevat tuonne harjuille 300 m niin se tietää alueen luonnon rappiota. Lintuja ja lepakoita murskautuu myllyjen siipien lapoihin, sitäkö me haluamme ei todellakaan . Nuo myllyt tulevat näkymään Päijänteen vesistöille aina Pulkkilanharjun alueelle ja tuhoavat KANSALLISMAISEMAN täysin , niin ei saa tapahtua se ei ole sen asian väärtti. Myllyt eivät kuulu kansallismaisemaan vaan esim. alueille misdä maisemat ovat toisarvoisia esim. moottoriteiden varsille tai Pohjanmaan lakeuksille tuskin sinnekkään . Kyllä ydinvoima se päästötön on se oikea sähkön valmistaminen on oikea valinta .

HUOM. SALATTAVA

Päijät-Hämeen liitto
Osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS)
Maakuntakaava 2060

16.3.2024

Kannanotto Padasjoen Tornimäen tuulivoimala-alueen sopivuudesta tuulivoimalateollisuuteen

TORNIMÄEN ALUE EI SOVI TUULIVOIMATEOLLISUUDELLE, se tuhoaa koko Padasjoen rakennetut kulttuuriympäristöt sekä valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet, luontoelämykset ja kunnan vetovoiman sekä matkailuelinkeinot!

Perustelut:

1) Tuulivoimaloiden korkeus muuttui matkan varrella

Alun perin suunniteltujen voimaloiden korkeudeksi oli merkitty 220-250 metriä, nyt ne ovat muuttuneet 300 metrisiksi (ilman mitään julkista infoa). Koska Tornimäki on yli 100 metriä merenpinnasta, niin niiden korkeudeksi tulisi yhteensä lähes 400 metriä. Tälläkin hetkellä testitorni, joka on pystytetty paikalle, näkyy kauaksi, mm. Vesijako-järven toiseen laitaan Kasiniemeläiset valittavat vilkkuvista valoista, sinnehän on yli 10 km.

2) Matkailu loppuu

Näin korkeat myllyt tuhoavat koko Padasjoen alueen perinteisen maiseman ja asukkaiden terveyden. Vaikutus on myös lomailuun ja retkeilyyn, sillä Padasjokea markkinoidaan nimenomaan paikkana jossa luonto ja rauha sekä luontoelämykset ovat kokemisen arvoisia.

Padasjoki on saanut GeoPark-statusen, ja Kelvenne on siinä juuri suurin vetovoima matkailuun. Jos Tuulimylyteollisuus tulee Tornimäelle, sen äänet kulkevat vedenpintaa myöten kauaksi ja mm. välke pilaa GeoPark, Kelventeen rannalla oleilevien lomalaisten päivät, tuskin tulevat uudelleen tämän kokemuksen jälkeen. Varsinkin he, joille tulee terveydellisiä ongelmia äänestä ja välkkeestä. Tämä torppaa Padasjoen kunnan matkailumaineen ja sen eteen työtä tehneet kunnan yrittäjät ja nykyiset suunnitelmat sataman kehittämisestä saa lopettaa.

[Säilyykö elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat?](#)

3) Tornimäen alla on pohjavesialue

Hepojärven pohjavesialue menee tornimäen alta osittain myös suunnitellut huoltotiet osuvat pohjavesialueelle. Lakien mukaan pohjavesialueelle pitää jättää tietty vara-alue maa-aineksen mukaan, joka on määritelty kohteen pohjavesialueelle. Maanmuokkaus pohjavesialueella muuttaa veden eri pitoisuuksia.

[Terveellinen ja turvallinen elinympäristökö?](#)

4) Natura 2000 -alue

Jokaiseen Natura 2000 -alueen suojeluun on ensisijaisesti kohdistettu suotuisan suojelun tason säilyminen luontotyyppien ja lajien kohdalla. Harjut, lintuvedet, lehdot, vanhat metsät.

Hämeen ympäristökeskuksen alueella Natura-alueiden suojelun toteutuskeinoja valtioneuvoston päätöksen mukaisesti ovat luonnonsuojelulaki, metsälaki, maankäyttö- ja rakennuslaki, maa-aineslaki, vesilaki, ulkoilulaki.

Natura-alueella olevia luontotyyppiä tai lajien elinympäristöjä ei saa merkittävästi heikentää. Luonnonsuojelulaki on näissä otettava huomioon.

[Säilyykö elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat?](#)

Ammajanvuori, Natura 2000 –alue, sijaitsee ihan suunnitellun tuulivoimala-alueen reunassa. Lehtomainen maasto, lampi, missä kaakkurit pesii. Paljon lepakoita, jotka vaeltavat Tornimäen alueella yms. suojeltava tuulivoimaloiden ropeleilta. Sen Lammi-Asikkala-Padasjoki, Evon alue. Tärkeä ulkoilualue, leirintää, retkeilyä, tutkimus- ja opetustoimintaa. Padasjoen Tornimäen läheisyydessä on reitti Evon retkeilyalueelle, näin ollen Tuulivoimalat häiritisivät retkeilyä ja luonnonrauhaa.

(Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat)

5) Vakituista asutusta

Suunnitellun tuulivoimala-alueen läheisyydessä on noin 800 metrin päässä ensimmäinen vakituinen asukas. 4-5 kilometrin etäisyydessä asuu yli puolet padasjokelaisia vakiasukkaista. Vapaa-ajanasuntoja on 83 kpl lähietäisyydellä, joihin matkaa on 1,5-2 km, lähimmästä tuulimyllystä. Nyt kun tuulimyllyjen korkeutta on lisätty, on selvää, että ääni ja välke kantautuu kauemmaksi ja haitat elämiseen korostuvat, jolloin se johtaa ihmisten pakkomuuttoon pois kodeistaan. *Terveellinen ja turvallinen elinympäristökö?*

6) Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö, valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (ei teollisuutta)

Hankealueen ympäristöön alle **30** kilometrin etäisyydelle voimaloista sijoittuu viisi Valtakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta (VAMA 2021), joista lähimpänä noin **6** kilometrin etäisyydellä voimaloista sijaitsee Auttoisten ja Vesijaon kulttuurimaisemat. Muita alueita ovat Evon metsäkulttuuri- ja jokimaisemat, Etelä-Päijänteen kulttuuri- ja harjusaarimaisemat, Lammin kulttuurimaisemat ja Hollolan kulttuurimaisema. **Lähimmät** valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY) ovat Saksalan Kartano, Auttoisten kylä, Vesijaon kylä, Evon metsäopisto ja Vähä-Äiniön kylä, jotka sijoittivat alle 14 kilometrin päähän lähimmästä voimalasta.

14–30 kilometrin etäisyydellä Voimaloista sijaitsee 17 RKY-kohdetta. Pallitta-Tyllänmäen maakunnallisesti arvokas maisema-alue sijoittuu hankealueen itärajalle. Lisäksi hankealueen lähiympäristössä alle seitsemän kilometrin etäisyydelle lähimmästä voimalasta sijaitsee kuusi muuta maakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta: Nyystölän kulttuurimaisema, Maakesken kulttuurimaisema, Arrakosken kulttuurimaisema, Kartanon peltoalue, Saksalan kulttuurimaisema, ja Mainiemen kulttuurimaisema.

7-20 kilometrin etäisyydelle hankealuetta sijoittuu 19 maisema-aluetta. Hankealueen lähiympäristöön sijoittuu useita maakunnallisesti arvokkait rakennetun kulttuuriympäristön kohteita, joista lähimpänä Nyystölän kulttuurimaisema ja Kirkonkylän kulttuuriympäristö, jotka sijoittuvat **noin 4** kilometrin etäisyydelle voimaloista. Näiden lisäksi alle seitsemän kilometrin etäisyydelle sijoittuvat myös Maakesken kulttuurimaisema, Arrakosken teollisuusyhdyskunnan kulttuuriympäristö, Auttoisten kylän kulttuuriympäristö, Mainiemen kulttuurimaisema sekä Mainiemen saha kulttuuriympäristö. Arrakosken teollisuusyhdyskunnan kulttuuriympäristö.

Säilyykö elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat?

Padasjoki on vanha pitäjä, joten täällä on monia rakennetun kulttuuri kohteita. Tuulivoimalat muuttaisivat rajusti rakennetun kulttuurin maisemia, sillä voimalan 300 metriä korkeat tornit näkyisivät kaikkialle kunnan ja naapurikuntien alueille. Padasjoen kirkonkylälle selkeästi ja häiritsevästi. Maisema-arvot laskisivat, sillä vanhoja kulttuurillisesti merkittävien kylien lisäksi, ympäristö muuttuisi asumiskelvottomaksi monelle. **Tornimäki ei ole tuulivoimateollisuuden paikka**

Ohessa on sivu, johon on lainattu Esa Halmeen, maakuntajohtajan esipuhe Kirjasta *Päijät-Hämeen rakennettu kulttuuriympäristö*

HISTORIA, KULTTUURIMAISEMAT ja LUONTO sekä valmiit RETKEILYREITIT kuin myös PÄIJÄNNE GEOPAK-alueineen tuovat PADASJOELLE matkailijoita ja retkeilijöitä.

SATAMA

Uusia yrittäjiä tarvitaan matkailualalle!

Tapahtumat, kuljetukset, vuokramökkit/majoitukset, kaupat, ravintolat, pikaruokapaikat, pesulat, kuntoyrittäjät, retkioppaat, kalastusoppaat, venetaksit, retkeilyvälineet vuokrapyörät, -veneet, -suppilaudat, -polkuveneet, -kanootit yms.

Uusi ohjeistus maisemavaikutusten arviointiin tuulivoimateollisuuden rakentamisessa

Maisematyyppiin perustuva suunnittelu nousee tuulivoimarakentamisen mittakaavan vuoksi keskeiseksi kysymykseksi, johon tulisi tarttua valtakunnallisella tasolla. Sijoittamisen suunnittelun tulee tarjota aitoja vaihtoehtoja, jotka ottavat huomioon maisemavaikutukset ja muutoksen merkityksen. Tuulivoimaloiden mittakaava tuottaa tarpeen määrittää koko maassa voimalarakentamiselta vapaat alueet. Näitä voimalarakentamiselta vapaita alueita tulisi olla tuulivoimarakentamista huonosti sietävät maisematyypit ja maiseman arvoalueet kuten valtakunnallisesti ja alueellisesti arvokkaat maisema-alueet, kansallismaisemat, pienipiirteiset maisema-alueet, laajat järvalueet, luontoarvoiltaan merkittävät maisemat, joilla on luontomatkailuun liitettjä arvoja.

Päijät-Hämeen rakennettu kulttuuriympäristö

Rakennettu ympäristö antaa elämälle puitteet ja tilan. Vaikka ihminen onkin luonut itse rakennetun ympäristönsä, on yksittäisen ihmisen aika tapahtumien ketjussa kuitenkin lyhyt, mutta tärkeä. Joudumme usein pohtimaan suhdettamme rakennettuun kulttuuriympäristöön yhteiskunnallisten muutosten ristiaallokossa. Meille päijätämäläisille jääkin kunnia-asiaksi, että osaamme tehdä omat ratkaisumme viisaasti ja kauaskantoisesti niin, että jätämme omasta ajastamme, arvoistamme ja itsestämme kauniin kerrostuman rakennettuun kulttuuriympäristöön. Päijät-Häme haluaa tarjota tulevaisuudessakin historiallista syvyyttä sisältävän, sopuuhaisen ja maiseman kanssa yhdessä kauniin kulttuuriympäristökokonaisuuden, jota ihmiset arvostavat ja jossa he viihtyvät.

Lainaus Esa Halmeen, maakuntajohtajan esipuheesta kirjassa Päijät-Hämeen rakennettu kulttuuriympäristö

Kuva 8-9. Maiseman ja kulttuuriympäristön valtakunnallisesti arvokkaat alueet (Museovirasto 2021, Suomen ympäristökeskus 2021).

Vesijaon kylän kulttuurimaisema

Kyminjoen ja Kokemäen vesitöt yhdistyvät Vesijakaan järvessä (bifurkaatiojärvi), tässä ikaänkuin Etelä-Suomi muodostaa saaren. Vesijaon kylä on Autoisten tapaan Padasjoen vanhimpia kyliä. Ensimmäinen maininta siitä on vuodelta 1464. Taloja Vesijaolla oli 1560-luvulla kasoista. Erotuksena Autoisten ryhmäkylämaiseen ilmeeseen ovat Vesijaon kylän avointen peltovainioiden ympäröimät kantatilat sijoittuneet pääosin nauhamaisesti Vesijaonraitin varrella.

Autoisten kylän kulttuuriympäristö

Kylän läpi virtaa Rautjärvestä Kauttisjärveen Kylänjoki. Ensimmäinen maininta Autoisten kylästä on vuodelta 1464. 1500-luvulla kylässä oli 14 taloa. 1800-luvulla päätyneen isojoan myötä ryhmäkylästä siirrettiin Jallin ja Rekolan talot. Jalli on toiminut myös kestäkievarina. Jämsänjärven rannalla sijaitseva Jallin päärakennus on vuodelta 1907. Korttejärven läheisyydessä sijaitsevan Rekolan päärakennus on rakennettu 1912. Autoisten tilakeskukset sijaitsevat toistensa lähetyillä ja ne ovat sijoittuneet vanhan kylätien varrelle tai sen lähetyville. Itäisimpänä tilana on Jaakkola, jonka päärakennuksen nykyasu on 1880-luvulta. Vanhimmitla osiltaan se saattaa olla 1780-luvulta. Kylätien itäosassa sijaitsee Keinuhonka-niminen tila, jonka päärakennus on rakennettu 1928. Toisistaan näkymäetäisyydellä olevien tilojen Holstin ja Kylä-Heistolän päärakennukset ovat 1900-luvun alusta. Niiden koillispuolella sijaitsevat vastakkain Mäki-Heistola (päärakennus on 1870-luvulta) ja Nuori-Kotka (päärakennus 1700-luvun lopusta). Tilojen kivinavat on rakennettu 1800-1900-lukujen molemmiin puoliin.

Tuulimyllyalueen etäisyys linnuntietä Autoisten kylään 5 km.

Nuori-Kotka, Kylänraitin varrella.

7) Tornimäen alueella vierailevat petolinnut, ovat rauhoitettuja

Tornimäen alue on monen lintulajin ja hyönteisten elinaluetta. Lehtomaisen lammen ympärillä pesii monia lintulajia, myös harvinaisia, jotka ovat paikkauskollisia ja palaavat muuttomatkaltaan pesimäpaikoilleen. Tuulivoima-alueen alkuselvityksessä käytettiin 2014 Bird Life-laskentaa. Mitään tietoa ei ole tullut onko tehty uudempi laskenta, sillä lintuhavainnot ovat lisääntyneet asukkaiden keskuudessa, myös uhanalaisten lajien esiintymistä on havaittu.

Kotka vierailee alueella, mutta viihtyy Evon talviruokintapaikalla, talvisin. Se on havaittu lentävän kylien yllä useasti, myös kameran linssin eteen se on osunut.

Kalasääksi on pesinyt ihan suunnitellun tuulivoimalan vieressä, sen poikasia on rengastettu. Vesijaolla on Kalasääski pesinyt useana vuotena ja sen poikasia on myös rengastettu.

Kalasääsket lentävät Tornimäen yli Päijänteelle kalastamaan. Tornimäki on ratkaisevassa asemassa näiden uljaiden lintujen hengissä pysymisessä. Myös lepakkoesiintymät ovat alueella runsaita, sillä Ammajanvuoren alue on monimuotoisuuden vuoksi lintujen suosiossa. Tämä Natura 2000 suojelukohde on helmi Tornimäen alueen luonnon ja retkeilyn kannalta.

TUULIVOIMALAT TUHOAVAT LINNUSTOAMME!

KALASÄÄKSI ON UHANALAINEN!

Padasjoella, tuulivoimala-alueen läheisyydessä pesii Kalasääski!

Kuva: Heikki Aarela

Kalasääski on yleensä ilmaantunut puolenpäivän aikaan Nyystölän lahden ylle.

Kalasääsken kehityskulusta on iloisia uutisia. Kalasääsken häirintä on vähentynyt. Padasjoen Päijänteellä pesiä löytyy 4. Muutama lisää löytyy, yksi "läheltä" tuulivoimala-aluetta sekä yksi Vesijaon suunnalta.

Tuulivoimalan raportissa, **ELY-keskuksen omassa raportissa on mainittu Kalasääsken esiintymäetäisyys 2 kilometriä tuulivoimala-alueesta.**

HUOM. SALATTAVA

Mielipiteitä liittyen Päijät-Hämeen maakuntakaavan 2060 osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan (OAS)

Vastustamme Tornimäen tuulivoima-alueen sijoittamista tekeillä olevaan Päijät-Hämeen maakuntakaavaan 2060.

Asumme n. km päässä suunnitelluista tuulivoimaloista ja siten ne vaikuttaisivat arkeemme merkittävästi.

Tornimäelle suunniteltu voimala-alue on jo itsessään korkealla merenpinnan yläpuolella (130-150m) joten sinne suunnitellut maximissaan 300m tuulivoimalat aiheuttavat merkittävää melu-, välke- ja varjostushaittaa pitkälle ympäristöön. Em. syystä maakuntakaavassa tulisi voimaloiden maksimikorkeutta rajoittaa ja suojaetäisyyttä asutukseen tulisi kasvattaa. Jo nyt alueella oleva tuulimittaustorni näkyy piha-alueellemme saaticka sitten huomattavasti korkeammat tuulivoimalat.

Tornimäen tuulivoima-alueelle suunniteltu kaavoitusalue on aivan pohjavesialueen vieressä ja osittain päällekkäinkin. Pohjavesialueilla tapahtuvaa toimintaa rajoittavat monet säädökset, esim metsänhoitoa koskevat rajoitukset metsäpohjan käsittelyssä. Kuinka silloin pohjavesialueelle/ välittömään läheisyyteen voidaan suunnitella tuulivoimateollisuutta jolloin mm. alueelle rakennetaan uusia tieyhteyksiä, kaivetaan perustuksia voimaloille, mahdolliset satojen litrojen öljyvuodot voimaloista pääsevät maaperään jne.

Tornimäen alueella on paljon pieniä järviä ja puroja jolloin maanmuokkaus uusien teiden ja voimaloiden perustusten takia vaikuttanee myös alueen pieniin vesialueisiin ja se taas vaikuttaa ympäröivään kasvillisuuteen.

Ammajanvuoren Natura-alue sijaitsee lähimmillään noin 200m päässä Tornimäen alueesta. Alueella tehdyn selvityksen mukaan siellä elelee Luontodirektiivin suojeluperusteena olevista lajeista liito-orava.

Evon Natura-alue sijaitsee lähimmillään n. 500m päässä, myös siellä tavataan liito-oravaa. Saukkoja on havaittu Evolla, se liikkuu laajemminkin ympäröivillä suo- ja

kosteikkoalueilla sekä ojastoissa ja lammissa.

Kurkien muuttoreitti kulkee 7km etäisyydellä Tornimäen alueesta. Mahdollinen tuulivoimateollisuusalue voi vaikuttaa niiden muuttoreitteihin.

Julkaistujen havainnekuvien perusteella tuulivoimalat näkyvät laajalle valtakunnallisestikin merkittävälle alueelle mm. Salpausselän Geopark, Päijänteen kansallispuisto, Kelventeen saari. Museovirasto mainitsee Auttoisten kylän kuuluvan valtakunnallisesti arvokkaaseen Auttoinen- Vesijako maisema-alueeseen. Havainnekuvien mukaan tuulivoimalat näkyvät selvästi myös Auttoisille.

Suunnitelluilla Tornimäen tuulivoimaloilla on merkittävä kielteinen vaikutus kulttuuriympäristön ja maisema arvoille.

Padasjoen Sanomat 14.3.24 uutisoi että kaikessa hiljaisuudessa on suunniteltu Riuttankolun tuuli- ja aurinkovoima-alueita Ala-Porasan ja Auttoisten kylän välimaastoon. Herää kysymys millainen yhteisvaikutus luontoarvoihin on Riuttankolun ja Tornimäen tuuliteollisuusalueilla?!

Padasjoki mainostaa erottuvansa luonnonkauniilla maisemilla, mikäli tuulivoimateollisuusalue toteutuu mainos ei enää pidä paikkaansa.

Maakuntakaavan tarkoituksena lienee suojata vaki- ja vapaa-ajan asukkaita heidän elinympäristöönsä vaikuttavilta kohtuuttomilta hankkeilta. Niinpä kysymmekin miten meille lähialueen asukkaille aiheutuvat haitat huomioidaan maakuntakaavan suunnittelussa? Kuka korvaa melusta/välkkeestä aiheutuvat haitat, kuka korvaa kiinteistön arvonlasku jne... Ja miten korjataan kunnan asukkaiden väliset eripurat jotka aiheutuvat tuulivoiman rakentamisesta, toiset rahastavat ja toiset kärsivät haitat?

Edellä mainittujen seikkojen takia vastustamme Tornimäen tuulivoima-alueen sijoittamista Päijät-Hämeen uuteen maakuntakaavaan.